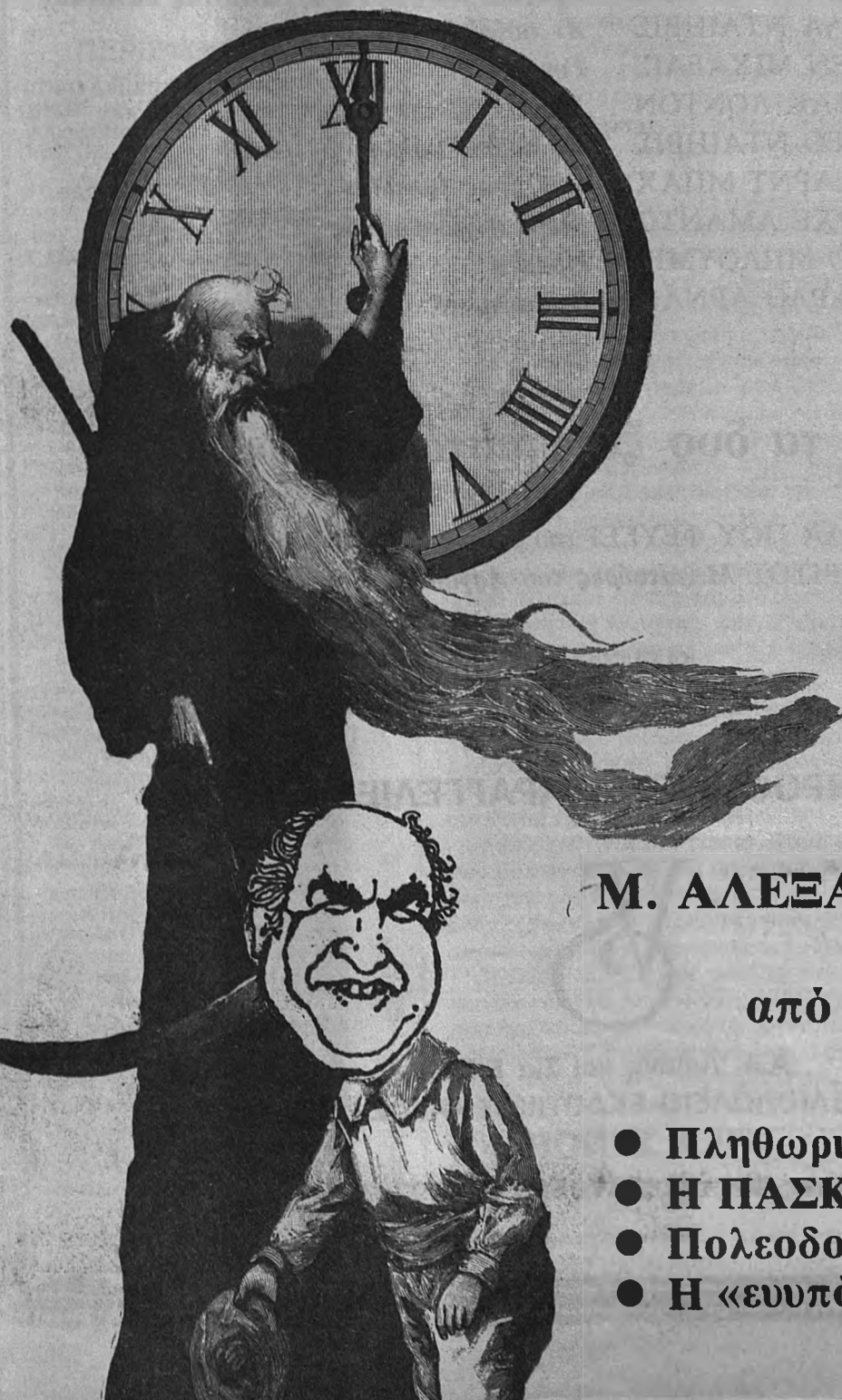

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β', τεύχος 221, Παρασκευή 24 Δεκεμβρίου 1982

Δρχ. 40

Η ώρα για τη στενωπό σήμανε...

Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ:
Γράμματα
από τον Ντοστογιέφσκι

- Πληθωριστικά και εισοδηματικά
- Η ΠΑΣΚΕ με προβλήματα
- Πολεοδομική ανασυγκρότηση
- Η «ευυπόληπτος» ΑΥΡΙΑΝΗ

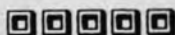
Έχετε ακόμα το καιρό να χαρίσετε στον εαυτό σας και τους φίλους σας διαλεχτά βιβλία, που μέσα στο 1982 συζητήθηκαν και διαβάστηκαν πολύ. Σας προτείνουμε μια επιλογή από τις τελευταίες εκδόσεις μας.

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ
ΑΝΤΖΕΛΑ ΝΤΑΙΗΒΙΣ
ΚΑΡΕΝ ΜΙΧΑΕΛΙΣ
ΤΖΑΚ ΛΟΝΤΟΝ
ΕΛΙΖΑΜΠΕΘ ΝΤΑΙΗΒΙΣ
ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΜΠΑΧ
ΧΟΡΧΕ ΑΜΑΝΤΟ
ΓΚΟΥΪΝΤΟ ΜΠΛΟΥΜΠ
ΤΖΙΑΝ ΚΑΡΛΟ ΑΡΝΑΟ

Χρονικό ενός προαναγγελλθέντος θανάτου
Αν αυτοί έρθουν την αυγή
Γυναίκες
Μάρτιν Ήντεν
Το πρώτο φύλλο
Ο γλάρος Ιωνάθαν
Τιετά η γιδοβοσκός
Ηρωϊνή
Κοκαϊνή

Κι' ακόμα τα δυο ξεχωριστά λευκώματα

Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΟΥ ΦΕΥΓΕΙ του Δημήτρη Παπαδήμα
ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ Μινιατούρες του Λογοθέτη Πετράκη

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

Α.Α. Λιβάνη καί Σία Ε.Ε
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
Σόλωνος 94, τηλ. 3610589 - 3600398

Περίοδος Β'
Χρόνος 9ος
Τεύχος 221

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ: «Εν σπηλαίω χωρούμενος ο Αχώρητος...».....	4
ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ: ΝΔ: Αμνηχανία και αναμονή.....	6
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ.....	6
ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ: Ο Ευρωπαίος... ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ.....	9
Κ. ΚΙΤΣΟΥ: Οι συναλλαγματικές ελλείψεις δομική αδυναμία της οικονομίας μας.....	10
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: Ο ετεροχρονισμός της γαλοπούλας.....	12
Π. ΛΙΝΑΡΔΟΥ-ΡΥΛΜΟΝ: Λιτότητα: ΡΕΠΟΡΤΕΡ: ΠΑΣΚΕ: Η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης αφορμή, για διεργασίες.....	15
ΓΙΩΡΓΟΥ Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ: Το κοινοβούλιο με αριθμούς.....	16
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ:.....	18
Κ. ΓΚΑΡΤΖΟΥ—Φ. ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΟΥ: Μια άλλη άποψη για τον κοινωνικό ρόλο των πολεοδομών.....	20
ΝΙΚΟΥ Δ. ΠΟΛΥΔΩΡΙΔΗ: Παλιές τακτικές νέα ρητορική.....	22-26
Χ. Γ. Π.: Υπόθεση Αντόνοφ.....	22
ΜΗΤΣΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ: Τα δυο φτερά της μέλισσας.....	24
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΧΡ. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ: Η ηλεκτρονική αναβάθμιση της ισορροπίας του τρόμου.....	28
Γ. ΤΣΑΛΑΚΟΥ: Συνέντευξη με τον ηγέτη του Λαϊκού Απελευθερωτικού Μετώπου της Ερυθράς.....	31
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ: ΑΥΡΙΑΝΗ: Το άκρον άωτο της υποκρισίας.....	40
ΑΙΜΗ ΜΠΑΚΟΥΡΟΥ: ΒΙΑΣΜΟΣ: ποινικό αδίκημα. Περιεχόμενο του νόμου και προβλήματα.....	42
Κ.Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ: Εκκλησιαστικών σχολών συνέχεια.....	44
ΑΝΤΙ-ΘΕΜΑ ΛΙΛΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ: Λόγια, Λόγια, Λόγια και Έγκλημα.....	46
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ.....	48
ΝΤΟΡΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ: Η έκθεση του Μπάουχαουζ.....	50
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.....	52
ΔΙΑΛΟΓΟΣ.....	54

● Στο επόμενο τεύχος:

Αφιέρωμα στον πεζογράφο
Βασίλη Λούλη

ΚΟΥΡΑΓΙΟ ... ΝΕΟ ΕΤΟΣ!

ΕΙΝΑΙ σχεδόν έθιμο, τις παραμονές του νέου έτους ενώ όλος ο κόσμος επιθυμεί λίγο να «ξεσκάσει» η Αριστερά να αναλαμβάνει το ρόλο της «γκρίνιας». Κατά τους φιλοσόφους και τους ψυχαναλυτές, αυτή η τάση της Αριστεράς οφείλεται στο γεγονός ότι στερείται το αίσθημα της «χαράς της ζωής», ότι έχει μια τάση να «σοβαρεύει» τα πάντα, ότι φοβάται την άνεση και υποπτεύεται τον «ευδαιμονισμό».

ΔΕΝ ξέρουμε αν είναι τα πράγματα όντως έτσι. Αυτό που υποψιαζόμαστε όμως, είναι πως η παραδοσιακή αριστερή «γκρίνια» συμπίπτει σήμερα αντικειμενικά, με την πραγματικότητα.

ΤΟ 1982 ήταν μια χρονιά που έθεσε υπό ριζική αμφισβήτηση τον πολιτισμό, τις αξίες και την οποιαδήποτε έννοια διεθνούς νομιμότητας. Τα Φάκλαντ, το Σαλβαντόρ και κυρίως η σφαγή του παλαιστινιακού λαού στο Λίβανο, φανέρωσαν, με τον πιο οξύ και τραγικό τρόπο, πως το δίκαιο του ισχυρότερου και ο νόμος της ζούγκλας είναι η μόνη διαρκής διεθνής τάξη πραγμάτων...

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, το 1982 υπήρξε αποκαλυπτικό για την εσωτερική λογική που κυφορούν οι κύκλοι εκείνοι των ΗΠΑ που ανέβασαν τον ηθοποιό Ρήγκαν στον προεδρικό θώκο. Λογική που ανατρέπει όλα τα σημεία διεθνούς ισορροπίας που κατακτήθηκαν σταδιακά τις τελευταίες δεκαετίες, και οδηγεί σε ένα νέο ανταγωνισμό, εξοπλισμών, με απρόβλεπτες και εξαιρετικά επικίνδυνες εξελίξεις.

ΤΟ 1983 δεν θα χρειάζεται ίσως να προστατέψουμε την ειρήνη, αλλά να αποτρέψουμε τον πόλεμο. Δεν πρόκειται για ταυτολογία, αλλά για την επισήμανση μιας διαφοράς, με τεράστιες πρακτικές συνέπειες.

Σ' ΑΥΤΟ τον διεθνή ορίζοντα συντελούνται και τα δικά μας, όχι πολύ διαφορετικά προβλήματα. Και η Ελλάδα ζει σε ένα πλαίσιο κατάφωρης απειλής της ανεξαρτησίας και της κυριαρχίας της. Ζει με το πρόβλημα της Κύπρου να χρονίζει μέσα στην αδιαφορία των συμμάχων, τις διπλωματικές «αποστάσεις» των φίλων, το δράμα των αγνοούμενων, των προσφύγων, της παρατενόμενης κατοχής.

ΤΟ '83 είναι επίσης και μια χρονιά δοκιμασίας της πρότασης και της πολιτικής της Αλλαγής. Κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει πως οι ελπίδες που γέννησαν το εκλογικό αποτέλεσμα του Οκτώβρη του '81, δεν έχουν υλοποιηθεί παρά σε μικρό τμήμα τους.

ΚΑΝΕΙΣ όμως δεν δικαιούνται, μπροστά σε ένα πείραμα τόσης σημασίας να υιοθετεί μια μίζερη στάση «ή όλα ή τίποτα» ή «όλα τώρα ή ποτέ». Η Αλλαγή δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως θέαμα, ως δράση κάποιων πρωταγωνιστών στη σκηνή, που η απόδοσή τους θα επιδοκιμαστεί ή θα αποδοκιμαστεί από το κοινό.

Η ΕΥΘΥΝΗ για μια τέτοια στάση αναλογεί βέβαια κυρίως στο ΠΑΣΟΚ, που δρα ηγεμονικά, και παρουσιάζει την Αλλαγή ως περίπου αποκλειστικά δική του υπόθεση. Αναλογεί όμως και σε άλλα κόμματα της Αριστεράς, όταν ο βαθμός στηρίξης της Αλλαγής, συναρτάται απλά με το μερίδιο της συμμετοχής τους στην πολιτική εξουσία.

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ όμως, ευθύνη αναλογεί και στον ίδιο το λαό, στις κοινωνικές του οργανώσεις αλλά και σε κάθε πολίτη χωριστά. Ένα λαό που πρέπει να πειθαρχήσει τον εαυτό του να σκέφτεται κοινωνικά και πολιτικά με διαφορετικούς όρους απ' αυτούς που μέχρι σήμερα του επιφύλαξαν τα ίδια τα κόμμάτα του.

ΕΝΑΝ λαό που την Αλλαγή μπορεί και πρέπει να τη μετατρέψει σε μια διαδικασία συμμετοχής όχι απλά στην κοινωνική και πολιτική καθημερινότητα αλλά στη διαμόρφωση της ιστορικής πορείας του τόπου. Γιατί είναι δική του ευθύνη και υπόθεση και δεν έχει εκχωρηθεί σε κανέναν.

Όσο ευτυχές γίνεται, λοιπόν, το Νέον Έτος...

anTi

πολιτικό δεκαπενθήμερο

«Εν σπηλαίω χωρούμενος ο Αχώρητος»

ΣΕ ΠΟΙΟ ΒΑΘΜΟ, οι γιορτές των Χριστουγέννων θα κατα-
λαιάσουν τις αντιδράσεις των εργαζομένων στη νέα κυβερνη-
τική εισοδηματική πολιτική, ακριβέστερα στο πάγωμα μισθών
και ημερομισθίων, για ολόκληρο το 1983;

ΓΙΑ ΤΟΥΣ υμνωδούς του ΠΑΣΟΚ, βέβαια (όπως και για
τους βυζαντινούς υμνωδούς της Γεννήσεως...), όλα είναι νοη-
τά: Όπως «ο Θεός ο Απέραντος χώρεσε σε μια σπηλιά, όπως
«η Παρθένα γέννησε και η μήτρα της έμεινε Παρθενική»¹, το ι-
διο και η κυβέρνηση, 14 μήνες μετά την άνοδό της στην εξου-
σία, μπορεί ακόμη να κάνει θαύματα: Να πλήξει, με τη ρομ-
φαία της τον πληθωρισμό, να κάμψει την ανεργία, να συμπί-
σει τις τιμές, να ρίξει το κόστος παραγωγής, ν' ανεβάσει την
παραγωγικότητα, κοντολογίς να προασπίσει το εργατικό εισό-
δημα.

ΦΥΣΙΚΑ, υπάρχουν πάντοτε οι επικριτικοί—θεωρητικοί και
εμπειρικοί— που επιμένουν ότι το ΠΑΣΟΚ έχασε ήδη το
τρένο... Ότι άφησε να του φύγει, άπρακτο, μέσα από τα χέρια
του, ολόκληρο το 1982... Ότι ναι μεν η σημερινή κυβέρνηση
παρέλαβε μια οικονομία καμένης γης, πλην εξανέμισε—με την
πολιτική της— και ό,τι ελάχιστο υπήρχε στα δημόσια ταμεία,
κτλ. Όσο για τα μέτρα λιτότητας που εξαγγέλλονται τώρα, εί-
τε λέγονται «πάγωμα μισθών», είτε «ετεροχρονισμός», θα έ-
πρεπε να είχαν παρθεί την επομένη των εκλογών ή—το αργό-
τερο— μέσα στους τρεις πρώτους μήνες. Και ο λαός—επιμέ-
νουν οι επικριτικοί— θα δεχόταν (τότε) τα μέτρα αυτά, αγόγγυ-
στα.

ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ αυτή όμως, δε δέχεται η κυβέρνηση. Μέσα
στο 1982—διευκρινίζει ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Γερ.
Αρσένης— υποχρεωθήκαμε να εφαρμόσουμε μια διορ-
θωτική εισοδηματική πολιτική, για ν' αποδώσουμε στους
εργαζόμενους α υ τ ά που έ χ α σ α ν με την πολιτική
της Νέας Δημοκρατίας. Μέσα στο 1982—αναφέρει, από την
πλευρά του ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου— είχαμε χρέος
«ν' αποκαταστήσουμε το χαμένο πραγματικά εισόδημα, να δώ-
σουμε το δείγμα γραφής μιας σοσιαλιστικής κυβέρνησης στην ε-
ξουσία». Και αμέσως παρακάτω: «Πραγματικά αισθανόμαστε
υπερήφανοι που βελτιώσαμε τη θέση του εργαζόμενου, του με-
ροκαματιάρη, του μισθωτού, του αγρότη, του συνταξιούχου. Και
αισθανόμαστε υπερήφανοι επίσης ότι δεν επαληθεύτηκαν οι
«Κασσάνδρες» που έλεγαν ότι, με τα μέτρα αυτά, θα οδηγήσου-
με την οικονομία μας στην καταστροφή και τον όλεθρο... Πράγ-
ματι, μπορούμε να τονίσουμε ότι το 1982 ήταν, ταυτόχρονα, και
χρονιά μιας απλόχερης εισοδηματικής πολιτικής, και έτος νοι-
κοκυρέματος της δημόσιας οικονομίας».

ΩΣΤΟΣΟ, η όλη αυτή συζήτηση, γύρω από το αν ήταν—ή
δεν ήταν— ορθή η εισοδηματική πολιτική του 1982, δεν αναιρεί
το γεγονός ότι, με το πάγωμα των μισθών και ημερομισθίων
για ολόκληρο το 1983, ουσιαστικά μειώνονται οι αποδοχές των
εργαζόμενων κατά 5% τουλάχιστο. Και ότι, ταυτόχρονα, ανα-
στέλλεται το αναφαίρετο δικαίωμά τους για ελεύθερες δια-
πραγματεύσεις με την εργοδοσία—αναστολή που αντίκειται,
βέβαια, στις κυβερνητικές εξαγγελίες για αυτόνομο συνδικαλι-
στικό κίνημα, «βάθρο της δημοκρατίας και στήριγμα της Αλλα-
γής».

ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ μείωση αποδοχών όμως, είναι φυσικό να
προκαλεί αντιδράσεις. Ακόμη και σε επίπεδο Εκτελεστικής Ε-

1. «Εν σπηλαίω χωρούμενος ο Αχώρητος» καί «Παρθένος τίκτει και
μήτρα ού φθείρεται» (Ρωμανός).

πιτροπής της φιλοκυβερνητικής ΓΣΕΕ, η οποία δεν είναι δυνα-
τόν να σιωπήσει μπρος σε μια εισοδηματική πολιτική που ση-
μαίνει λιτότητα για τα λαϊκά στρώματα, αλλά και όξυνση των
κοινωνικών αντιθέσεων, καθώς η κυβέρνηση, έξω από κάθε
διαδικασία διαλόγου με τους εργαζόμενους, αποφασίζει, μόνη
της, να διατιμήσει την εργασία.

Η ΕΚΤΑΣΗ και η μορφή των αντιδράσεων αυτών—που η
εκδήλωσή τους τοποθετείται, χρονικά, ύστερα από τις γιορτές
των Χριστουγέννων και του Νέου Έτους— αποτελεί, τη στιγμή
αυτή, αντικείμενο σειράς συζητήσεων. Οι εργαζόμενοι θέλουν,
ασφαλώς, να προχωρήσει η Αλλαγή. Ξέρουν και τις κρίσιμες
ώρες που περνά η χώρα, με την κλιμάκωση των αμερικανο-
τουρκικών προκλήσεων, και τις δυνατότητες της ελληνικής
οικονομίας—πέραν από τις δημαγωγικές σορτίτες της Δεξιάς.
Γι' αυτό, άλλωστε, και περιορίζουν τις διεκδικήσεις τους (στα
θέματα του εισοδήματος), στο ελάχιστο.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ όμως, δεν είναι δυνατόν να δεχτούν τη
μείωση των αποδοχών τους ή το «καπέλωμα» των οργανώσε-
ών τους από την κυβερνητική μονοκομματική πολιτική. Και,
εφόσον η ίδια η κυβέρνηση προβλέπει άνοδο του εθνικού εισο-
δήματος κατά 2-3 μονάδες στο 1983, είναι λογικό να πιστεύουν
ότι τα στοιχειώδη αιτήματά τους, μπορούν να ικανοποιηθούν.

ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ, η κυβέρνηση δεν φαίνεται ν' ανησυχεί υ-
πέρμετρα. «Το μορατόριουμ να είναι καλό», φέρεται να είπε έ-
νας υπουργός, «και όλα θα πάνε κατ' εξοχήν»... Αν η ρήση εί-
ναι πραγματική, τότε, ο υπουργός θα πρέπει ν' αναφερόταν όχι
στο ήδη διάτρητο ελληνοτουρκικό μορατόριουμ (Καπή-
Αλατσάμ), αλλά σ' ένα άλλο μορατόριουμ που «κυρώθηκε», ό-
πως λέγεται, στο πρόσφατο 11ο συνέδριο του ΚΚΕ.

ΤΟ ΜΟΡΑΤΟΡΙΟΥΜ εκφράστηκε με την, πέρα ως πέρα, ε-
πικράτηση της «γραμμής Φλωράκη» στο συνέδριο. Ο γενικός
γραμματέας του ΚΚΕ, κατέστησε, βέβαια, σαφές ότι «ο λαός
δεν πρόκειται ν' ανεχτεί τη μεθοδευμένη πτώση του βιοτικού του
επιπέδου» και ότι, έτσι είτε αλλιώς, το ΚΚΕ «διαφωνεί με την
παραπομπή των στόχων της Αλλαγής, από τετραετία σε τετραε-
τία». Από την άλλη όμως, κατέστησε επίσης σαφές, ότι η Δε-
ξιά, με το όπλο της δημαγωγίας, «θα προσπαθεί ν' αξιοποιεί, ό-
λο και πιο πολύ, τη δυσαρέσκεια των εργαζομένων» και ότι, ό-
πως κι αν έχει το πράγμα, το ΚΚΕ «δεν κάνει αγώνα για τον α-
γώνα». Όσο για το ΠΑΣΟΚ, όλα εκείνα που ξέραμε,—ότι, δη-
λαδή, το ΠΑΣΟΚ είναι «ένα ιδιόρρηθμο ρεφορμιστικό κόμμα»,
ότι «χαρακτηρίζεται από εσωτερικές αντιφάσεις και αντιθέ-
σεις», ότι «προσπαθεί να υποτάξει τους πάντες και τα πάντα
στην οργάνωση και την πολιτική του», ότι «μεθοδεύει τη ρήξη
ανάμεσα στη δική του λαϊκή βάση και τη λαϊκή βάση του ΚΚΕ»,
ότι «έχει περιορίσει την πολιτική του στα πλαίσια μιας ε ν α λ -
λ α γ ή ς, κτλ....— θα πρέπει τώρα ν' αντικατασταθούν από
μια «στάση εποικοδομητικής κριτικής». Τόσο εποικοδομητι-
κής, ώστε να μην αποκλείεται, αύριο-μεθαύριο, ακόμη και η
συμμετοχή του ΚΚΕ στην κυβέρνηση, φτάνει η κυβέρνηση αυ-
τή «να ξεπερνά ένα αναγκαίο ελάχιστο όριο αλλαγών, σε όλους
τους τομείς, σε αντιμονοπωλιακή, δημοκρατική κατεύθυνση».

ΟΙ ΑΝΤΙΠΑΛΟΙ του ΚΚΕ, υποστηρίζουν ότι η αλλαγή αυτή
«γραμμής» απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, δεν είναι καρπός εσωτερι-
κών διεργασιών του συνεδρίου, αλλά απότοκος κάποιων «εξω-
γενών συστάσεων», όπως εκφράστηκαν λχ. με το άρθρο της
«Πράβδα» ή με τον χαιρετισμό του Μπόρις Πονομαρίοφ γραμ-
ματέα του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων του ΚΚΣΕ, στο 11ο συ-
νέδριο. Φυσικά, τόσο η «Πράβδα», όσο και ο Μπ. Πονομα-
ρίοφ, αναφέρθηκαν στα «θετικά» της ελληνικής εξωτερικής
πολιτικής, που διαφορίζεται, σε πολλά σημεία της, από την

πολιτική του αμερικανικού Πενταγώνου και του ΝΑΤΟ. Όμως, για τον ευφυή παρατηρητή, δεν ήταν δύσκολο ν' αντιληφθεί ότι η αναφορά αυτή, σήμαινε περισσότερη κατανόηση, από πλευράς ΚΚΕ, των δυσχερειών —εξωτερικών, αλλά και εσωτερικών— που αντιμετωπίζει, σήμερα, η κυβέρνηση Παπανδρέου.

ΤΟΝ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟ αυτόν όμως, αποκρούει η ηγεσία του ΚΚΕ. «Κάναμε —είπε ο Χ. Φλωράκης, μιλώντας στο Σπώρτινγκ, στο πανηγυρικό κλείσιμο του συνεδρίου— μια καλή δουλειά... Συζητήσαμε γόνιμα και δημοκρατικά μέσα στις οργανώσεις μας. Συζητήσαμε πλατύτερα με το λαό. Σε όλο το κόμμα και μέσα στο συνέδριο, αναπτύχθηκε ένας πλούσιος προβληματισμός», κτλ. Συμπέρασμα: Ο προβληματισμός —και μόνον— του συνεδρίου «εξόπλισε πολιτικά το κόμμα μας, για ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών». Και οι καιροί είναι δύσκολοι, απαιτούν ευλυσία...

ΤΟΥΣ «ΔΥΣΚΟΛΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ» όμως, καταγράφει πρωτίστως η κυβέρνηση, καθώς η Άγκυρα, με «νομοθέτημα» που δημοσιεύτηκε στην (τουρκική) «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως», καθορίζει, στα έξι μίλια, το εύρος του ελληνικού εναέριου χώρου, και ο ύπατος διοικητής του ΝΑΤΟ, στρατηγός Μπ. Ρότζερς, αποφαίνεται ότι «μάλλον σφάλλουν» τα ελληνικά ραντάρ, όταν η κυβέρνηση Παπανδρέου καταγγέλλει, συνεχώς και ακαταπαύστως, τις παραβιάσεις του εθνικού εναέριου χώρου από τα αεριωθούμενα της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας!

ΑΛΛΑ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ του Ρότζερς, είναι ευρύτερα. Με τις πρόσφατες δηλώσεις του, επανήλθε και στο θέμα της Λήμνου, και στο θέμα του επιχειρησιακού ελέγχου στο Αιγαίο, για να διευκρινίσει, πρώτον, ότι η Λήμνος —σε αντίθεση με τα όσα δήλωσε ο Λουνς, στην τελευταία σύνοδο του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες, —εξακολουθεί να είναι «αμφισβητούμενη περιοχή» και, δεύτερον, ότι καλά θα κάνει ο Έλληνας πρωθυπουργός να ξεχάσει αυτά που ξέρει, ότι, δηλαδή, μπορεί να είναι η Ελλάδα «και μέσα και έξω από το ΝΑΤΟ» ή ότι οι ατλαντικοί εταίροι δέχτηκαν, τάχα, τη «μερική αναστολή» της συμφωνίας Ρότζερς.

ΑΥΤΗ Η ΝΕΑ πίεση Ρότζερς, με πρώτο στοιχείο της την απροσημάτιστη ενθάρρυνση των τουρκικών προκλήσεων στο Αιγαίο, συμπίπτει με τη «σκληρόνιση» της αμερικανικής πλευ-

ράς, στις ελληνοαμερικανικές συνομιλίες για τις βάσεις και, ειδικότερα, με την απαίτηση της Ουάσιγκτον να διευρυνθεί, οπωσδήποτε, ο ρόλος και η ακτίνα δράσης των βάσεών τους στην Ελλάδα.

ΑΤΥΧΩΣ, με την πλήρη μυστικότητα που εξακολουθεί να περιβάλλει τις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις, κανείς δεν μπορεί να ξέρει με σιγουριά «πού πάμε»... Παρ' όλα αυτά κάποιες «διαρροές» υπάρχουν πάντοτε. Οι Αμερικανοί λ.χ., επιμένουν ότι —μέχρι στιγμής— δεν έχει κατατεθεί στην «τράπεζα των διαπραγματεύσεων», οποιοδήποτε χρονικό όριο, σε ό,τι αφορά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, παρά τις αντίθετες διαβεβαιώσεις της ελληνικής πλευράς... Άλλες πηγές λένε ότι οι Αμερικανοί αντιμετωπίζουν με πολύ σκεπτικισμό το αίτημα της ελληνικής πλευράς για «οπλικά συστήματα υψηλής ηλεκτρονικής τεχνολογίας» (διάβαζε ιπτάμενα ραντάρ, κτλ.), γιατί ενδεχόμενη ικανοποίηση ενός τέτοιου αιτήματος, θα δημιουργούσε «προηγούμενο» για όλες τις άλλες χώρες —και είναι πάμπολλες!— με τις οποίες οι Αμερικανοί διαπραγματεύονται ανάλογες συμφωνίες... Όσο για τον αρχηγό της ελληνικής αντιπροσωπείας, υφυπουργό Εξωτερικών Γιάννη Καψή, το μόνο που «εμπιστεύεται» σε ορισμένους φίλους του δημοσιογράφους, είναι την καταπτόση —αλλά και την έκπληξη— των Αμερικανών, από τη σκληρή και σθεναρή διαπραγματευτική του επίδοση.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ όμως, και τα σοβαρά και τα λιγότερο σοβαρά, απλώς επιβεβαιώνουν τα όσα δήλωσε, την περασμένη Δευτέρα, από το βήμα της Βουλής, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Γεράσιμος Αρσένης: «Ότι η χώρα «περνάει δύσκολες στιγμές, με σημαντικούς εξωτερικούς κινδύνους και οικονομικά προβλήματα, που απορρέουν τόσο από τη διεθνή συγκυρία, όσο και από τις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας μας». (Με τον όρο «αδυναμίες», θα μπορούσε να περιλάβει κανείς, και τις κυβερνητικές ταλαντεύσεις και την εγκατάλειψη κάποιων προγραμματικών διακηρύξεων του ΠΑΣΟΚ...).

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ αυτή, κατά τον αρχιτέκτονα της οικονομικής μας πολιτικής, επιβάλλει τη συσπείρωση όλων των «εθνικών δυνάμεων». Μόνο που η συσπείρωση αυτή, προϋποθέτει όχι μονόδρομους, αλλά διάλογο και λαϊκή συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΩΤΗΛΑ ΕΠΕΡΩΤΗΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

«Κατά την διάρκεια του 1981, ο κ. Φωτήλας ειργάσθη αποδοτικά στην Α3 Δ/ση ως προϊστάμενος του Τμήματος Αμερικανικών Υποθέσεων. Όπως είχα την ευκαιρία να διαπιστώσω, ο κ. Φωτήλας επέδειξε εργατικότητα και εξετέλεσε με προθυμία τις εργασίες οι οποίες του ανετέθησαν.

Ειδικότερα, εξετίμησα τη συμβολή του στις κοπιώδεις και εντατικές διαπραγματεύσεις για τη σύναψη ελληνο-αμερικανικής συμφωνίας για τις στρατιωτικές διευκολύνσεις, οι οποίες διήρκεσαν 6 μήνες...».

Αυτά αναφέρει μεταξύ άλλων, για τον «διπλωμάτη» Κ. Φωτήλα, το φύλλο ποιότητας, που φέρει την υπογραφή του κ. Εμμ. Σ. Σπυριδάκη, πληρεξουσίου Υπουργού Α' με ημερομηνία 27 Ιανουαρίου 1982. Υπάρχει στον υπηρεσιακό φάκελο του «διπλωμάτη» μαζί με άλλα στοιχεία, που κατατέθηκε στη Βουλή, μετά από την επερώτηση του ανεξάρτητου σοσιαλιστή βουλευτή κ. Στάθη Παναγιώλη, η οποία στηρίχθηκε στο δημοσίευμα του ΑΝΤΙ (τχ. 218) και συζητήθηκε στις 17 Δεκεμβρίου.

Ο Κ. Φωτήλας, παρέμεινε στη θέση του, ό-

πως κατήγγειλε το ΑΝΤΙ. και κάθε άλλο παρά ο... Καψή-μιτζής του Υπουργείου Εξωτερικών ήταν στις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις με την αντιπροσωπεία των ΗΠΑ. Ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Γ. Καψής μάταια προσπάθησε στη Βουλή να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα. Ο Κ. Φωτήλας, έκανε παραπάνω από καλά τη δουλειά του στη διάρκεια της Χούντας. Όπως φαίνεται και από μια αναφορά του στην ελληνική πρεσβεία της Ρώμης με ημερομηνία 20.9.70, που κατατέθηκε στη Βουλή, με θέμα τον θάνατο του φοιτητή Κ. Γεωργιάκη, μέχρι και χρήματα ζητούσε από τη χούντα για να εξασφαλισθεί το «ταχύτερον η μετακομιδή» του νεκρού φοιτητή στην Κέρκυρα, γιατί ανησυχούσε...

«Εάν το σώμα παραμείνι και ταφή ενταύθα είναι βέβαιον ότι θα αποτελέση τρόπον τινά σύμβολον κατά το πρότυπον του Jan Palach, εκ Τσεχοσλοβακίας», έγραψε στην αναφορά του, ο «πρόξενος» Κ. Φωτήλας.

«Δεν έχουμε με τον υφιστάμενο, τουλάχιστον, κανονισμό και την υφιστάμενη νομοθεσία, την δυνατότητα να απομακρύνουμε ο-

ποιοδήποτε υπάλληλο», είπε στην απάντησή του ο κ. Γ. Καψής. Η σχετική φωτογραφία κατά τον κ. υφυπουργό Εξωτερικών ήταν «κομμένη», για «τεχνικούς λόγους». Ίσως δεν αποκλείεται... να μονταρίσθηκε ειδικά, για να εμφανισθούν στον Τύπο οι καφετζήδες και οι καθαρίστριες του Υπουργείου. Επανάλαβε ακόμα ο κ. Καψής τη γνωστή διάφευση ότι ο Φωτήλας δεν συμμετείχε σε καμία φάση των διαπραγματεύσεων και τόνισε ότι η ΝΔ έχει την ευθύνη, που δεν έγινε η κάθαρση. Νομιμοποιείται όμως μια «σοσιαλιστική κυβέρνηση» να χρησιμοποιεί συνεργάτες της Χούντας, αφού η κάθαρση δεν έγινε, οι οποίοι υπήρξαν καταδότες και χαφιέδες;

Υ.Γ. Η συνεδρίαση για τη συζήτηση της επερώτησης του βουλευτή κ. Στάθη Παναγιώλη στη Βουλή για το χουντικό «διπλωμάτη» Κ. Φωτήλα ήταν «πολιτικό μνημόσυνο, μνημόσυνο τιμής στον αγωνιστή και ήρωα Γεωργιάκη» όπως τη χαρακτήρισε ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Γ. Καψής...

ΝΑΤΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ-ΦΑΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Αν κάτι αποδείχνει για άλλη μια φορά τη δυσχερή θέση —και σχέση— της Ελλάδας, με το ΝΑΤΟ, είναι το «ζευνγάρισμα» της συνόδου των Υπουργών, της Συμμαχίας με τις περίφημες δηλώσεις Ρότζερς της περασμένης βδομάδας.

Έτσι, ενώ στη Σύνοδο υπουργών Άμυνας του ΝΑΤΟ, για πρώτη φορά υπήρξε η εντύπωση ότι οι ελληνικές απόψεις λαμβάνονται σοβαρά υπόψη, οι δηλώσεις Ρότζερς, ήρθαν σε λίγες βδομάδες να διαψεύσουν ελπίδες και εφησυχασμούς. Όπως σωστά εκτιμήθηκε και καταγγέλλθηκε επίσημα (από τον κ. Καψή) οι δηλώσεις του «αρχιτέκτονα» της επανένταξης της Ελλάδας στη Συμμαχία, δεν αποτελούν μόνο διάψευση ακόμα και των παραδοχών του Λουνς, αλλά καταγράφονται ως ηθική α TOURYΓΙΑ, για κάθε μελλοντική παραβίαση της Τουρκίας στο Αιγαίο.

Είναι απ' αυτή τη σκοπιά ευχάριστο, ότι εκτός από τη «ΝΔ» σε κάποιες «εξάρσεις» της, όλες οι ελληνικές πολιτικές δυνάμεις, αρχίζουν να συνειδητοποιούν και τη σοβαρότητα των προβλημάτων αλλά κυρίως τη σθεναρότητα της ελληνικής κυβέρνησης στην αντιμετώπισή τους.

Γιατί αυτό που προκύπτει είναι η άσκηση ενός πολύπλευρου εκβιασμού και πιέσεων από το αρμονικό δίπολο ΗΠΑ-ΝΑΤΟ, σε μια κατεύθυνση εξουθένωσης της ελληνικής κυβέρνησης τόσο στις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις όσο και στην προώθηση μιας αυτοδύναμης και αδέσμευτης πολιτικής.

Και δεν εκβιάζει βέβαια όποιον έχει ενδώσει αλλά τουλάχιστον όποιον αντιστέκεται...

Το θετικό είναι πάντως, ότι η Κυβέρνηση με τους χειρισμούς της έχει δημιουργήσει ευνοϊκό έδαφος ώστε να μην υποχρεώνεται σε μάχες άμυνας και οπισθοφυλακής, αλλά να κατακτά, στο μέτρο του δυνατού, την ευχέρεια κινήσεων που παρέχει μια πολύδυναμη εξωτερική πολιτική.

Και απ' αυτή την κατεύθυνση δεν πρέπει για κανένα λόγο η κυβέρνηση να αποστεί...

της Σόνιας Μητράλη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ: ΝΕΑ ΕΝΤΑΣΗ

Η αιφνιδιαστική κατάθεση και άμεση ψήφιση στη Βουλή της τροπολογίας που ουσιαστικά κηρύσσει «εκτός νόμου» μέχρι τις 31.12.83 κάθε οικονομική διεκδίκηση των εργαζομένων δείχνει ότι μπαίνουμε σε φάση κοινωνικής έντασης. Η οξυμένη οικονομική κρίση, φαινόμενο βέβαια όχι μόνο ελληνικό, φαίνεται ότι στην Ελλάδα αντιμετωπίζεται όχι πια με τις μεθόδους που έχουμε συνηθίσει σε διεθνές επίπεδο, αλλά με καταναγκασμούς που αναπότρεπτα θα οδηγήσουν σε αναταραχή και, πιθανότατα, σε αναποτελεσματικότητα των μέτρων που εξαγγέλλθηκαν.

Γιατί δεν χρειάζεται, βέβαια, ιδιαίτερη ανάλυση για να δούμε ότι η «συνταγή» για το '83 δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας ακόμη πειραματισμός άκρατου φιλελευθερισμού (αφού τιμές και κέρδη αφήνονται ουσιαστικά ανεξέλεγκτα), σε συνθήκες πολιτικές και κοινωνικές που είναι σίγουρο ότι δεν εγγυώνται για την επιτυχία τέτοιων φιλελευθέρων πειραμάτων. Η πικρή γεύση στα χείλη των εργαζομένων από τη αναγγελία μιας τέτοιας πολιτικής είναι φυσικό να έχει τη συνέχεια της. Η άμεση απεργιακή κινητοποίηση των οικοδόμων και των τραπεζικών σ' ένδειξη διαμαρτυρίας για την επιβολή «νομοθετικής δικτατορίας» στις εργασιακές σχέσεις είναι ενδεικτική των όσων θα συμβούν το '83. Με μορφή όχι ίσως μετωπικής αντιπαράθεσης, αλλά οπωσδήποτε κλιμακούμενων αναμετρήσεων το συνδικαλιστικό κίνημα (μ' όλες του τις αδυναμίες) δεν φαίνεται ότι θα αποδεχθεί τη νέα αντίληψη που καθιερώνει μια κυβέρνηση που αυτοαποκαλείται σοσιαλιστική...

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό αστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο – Διδασκαλία και επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.
- Έλατε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμιου

Βαλσαμώνος 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 – 3635419.

κυκλοφορεί το τρίτο τεύχος

Στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα επαρχιακά πρακτορεία Αθηναϊκού Τύπου
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: 8219.175

ΦΥΛΛΑΔΙΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΜΟΝΟ ΑΠΟΥΣΙΕΣ;

Η πρωτοβουλία της ΚΕΑΔΕΑ για τη σύγκληση Πανευρωπαϊκού συνεδρίου για τη δημιουργία αποπυρηνικοποιημένης ζώνης στην Ευρώπη ήταν θετική. Συνέβαλε στη συζήτηση βασικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν σήμερα τα κινήματα ειρήνης στην Ευρώπη, και έδωσε τη δυνατότητα ανταλλαγής απόψεων για τη μελλοντική πορεία του κινήματος για την ειρήνη, την ύφεση και τον αφοπλισμό.

Μία όμως από τις βασικές προϋποθέσεις, για το μέλλον του κινήματος για την ειρήνη, είναι οι σχέσεις, που κάθε φορά δημιουργεί με ευρύτερα τμήματα του λαού. Σχέσεις και προϋποθέσεις, δηλαδή, που μετατρέπουν τις διακηρύξεις περί ειρήνης σε κίνηση, σε μαζικό αγώνα, σε πολιτική πράξη. Στο συνέδριο που έγινε στην Πάντσιο οι παράγοντες αυτοί έλειπαν.

Δεν είναι μόνο η κακή οργάνωση, η απουσία από την αίθουσα συνεδριάσεων πολιτών, αλλά και εκπροσώπων των κινήσεων για ειρήνη, που υπάρχουν στην Ελλάδα και που θα μπορούσαν να δώσουν μια ιδιαίτερη συμβουλή, στο πως θα αναπτυχθεί το κίνημα ειρήνης. Είναι κυρίως, η έλλειψη των προϋποθέσεων εκείνων, που μετατρέπουν τα μηνύματα ενός συνεδρίου και τις διακηρύξεις σε μαζικό κίνημα, αγώνα και πολιτική πρακτική.

Η προηγούμενη διαπίστωση είναι και μία ένδειξη της κρίσης που αντιμετωπίζουν σήμερα τα κινήματα ειρήνης. Κρίση η οποία ήδη έχει επισημανθεί σε χώρες της Δυτ. Ευρώπης. Μπροστά στο ερώτημα μετά την εγκατάσταση των πυραύλων «Πέρσινγκ», «Κρουζ» και «ΣΣ 20», ποια είναι η προοπτική του κινήματος ειρήνης απασχολεί ήδη ένα μεγάλο μέρος των κινήματων ειρήνης. Οι απουσίες στη διεθνή διάσκεψη στην Πάντσιο είναι μία έκφραση αυτών κυρίως των προβλημάτων και δεν μπορούν να ερμηνευθούν μόνο ως αποτέλεσμα οργανωτικής αδυναμίας, η οποία πράγματι υπήρχε.

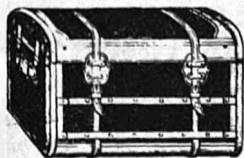
ΕΔΩ Η ΚΟΜΕΠ, ΕΚΕΙ Η ΚΟΜΕΠ ...

Αδύνατο να βρει κανείς την τελευταία «Κομμουνιστική Επιθεώρηση» που δημοσίευε κείμενα από τον προσυνεδριακό διάλογο του ΚΚΕ.

Έγινε γνωστό ότι παρ' ότι δεν πρόκειται για ένα έκτακτο τεύχος, αλλά για το τακτικό του Δεκεμβρίου, (περιέχει και κείμενα που δεν αφορούν στενά τις προσυνεδριακές συζητήσεις), η ηγεσία του ΚΚΕ αποφάσισε να το εκδόσει σε μικρότερο τιράζ και να το κυκλοφορήσει μόνο προσυνεδριακά.

«Περιοδικό της —βέβαια— είναι και ό,τι θέλει το κάνει!...», θα μας έλεγαν ίσως ορισμένοι φίλοι της ΚΝΕ. Αλλά τότε γιατί δημοσιεύθηκαν στο «Ριζοσπάστη» τόσα κείμενα που απαντούσαν σε άρθρα της ΚΟΜΕΠ, και μάλιστα με αρκετά σκληρούς χαρακτηρισμούς ή υπαινιγμούς; (τροτσκιστές, οπορτουνιστές, αντικομματικά στοιχεία).

Πώς θα πληροφορηθούν η εργατική τάξη και ο λαός που δεν είναι ακόμη μέλη του ΚΚΕ, τι ακριβώς είπαν οι αρθρογράφοι; Και πώς θα διαπαιδαγωγηθούν να κρίνουν οι ίδιοι τις σωστές απόψεις από τις λαθεμένες, όταν διαβάζουν μόνο τις «σωστές»; Και μήπως έτσι καλλιεργείται —μέσω «Ριζοσπάστη»— το έδαφος ώστε να τιμωρηθούν οι «ανήσυχτοι» αρθρογράφοι, χωρίς τα ονόματά τους να γίνουν γνωστά —άρα και δαπανηρά πολιτικά— σε ευρύτερο κόνι;

...ΠΑΕΙ Η ΚΟΜΕΠ

Αλλά το θέμα έχει και συνέχεια... Γιατί ο Χαρ. Φλωράκης στην εισήγησή του στο 11ο Συνέδριο τόνισε ότι ο πλούσιος και ελεύθερος διάλογος που πραγματοποιήθηκε προσυνεδριακά, έγινε μέσα από «2 έκτακτα και ένα τακτικό τεύχος της ΚΟΜΕΠ». Το τακτικό (του Νοέμβρη) και τα δύο έκτακτα είναι ήδη γνωστά. Άρα το τεύχος του Δεκεμβρίου δεν υπάρχει καθόλου, ούτε καν εσωκομματικά... «Γιατί έτσι μ' αρέσει» που λέει και η γνωστή διαφήμιση μιας βιομηχανίας μπίρας...

ΝΔ: Αμηχανία και αναμονή

Σε περίοδο αναμονής βρίσκονται οι εξελίξεις στο εσωτερικό της «Νέας Δημοκρατίας» μετά τη σαφέστατη αποδοκιμασία της δεξιάς πολιτικής που ακολούθησε η προσωρινή ηγεσία τις τελευταίες εβδομάδες. Οι αλλαγές στην ηγεσία αναβάλλονται, όχι μόνο γιατί μεσολαβούν οι γιορτές, αλλά και για «ευθετότερο» χρόνο. Έπειτα γενική είναι η πεποίθηση πως το πολιτικό κλίμα θα είναι εντελώς διαφορετικό μετά τις γιορτές, όταν θα φανούν και οι ουσιαστικές επιπτώσεις στη ζωή του τόπου, κοινωνική και οικονομική, από την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, και ιδιαίτερα από τα μέτρα για τους μισθούς.

Η κυβερνητική φθορά συμπίπτει χρονικά με την πλήρη σχεδόν αποδυνάμωση της αξιωματικής αντιπολίτευσης σαν πολιτικής δύναμης. Από την άποψη αυτή, οι σκληροί για την κυβέρνηση επόμενοι μήνες δεν προοιονίζονται ευνοϊκοί για τη ΝΔ, το φυσιολογικότερο δέκτη της μεταστροφής του λαού. Κάπου οι δύο μεγάλες πολιτικές παρατάξεις εξισοροποιούνται, πιθανόν όχι χωρίς «εξωτερική» ή «άνωθεν» παρέμβαση, ώστε να μην εξωθηθεί καμιά σε ακραίες κινήσεις που θα μπορούσαν να διαταράξουν επικίνδυνα το πολιτικό κλίμα. Στα πλαίσια παρόμοιων εξελίξεων, η προσπάθεια της Δεξιάς να αποδυναμώσει εντελώς τις παρεμβατικές δυνατότητες του προέδρου της Δημοκρατίας, αν χρειασθούν κάποιες, με την εξώθηση της ΝΔ σε γραμμές ακροδεξιές θέσεις απέτυχε. Αντίθετα ο ρόλος και η μετριοπάθεια του κ. Κ. Καραμανλή, αναγνωρίζεται τώρα περισσότερο αφού απέτρεψε έμμεσα τη στροφή του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης σε άλλους δρόμους από εκείνους που είχε χαράξει ο ίδιος όταν το ίδρυσε.

Στη ΝΔ πολλοί βουλευτές που υποστήριζαν προηγούμενων την υποψηφιότητα του κ. Κ. Στεφανόπουλου, με τις ευλογίες του κ. Κ. Παπακωνσταντίνου, για την αρχηγία του κόμματος εμφανίζονται τώρα να έχουν αλλάξει γνώμη. Η τεράστια πλειοψηφία των βουλευτών έχει στραφεί προς την άποψη ότι η ΝΔ πρέπει να έχει κεντρώα πολιτική φυσιολογική κερδίζοντας και τους δεξιούς ψηφοφόρους. Άλλωστε αυτό επιβεβαιώθηκε και από το «μανιφέστο» που άφησε ο κ. Ε. Αβέρωφ πριν πάει στο Λονδίνο, και που δημοσιεύθηκε στην «Ακρόπολη». Έτσι η δεξιά τάση μέσα στην αξιωματική αντιπολίτευση έχει αποδυναμωθεί, χωρίς να ελπίζει σε προοπτικές άμεσης επαναδραστηριοποίησης της.

Σε περίπτωση που οι πολιτικές εξελίξεις επιβάλλουν σύντομα κάποιες μεταβολές στο κυβερνητικό σχήμα, τότε και η λύση που θα προτιμηθεί στη ΝΔ θα είναι πιθανότερο η μορφή της προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής. Η άμεση αυτή αποδυνάμωση της Δεξιάς την έχει εξαναγκάσει να προβαίνει σε κινήσεις στο περιθώριο με απειλές για άλλες επιδιώξεις. Μερικές πληροφορίες αναφέρουν πως κινούνται και πάλι οι χουντικοί για τη δημιουργία κόμματος, με τη συμπάρσταση ίσως και μερικών βουλευτών της ΝΔ. Οι κινήσεις αυτές δεν είναι άγνωστες στην προσωρινή ηγεσία της αξιωματικής αντιπολίτευσης, που δεν εμφανίζεται να τις αποδοκιμάζει άμεσα, όπως δεν έχουν διαφύγει της προσοχής και «ανωτέρων» παραγόντων.

Το γεγονός είναι πως οι ανώτεροι αυτοί παράγοντες δεν εμφανίζονται να ενοχλούνται από τις κινήσεις των δεξιών και των ακροδεξιών. Η συμπόρευση, το 1974 και το 1981, μεγάλου μέρους των ακροδεξιών με τη ΝΔ, μάλλον μπερδεψε πιστεύουν αντι να ξεκαθαρίσει τις πολιτικές προοπτικές. Και τότε μεν τους θεωρούσαν απαραίτητους για τη διατήρηση της εξουσίας, τώρα όμως, αρκετοί πιστεύουν, πως η απομόνωσή τους εκτός της συντηρητικής παρατάξεως θα αποτελέσει ευνοϊκό παράγοντα για τους δημοκρατικούς μας θεσμούς.

Αντίλογος

Σχόλια περί εγκλήματος...

Είναι πράγματι ανησυχητική η κλιμάκωση του εγκλήματος προς πιο οργανωμένες μορφές, όπως προκύπτει από την υπόθεση των Κυρσελή-Αρμπατζόγλου και Κεϊκογλου. Είναι επίσης ανησυχητικό, πως διαφοροποιούνται οι κοινωνικές αιτίες και οι κοινωνικές κατηγορίες και ηλικίες που προσφέρουν το προσωπικό αυτών των διαφοροποιημένων εγκληματικών δραστηριοτήτων.

Έτσι, δεν είναι κάποιες περιθωριακές και εξαθλιωμένες κοινωνικές ομάδες ομάδες που τροφοδοτούν την εγκληματικότητα, αλλά κάποιες «τακτοποιημένες» κοινωνικές κατηγορίες που ένα ποσοστό των μελών τους διαφεύγει την ενσωμάτωση και στο εγκληματικό ενσωματώνει ένα αδιέξοδο ζωής.

Η ευκολία στο φόνο που επέδειξε η ομάδα δεν είναι αποτέλεσμα «πώρωσης» ή σκληρότητας. Είναι κάτι χειρότερο. Είναι το αποτέλεσμα μιας διαπαιδαγώγησης που έχει υπάγει τα πάντα σε μια απρόσωπη μορφή κοινωνικών σχέσεων. Οι τρεις πιστολέρο της Κηφισιάς, την ώρα που πυροβολούσαν τους δυο αστυφύλακες ένωσαν περισσότερο σαν πρωταγωνιστές της τηλεόρασης, παρά σαν άνθρωποι με σάρκα και οστά, που πυροβολούν συνανθρώ-

πους τους επίσης με σάρκα και οστά. Γι' αυτό, λοιπόν, μέχρι σήμερα δεν φαίνεται να έχουν πρόβλημα, γιατί κάπου στο βάθος, οι ίδιοι ένιωθαν τμήμα ενός παιχνιδιού. Δεν έχουν, ενοχή όχι γιατί είναι «πορωμένοι» αλλά γιατί η ζωή γι' αυτούς βιώνεται απ' την αρχή μέχρι το τέλος ψευδώς. Η ζωή γίνεται κατανοητή μόνο στο θεαμά της. Σκότωναν λοιπόν, την εικόνα του «μπάτσου» και όχι έναν άνθρωπο-μπάτσο. Γι' αυτό άλλωστε και θεωρούσαν τον εαυτό τους άτρωτο, γιατί ήταν οι ήρωες του εαυτού τους —και οι ήρωες στις ταινίες δεν πεθαίνουν ποτέ.

Βέβαια, στο κελί και στην προοπτική της δίκης θα «σπάσουν». Θα «μετανοήσουν». Θα αλληλοκατηγορηθούν και «αλληλοκαρφωθούν». Όμως, αυτό που δεν πρέπει να διαφύγει από την προσοχή κανενός, είναι πως η «τριάδα της Κηφισιάς» αποτελεί τον προπομπό μιας νέας κοινωνικής πραγματικότητας για τον τόπο μας που θα γενικευθεί επικίνδυνα, όσο αλλάζει ο ρυθμός ζωής και οι κοινωνικές σχέσεις αλλά δεν αλλάζουν οι ιδεολογικές και κοινωνικές στάσεις απέναντί τους.

(Ποιός δεν καταλαβαίνει αλήθεια ότι ο εκτελεστής Κυρσελής βρίσκεται στην ευθεία γραμμή των παιδιών που απαγχονίστηκαν κατά μίμηση της τηλεοπτι-

κής σειράς «ο Χριστός ξανασταυρώνεται»).

Μέχρι τώρα σε επίπεδο κοινωνικού και πολιτικού λόγου, μόνο το Υπουργείο Νέας Γενιάς έχει δείξει την πολιτική οξυδερκεία και ευαισθησία που αναλογεί στα νέα αυτά φαινόμενα. Αλλά λύση στα προβλήματα θα υπάρξει όταν εφαρμοστεί μια πολιτική για την κρίση της νεολαίας σε όλη την έκταση της κοινωνίας και από την πολιτεία ενιαία, και όχι με διαχωρισμούς στους «καλούς» και τους «κακούς» της κυβερνητικής πολιτικής...

Και περί προτύπων

Γιατί, για παράδειγμα, (συνεχίζοντας τους συλλογισμούς για «καλούς» και «κακούς»), δεν υπήρξε πιο σαφής νομιμοποίηση της «τριάδας» από την μεταχείριση που υπέστησαν στο τμήμα. Η εμφάνιση, κυρίως, του Κυρσελή, που φαίνεται ότι συγκέντρωσε το ανακριτικό «ενδιαφέρον» ήταν χαρακτηριστική. Αν σκεφτεί κανείς μάλιστα ότι το ξύλο στην Ασφάλεια έχει μελετηθεί έτσι ώστε να μη δείχνει τα σημάδια του, τότε το χρησιμοποιούμε πρόσωπο του Κυρσελή φανερώνει μια αχαλίνωτη αγριότητα, πέραν της επιστημονικής τεχνικής του κλασικού ανακριτικού ξύλου.

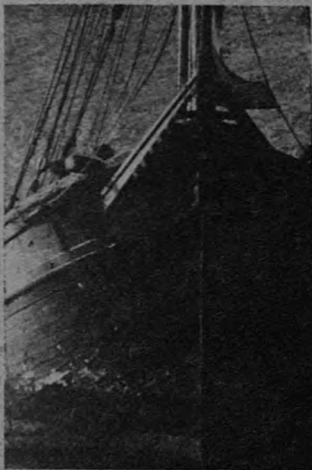
Ο βασανισμός του κρατούμενου είναι πάντα πράξη ανανδρίας και θρασυδειλίας. Όπως θρασυ-

δειλία ήταν και οι πυροβολισμοί στην πλάτη των δυο δεκαεξάχρο-νων που έκλεβαν αυτοκίνητα, κατά άτυχη γι' αυτούς σύμπτωση, τη μέρα που πυροβολήθηκε ο Φαλιδάς.

Τι σημαίνει, όμως, βαθύτερα το ξύλο στην Ασφάλεια. Τι μήνυμα, δηλαδή, ιδεολογικό αποστέλλει όχι μόνο στους υποψήφιους «εγκληματίες» αλλά στο σύνολο της κοινωνίας; Το μήνυμα είναι απλό και με τεράστιες πρακτικές συνέπειες. Το προηγούμενο πρόσωπό του Κυρσελή, λοιπόν, είναι όσο αν φαίνεται ανατριχιαστικό μια παράξενη εκ των υστέρων «δικαίωση» των ενεργειών του. Λέει απλά: «Δεν υπάρχει στην πραγματικότητα νόμος και οργανωμένη ανθρώπινη κοινωνία. Απόδειξη ότι οι φύλακες του νόμου παρανομούν ποικιλότροπα και μάλιστα στο τομάρι μου. Άρα, καλά έκανα όσα έκανα —γιατί δεν υπάρχει σύστημα αξιών που να έχω παραβεί. Απλώς ήμουν άτυχος και έχασα».

Όσο λοιπόν, να φαίνεται παράξενο και ρομαντικό, τη μάχη κατά της διάλυσης και αποσύνθεσης θα την κερδίσει η κοινωνία, μόνο αν τη δώσει από αρχών και αξιών.

Αλλιώς η κοινωνία θα ζει υπό την μέγγενη των «πιστολέρο», όπου η στολή δεν θα εξασφαλίζει αυτόματα την ιδιότητα του «καλού»...

ΤΖΟΤΖΕΦ ΚΟΝΦΑΝΤ
ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΣΚΟΤΑΔΙΟΥ

GREGORY BERGLUND
ΜΙΑ
ΑΦΟΠΛΙΣΤΙΚΗ ΤΡΕΛΛΑ
Η
ΣΧΙΣΟ ΤΑΝΓΚΟ

ΔΩΡΟΘΕΑ ΛΕΤΕΖΙΕ
ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΕΜΠΟΛ

IBAN ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ
ΜΙΑ ΦΩΛΙΑ ΕΥΓΕΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: «ΑΝΟΙΧΤΗ ΓΩΝΙΑ» ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ 1 τηλ. 417-129

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ τηλ. 212.810 – ΑΘΗΝΑ: «ΕΞΑΝΤΑΣ» ΕΠΕ ΤΗΛ. 36.04.885

«15%». Φοιτητική και μαθητική εποποιία τον χειμώνα του '62. Τον χειμώνα του '82 —μετά 20 έτη— την έχουν κόμματα και νεολαίες ξεχασμένη ή —ακριβέστερα— χεσμένη. Ποιος να «θυμηθεί» τώρα το αίτημα για τη διάθεση —σταθερά— του ποσοστού αυτού —του 15%— του κρατικού προϋπολογισμού στην Παιδεία;

Η ΝΔ; Αδύνατον. Δεν μπορεί να επικαλεσθεί ούτε μία σφαγή «αθώου Έλληνος πολίτου» από τους κομμουνιστές στην πολυήμερη πορεία των γεγονότων.

Το ΠΑΣΟΚ; Δύσκολο. Στο ραντεβού μ' εκείνη την ιστορία δεν έφτασε εγκαίρως —βλέπε φωτογραφίες και υπογραφές— κανένα από τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου.

Το ΚΚΕ; Αστείομαι. Μήτε από την ΟΚΝΕ καθοδηγήθηκε, μήτε από την ΚΝΕ. Μυρίζει νεολαία της ΕΔΑ και «δεξιό αναθεωρητισμό». Είχαν βέβαια στείλει από τη φυλακή τις υπογραφές τους για το δημοψήφισμα και ο Φλωράκης και ο Λουλές αλλά —τι να κάνουμε;— αυτή ήταν τότε η γραμμή.

Το Εσωτερικό; Αποκλείεται. Όσο κι αν ο σημερινός γραμματέας του ήταν στο κέντρο εκείνων των εξελίξεων, το κόμμα νοιάζεται σχεδόν αποκλειστικά για το χτένισμα της γραμμής του. Δεν κοινοστούκεται στο παρελθόν. Δεν καταδέχεται τα καμπανιακά.

«15%». Εποχή κράτους και εξουσίας των παραρτημάτων ασφαλείας. Χιλιάδες Καραθανάσηδες —διαπεισμένοι αρμοδιώς— μεριμνούσαν καθημερινά για την αστυνομική, δικαστική και πολιτική παράταση του εμφυλίου. Από τον Έβρο μέχρι την Κρήτη. 14 μήνες ωρίτερα, —Οκτώβρης του '61— οι «εκλογές της βίας και της νοθείας». 7 μήνες ωρίτερα —Απρίλης του '62— το φοιτητικό δημοκρατικό ξέσπασμα του «Ένα-Ένα-Τέσσερα». 3 μήνες ωρίτερα —Αύγουστος του '62— η ψήφιση, από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία της ΕΡΕ του νόμου που έδινε τη δυνατότητα στον υπουργό Παιδείας να φοιτικοποιεί επιλαχόντες των εισαγωγικών εξετάσεων σε ποσοστό μέχρι και 30% των εκάστοτε επιτυχόντων. Ένα μήνα ωρίτερα —Νοέμβρης του '62— οι επιτυχόντες έχουν φουλάρει τα αμφιθέατρα και τα εργαστήρια. Οι επιλαχόντες ζητούν στα Προπύλαια την εφαρμογή του καλοκαιρινού νόμου. Η

Αριστερά δεν λαϊκίζει. Στη Βουλή η ΕΔΑ έχει καταγγείλει το νόμο σαν φαυλεπιφανυλο. Στα Προπύλαια οι φοιτητές συνδικαλιστές της επιρροής της γνωστοποιούν τα χάλια της ανώτατης Παιδείας και συμβουλευούν αναμονή «προ των Πυλών» μέχρι του χρόνου οπότε —με τους αγώνες των φοιτητών— θα έχουν βελτιωθεί τα πράγματα.

Οι επιλαχόντες αντιλέγουν στους εκπροσώπους της ΔΕΣΠΑ «Να μπορούμε και μεις να αγωνιστούμε μαζί σας». Οι επιλαχόντες δεν αριστερίζουν. Υψώνουν «πανώ» και επισημαίνουν —προς όλες τις κατευθύνσεις— ότι: «Τώρα που η χώρα μας θα μπει στην Κοινή Αγορά έχει ανάγκη από επιστήμονες».

«15%». Μία βδομάδα ωρίτερα. Αυτόματη αποκόλληση σοβάδων από το κτίριο-ερείπιο της Οδοντιατρικής Σχολής —τότε— στην οδό Χαλκοκονδύλη. Η Σχολή κλείνει. Οι εμπειρογνώμονες διαπιστώνουν —πέρα από το ζήτημα των σοβάδων— και κλίση του κτιρίου κατά 11 μοίρες προς την Χαλκοκονδύλη. Οι φοιτητές της Οδοντιατρικής —στη συγκέντρωσή τους— φωνάζουν ρυθμικά: —Η Σχολή μας γέρνει.

«15%». Οι επιτυχόντες που δεν χωρούν. Οι επιλαχόντες που δεν υποχωρούν. Η σχολή που μαδάει και γέρνει. Αυτά και τα άλλα. Σ' αυτή την ιστορική στιγμή η αριστερή Διοικούσα Επιτροπή Συλλόγου Πανεπιστημίου Αθηνών προβάλλει την ευρηματική θεσμική διεκδίκηση του «15%». Το 15% γίνεται μέσα σε λίγες μέρες: Προκήρυξη. Άρθρο. Συγκέντρωση —στα Προπύλαια— των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Αφίσα. Πανσπουδαστική συγκέντρωση και πορεία στο Υπουργείο Παιδείας. Πρώτο θέμα στις εφημερίδες. Δημοψήφισμα. Πανσπουδαστική Παμμαθητική συγκέντρωση. Συζήτηση στη Βουλή. Πανσπουδαστική, παμμαθητική και παλλαϊκή συγκέντρωση.

Το «15%» υποχρεώνει κρατικές και παρακρατικές μυστικές υπηρεσίες να το λάβουν υπόψη τους. Δεν μπορούν να το καταγγείλουν. Πασχίζουν να το απομονώσουν από την Αριστερά και τα στελέχη της που το προωθούν. Προβακατόρικη προκήρυξη της εποχής. Έκδοση: Άγνωστη κρατική υπηρεσία. Τοιχοκόλληση: Ο γνωστός κύριος Τάσος Ριζάς ή Πεθαμένος —έχομε

ξαναγράψει— ιδιοκτήτης του μπαρ «Φρολίξ» και τα παλικάρια του:

Συνάδελφοι Φοιτηται-σπουδασται,

Η Παιδεία μας χωλαίνει. Η αναγέννησής της είναι καθήκον δικό μας.

Οι αγώνες μας εστέφησαν από επιτυχία. Κατακτήσαμε την συμπάθεια της Κοινής Γνώμης και του Τύπου. Υποχρεώσαμε τους αρμοδίους να θέσουν σε πρώτη μοίρα το θέμα ΠΑ-ΔΕΙΑ.

Παραδόξως όμως είδαμε στις συγκεντρώσεις τους συναδέλφους «ΦΟΙΤΗΤΕΣ - ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ» Μυλωνάκη Εμμανουήλ - Μπούζεμπερκ Κων/νο και Σταφυλά Παναγιώτη να παίρνουν το ΒΕΤΟ.*

Ενώ τους ΣΤΡΑΤΗ ΓΙΑΝΝΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΜΙΧΑΛΗ - ΜΑΝΩΛΑΚΟ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ - ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗ ΜΙΧΑΛΗ - ΛΕΝΤΑΚΗ ΑΝΔΡΕΑ - ΜΠΕΝΑΚΟΠΟΥΛΟ ΚΩΣΤΑ - ΠΑΠΠΑ ΜΙΜΗ* - ΜΠΑΝΙΑ ΓΙΑΝΝΗ και ΣΤΡΑΤΗ ΠΟΠΗ να κόπτονται όλοι μαζί για την προβολή των πρώτων και για να συνδέσουν τον αγώνα μας με τις πολιτικές επιδιώξεις της ΕΔΑ.*

Γιατί όλα αυτά; Απλούστατα γιατί αυτοί είναι ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ. Είναι έμπιστα μέλη της Νεολαίας της ΕΔΑ. Κάνουν ό,τι ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ο ΑΦΕΝΤΗΣ της οδού Αριστείδου 6.

Συνάδελφοι,

Ακόμη είδαμε όλοι μας στην τελευταία συγκέντρωση τον Πρόεδρο της ΔΕΣΠΑ συνάδελφο Φερεντίνο Παναγιώτη να έχει γίνει φερέφωνο. Μετέφερε στους συναδέλφους μας και τους μαθητάς ότι του έλεγε στ' αυτί ο Κομμουνιστής Μυλωνάκης!!!*

Είναι α παρά δε κ τ ο είναι διασυρμός του γοήτρου και της αξιοπρέπειάς μας ως φοιτητών και ανθρώπων.

Γι' αυτό Συνάδελφοι,

Ας προσέξουμε όλοι μας να μη γίνουμε άθελά μας όργανα της ΕΔΑ. Ας εκλέξουμε εμείς, το ΣΥΝΟΛΟΝ, τον τρόπο των αγώνων μας, και

Ας αγωνισθούμε πραγματικά για την ΠΑΙ-ΔΕΙΑ και ΟΧΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΔΑ.

ΦΟΙΤΗΤΑΙ-ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ

«15%». Προσπαθώ να συμμαζέψω —Σάββατο απόγευμα 18 Δεκεμβρίου 1982— αναμνήσεις και στοιχεία. Παρέα και περισπασμός —απέναντί μου— η ανοιχτή τηλεόραση. Ένας ευτραφής δημοσιογράφος μιλά με τους προσκεκλημένους του.

Διαβολική σύμπτωση. Έγραφε —τότε— σαν πολιτικός συντάκτης απογενυματινής εφημερίδας —προώρων απώλεσθεις— τουλάχιστο δέκα μέρες περί του «15%» —ποιοι, πού, πότε, πώς, γιατί κτλ.— πριν κινηθεί να έρθει στα γραφεία της «πανσπουδαστικής» που φιλοξενούσε την εξωπεταγμένη από τα γραφεία της —από τον πρύτανιν

Φωκά— ΔΕΣΠΑ και την λοιπή ηγεσία του Φ.Κ.

Αυτοπροσώπως λοιπόν ο πολιτικός συντάκτης στην οδό Ακαδημίας 64. Πέρασε —όπως ο κάθε επισκέπτης των γραφείων του περιοδικού— την συστοιχία των χαφιεδών που καμώνονταν, όλη μέρα, πως μελετούσαν τις φωτογραφίες της προθήκης του κινηματογράφου Έλλη —«νυκτερινά όργια». Έναρξη από 10ης πρωινής— μπήκε στην πολυκατοικία,

έφτασε στον όροφο και χτύπησε την πόρτα.

- Γειά σας. Είμαι ο ...

- Καλώς ήρθατε. Καθήστε.

.....

- Και τώρα τι ετοιμάζετε;

- Παμφοιτητική, παμμαθητική και

παλλαϊκή συγκέντρωση στην

Κλαθμώνος. Εάν δεν επιτραπεί στην

Κλαθμώνος θα την κάνουμε κι αυτή στα

Προπύλαια.

- Μπράβο. Έτσι θα απομονώσετε και

-τους κομμουνιστές...

* Οι Φερεντίνος και Μπούζεμπερκ είχαν από δύο βαφτιστικά. Παναγιώτης και Γιώργος ο πρώτος. Κωνσταντίνος και Ίωνας ο δεύτερος. Ο άγνωστος συντάκτης χρησιμοποίησε στην προκήρυξη το πρώτο και στις δύο περιπτώσεις ενώ το μόνο γνωστό και εν χρήση ήταν το δεύτερο. Οι Μπενακόπουλος και Παππάς αναφέρονται σαν Κώστας και Μιμης αντί Ντίνος και Τάκης;

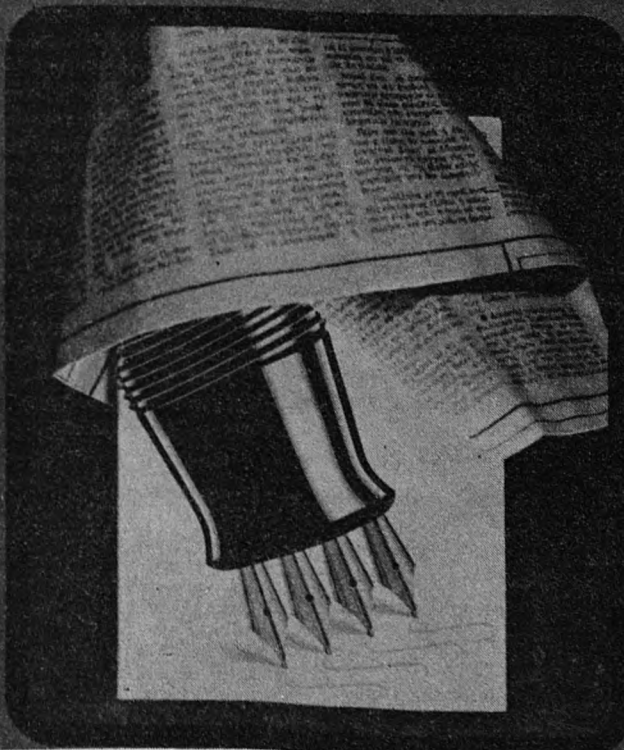
Εξαιτίας της εύκολης ... κομμουνιστικής μεταγλώτισης Κωνσταντίνου και Δημητρίου.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Βλάσης Γαβριηλίδης

Κλεάνθης Τριαντάφυλλος - Ραυπαγός

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457

ANTONEN APTO
O HΛIOΓΑΒΑΛΟΣ

ή
Ο ΕΣΤΕΜΜΕΝΟΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟ
ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Σταθμός στη
σύγχρονη σκέψη

Θεμελιώνει τη μη αναγκαιότητα της Τέχνης ανεξάρτητα απ' τις οποιεσδήποτε συνθήκες μέσα στις οποίες γεννιέται και διαμορφώνεται το αισθητικό φαινόμενο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Η ΜΗ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΕΔΡΟΣ

Εκδόσεις «ΚΕΔΡΟΣ»
Γ. Γένναδιου 6
τηλ: 36.15.783

Οι συναλλαγματικές ελλείψεις δομική αδυναμία της οικονομίας μας

του Κ. Κίτσου

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία, με πόλυτη χρονική και σημαντολογική προτεραιότητα απέναντι σε όλα τα άλλα προβλήματά της, είναι του ελλείμματος των εξωτερικών λογαριασμών σε συνάλλαγμα. Αν αυτό το έλλειμμα δε βρει τρόπο να το καλύψει η κυβέρνηση μέσα στο 1983, τότε θα υποχρεωθεί σε, εξαιρετικά δυσάρεστες για την πίστη της χώρας στο εξωτερικό, διαπραγματεύσεις με τους παλιότερους δανειστές μας, πράγμα που δεν θα είναι, φυσικά, ενισχυτικό του κύρους του ΠΑΣΟΚ και του πρωθυπουργού - ιδρυτή του. Στην υπηρεσία τούτης, ακριβώς, της επιδίωξης, της εξασφάλισης, δηλαδή, συναλλαγματικών μέσων από το εξωτερικό για την κάλυψη του ελλείμματος, εφαρμόζεται η λεγόμενη «εισοδηματική πολιτική», αφού, η οικονομία, πρέπει να δώσει όσες ζητούνται εγγυήσεις πως θα συμβάλει στην αξιοποίηση του δανεισμού για βελτίωση της συναλλαγματικής της κατάστασης.

ΟΣΑ ΑΛΛΑ, λέγονται από κυβερνητικής πλευράς, ή από της πλευράς εκείνων που πιστεύουν ή υποθέτουν πως η μείωση του εισοδήματος όλων των εργαζομένων αποτελεί τμήμα μιας ... αναπτυξιακής πολιτικής, που θα εξαφανίσει την ανεργία, δεν είναι, παρά προσπάθεια συγκάλυψης της πολύ δυσάρεστης αλήθειας για το συναλλαγματικό μας αδιέξοδο· για τη δυνατότητα κανονικού εφοδιασμού της εσωτερικής αγοράς με όσα είδη ζητεί η οικογενειακή και η κατανάλωση για επενδύσεις, αφού διαθέτουμε πια πολύ λιγότερο συνάλλαγμα από κείνο που χρειάζεται για την πληρωμή των εισαγομένων.

ΤΟ ΘΕΜΑ, συνεπώς, της λεγόμενης «εισοδηματικής πολιτικής», πρέπει να εξεταστεί από δύο πλευρές. Πρώτο, γιατί η

μείωση του εισοδήματος των απασχολούμενων στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα της οικονομίας βοηθάει στον περιορισμό του συναλλαγματικού ελλείμματος. Δεύτερο, γιατί αυτή η μείωση του εισοδήματος, δε βοηθάει καθόλου στην ανάκαμψη της οικονομίας, άρα και στην απορρόφηση ανέργων.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ευθύνη για το δυσβάστακτο, κάθε χρόνο, έλλειμμα του συναλλαγματικού ισοζυγίου της χώρας, την έχει το εμπορικό μας ισοζύγιο. Αυτού, του εμπορικού ισοζυγίου, το έλλειμμα καλούνται να «κλείσουν», τα έσοδα από τον τουρισμό, τα μεταναστατευτικά εμβάσματα, τη ναυτιλία, τη μεταφορά ιδιωτικών κεφαλαίων, και ο δανεισμός. Το άνοιγμα της ψαλίδας ανάμεσα στο ύψος των εισαγωγών και των εξαγωγών μας, προέρχεται από το γεγονός ότι είμαστε εξαρτημένοι από την ξένη βιομηχανική παραγωγή για την κάλυψη των αναγκών μας σε ακριβά είδη —μηχανικός εξοπλισμός εργοστασίων, μεταφορικά μέσα όλων των κατηγοριών, καύσιμα, πρώτες ή ημικατεργασμένες ύλες για τη μεταποίηση κτλ.— ή είδη που η παραγωγή τους απαιτεί προηγούμενη έρευνα, την οποία εμείς δεν κάνουμε —φάρμακα πχ.—, ενώ οι εξαγωγές μας είναι μικρής προστιθέμενης αξίας, πολύ φθηνότερες, δηλαδή —νύματα, τρόφιμα και ποτά, μεταλλεύματα, αγροτικά προϊόντα, κτλ.

Σ' ΑΥΤΟ το σημείο, για τη βιομηχανική ανάπτυξη που κατάφερε όλη κι όλη, να πετύχει η Ελλάδα στη διάρκεια της πρώτης βιομηχανικής επανάστασης, έχει δικίο ο κ. Παπανδρέου να επιρρίπτει ευθύνες στις μεταπολεμικές ελληνικές κυβερνήσεις —για να μην αναφερθεί κανείς και στην παλιότερη πολιτική οικονομικής ανάπτυξης, που δεν ήταν σοφότερη. Είναι α-

στείο, όμως, να αναμένεται πως, ό,τι δεν έγινε στο παρελθόν, μπορεί να γίνει τώρα με την ... αφαίρεση καταναλωτικής ικανότητας από την εσωτερική αγορά!

Η ΑΦΑΙΡΕΣΗ καταναλωτικής ικανότητας, όμως, από τους μισθωτούς και τους αγρότες (είναι μαθηματικά προδιαγραμμένο ότι η «εισοδηματική πολιτική» θα επεκταθεί και στα εισοδήματα των καλλιεργητών, διαφορετικά δεν έχει νόημα η κλασματική εφαρμογή της) συντελεί στη μείωση των εισαγωγών. Μείωση, την οποία δεν μπορεί η κυβέρνηση να πετύχει με άλλα περιοριστικά μέτρα, γιατί παρόμοια μέτρα αντιβαίνουν σε δεσμεύσεις απέναντι στο GATT —Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου— και, κυρίως, απέναντι στην ΕΟΚ. Αν εφαρμοστούν, θα επισύρουν αντίμετρα σε βάρος των ελληνικών εξαγωγικών προϊόντων.

ΘΑ ΜΕΙΩΘΟΥΝ, λοιπόν, οι εισαγωγές γιατί δεν θα 'χει πια ο κόσμος των εργαζομένων χρήματα ν' αγοράσει περισσότερα είδη από όσα αναγκαστικά απαιτούνται για τη συντήρηση των οικογενειών τους. Θα περιοριστούν, παράλληλα, και οι εισαγωγές βιομηχανικού εξοπλισμού. Αφού, η μείωση της εσωτερικής ζήτησης δε θα δικαιολογεί πια επενδύσεις εκσυγχρονισμού ή επέκτασης παραγωγικού δυναμικού, τα προϊόντα του οποίου δε θα 'ναι σε θέση να τα απορροφήσουν οι εγχώριοι καταναλωτές. Αλλά που δεν θα εξάγονται, επίσης. Γιατί, όπως είπε ο κ. πρωθυπουργός στην τηλεοπτική του εμφάνιση της περασμένης Πέμπτης, τα αγαθά που παράγει η αναχρονιστική, καθυστερημένη στις «δομές» της ελληνική βιομηχανία, συναντούν άγριο ανταγωνισμό από τους παραγωγούς που έχουν μηδαμινό κόστος εργασίας (εργοστάσια των χωρών της νοτιοανατολικής Ασίας) ή που έχουν αυτο-

Γνωρίσατε τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ μὲ τὶς ἐκδόσεις ποιότητος

Π Α Π Α Δ Η Μ Α

ποὺ τιμοῦν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ συμβάλλουν στὴν ἀνάπτυξη τῶν κλασσικῶν σπουδῶν στὴν πατρίδα μας.

Κάθε βιβλίο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις

Π Α Π Α Δ Η Μ Α

εἶναι τὸ πολυτιμότερο **Δ Ω Ρ Ο**

ΠΗΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 8 — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ 36-27-318

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΤΗΣ ΓΑΛΙΛΑΙΑΣ

Το βιβλίο κυκλοφορεί σε δεύτερη
ἐκδοση

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ "αλεβιζόπουλος"
ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ Τ.Τ 142. Τηλ.: 36.00.059.

ματοποιήσει τα εργοστάσιά τους, ώστε να λειτουργούν με ελάχιστα εργατικά χέρια. Με τίμημα, λοιπόν, την υποχώρηση των επενδύσεων, το παραπέρα «ζάρωμα» της οικονομικής μας δραστηριότητας, θα επιτευχθεί ο στόχος της εξοικονόμησης συναλλάγματος χάρη στις μικρότερες εισαγωγές.

ΠΑΡΑ τη μείωση, εν τούτοις, της εσωτερικής ζήτησης, η μείωση της δαπάνης συναλλάγματος για εισαγωγές, δεν θα φτάσει στα επιθυμητά επίπεδα. Θα χρειαστεί, συνεπώς, η εφαρμογή πρόσθετων μέτρων. Το κυριότερο από τα πρόσθετα αυτά μέτρα, θα είναι η υποτίμηση της δραχμής. Όχι απέναντι στο δολάριο. Προς αυτή την κατεύθυνση έχει αρκετά υποτιμηθεί. Με μόνο αποτέλεσμα, την επιτάχυνση του πληθωρισμού γιατί σε δολάρια πληρώνουμε τα καύσιμα (πετρέλαιο) και τις πρώτες ύλες. Η υποτίμηση θα πρέπει να γίνει απέναντι των ευρωπαϊκών νομισμάτων. Αφού, από τις ευρωπαϊκές χώρες κάνουμε τις εισαγωγές των καταναλωτικών προϊόντων, βιομηχανικών και αγροτικών. Το εμπορικό μας ισοζύγιο με τους «9» χειροτέρεψε ύστερα από την ένταξη, γιατί από κει εισάγουμε και πολλά από τα είδη που εισάγαμε από τρίτες ευρωπαϊκές χώρες, εφ' όσον είναι φτηνότερα αφού, δεν επιβαρύνονται πλέον με εισαγωγικούς δασμούς.

ΕΙΝΑΙ πασίγνωστο, ότι, με την υποτίμηση θα ανέβουν όλες οι τιμές των εισαγομένων — αυτό, άλλωστε, επιδιώκεται. Αν λειτουργούσε η αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή των μισθών, των ημερομισθίων και του εισοδήματος των αγροτών, θα εξουδετερωνόταν η ωφέλεια που προσδοκάται, για μείωση των εισαγομένων και αύξηση της ανταγωνιστικότητας, από τη νομισματική υποτίμηση. Το αναπροσαρμοσμένο εισόδημα θα επέτρεπε τη συνέχιση της αγοράς των ακριβότερων ειδών. Για να μην ανακύψει παρόμοια δυνατότητα υπέρ των καταναλωτών, η κυβέρνηση επέβαλε με νόμο την αφαίρεση, από τους εργαζόμενους, του δικαιώματος διαπραγμάτευσης της ονομαστικής αύξησης των αποδοχών τους, ώστε να διατηρηθούν την αγοραστική τους δύναμη. Με την ίδια λογική, της συρρίκνωσης της καταναλωτικής ικανότητας του πληθυσμού όσο γίνεται περισσότερο για να γίνουν όσο το δυνατό λιγότερες οι εισαγωγές, επιβλήθηκαν τα —παράλογα, διαφορετικά— τέλη κυκλοφορίας των αυτοκινήτων, θα ανατιμηθούν οι «κοινωνικές» υπηρεσίες του Δημοσίου, θα ενταθεί το φοροκυνηγι-

ΕΙΝΑΙ φανερό, ότι, αν ξεκινήσει η «μελέτη» και εκτίμηση του καθαρά αντισυνταγματικού, αντιεργατικού, αντισυνδικαλιστικού μέτρου της κατάργησης του δικαιώματος των εργαζομένων να υπερασπίζονται την ακεραιότητα του εισοδήματός τους, όχι από τις κυβερνητικές προφάσεις περί αγώνα κατά της ανεργίας και της αύξησης των εξαγωγών, αλλά από την επιδίωξη πλήρους λειτουργίας των συνεπειών της νομισματικής μεταβολής σε βάρος των εισαγωγών, άρα της μεί-

σης του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, τότε, το μέτρο βρίσκει την απόλυτη εξήγησή του. Συνδυάζεται αρμονικά με όλα τα άλλα μέτρα που προβλέπει η δημοσιονομική διαχείριση του 1983, και που είναι μια διαχείριση στερημένη από κάθε αναπτυξιακό περιεχόμενο.

ΑΝΑΛΟΓΟ συνδυασμό πειθαρχηση σε ενιαία οικονομολογική σκοπιμότητα δεν έχει, αντίθετα, το μέτρο, όταν —όπως επιμένει η κυβέρνηση— αποδοθεί στην επιδίωξη αντιμετώπισης της ανεργίας και διευκόλυνσης των εξαγωγών, και να γιατί:

ΕΙΝΑΙ αλήθεια, ότι, η υποτίμηση ενός εθνικού νομίσματος χρησιμοποιείται πολύ πιο συχνά σαν μέθοδος για την υποβοήθηση των εξαγωγών, από όσο, η ένταση μιας υγιούς εξαγωγικής προσπάθειας βοηθάει στην ισχυροποίηση της αξίας του νομίσματος. Η κυβέρνηση του κ. Παπανδρέου, επέλεξε, η υποχρεώθηκε να επιλέξει, την πρώτη μέθοδο, αφού, στους δεκατέσσερις μήνες της εξουσίας της, δεν κατάφερε να προωθήσει τη δεύτερη. Αν το ποσοστό κατά το οποίο θα γίνει η μεταβολή των ισοτιμιών, είναι μικρότερο από όσο χρειάζεται για να εξουδετερωθούν τα τιμολογιακά πλεονεκτήματα των ανταγωνιστών, τότε, η υποτίμηση, δε θα βοηθήσει αποτελεσματικά, ούτε τη μείωση των εισαγωγών, ούτε την αύξηση των εξαγωγών. Αν, αντίθετα, το ποσοστό της υποτίμησης είναι «πλεονασματικό», τότε, οι προσδοκίες για θετικές επιρροές στα δύο σκέλη του εμπορικού ισοζυγίου είναι βάσιμες. Δεν θα έχει νόημα, όμως, η καθήλωση των ονομαστικών αποδοχών του πληθυσμού, αφού η συμβολή αυτής της καθήλωσης στη διαμόρφωση των εξαγωγικών τιμών είναι μηδαμινή στις περισσότερες περιπτώσεις.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: τα ελληνικά αλεύρια έχουν τιμή κατά 20-25% μεγαλύτερη από κείνη που προσφέρονται στη διεθνή αγορά τα ιταλικά, τα γαλλικά, τα αμερικάνικα. Στη διαμόρφωση της τελικής τιμής του αλευριού, η πρώτη ύλη, το στάρι, υπεισέρχεται κατά ποσοστό 80%, και η αμοιβή των απασχολούμενων στους αλευρόμυλους κατά 8%, περίπου. Αν δεν αναπροσαρμοστούν, κατά το ποσοστό του πληθωρισμού, κατά 20% π.χ., οι αμοιβές των εργαζομένων, αυτό σημαίνει ότι η τελική τιμή του αλεύρου θα είναι μικρότερη κατά 1,6%. Τι είδους υποβοήθηση στην εξαγωγή του προϊόντος μπορεί να κάνει αυτό το 1,6%, όταν η διαφορά της τιμής με τους ανταγωνιστές είναι 20 ή 25%; Είναι φανερό, συνεπώς, ότι δεν ενέπνευσε τη νομοθετική καθήλωση των ονομαστικών αποδοχών —τη μείωση, δηλαδή των πραγματικών αμοιβών τους—, των εργαζομένων, η ορθή εκτίμηση των ευεργετικών συνεπειών που θα έχει στις εξαγωγικές τιμές των ελληνικών προϊόντων. Γιατί, αυτό που συμβαίνει με το αλεύρι, λίγο ως πολύ συμβαίνει και με τα περισσότερα από τα άλλα εξαγώγιμα ελληνικά είδη.

ΜΠΟΡΕΙ να γίνει και από μια άλλη αφετηρία η επιχειρηματολόγηση του ασυνδέτου της «εισοδηματικής πολιτικής» της κυ-

ΤΑΧΤΩΣ ΚΟΝΙΣΚΙ ΜΙΚΡΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

απο την Πολωνία
ένα μεγάλο μυθιστόρημα
πριν απο τη σιωπή.

Το αριστούργημα
μιας ανατρεπτικής λογοτεχνίας.

Διεθνές βραβείο Mondello 1981

δεληθανασης

Μαυρομυχάλη 93Α - ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3234 270

ΠΟΛΩΝΙΑ: ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

αρθρο

ο πολίτης

η
Μαρία
ο
Γιάννης
και
ο
καπιτ

«Διανογραφημένο μυθιστόρημα
σοσιαλιστικού ρεαλισμού
με φεμινιστικές προεκτάσεις»

βέρνησης με τις εξαγωγές. Είπε ο κ. πρωθυπουργός, στην ίδια τηλεοπτική του εμφάνιση, ότι παράγουμε στην Ελλάδα είδη που δεν μπορούν πια να βρουν αγοραστές στο εξωτερικό γιατί τα ανταγωνίζονται ξένοι ομοιοπαγωγοί. (Τα μεροκάματα των υφαντουργών στη Ν. Κορέα, είναι ίσα με το ένα δωδέκατο των μεροκάματων των Αμερικανών συναδέλφων τους και με το ένα πέμπτο των Γερμανών. Τα αμερικάνικα, εν τούτοις, και τα γερμανικά —τώρα—, υφαντουργικά, είναι τα μόνα που ανταγωνίζονται τα νοτιοκορεάτικα, χάρη στην εκμετάλλευση της τεχνολογικής προόδου από τις αμερικάνικες και τις ευρωπαϊκές υφαντουργίες). Αφού, όμως, τα μεροκάματα των Ελλήνων υφαντεργατών δεν είναι δυνατό να μειωθούν ως τα επίπεδα των εργαζομένων στη νοτιοανατολική Ασία, και οι επενδύσεις, στη χώρα μας, θα μειωθούν ακόμα περισσότερο εξαιτίας της ανατίμησης των εισαγομένων μηχανημάτων που θα επιφέρει η αλλαγή των ισοτιμιών της δραχμής, με ποιο τρόπο, η απλή καθήλωση του ονομαστικού εισοδήματος των μισθωτών για ένα οκτάμηνο —ως την 1η Σεπτεμβρίου 1983— θα αντισταθμίσει όλες τις εξαγωγικές απαγορεύσεις που έχουν δημιουργήσει, το καθυστερημένο των παραγωγικών μας «δομών» και ο ανελέητος ξένος ανταγωνισμός; Από όποιο, συνεπώς, δρόμο και αν θέλει κανείς να προσεγγίσει στη «λογική» της «εισοδηματικής πολιτικής», καταλή-

γει, ότι, δεν αποβλέπει πουθενά αλλού παρά στον περιορισμό της απορροφητικής ικανότητας της εσωτερικής αγοράς, στη μείωση των εισαγωγών.

ΑΝ ΔΕ ΓΙΝΕΙ η δραστική υποτίμηση της δραχμής έναντι των ευρωπαϊκών νομισμάτων για να «πριμοδοτηθούν» οι εξαγωγές· αν δεν ενθαρρυνθούν με κάθε μέσο οι επενδύσεις ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις αυξημένης ζήτησης εργατικών χεριών δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει η μείωση των ιδιωτικών εισοδημάτων σαν *κίνητρο* για την *ανάκαμψη* της οικονομίας και την αντιμετώπιση της *ανεργίας*.

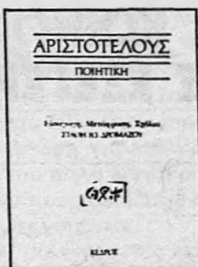
ΑΛΛΑ η κυβέρνηση, ούτε την υποτίμηση της δραχμής εξήγγειλε, ούτε μέτρα για την προώθηση των επενδύσεων ανέφερε, ούτε —που είναι και το σπουδαιότερο— είπε από πού θα βρεθούν τα χρηματοδοτικά μέσα, σε συνάλλαγμα και δραχμές, για να γίνουν οι επενδύσεις. Το μόνο που, μέχρι στιγμής, έχει αποφασιστεί, είναι η συρρίκνωση της εσωτερικής μας αγοράς. Που σημαίνει, ότι, η «ανάκαμψη» δεν μπορεί πια να υπολογίζει ούτε και σ' αυτό το λίγο που αντιπροσώπευε μια αγορά 9,5 εκατομμυρίων καταναλωτών!

... ΠΡΕΠΕΙ να θεωρείται απολύτως βέβαιο ότι το Σεπτέμβριο του 1983, δεν θα γίνει καμιά αναπροσαρμογή των αποδοχών των εργαζομένων, κατά το ποσοστό του πληθωρισμού που ως τότε θα 'χει διαμορφωθεί. Και δεν θα γίνει, γιατί θα είναι κα-

θαρός παραλογισμός να ξαναμπει σε δράση ένα «αντικίνητρο» για τις εξαγωγές, τη μάχη κατά της ανεργίας, την ανάκαμψη της οικονομίας —όπως χαρακτηρίζει τη σταθερότητα της αγοραστικής δύναμης των μισθωτών η κυβέρνηση, και γι' αυτό με νόμο απαγόρευσε τη διεκδίκησή της. Καταδικάζοντας, ταυτόχρονα στην έσχατη, δεοντολογική, ταπείνωση και τη ΓΣΕΕ, με τον καταναγκασμό της διορισμένης διοίκησής της να μην εναντιωθεί δυναμικά στα αυτεργατικά μέτρα. Η αναγνώριση, του δικαιώματος των μισθωτών να διεκδικήσουν την αναπροσαρμογή των ονομαστικών τους αποδοχών κατά το ποσοστό του πληθωρισμού, έστω και καθυστερημένα, το Σεπτέμβριο, θα εξουδετέρωνε —όπως ελέγχθη και πιο πάνω— όλα τα προσδοκώμενα κέρδη από την υποτίμηση της δραχμής.

ΑΥΤΗ, τη μοναδική αλήθεια για τους κυβερνητικούς χειρισμούς, που δεν έχουν καμιά σχέση με όσα υποσχόταν, όταν ήταν αντιπολίτευση, το ΠΑΣΟΚ δεν είχε το θάρρος, ή την ευχέρεια, να την πει ευθέως στον ελληνικό λαό, ο κ. πρωθυπουργός. Μπορεί να μην εύρισκε όση ανταπόκριση χρειάζεται για να αποδώσει η πολιτική των εκτεταμένων θυσιών. Θα έδινε, όμως, κάποιο μέτρο σεβασμού αυτού του λαού. Θα γινόταν αντιληπτό πως κάναμε κάποια βήματα προόδου από το ... 1953. Όταν και τότε έγινε προσφυγή σε ανάλογα μέτρα για την ανάκαμψη της οικονομίας!

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ - ΠΟΙΗΤΙΚΗ
Εισαγωγή, Μετάφραση, Σχόλια
ΣΤΑΘΗ ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΥ

ΣΤΡΑΤΗΣ ΔΟΥΚΑΣ
ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΤΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟ
Μυθιστόρημα

ΚΩΣΤΑΣ ΔΟΥΚΑΣ
ΘΑΛΑΣΣΑ
Μυθιστόρημα (6η έκδοση)

ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ
Ο ΘΡΑΙΟΣ ΛΟΧΑΓΟΣ
(2η έκδοση)

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟ ΣΚΟΤΩΜΕΝΟ ΑΙΜΑ
(Ποιήματα)

ΜΑΡΙΑ ΡΟΥΣΣΙΑ
ΤΟ ΣΑΡΑΚΙ
Μυθιστόρημα

ΑΛΕΞΗΣ ΚΥΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΝΑ ΠΑΡΑΜΥΘΑΚΙ
ΓΙΑ ΧΕΙΜΩΝΑ ΚΑΙ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΛΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 6 (Πάροδος 'Ακαδημίας) Τηλ. 36.15.783

ΚΥΡΙΕ ΑΝΤΡΕΑ
Η ΓΑΛΟΠΟΥΛΑ
ΑΡΝΕΙΤΑΙ ΝΑ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΕΙ

ΑΙΤΟ ΣΕ ΜΕΝΑ!
ΘΑ ΤΗΣ ΔΩΣΩ
ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΟΥΛ ΠΟΥΛ
ΔΙΣΘΑΝΟΜΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ
ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ
ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΩ
ΜΑΖΙ ΣΟΥ

ΠΟΥΛ
ΠΟΥΛ
ΠΟΥΛ

ΘΑ ΗΘΕΛΑ ΠΟΛΥ ΝΑ ΜΙΛΑΜΕ
ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΓΛΩΣΣΑ ΓΙΑΤΙ Η ΓΛΩΣΣΑ
ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΕΙΝΑΙ...

ΕΛΑ ΕΛΑ...
ΣΟΥ ΣΥΡΙΣΤΩ ΥΠΟΜΟΝΗ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΣΥΓΚΡΑΤΗΣΗ.
ΑΝ ΔΕΝ ΕΝΩΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΜΑΣ
ΕΙΝΑΙ ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ
ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ
ΕΛΑ ΜΟΡΕ

ΟΛΟ ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ
ΚΑΙ ΑΚΑΙΡΕΣ
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΧΕΤΕ
ΕΣΕΙΣ ΟΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΕΣ

ΚΑΛΑ ΕΝΤΑΞΕΙ
ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΝΑΝ
ΕΤΕΡΟΧΡΟΝΙΣΜΟ!

ΔΗΛΑΔΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΥΠΟΦΕΡΕΙΣ
ΤΩΡΑ, ΑΛΛΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΟΛΑ
ΘΑ ΠΑΝΕ ΚΑΛΑ! ΘΑ ΔΙΟΡΘΩΣΩ
ΤΟΥΣ ΜΙΣΘΟΥΣ ΘΑ ΠΑΓΩΣΩ
ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΘΑ... ΠΟΥΛ ΠΟΥΛ ΠΟΥΛ

ΑΝ ΣΥΝΕΧΙΣΕΙΣ
ΕΤΕΙ
ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ
ΝΑ ΜΕ
ΠΕΙΣΕΙΣ!
ΣΥΝΕΠΡΣ...

....ΕΡΧΟΜΑΙ
ΜΟΝΗ ΜΟΥ

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΣ
ΝΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΕΙΣ;

ΤΙ ΝΑ
ΚΑΝΩ;
ΠΕΙΘΑΡΧΩ
ΣΤΙΣ
ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΤΟΥ 11ου
ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΜΑΣ

ΛΙΤΟΤΗΤΑ:

μα υπάρχει άλλη λύση;

του Πέτρου Λινάρδου-Ρυλμόν

ΤΩΡΑ που όπως φαίνεται η κυβερνητική πολιτική του ΠΑΣΟΚ δεν εμποδίζει την αύξηση της ανεργίας και συγχρόνως προγραμματίζει τη μείωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων, είναι απαραίτητο να ξαναποθετηθούν, και να συζητηθούν, με το σαφέστερο δυνατό τρόπο δύο προβλήματα:

1. Το προβλεπόμενο μέλλον της πασοκικής διαχείρισης από την πλευρά των κοινωνικών επιπτώσεων της, και

2. Το ζήτημα της εναλλακτικής προοπτικής απέναντι σ' ένα «σοσιαλισμό» ο οποίος δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από τον καπιταλισμό και την αστική διαχείριση που οι σημερινοί κυβερνώντες κατακραύωσαν σαν απαράδεκτο και ξεπερασμένο.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ κατ' αρχάς να αποδεσμευθεί η κριτική της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής από τον εύκολο δρόμο της παρουσίασης των αντιθέσεων ανάμεσα στις προεκλογικές εξαγγελίες και τις κυβερνητικές αποφάσεις, όπως και από την ανιαρή αρθρογραφία που με περισπούδαστο ύφος αραδιάζει σε όλους τους δυνάστους τόνους τα «προβλήματα της οικονομίας μας», μαζί με «την ανυπαρξία οικονομικής πολιτικής». Η συμπαιεσάτη φυλή των αριστερών οικονομολόγων που στο παρελθόν κατόρθωνε να συνδυάζει τον αντι-καπιταλισμό της με «προφανείς» διαχειριστικές προτάσεις, όπως κατόρθωνε να συνδυάζει τις κρατικές θέσεις με την αριστερή κριτική αρθρογραφία, θα 'πρεπε να το πάρει απόφαση ότι αυτή κι όχι άλλη είναι η «αριστερή» διαχείριση του αστικού κράτους, η «αριστερή» διαχείριση της κρίσης του καπιταλισμού.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ότι οι δυσάρεστες προοπτικές και κυρίως τα μέτρα σκλήρυνσης της κοινωνικής πολιτικής έχουν πάρει τον χαρακτήρα διαδοχικών υπαναχωρήσεων από προηγούμενες διακηρύξεις, και ότι έχουν εξαγγελθεί από συντετριμμένους αριστερούς τεχνοκράτες και σοσιαλιστές πολιτικούς που «ειλικρινά» δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς, δεν αποτελεί απόδειξη κάποιας αυθαιρεσίας της κυβερνητικής διαχείρισης, αλλά αντίθετα είναι η καθαρότερη εικονογράφηση της ολοκλήρωσης της διαδικασίας ανάληψης των κρατικών ευθυνών σ' αυτή την περίοδο. Βέβαια δεν είναι χωρίς ενδιαφέρον να ερευνήσε κανείς τις κοινωνικές συνθήκες (και τις πολιτικές επιπτώσεις) που συνοδεύουν το πέρας ενός ολόκληρου στρώματος από το ρεαλισμό της βελτίωσης της ζωής των εργαζομένων «ακόμα και στον καπιταλισμό», στο ρεαλισμό της σωτηρίας του καπιταλισμού ακόμα και με την εξαθλίωση των εργαζομένων. Αλλά για την κυβερνητική πολιτική αυτή η αλλαγή «ρεαλισμού», είναι συνάρτηση της καθοριστικής εξισορρόπησης ορισμένων ταξικών και πολιτικών συσχετισμών: μετά την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ, δεν είχαμε μία ανάπτυξη κοινωνικών αγώνων που να αμφισβητούν ριζικά τα σημερινά επίπεδα αμοιβών και κοινωνικών δικαιωμάτων, ενώ αντίθετα η αύξηση της ανεργίας άρχισε να παίζει ένα σημαντικό ρόλο για τη συγκράτηση τέτοιων τάσεων.

Συγχρόνως από την πλευρά του ΚΚΕ, αλλά και του ΚΚΕ εσωτερικού, δεν φάνηκε καμία πρόθεση πολιτικής σύγκρουσης με ένα προσανατολισμό που από την αρχή φάνηκε ότι στηριζόταν αποκλειστικά στην

καλή πρόθεση της εργοδοσίας και επομένως δεν μπορούσε παρά να κάνει τις σχετικές παραχωρήσεις: Αυτές οι «εγγυήσεις» τόσο από το κοινωνικό όσο και από το πολιτικό μέτωπο, αποτελούν τις συνθήκες κοινωνικής πολιτικής: και ποτέ δεν παρατηρήθηκε ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους εργοδοτικούς φορείς μία σύμπτωση, όχι μόνο διαπιστωμένη αλλά και διαφημισμένη, όπως με τη χρησιμοποίηση από τον Πρόεδρο του ΣΕΒ της κυβερνητικής πολιτικής για να αντικρουσθούν οι αναιμικές διεκδικήσεις της ΓΣΕΕ και να ζητηθεί η κατάργηση του θεσμού της ΑΤΑ, η οποία έχει ήδη εκ των πραγμάτων καταργηθεί αφού ούτε αυτόματη, ούτε αναπροσαρμογή είναι πια.

Η ΛΙΤΟΤΗΤΑ δεν έχει φυσικά καμία σχέση με κάποια υποτιθέμενη επιλογή «υπέρ των μονοπωλίων», ούτε βέβαια αποτελεί μία προσωρινή παρακαμπτήριο πριν τη λεωφόρο της ανάπτυξης. Η λιτότητα (των μισθών) αποτελεί σήμερα τη στρατηγική διατήρησης των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, όχι μέσα από τη μεγέθυνση της παραγωγής και την πλήρη απασχόληση, αλλά με τη στασιμότητα και την αύξηση της ανεργίας: όπως αρκετές φορές έχουμε γράψει, η μείωση ή συγκράτηση της ζήτησης με την τόνωση των κερδών δεν είναι αναπτυξιακή πολιτική με την έννοια της αύξησης του συνολικού προϊόντος, αλλά είναι όμως πολιτική διατήρησης της τάξης των καπιταλιστών. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η πολιτική οικονομία της κυβέρνησης έχει οπισθοδρομήσει σε επίπεδο επιστάτη εργοστασίου: φροντίζει την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και την απασχολεί η πα-

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

αλεβιζοπουλος

ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ τηλ. 3600.059

το βιβλίο είναι και θα παραμείνει η πιο
σωστή και φθηνή "ψυχαγωγία,"

ραγωγικότητα όχι από την πλευρά του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αλλά από την πλευρά της «εργατικότητας». Η εργοδοτική διεκδίκηση που ικανοποιεί η κυβέρνηση είναι η αύξηση των περιθωρίων κέρδους, και σαν αστικό κράτος δεν μπορεί να κάνει και διαφορετικά, ακόμη κι αν φοβάται ή υποψιάζεται ότι τα αυξημένα κέρδη δε θα προκαλέσουν και αυξημένες επενδύσεις. Αλλά η αποδοχή αυτής της οδού σημαίνει και ότι μαζί με τη λιτότητα οργανώνεται και η αύξηση της ανεργίας: η διατήρηση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής σε περίοδο κρίσης συνυπάρχει με τη σπατάλη άψυχου και έμψυχου παραγωγικού δυναμικού.

ΕΙΝΑΙ κατ' αρχάς σαφές ότι το ζήτημα της απάντησης σ' αυτή την προοπτική δεν μπορεί να τεθεί με όρους μιας εναλλακτικής διαχείρισης, αλλά και ούτε με όρους «πιέσεων», δηλαδή αντιπαράθεσης των εργατικών πιέσεων στις εργοδοτικές.

Η διαχειριστική πολιτική, αριστερή ή όχι, αντιμετωπίζει τη σημερινή κρίση με τη λογική του κόστους της επιχείρησης και θέλοντας να πιστέψει ότι και στο επίπεδο του συνόλου της κοινωνίας υπάρχει το ίδιο απλό πρόβλημα κατανομής κάποιου συνολικού προϊόντος ή ποσού, παραβλέπει πλήρως την ολοφάνερη παρ' όλ' αυτά αντίθεση που χαρακτηρίζει τόσο τη συγκυρία όσο και τη διαχείρισή της: η προσπάθεια καταπολέμησης της στενότητας των κερδών δεν έχει καμμία σχέση με κάποια στενότητα παραγωγικών δυνατοτήτων.

Αντίθετα η επιτυχημένη από πλευράς τόνωσης των κερδών διαχείριση συνοδεύεται από την καταστροφή τέτοιων δυνατοτήτων. Κι αν είναι πράγματι λογικό να διαπιστωθεί ότι μία επιχείρηση «δεν βγαίνει», είναι προφανώς εντελώς παράλογο να συμπεράνει κανείς ότι μία ολόκληρη κοινωνία για να αυξήσει το παραγωγικό της δυναμικό πρέπει πριν να καταστρέψει το ένα μέρος του. Στο συνολικό επίπεδο μιας κοινωνίας η λογική του κέρδους είναι παράλογη για τον απλό λόγο ότι υπάρχει

πάντα «κέρδος», δηλαδή πλεόνασμα, αρκεί να χρησιμοποιηθούν οι υπάρχουσες δυνατότητες.

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ στην προοπτική της μείωσης του βιοτικού επιπέδου, και κυρίως αύξησης της ανεργίας, έχει παραμείνει, όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη, απόλυτα εγκλωβισμένη στη λογική του κέρδους της επιχείρησης το οποίο έχει τιμηθεί σαν το απόλυτο κριτήριο της κοινωνικής αποδοτικότητας ακόμα και από την Αριστερά. Και οι εμπειρίες της αυτοδιαχείρισης μεμονωμένων επιχειρήσεων παρά τη σημασία τους σαν ευκαιρίες οργάνωσης της εργατικής τάξης, έχουν δείξει ότι (πέρα από τα ζητήματα κυριότητας) έχουν εγκλωβίσει τους εργαζόμενους στη λογική της πάλης ενάντια σε μία ανώνυμη αγορά της οποίας δεν ελέγχουν κανένα δεδομένο. Δεν βλέπει κανείς για πιο λόγο οι εργαζόμενοι ενός εργοστασίου μπύρας με χαμηλότερη παραγωγικότητα θα πρέπει απέναντι στις άλλες μονάδες να έχουν την εξής δυνατότητα επιλογής: να κλείσουν αχρηστεύοντας το υπάρχον δυναμικό ή να υπερεκμεταλλεύονται τον ευατό τους για να αυξηθούν τα κέρδη, όταν θα ήταν πιο λογικό να παράγουν όλα τα υπάρχοντα εργοστάσια, με καθοριστικό κριτήριο την κοινωνική αναγκαιότητα αυτού του προϊόντος ή ενός άλλου. Αν και προφανώς ένα τέτοιο πρόβλημα μόνο σε συνολικό επίπεδο μπορεί να τεθεί.

Η εγκατάλειψη της παντοδυναμίας της λογικής του κέρδους και η υιοθέτηση κριτηρίων που έχουν σχέση με τις ανάγκες της κοινωνίας, δηλαδή των ανθρώπων, εξαρτώνται φυσικά από μία κοινωνική δραστηριοποίηση που θα απείχε πολύ από την κοινωνική «ειρήνη» της «σοσιαλιστικής» Ελλάδας. Δεν είναι, όμως, αυτός ένας λόγος να μη δουλεύει η φαντασία μας αλλά και η κριτική μας, δεν είναι δηλαδή λόγος να δεχόμαστε για «σοσιαλιστική σκέψη», τον εκστασιασμό του κρατικού υπάλληλου μπροστά στην κρυφή σοφία ενός ισολογισμού επιχείρησης.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Αρκάς ο Κούμπορας ΥΠΟΘΕΣΗ ΒΙΑΣΜΟΥ

ΒΑΒΕΛ

ΘΑ ΤΟ ΒΡΕΙΤΕ ΣΕ ΠΟΛΛΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΣΤΟ
βιβλιοπωλείο της *δαβέλ*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ»

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Για τον Γκράμσι

Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ — ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Πορεία προς ένα προβληματικό ενωκομμουνισμό • Γκράμσι: Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ - Προλεγόμενα για την ηγεμονία στο Κράτος • Το Κράτος του κεφαλαίου • Για το πρόβλημα της εξουσίας • Η κρίση των πολιτικών κομμάτων

Επιμέλεια σειράς: Τάκη Καφετζή. • Κυκλοφορούν προσεχώς:

Ραλφ Μίλμπαντ: Θεωρία του Καπιταλιστικού Κράτους

Ανιές Χέλλερ: Ριζοσπαστική φιλοσοφία

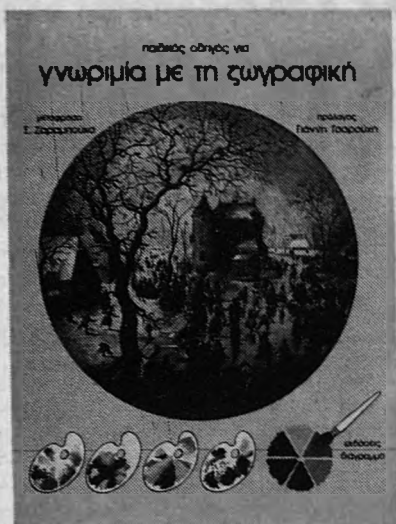
Πιέτρο Ινγκράο: Ο Τρίτος Δρόμος

Τσ. Λουνπορίνι - Ε. Μπαλμπάτ - Α. Τοζέλ: Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

Παιδικός οδηγός για
γνωριμία με τη ζωγραφική
μετάφραση Σοφίας Ζαραμπούκα

Βιβλίο εξαιρετικό στο είδος του, εισάγει το μαθητή στη μαγεία της ζωγραφικής μιλώντας του μέσα από πίνακες-υποδείγματα μεγάλων δημιουργών.

«Βιβλία σαν κι αυτό μπορούν να διδάξουν...»

από τον πρόλογο
του Γιάννη Τσαρούχη

Εκδόσεις «διάγραμμα»
Χαρ. Τρικούπη 31
Τηλ. 36.05.282

κυκλοφορήσε
το καινούριο τεύχος
της **θαδέλ**

ΣΠΕΣΙΑΛ ΧΟΝΤΡΟ
ΜΕ ΠΟΛΥ ΦΑΝΤΑΣΙΑ,
ΧΡΩΜΑ ΚΙ ΑΝΤΑΞΙΑ ΤΙΜΗ

καθε μνηνα; καθε μνηνα

ΠΑΣΚΕ: Η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης αφορμή, για διεργασίες...

του Ρεπόρτερ

ΠΛΟΥΣΙΟ σε απεργίες ήταν το τελευταίο εξάμηνο του 1982. Μετά τις απεργίες των οικοδόμων, των τραπεζοϋπαλλήλων, τις στάσεις εργασίας στον ΕΑΣ και ΗΠΑΠ καθώς και σε ορισμένες επιχειρήσεις τα νέα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης αναμένεται να προκαλέσουν νέες αντιδράσεις από τους εργαζόμενους. Από την πλευρά της η κυβέρνηση φαίνεται να διαμορφώνει και να καταλήγει σε κάποιες επιλογές για την οικονομική και εισοδηματική πολιτική. Για το 1983 πάντως το πάγωμα των μισθών και ημερομισθίων στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα αποτελεί βασικό στοιχείο στην πολιτική της. Η ΓΣΕΕ αναμένεται να ξεκαθαρίσει τη στάση της και να διαμορφώσει τελική άποψη μετά την ομιλία του πρωθυπουργού στην τηλεόραση. Υπάρχει πάντως η εκτίμηση ότι η ΓΣΕΕ θα προσανατολισθεί σε ένα «*παρατεταμένο διάλογο*» με την κυβέρνηση. Αυτό δίνει δυνατότητες στην ηγεσία της να μην ταυτισθεί με την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, αλλά και να ακολουθήσει κάποια ευέλικτη τακτική στις πιέσεις από τα αριστερά της.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ προβάλλει το ρεαλισμό και τη λογική τονίζοντας ότι ακολουθεί «*την καλύτερη δυνατή λύση*» σε συνθήκες παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Υπάρχει όμως και η αντίθετη γνώμη. Υποστηρίζουν δηλαδή οι εργαζόμενοι ότι η κυβέρνηση καλύπτει τις θέσεις των βιομηχάνων και την απαιτήσή τους για άμεσα κέρδη με αντάλλαγμα τις επενδύσεις από μέρους τους. Ανεξάρτητα, όμως, από τις εκτιμήσεις, που διατυπώνονται για την οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ αυτή θα έχει μια σειρά επιπτώσεις στο χώρο των εργαζόμενων. Ενδιαφέρον, έτσι, παρουσιάζουν τόσο οι γενικότερες εξελίξεις στο εργατικό κίνημα, που ήδη μια μερίδα του κατηγορεί την κυβέρνηση για «μονόπλευρη λιτότητα», όσο και οι εξελίξεις στο εσωτερικό των συνδικαλιστικών παρατάξεων. Περισσότερο ενδιαφέρον όμως έχουν οι εξελίξεις και οι ζυμώσεις, που γίνονται στην συνδικαλιστική παράταξη του κυβερνητικού κόμματος. Η ΠΑΣΚΕ μέχρι σήμερα αντιμετώπισε αρκετές δυσκολίες στον εργατικό χώρο. Τώρα όμως τα προβλήματα πολλαπλασιάζονται και γίνονται οξύτερα. Ενδεχομένως, έτσι, αντιλήψεις που αναπτύσσονται στους κόλπους της ΠΑΣΚΕ, αποτέλεσμα και των επιπτώσεων της οικονομικής πολιτικής, να υποβοηθήσουν εξελίξεις και να αποτελέσουν αφορμή για τη διαμόρφωση κάποιων τάσεων και απόψεων.

**Αδυναμία χάραξης
αυτόνομης πολιτικής**

ΕΙΝΑΙ γεγονός ότι μέχρι τώρα έχουν γίνει γνωστά ελάχιστα φαινόμενα διαφοροποίησης συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ ή ανοικτής ρήξης με την κυβερνητική γραμμή και τις

κομματικές εντολές. Υπάρχουν βέβαια, ορισμένες ενδείξεις για ανάπτυξη προβληματικών, παρ' ότι ο κομματικός μηχανισμός θέτει εμπόδια στην ύπαρξη ή την προώθηση διαφοροποιημένων κριτικών απόψεων και πρακτικών. Από ορισμένες πλευρές εκφράζεται η γνώμη, ότι οι επιπτώσεις της οικονομικής πολιτικής θα επιτείνουν συζητήσεις που γίνονται στο ΠΑΣΟΚ και ιδιαίτερα μπροστά στο Α' Συνέδριο.

ΤΟΝ ΚΥΡΙΟ λόγο μέχρι τώρα στα συνδικαλιστικά έχει η Επιτροπή Συνδικαλιστικού του ΠΑΣΟΚ. Σ' αυτήν η εκπροσώπηση των εργατών είναι ελάχιστη σε σχέση με τραπεζικούς, δικηγόρους κτλ. Η στάση της ΠΑΣΚΕ μέχρι τώρα, σε ορισμένες αναμετρήσεις των εργαζόμενων με την κυβέρνηση ελάχιστα και στις περισσότερες περιπτώσεις καθόλου δεν διαφοροποιήθηκε, από την κυβερνητική γραμμή. Πρέπει όμως να επισημανθούν γεγονότα, που δείχνουν την ύπαρξη διαφορετικών απόψεων για τη θέση και στάση της ΠΑΣΚΕ στο εργατικό κίνημα. Ακόμη περιπτώσεις διαφωνιών από συνδικαλιστικά στελέχη για την οικονομική και εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης. Στις πρόσφατες απεργίες όπως π.χ. στα τρόλεϊ διαγράφηκαν συνδικαλιστές που δεν πειθάρχησαν στη γραμμή. Χαρακτηριστική ακόμη είναι η στάση των συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ στην απεργία των τραπεζοϋπαλλήλων. Η παρατήρηση, που γίνεται ότι η ΠΑΣΚΕ αδυνατεί μέχρι τώρα να διαμορφώσει αυτόνομη πολιτική και ότι διαμέσου του οργανωτικού ελέγχου προσπαθεί να απαντήσει σε «επιθέσεις» της ΕΣΑΚ-Σ δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Ο περιορισμός της σε τακτικούς ελιγμούς υποστηρίζεται ότι δεν συνιστά θέση, για την ανάπτυξη του εργατικού κινήματος και επιπλέον η ταύτιση των συνδικαλιστών με την κυβερνητική γραμμή δημιουργεί προβλήματα στις σχέσεις των εργαζόμενων με τη συνδικαλιστική παράταξη του ΠΑΣΟΚ.

Ένα περιοδικό και μια εφημερίδα

Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ενός περιοδικού και μιας εφημερίδας δείχνουν ότι διαμορφώνονται κάποιες προβληματικές για το εργατικό κίνημα. Το περιοδικό έχει τίτλο «ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ» και υπότιτλο «Για τον εργατικό έλεγχο και την αυτοδιαχείριση». Το πρώτο τεύχος του κυκλοφόρησε τον Ιούλιο του 1982 σε 10.000 αντίτυπα που εξαντλήθηκαν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η θεματολογία του που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων θέματα όπως: «Το εργοστασιακό κίνημα 1974-1981», «Συνδικάτο και οικονομική πολιτική», «Η δομή του εργατικού ελέγχου στην κυβέρνηση Αλλιέντε», «ΠΟΛΩΝΙΑ: Αυτοδιαχείριση» κτλ. Το περιεχόμενο των άρθρων, υποστηρίζεται, ότι σηματοδοτεί διαφορετική άποψη απ' αυτή της κυβερνητικής πολιτικής. Στο περιοδικό

ωστόσο δεν υπάρχει, ούτε μια νύξη κριτικής για την κυβερνητική πολιτική.

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ με τίτλο «Για την Εργατική Αυτοδιαχείριση» εκδίδεται από την ΟΒΕΣ (Ομοσπονδία Βιομηχανικών Εργατοϋπαλλήλικών Σωματείων). Η ΟΒΕΣ δημιουργήθηκε το 1979 αμέσως μετά τις μεγάλες απεργίες στην ΠΙΤΣΟΣ, την ΙΖΟΛΑ κτλ. και ελέγχεται από την ΠΑΣΚΕ. Ήδη όμως διαφαίνονται προθέσεις να μεταφερθούν σωματεία από την ΟΒΕΣ στα αντίστοιχα κλαδικά (π.χ. Ομοσπονδία Μετάλλου, Ομοσπονδία Κλωστοϋφαντουργών), παρόλο που αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις διακηρύξεις του ΠΑΣΟΚ για τον εργοστασιακό συνδικαλισμό. Η τακτική αυτή αν τελικά προκριθεί θεωρείται ότι στοχεύει στη δημιουργία προϋποθέσεων για τον έλεγχο της ΓΣΕΕ από την ΠΑΣΚΕ.

«Προβληματικές επιχειρήσεις»: Αντιφάσεις και αδυναμίες

ΕΚΤΟΣ όμως από τη διαπίστωση της αδυναμίας της ΠΑΣΚΕ να χαράξει αυτόνομη πολιτική στο εργατικό κίνημα θα πρέπει να επισημανθούν κάποιες τάσεις διαμόρφωσης απόψεων στις παρυφές της. Μέχρι τώρα οι κριτικές που διατυπώνονται δεν αμφισβητούν γενικότερα την κυβερνητική πολιτική ή βασικές επιλογές της ΠΑΣΚΕ. Βάζουν όμως μια σειρά ζητήματα για την εισοδηματική πολιτική και τα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ π.χ. στις προβληματικές επιχειρήσεις είναι χαρακτηριστική των αντιφάσεων της ΠΑΣΚΕ η οποία αντιμετωπίζει και επιπλέον προβλήματα από τις αδυναμίες της κυβέρνησης να δώσει κάποιες μακροπρόθεσμες λύσεις.

- Έτσι στη ΒΕΛΚΑ η διορισμένη διοίκηση, που είχε στόχο να οδηγήσει την επιχείρηση στην αυτοδιαχείριση δεν κατόρθωσε να το πετύχει. Αρκετοί εργαζόμενοι μπροστά στο φόβο της ανεργίας αναγκάστηκαν να προτείνουν μέχρι και την επαναφορά της μονάδας στην παλιά ιδιοκτησία...

- Στην ΙΖΟΛΑ-ΕΣΚΙΜΟ η Εθνική Τράπεζα δεν έχει προχωρήσει ακόμη στη μετοχοποίηση των δανείων της. Αποτέλεσμα κανείς να μην ξέρει σε ποιόν ανήκει η εταιρία και αν θα συνεχίσει να λειτουργεί, ενώ οι εργαζόμενοι προκειμένου να μείνουν άνεργοι αναγκάστηκαν να δεχθούν περικοπή του μισθού τους.

- Στην «ΦΙΞ» εξαιτίας της κυβερνητικής ολιγωρίας λέγεται ότι θα κλείσει η μονάδα της στην Θεσσαλονίκη. Σε μια τέτοια περίπτωση 200 εργαζόμενοι απειλούνται με απόλυση και υπάρχει πιθανότητα η ιδιοκτησία της να προχωρήσει σε μεθοδεύσεις, που θα ζημιώσουν το δημόσιο και τους εργαζόμενους.

ΣΥΜΦΩΝΑ με ορισμένες πληροφορίες η Επιτροπή, που έχει συσταθεί στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας με αντικείμενο την διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης στο χώρο των προβληματικών επιχειρήσεων έχει παράγει φτωχό έργο. Χαρακτηριστικά τονίζουν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση σ' αυτόν τον τομέα είναι ότι ακόμη και Τράπεζες στο συγκεκριμένο θέμα δεν έχουν δώσει στοιχεία στην Επιτροπή και οι μέχρι τώρα εισηγήσεις βασίζονται κυρίως σε εμπειρικά στοιχεία, που έδωσαν οι προβληματικές ή σε λίγες περιπτώ-

σεις οι Τράπεζες. Η διαπίστωση πάντως, ότι μέρα με τη μέρα οι προβληματικές αντιμετωπίζουν επιπλέον προβλήματα με άμεσες επιπτώσεις στην ανεργία, δύσκολα μπορεί να αμφισβητηθεί. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι θα επηρεασθεί σημαντικά η ακτινοβολία της ΠΑΣΚΕ στο χώρο αυτό, όπως άλλωστε ομολογούν και αρκετά στελέχη της. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ΠΑΣΚΕ ελέγχει τα περισσότερα εργοστασιακά σωματεία των προβληματικών επιχειρήσεων.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ από μια άλλη σκοπιά, για τις αντιφάσεις της ΠΑΣΚΕ, παρουσιάζει η περίπτωση της «κοινωνικοποιημένης» ΠΥΡ. ΚΑΛ. Συγκεκριμένα ενώ το σωματείο είχε ταχθεί εναντίον της παραμονής στην εταιρία των στελεχών της εποχής Μποδοσάκη, ο εκπρόσωπός του στο Δ.Σ. ομοφώνησε με τα υπόλοιπα μέλη υπέρ της παραμονής. «Ρεαλισμός», που από πολλούς θεωρείται απλώς ενσωμάτωση...

ΑΛΛΑ και έξω από την Αθήνα μέσα στους κόλπους της ΠΑΣΚΕ υπάρχουν αντιθέσεις για την αδρανοποίηση της παράταξης. Αρκετά στελέχη π.χ. από τη Θεσσαλονίκη υπογραμμίζουν με ανησυχία ότι όχι μόνο δεν διευρύνθηκε η ποσότητα και η ποιότητα των εργατικών κατακτήσεων, αλλά αντίθετα σημαντικός αριθμός εργαζομένων «θυσιάζεται» για το ξεπέρασμα της κρίσης. Εκφράζεται ακόμη η άποψη ότι δεν επαρκεί από μόνος του ένας «ριζοσπαστικός εργατικός νόμος», ο αντι-330 δηλαδή, για να λυθούν τα ουσιαστικά και κρίσιμα εργατικά προβλήματα.

Μπροστά στη «στενωπό του '83», τι;

ΕΙΝΑΙ χωρίς ακόμη να διατυπωθούν συμπεράσματα για τις ζυμώσεις στο χώρο των συνδικαλιστικών στελεχών της ΠΑΣΚΕ και των εργαζομένων, που είναι μέλη ή οπαδοί του ΠΑΣΟΚ. Οι συσκέψεις π.χ. που έγιναν μέχρι τώρα των συνδικαλιστών, χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την ανάλυση της κυβερνητικής πολιτικής και το «πέρασμα της γραμμής». Σύμφωνα με πληροφορίες, μάλιστα, στις συσκέψεις αυτές έγινε μόνο ενημέρωση και καμία συζήτηση.

ΕΝΑ επιπλέον πρόβλημα είναι ο «διχασμός» των συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ. Ενώ, δηλαδή, σε ορισμένα σωματεία καταδικάζουν την οικονομική πολιτική ταυτόχρονα σαν συνδικαλιστική οργάνωση υπερασπίζον-

ται την κυβερνητική πολιτική. Ακόμη σε πολλές περιπτώσεις εξαιτίας των πιέσεων από τους συνδικαλιστές του ΚΚΕ, είτε εκφράζονται κριτικές ταυτόσημες με αυτές της ΕΣΑΚ-Σ, είτε λειτουργεί η ΠΑΣΚΕ ουσιαστικά σαν ιμάντας μεταβίβασης της γραμμής ταυτιζόμενη απόλυτα με τη θέση, που διαμορφώνει σε κάθε φάση η κυβέρνηση.

Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ότι, η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης, η στάση της ΠΑΣΚΕ, οι αντιδράσεις που θα υπάρξουν και οι επιπτώσεις που θα έχουν τα οικονομικά μέτρα θα αποτελέσουν αφορμή για τη διαμόρφωση κριτικών απόψεων ή και τάσεων στην συνδικαλιστική οργάνωση του ΠΑΣΟΚ, στηρίζεται σε πραγματικές καταστάσεις. Βέβαια ολοκληρωμένα συμπεράσματα, για τις διεργασίες στην ΠΑΣΚΕ σήμερα δεν μπορούν να διατυπωθούν. Ωστόσο όμως μπορούν να επισημανθούν αντιφάσεις, αδυναμίες και κριτικές, που ήδη διατυπώνονται. Ακόμη να επισημανθούν οι επιφυλάξεις που οι εργαζόμενοι έχουν απέναντι στην πολιτική και την πρακτική μέχρι τώρα της ΠΑΣΚΕ. Οι κριτικές που διατυπώνουν ότι η ΠΑΣΚΕ «ξεπουλάει τους αγώνες», ότι «προτιμά να δικαιολογεί την κυβέρνηση παρά να υπερασπίζει τα αιτήματα των εργατών» έχουν ακουστεί σε πολλές περιπτώσεις και σε κρίσιμες μάχες που έχουν δώσει οι εργαζόμενοι. Πράγμα που σημαίνει ότι όσο πλησιάζει η «στενωπός του '83» και εξαντλείται η «περίοδος χάριτος» τα προβλήματα για την ΠΑΣΚΕ θα πολλαπλασιάζονται και θα γίνονται ουσιαστικά.

Η ΜΕΧΡΙ τώρα πολιτική της στηριζόταν στην τακτική αντιμετώπιση των προβλημάτων και έλυνε ορισμένα. Αυτό, όμως, σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι η ΠΑΣΚΕ, έχει διαμορφώσει άποψη και αντίληψη, που να στοιχειοθετεί πολιτική παρέμβασης για το εργατικό κίνημα, στις σημερινές συνθήκες. Αντίθετα. Πιστοποιούσε την αντιφατικότητα της πολιτικής της και τις αδυναμίες της.

ΓΙΑ ΤΟ 1983 όμως, από ό,τι φαίνεται η πεπατημένη του, «ναι μεν, αλλά ...» ούτε αρκεί, ούτε είναι δυνατόν να σταθεί. Εκτός και εάν η ΠΑΣΚΕ προτιμήσει να περιοριστεί στο ρόλο του θεματοφύλακα των κυβερνητικών απόψεων στο συνδικαλιστικό κίνημα. Σε μια τέτοια περίπτωση όμως τα προβλήματα θα πολλαπλασιαστούν και ενδεχομένως να αποτελέσουν αφορμή για κάποιες πιο ουσιαστικές διεργασίες και εξελίξεις. □

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

**Ο 16ος τόμος
του ANTI
Α' εξάμηνο 1982
(τεύχη 196 - 208)**

αντί

1982 α'

Πίνακας II
Συζήτηση επερωτήσεων

α/α	ΝΔ	ΚΚΕ	Α.Κ.	Κ.Ν.
1.	10	1	-	-
2.	-	-	-	-
3.	-	3	-	-
4.	4	-	-	-
5.	2	-	-	-
6.	-	-	-	-
7.	2	2	-	-
8.	6	-	-	-
9.	2	-	-	-
10.	6	-	-	-
11.	-	-	-	-
12.	5	-	-	-
13.	2	-	-	-
14.	-	-	-	-
15.	2	1	-	-
16.	1	1	-	-
17.	3	-	-	-
18.	-	-	-	-
19.	4	-	-	-
20.	4	-	-	-
21.	1	1	-	-
22.	-	-	-	-

Πίνακας III
Συζήτηση αναφορών-ερωτήσεων

α/α	ΝΔ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	Α.Κ.	Κ.Ν.
1.	6	-	2	-	-
2.	-	-	-	-	-
3.	-	1	2	-	-
4.	11	-	2	-	-
5.	3	6	2	-	-
6.	20	4	9	-	-
7.	19	2	9	-	-
8.	22	-	14	-	-
9.	20	-	8	-	1
10.	27	-	13	-	-
11.	-	-	-	-	-
12.	11	1	9	-	-
13.	9	-	11	-	-
14.	-	-	-	-	-
15.	8	1	5	-	-
16.	1	-	6	-	-
17.	8	-	31	-	-
18.	-	-	-	-	-
19.	13	-	6	-	-
20.	18	2	5	-	-
21.	5	-	-	-	-
22.	-	-	-	-	-

Πίνακας IV
Γραπτές απαντήσεις

α/α	ΝΔ	ΚΚΕ	Α.Κ.	Κ.Ν.
1.	130	23	-	-
2.	14	5	-	-
3.	53	21	1	-
4.	60	8	-	-
5.	83	30	-	1
6.	36	9	-	-
7.	4	-	-	-
8.	88	27	-	-
9.	61	9	-	-
10.	34	6	-	1
11.	41	15	-	-
12.	28	12	-	-
13.	39	19	-	-
14.	1	2	-	-
15.	30	11	-	6
16.	26	50	-	-
17.	148	48	1	-
18.	-	-	-	-
19.	80	19	-	-
20.	69	11	-	-
21.	33	15	-	-
22.	4	2	-	-

Το Κοινοβούλιο με αριθμούς

του Γιώργου Α. Παναγιώτου

Με πολλή περισκεψη και δίχως αιδώ αντιμετωπίζεται η επαλήθευση κάποιων δυσσιώνων, για το μέλλον και την αποτελεσματικότητα του αντιπροσωπευτικού συστήματος, προβλέψων που είχαν παλιότερα αναπτυχθεί από τις στήλες του «ΑΝΤΙ», σοκάροντας κάποιους με επιφανειακή πολιτικότητα. Τελικά, μόνο στο χώρο της πολιτικής, ο χρόνος, αβίαστος από εφημεριδογράφους κι άλλους απροσδιόνυσους, δικαιώνει τις όποιες προβλέψεις ή αποθαρρύνει τους αγεωμέτρους. Αφού στα γράμματα, για τα οποία ίσχυε αρχικά η ρήση, ο χρόνος εξακολουθητικά εκβιάζεται από ρεκλαματζήδες και δημοσιοσχεσίτες, που έχουν τόση σχέση μ' αυτά, όση κι ο κατιμάς με την αστροφυσική.

Δεν δικαιούμαι βέβαια να θριαμβολογώ για όσες «προειδοποιήσεις». Οι ασκημένοι τις είχαν από καιρό συλλάβει. Αλλά, ο τόπος, όπου ουσιαστική οργάνωση εξουσίας κι αποτελεσματική άσκηση εξουσίας απουσιάζουν κι όπου επικρατούν ψευδώνυμες απλουστεύσεις σε καίρια ζητήματα του δημόσιου βίου, δεν μπορεί πια να κρύψει τα αδιέξόδα-του. Να αμβλύνει τα συμπτώματα της χρόνιας πολυμορφης κρίσης που του προκαλούν «ψηφολέκτες κι άλλα τζοβαίρια». Μια ενδημική έκπτωση ηθών πριν απ' όλα.

Όποιος, όμως, ζει το Κοινοβούλιο από τα μέσα δεν μπορεί παρά να είναι βαθύτατα απαισιόδοξος και ιδιαίτερα σκεπτικός για τις διεργασίες που επιτελούνται στο χώρο-του. Διεργασίες χρόνων που δεν κοπάζουν. Αντί-

Σημ: Α.Κ., ο Αντρέας Κοκκέβης και Κ.Ν. ο Κωνσταντίνος Νάσης.

Πίνακας V
Κατάθεση επερωτήσεων

α/α	ΝΔ	ΚΚΕ	Α.Κ.	Κ.Ν.
1.	38	1	-	-
2.	6	1	-	-
3.	7	3	1	-
4.	24	1	-	1
5.	9	-	-	-
6.	5	-	-	-
7.	17	2	-	-
8.	19	1	-	-
9.	12	-	-	-
10.	22	2	-	-
11.	2	-	-	-
12.	11	-	-	-
13.	16	-	-	-
14.	-	-	-	-
15.	12	1	-	1
16.	5	1	-	-
17.	13	-	-	-
18.	-	-	-	-
19.	13	-	-	-
20.	18	-	-	-
21.	7	1	-	-
22.	-	-	-	-

Πίνακας VI
Κατάθεση ερωτήσεων

α/α	ΝΔ	ΚΚΕ	Α.Κ.	Κ.Ν.
1.	186	34	1	-
2.	31	9	1	-
3.	63	28	1	-
4.	187	28	-	-
5.	185	47	-	1
6.	185	31	1	1
7.	58	19	-	-
8.	201	62	-	-
9.	133	24	-	-
10.	298	48	-	9
11.	49	14	-	-
12.	65	24	-	-
13.	106	41	-	-
14.	1	-	-	-
15.	100	22	-	2
16.	43	56	-	-
17.	185	70	1	-
18.	-	-	-	-
19.	164	27	-	-
20.	130	19	-	-
21.	37	17	-	-
22.	6	3	-	-

ΠΙΝΑΚΑΣ VII
Κατάθεση αναφορών

α/α	ΝΔ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	Α.Κ.	Κ.Ν.
1.	94	271	56	-	-
2.	26	10	20	-	-
3.	26	170	20	-	-
4.	70	77	18	-	-
5.	196	407	89	1	-
6.	110	194	76	-	-
7.	29	68	20	-	-
8.	148	409	113	-	-
9.	123	327	27	-	-
10.	354	634	186	2	-
11.	49	151	24	-	-
12.	70	181	83	-	-
13.	76	198	71	-	-
14.	-	-	-	-	-
15.	100	120	71	-	-
16.	78	148	302	-	-
17.	209	659	246	-	-
18.	-	-	-	-	-
19.	148	387	47	-	-
20.	89	210	29	-	-
21.	33	94	43	-	-
22.	1	8	1	-	-

θέτα οξύνονται με ενέργειες όχι επιδέξιες, όσο κι αν δεν υπάρχει δόλος, ενδεχόμενα, στους χειριστές των κοινοβουλευτικών και των ευρύτερα πολιτικών θεμάτων. Όποιος έχει τα κότσια να ζει από τα μέσα το Κοινοβούλιο κι όχι απλά να το θέαται ανακαλύπτει συνεχώς πτυχές όχι ευχάριστες. Ας είναι. Στους πίνακες που ακολουθούν περιγράφεται όλη η δραστηριότητα του Κοινοβουλίου αριθμητικά τόσο στη διάρκεια της Ολομέλειας 16.11.81 - 1.7.82, όσο και στη διάρκεια του Τμήματος Θερινών Διακοπών 13.7.82 - 1.10.82. Αναλυτική καταγραφή όσων ακολουθούν υπάρχει στη μηνιαία τεκμηριωτική έκδοση για τις εργασίες της Βουλής «Κοινοβουλευτικά Χρονικά», που έχω την τιμή να συντάσσω.

Όπως γίνεται ευθύς αντιληπτό, οι πίνακες II-VII αποτελούν ανάλυση των στηλών για την ελεγκτική δραστηριότητα της Βουλής, όπως εμφανίζονται στον πίνακα I. Πρώτος σε αγορεύσεις τη χρονιά που πέρασε, ως τη λήξη των εργασιών και του θερινού Τμήματος ο Κ. Μητσοτάκης με 73 ομιλίες. Ακολουθούν οι: Κ. Στεφανόπουλος με 69, Κ. Κάππος με 66, Π. Κανελλόπουλος με 64, Κ. Βασάλος με 59, Δ. Βρεττάκος και Μαρία Δαμανάκη με 58, Ι. Παλαιοκρασάς με 57, Μ. Γλέζος με 56 και Αιμιλία Υψηλάντη με 50 στην πρώτη δεκάδα. Στον τομέα της κατάθεσης επερωτήσεων στην πρώτη θέση βρίσκονται οι Ν. Αναστασόπουλος και Μ. Έβερτ με 23 κι ακολουθούν οι: Δ. Σιούφας με 21, Κ. Σαψάλης με 18, Ι. Παλαιοκρασάς με 17, Ε. Παπαδημητρίου με 16, Δ. Βρεττάκος με 14, Γ. Μισαηλίδης και Μ. Πατακωνταντίνου με 13 και Κ. Γιατράκος με 12, όλοι της ΝΔ, στην πρώτη δεκάδα. Στον τομέα της κατάθεσης ερωτήσεων το «σκηνηκό» αλλάζει: επικεφαλής ο Κ. Κάππος με 312 κι ακολουθούν οι: Δ. Μαυροδόγλου με 294, Μαρία Δαμανάκη με 257, Κ. Βασάλος με 222, Αιμιλία Υψηλάντη με 178, Η. Βεζδρεβάνης (ΝΔ) με 174, Κ. Σαψάλης (ΝΔ) με 157, Γ. Μουτζουρίδης (ΝΔ) με 141, Β. Μπεκιρης (ΝΔ) με 94 και Α. Αμπατιέλος (ΚΚΕ) με 92 στην πρώτη δεκάδα. Τις περισσότερες γραπτές απαντήσεις έλαβε ο Δ. Μαυροδόγλου (239), ενώ την υπόλοιπη πρώτη δεκάδα συναπαρτίζουν οι: Κ. Κάππος με 228, Μαρία Δαμανάκη με 214, Κ. Βασάλος με 163, Αιμιλία Υψηλάντη με 137, Γ. Μουτζουρίδης με 116, Κ. Σαψάλης με 109, Η. Βεζδρεβάνης με 86, Α. Αμπατιέλος με 82 και Μ. Θεοδωράκης με 65. Ένας βουλευτής του ΠΑΣΟΚ είναι επικεφαλής στον τομέα της προσυπογραφής αναφορών: ο Γ. Παπαδημητρίου με 900, δεύτερος ο επίσης βουλευτής της πλειοψηφίας Γ. Σερπάνος με 707 κι ακολουθούν: Κ. Κάππος με 643, Δ. Μαυροδόγλου με 555, Κ. Βασάλος με 450, Μαρία Δαμανάκη με 417, Σ. Παπαθεμελής με 325, Αιμιλία Υψηλάντη με 316, Κ. Λουλές με 252 και Α. Καζάκης με 217.

Από τους βουλευτές τελικά 29 δεν πήραν καθόλου το λόγο για να προωθήσουν λειτουργικά το έργο της Βουλής και να διατυπώσουν μια έλλογη σειρά σκέψεων, οι: Α. Αβραμίδης, Κ. Γκουγκουρέλας, Χ. Ερμείδης, Μεχμέτ Γιασάρ, Χ. Παπαδόπουλος, Γ. Ροδιού (από την ΝΔ), Σύλβα Ακρίτα, Σ. Βασιλείου, Ι. Γλαβίνας, Κλ. Ζερβός, Β. Ιντζές, Νόρα Κατσέλη, Σ. Κεχαγιόγλου, Φ. Κούτσικας, Μελίνα Μερκούρη, Μεχμέτ Αχμέτ, Γ. Παπαδημη-

Πίνακας I Η δραστηριότητα κάθε υπουργείου

α/α Υπουργείο	Νόμοι	Συζ.Επερ.	Συζ.Ερ-Αν.	Γρ.Απαντ.	Κατ. περ.	Κατ. Ερ.	Κατ. Αν.
1. Προεδρίας	5	11	8	153	39	221	421
2. Εξωτερικών	11	-	-	19	7	41	56
3. Εθνικής Αμύνης	5	3	3	75	11	92	216
4. Εθνικής Οικονομίας	3	4	13	68	26	215	163
5. Εσωτερικών	4	2	11	114	9	213	683
6. Δημοσίων Έργων	1	-	33	45	5	198	380
7. Δικαιοσύνης	9	4	30	4	19	77	117
8. Εθνικής Παιδείας	6	6	36	115	20	263	668
9. Οικονομικών	18	2	29	70	12	157	477
10. Γεωργία	1	6	40	41	24	355	1176
11. Πολιτισμού-Επιστημών	1	-	-	56	2	63	224
12. Χωροταξίας	-	5	21	40	11	89	314
13. Ενεργείας-Φυσ.Πόρων	2	2	20	58	16	147	248
14. Έρευνας Τεχνολογ.(ι)	-	-	-	3	-	1	-
15. Εμπορίου	2	3	14	47	14	124	291
16. Εργασίας	1	2	7	76	6	99	528
17. Υγείας και Προνοίας	2	3	39	197	13	256	1114
18. Κοινωνικών Ασφαλ.(ιι)	4	-	-	-	-	-	-
19. Συγκοινωνιών	-	4	19	99	13	191	562
20. Δημόσιας Τάξης	2	4	25	80	18	149	328
21. Εμπορικής Ναυτιλίας	2	2	5	48	8	54	170
22. Βόρειας Ελλάδας	-	-	-	6	-	9	10

Σημ: (ι) «Χρεώνεται» τη δραστηριότητα του υπουργού «άνευ χαρτοφυλακίου» της πρώτης κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, (ιι) θεωρείται καινούριο υπουργείο και όλη η δραστηριότητα του πρώην υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών καταγράφεται στο ενεργητικό του υπουργείου Προνοίας. Στα υπόλοιπα υπουργεία η αντιστοιχία είναι ομαλή.

τρίου, Ι. Παπασπύρου, Ε. Παπαστεφανάκης, Ο. Παπαστρατής, Γ. Παππάς, Α. Πετραλιάς, Ε. Σταίκος, Γ. Τερζόπουλος, Ι. Τσακλίδης, Κ. Τσιουπλάκης, Κ. Τσιριμώκος, Ν. Χούλης, Λίλα Χριστοφορίδου (από το ΠΑΣΟΚ) και ο ανεξάρτητος Σ. Θεοτόκης.

Επιπρόσθετα 21 (αντιπολιτευόμενοι) βουλευτές δεν κατάθεσαν επερώτηση, άλλοι 137 δεν κατάθεσαν ερώτηση, 142 δεν πήραν απάντηση (οι 8 έχοντας ελεγκτική δραστηριότητα) και 43 δεν προσυπογράψαν αναφορά. Τέλος σημειώθηκαν συνολικά 1051 απουσίες από τις 10 ονομαστικές ψηφοφορίες του ενδεκάμηνου, δόθηκαν 130 άδειες απουσίας στο εξωτερικό για ιδιωτικό ταξίδι σε 86 βου-

λευτές και υποβλήθηκαν 23 μηνύσεις σε 22 βουλευτές.

Ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου μίλησε 4 φορές (εισήγηση προγραμματικών, απάντηση στην αντιπολίτευση για τις προγραμματικές, προϋπολογισμός και αναγνώριση της αντιστασιακής δράσης του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ), ενώ είχε 6 απουσίες σε ονομαστικές ψηφοφορίες. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Ε. Αβέρωφ μίλησε 13 φορές, κατάθεσε 1 επερώτηση (για τους «υπονομευτές»), πήρε 1 άδεια κι είχε 6 απουσίες κι ο Γενικός Γραμματέας του ΚΚΕ Χ. Φλωράκης μίλησε 3 φορές, πήρε 2 άδειες κι είχε επίσης 6 απουσίες.

κυκλοφορούν

ΕΚΔΟΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» Δεινοκράτους 131 - Αθήνα Τηλ. 72.29.237

Μια άλλη άποψη

των Κωστή Γκάρτζου και Φίλιππου Παπαφιλίππου

για τον κοινωνικό ρόλο των πολεοδομών

Η ΑΝΤΙΘΕΣΗ στη μαζικότητα και στον συνεπαγόμενο «τεχνοκρατικό» τρόπο οργάνωσης της επιχείρησης «Πολεοδομική Ανασυγκρότηση '82-'84», που αποτελεί γνώμη πολλών συναδέλφων και που εκφράζεται στα άρθρα των συναδέλφων Ρ. Κλουτσινιώτη, Α. Λεοντίδου και Τ. Σιετή στο ΑΝΤΙ ΤΧ. 219, καθώς και σε εκείνο της Β. Κιζήλου στον ΠΟΛΙΤΗ ΤΧ. 55, φέρνει στο προσκήνιο μια σειρά από ερωτήματα, όπως: Ποιο είναι το πραγματικό περιεχόμενο του όρου τεχνοκρατία; Πόσο σοβαρά μπορούμε να μιλάμε για ουσιαστική προώθηση της πολεοδομίας στην Ελλάδα χωρίς τη μαζική διάδοση της γνώσης του ελληνικού χώρου όπως αυτός διαμορφώνεται ιστορικά, μιας σφαιρικής δηλαδή γνώσης των συγκεκριμένων κοινωνικών δεδομένων και προβλημάτων του χώρου στο μέτρο που αυτή προέκυψε αποσπασματικά μέχρι σήμερα, είτε μέσα από την ίδια τη λειτουργία του χώρου — νέφος, αντίθεση κέντρου - περιφέρειας κτλ. — είτε μέσα από τις μελέτες των προοδευτικών μας πολεοδόμων; Πώς είναι δυνατό μια τέτοια γνώση να διαδοθεί μαζικά αν εξακολουθήσει να παραμένει μέσα στα κεφάλαια των προοδευτικών πολεοδόμων πολύ περισσότερο από όσο εκφράζεται στα γραπτά τους, και πώς μπορεί να συμβάλει σ' αυτό η αντικειμενικοποίησή της; Ποια θα πρέπει να είναι η νέα δομή ρόλων των πολεοδόμων, των αρχιτεκτόνων, των ειδικών, του ντόπιου επιστημονικού δυναμικού και των επιστημόνων της διοίκησης σε μια τέτοια προοπτική;

ΜΕΧΡΙ σήμερα η ελληνική πολεοδομία, σαν διαδικασία που διαμορφώνει το «πολεοδομικό γίγνεσθαι», ασκήθηκε ουσιαστικά: α) βασικά από το κεφάλαιο, στο μέτρο που αυτό καθορίζει τις ουσιαστικές αποφάσεις; β) από τη διοίκηση που περιορίζεται συνήθως σε εντελώς περιθωριακές παρεμβάσεις κανονιστικού χαρακτήρα; γ) από κάποιες μαζικές κινητοποιήσεις που υποστηρίζουν προσωπικά μικροσυμφέροντα, και δ) από κάποιες άλλες, εντοπισμένες όμως, κινητοποιήσεις, που διεκδικούν πραγματικά κοινωνικούς στόχους στη βάση μιας άμεσης γενικότερης αντίληψης. Πίσω από την τελευταία αυτή περίπτωση βρίσκονται συχνά προοδευτικοί πολεοδόμοι.

ΣΑΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ και σύμβουλοι οι πολεοδόμοι παίζουν διαφορετικό ρόλο σε κάθε περίπτωση. Στην πρώτη περίπτωση τα στοιχεία που προσκομίζουν — και που πρέπει οπωσδήποτε να είναι ποσοτικά — τα χρησιμοποιεί το κεφάλαιο για τους δικούς του σκοπούς. Στη δεύτερη περίπτωση δεν χρειάζονται έτσι κι αλλιώς πολλά στοιχεία, γιατί η διοίκηση συνήθισε στο παρελθόν να τραβάει απλώς γραμμές, ανάγοντας στη γραφειοκρατία τη «λύση» των προβλημάτων. Στην τρίτη περίπτωση η συμμετοχή των πολεοδόμων δεν έφερε θετικά αποτελέσματα, εξαιτίας της φύσης των κινητοποιήσεων. Ας θυμηθούμε π.χ. τη «λαϊκή» κινητοποίηση των ιδιοκτητών του Αγ. Θωμά ενάντια στις εισφορές γης. Η τέταρτη όμως περίπτωση είναι εκείνη στην οποία δημιουργείται η αναγκαιότητα της συνολικής αντίληψης των κοινωνικών δεδομένων και της δυναμικής του χώρου, της ιστορικής γνώσης του χώρου, θα λέγαμε. Αυτή η γνώση είναι προϋπόθεση για την αποσαφήνιση των στόχων και των μέσων παρέμβασης των λαϊκών κινητοποιήσεων.

ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ δεχθούμε ότι οι λαϊκές παρεμβάσεις, οι λαϊκοί αγώνες που στηρίζονται σ' αυτή τη συνολική γνώση του χώρου, είναι η μόνη καθοριστική για το πολεοδομικό γίγνεσθαι δύναμη που μπορεί να αντιπαρθεθεί αποτελεσματικά, είτε στις παρεμβάσεις του κεφαλαίου, είτε στη γραφειοκρατία της παραδοσιακής διοίκησης, είτε στα λαϊκίστικα κινήματα — και τα δεχόμαστε ελπίζουμε — τότε συμπεραίνουμε ότι χωρίς μια σφαιρική λαϊκή εικόνα και συνείδηση για τα κοινωνικά δεδομένα και προβλήματα

του χώρου και, επομένως, χωρίς τη μαζική συμμετοχή και τη μαζική διάδοση της γνώσης και των προβλημάτων του χώρου δεν είναι δυνατό να προωθηθεί σοβαρά η πολεοδομία στην Ελλάδα.

ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ γνώση όμως, για να είναι αποτελεσματική, πρέπει κάποτε να αρχίσει να υποστηρίζεται από συστηματική και συγκρισιμη έρευνα, δεν αρκεί η μέχρι τώρα άντλησή της από τη γενική «ιστορική» αντίληψη του χώρου που καλλιεργείται σε ακαδημαϊκούς χώρους. Εδώ πρέπει να επισημάνουμε μια παρεξήγηση πολλών προοδευτικών συναδέλφων πολεοδόμων: Ταυτίζουν το περιεχόμενο του όρου τεχνοκρατία, με εκείνο των όρων ανάλυση, μεθοδολογία, ποσοτικοποίηση, κωδικοποίηση, αντικειμενοποίηση. Η τεχνοκρατική αντίληψη για την πολεοδομία, αν και περιέχει όλα τα παραπάνω, δεν καθορίζεται κατά τη γνώμη μας από αυτά, αλλά από την έλλειψη ενός συστήματος αναγωγής για την ερμηνεία των κοινωνικών δεδομένων και, κατά συνέπεια, από την πεποίθηση ότι το σχέδιο είναι ένα ουδέτερο επιστημονικό εργαλείο που ξεπερνάει τις ιδεολογικές και ταξικές αντιθέσεις. Αντίθετα, όλα τα παραπάνω είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν σαν εργαλείο και από μια μαρξιστική προσέγγιση για την κατανόηση του χώρου.

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ μέρος της γνώσης του χώρου που διαθέτει σήμερα η χώρα βρίσκεται συσσωρευμένη σε περιορισμένους χώρους και κλειστές ιδιωτικές ομάδες μελετών. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο υποκειμενικός και εμπειρικός χαρακτήρας με τον οποίο συσσωρεύτηκε κάνει δύσκολη, αν όχι αδύνατη, τη μεταβίβαση της σε τρίτους και, φυσικά, ακόμη πιο δύσκολη τη μαζική της διάδοση. Οι προοδευτικοί πολεοδόμοι δεν εκμεταλλεύτηκαν μέχρι σήμερα τις ευκαιρίες που τους δόθηκαν για να αντικειμενοποιήσουν και να αξιοποιήσουν ευρύτερα την εμπειρία τους. Ταυτίζοντας αυθαίρετα την αντικειμενοποίηση της γνώσης με την τεχνοκρατία, αρνούνται να συνεργαστούν μεταξύ τους για τη δημιουργία ενιαίων συστημάτων αναγωγής για την ερμηνεία των κοινωνικών δεδομένων των συγκεκριμένων χώρων που μελετούν. Τρανταχτό παράδειγμα αποτελούν οι μελέτες των 9 διαμερισμάτων της Αθήνας, ευκαιρία που άφησαν να πάει χαμένη. Ας μην επαναληφθεί το ίδιο λάθος τώρα, με τις νέες μελέτες του Υ.ΧΟΠ.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ να αναφερθούμε και στις περιπτώσεις προοδευτικών συναδέλφων που, ενώ δέχονται βασικά μια τέτοια προσέγγιση και διαθέτουν το θεωρητικό υπόβαθρο και την εμπειρία που απαιτεί η οργάνωσή της, κρατούν σταθερά τις γνώσεις τους για τον εαυτό τους, ή για καταλληλότερες, κατά τη γνώμη τους, ευκαιρίες στο μέλλον, περιοριζόμενοι προς το παρόν σε πιέσεις προς την πολιτική εξουσία, πράγμα που εξυπακούει μια υποτίμηση της σημασίας των λαϊκών κινητοποιήσεων.

ΜΕ ΤΕΤΟΙΕΣ συνθήκες, είναι αδύνατο η πολεοδομική επιστήμη να γεννήσει αποτελεσματικά (operational) εργαλεία κοινωνικής πολιτικής (τεχνικά, θεσμικά, πολιτικά και κοινωνικά), συνδεδεμένα με το λαϊκό κίνημα, ώστε να δικαιωθεί κοινωνικά. Και φυσικά τότε καταλαβαίνει κανείς καλύτερα γιατί οι μελέτες θα πολτοποιηθούν.

ΜΕ ΠΟΙΟ τρόπο όμως θα γίνει δυνατή η αντικειμενοποίηση της γνώσης του χώρου που συσσωρεύτηκε στις διάφορες ομάδες μελετών; Οπωσδήποτε είναι ένα μεγάλο θέμα. Ανάμεσα στα άλλα, μπορούν να συμβάλλουν και οι προοδευτικοί επιστήμονες, καταργώντας τα στεγανά των κλειστών ομάδων, συνεργαζόμενοι μεταξύ τους σε νέα πλαίσια για την ανάλυση της πραγματικότητας και χρησιμοποιώντας ενιαία κριτήρια για τη συγκριτική κατανόηση του πλαισίου των κοινωνικών προβλημάτων που εμφανίζονται στον ελληνικό χώρο, όπως και στο στήσιμο κοινών μεθόδων.

δων προσέγγισής τους στο μέλλον. Δεν αρκεί η επισήμανση ότι χρειάζονται «μελέτες ειδικού χαρακτήρα για οικιστικές παραμέτρους, για προγράμματα κατοικίας κτλ.», χρειάζεται και μια υπεύθυνη συμβολή ώστε τα προϊόντα του 1.05 δις να είναι όσο το δυνατό πιο χρήσιμα, προς αυτή την κατεύθυνση, δεδομένου ότι τα πληρώνει ο λαός. Φυσικά είναι υπεύθυνος ο Υπουργός για τη μη αξιοποίηση του συνόλου της διατιθέμενης εμπειρίας στην οργάνωση της Επιχείρησης και τη σύνταξη των προδιαγραφών, αλλά η ευθύνη των πολεοδόμων είναι ανεξάρτητη από αυτό.

Η ΜΑΖΙΚΟΤΗΤΑ της Επιχείρησης δίνει μια σπάνια ευκαιρία να αρχίσουν να παράγονται στοιχεία συγκρίσιμα και επομένως ικανά να ενταχθούν, εκτός των άλλων, και σε ένα εθνικό προγραμματισμό. Η «ομοιόμορφη» αντιμετώπιση όλων των πόλεων, που εννοχεί μερικούς συναδέλφους, δεν στρέφεται στην πραγματικότητα ενάντια στην ιδιαιτερότητα της κάθε πόλης, προωθεί αντίθετα τον εντοπισμό και τη συγκριτική θεώρηση των κοινών κοινωνικών δεδομένων που είναι απαραίτητο να μελετηθούν συγκριτικά. Είναι αδύνατο π.χ. να κατανοήσουμε τις διαφορές ανάμεσα στις «φτωχές» και τις «πλούσιες» πόλεις, αν προηγούμενα δεν συναποφασίσουμε από κοινού ενιαίες κοινωνικές παραμέτρους, ενιαίους δείκτες, που εφαρμοζόμενοι σε διαφορετικές πόλεις θα καταδείξουν αυτές ακριβώς τις διαφορές. Έτσι μόνο θα βασιστούμε στις συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες κάθε χώρου και όχι στην υποκειμενική αντίληψη της ιδιαιτερότητας των όποιων πολεοδόμων.

Η ΑΝΑΓΚΗ για μια σφαιρική ερμηνεία των προβλημάτων του χώρου, μέσα από ένα κοινό εργαλείο αναγωγής των κοινωνικών δεδομένων, προδιαγράφει νέους ρόλους για τους πολεοδόμους, τους ντόπιους επιστήμονες και τους επιστήμονες της διοίκησης. Ως τώρα οι πολεοδόμοι, στην προσπάθειά τους να πείσουν απ' ευθείας τους κατοίκους, υπεραπλοποιούν αναγκαστικά. Οι ντόπιοι επιστήμονες είναι το μέρος εκείνο της ντόπιας κοινωνίας που είναι σε θέση να συζητήσει πάνω σ' ένα πλήρες πλαίσιο ερμηνείας, συνειδητοποιώντας έτσι πλατύτερα από τους πολεοδόμους του κέντρου τα πραγματικά δεδομένα και όντας σε καλύτερη και μονιμότερη θέση να προωθήσουν μια ουσιαστική κοινωνική συμμετοχή. Έτσι ακριβώς βλέπουμε την αποκέντρωση της επιστημονικής εμπειρίας και όχι ασφαλώς σαν «διδασκαλία» της πολεοδομίας στους ντόπιους επιστήμονες. Πολύ λιγότερο φυσικά τη βλέπουμε σαν μετανάστευση πολεοδόμων στην επαρχία. Η πραγματοποίηση αυτής της δυνατότητας προϋποθέτει, παράλληλα, την ανάληψη από τους πολεοδόμους ενός συντονιστικού ρόλου, ξεπέραςμα των παραδοσιακών στεγανών των κλειστών ομάδων και δημιουργία ενός πλατιά συντονισμένου φορέα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ μεριά είναι απαραίτητο το ανέβασμα της επιστημονικής γνώσης των ίδιων των Δημόσιων Υπηρεσιών και του επιστημονικού τους δυναμικού, ώστε να είναι δυνατό να παίξουν ουσιαστικά το ρόλο των φορέων «επίβλεψης» της μελετητικής

διαδικασίας που η Πολιτεία εναποθέτει στους ιδιώτες μελετητές, καθώς και το γενικότερο συντονιστικό ρόλο που από τα πράγματα παίζει το Δημόσιο. Και εδώ επισημαίνουμε σαν απαράδεκτο κενό το ότι αποδυναμώνεται η Υπηρεσία από οποιοδήποτε μελετητικό ρόλο, με την καθολική ανάθεση των μελετών σε ιδιωτικούς φορείς, πράγμα που και μακροπρόθεσμα —στο βαθμό που θα παγιώνεται— θα στερήσει από τους επιστήμονες δημόσιους υπαλλήλους την ευκαιρία επιστημονικής και κοινωνικής επεξεργασίας και επιμόρφωσης, αλλά και από την ίδια τη Δημόσια Διοίκηση μια μέθοδο σταδιακής απογραφειοκρατικοποίησης της, μέσα από την αναβάθμιση του ρόλου των στελεχών της.

ΕΑΝ ΚΑΝΕΙΣ σκεφθεί το μέγεθος των μεταβολών του χώρου που απαιτούνται για την εξέλιξη της σύγχρονης κοινωνίας, τότε μπορεί να καταλάβει την ανάγκη μιας τέτοιας επεξεργασίας, που να προσπαθεί: α) να κατανοήσει τα φαινόμενα του χώρου και τις σχέσεις τους· β) να δημιουργήσει μια άποψη των νέων σχέσεων μεταξύ της κοινωνίας, των ατόμων και των υλικών στοιχείων του χώρου και του περιβάλλοντος γενικά. Όταν λείπει η διάθεση να δει κανείς την κοινωνία, τη σχέση της με το χώρο και την ιστορική της παράδοση σαν κάτι ριζωμένο πρώτα μέσα στη συνείδηση της κοινωνίας, πριν ακόμα γίνει Χωροταξικό Πρόγραμμα και Πρόταση (ανάγκη συμμετοχικού σχεδιασμού) ο χώρος μπορεί να γίνει μέσο αποδιοργάνωσης της ίδιας της κοινωνίας.

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ δεν αποτελούν τόσο προβλέψεις του φάσματος όπου θα κινηθεί η Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης, όσο προδιαγράφουν κύρια το φάσμα αναθεώρησης και ανασυγκρότησης του ρόλου και της λειτουργίας των κοινωνικά προσανατολισμένων επιστημόνων και πολεοδόμων στα σημερινά πλαίσια.

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα σε πάρα πολλά σημεία συμφωνούμε με τους συναδέλφους που η Επιχείρηση βρίσκει αντίθετους εξαιτίας της απουσίας χωροταξικής ένταξης, της υποβάθμισης των πτυχίων των πολεοδόμων λόγω αυθαιρέτων μαζικών προβιβασμών, των οργανωτικών αδυναμιών του πλάνου, της ανάγκης ειδικών μελετών, της απουσίας κατοχύρωσης του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της κοινωνικής συμμετοχής, της εξάρτησης της όλης επιχείρησης από την καλή θέληση του Υπουργού, της ανάγκης στελέχωσης των Δήμων με πολεοδόμους και τυχόν άλλα. Η αποκλειστική όμως έμφαση στα παραπάνω μεταθέτει τον προσανατολισμό της αντιμετώπισης των προβλημάτων από εκεί που κατά τη γνώμη μας πρέπει να βρίσκεται σήμερα.

ΟΣΟ ΓΙΑ τις πολιτικές προοπτικές και τους στόχους της Επιχείρησης, αυτοί δεν αποτελούν κατά κανένα τρόπο κατακτημένη περιοχή, δεν είναι καθόλου αυτονόητοι, όπως αφήνει να εννοηθεί η διατύπωση «ποιος μπορεί να έχει αντιρρήσεις», αλλά αντίθετα αποτελούν πεδίο σύγκρουσης που βρίσκεται σε εξέλιξη, σύγκρουσης με τα κατεστημένα συμφέροντα πάνω στη γη και στην οικοδομή, που εκφράζονται και μέσα από το ΠΑΣΟΚ. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΑΔΗΣ

Συνηγορία της Παραλογοτεχνίας

Τέσσερις μονογραφίες και ένα δοκίμιο πάνω στα αστυνομικά και κατασκοπικά μυθιστορήματα, την «επιστημονική φαντασία» και τα κόμικς.

Οι ιστορικές καταβολές, οι λογοτεχνικές συγγένειες και η ψυχολογική λειτουργία της ανάπτυξης της παραλογοτεχνίας.

Μια μελέτη που διαβάζεται με τόσο ενδιαφέρον όσο και ένα αστυνομικό μυθιστόρημα· επιπλέον δίνει όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία για την κατανόηση ενός είδους με πολλούς φίλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

Παλιές τακτικές, νέα ρητορική

του Νίκου Δ. Πολυδωρίδη καθηγητή Αστικού Σχεδιασμού στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας

Τις μέρες αυτές, μέγας επικρατεί αναβρασμός στον «τεχνικό κόσμο» της χώρας. Με ολοσέλιδες ανακοινώσεις στον ημερήσιο Τύπο, και σε ειδικό τεύχος του ενημερωτικού δελτίου του ΤΕΕ, το ΥΧΟΠ ανακοινώνει την πρόθεσή του να προχωρήσει σε μια επιχείρηση «Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης» της Χώρας, που αποτελεί «ιστορική πρόκληση για τον Έλληνα τεχνικό και επιστήμονα».

Το Υπουργείο επισημαίνοντας ότι: «Η θλιβερή κατάσταση των πόλεων μας, με την αυθαίρετη δόμηση, την καθημερινή καταστροφή κάθε ίχνους ιστορικής και πολιτιστικής συνείσθησης, την αισθητική κρίση, την υποβάθμιση της κατοικίας και της ποιότητας ζωής γενικότερα, αλλά προπάντων η καταδίκη του εργαζόμενου στο κυνήγημα του «αγροτεμαχίου» για να χτίσει το σπίτι του — «αυθαίρετο» — όλα αυτά, συμπύκνωμα ενός σταυροφορικού καθεστώτος υποανάπτυξης της ελληνικής επαρχίας και εκμετάλλευσης του εργαζόμενου των πόλεων, δεν επέτρεψαν άλλες επιλογές οικιστικής πολιτικής», αποφάσισε ορθότατα, «την ανάληψη της μεγάλης αυτής σταυροφορίας για την οικιστική ανασυγκρότηση του τόπου, που ξεπερνά τα συνηθισμένα πλαίσια του «Σχεδίου Πόλεως» ή του «Ρυθμιστικού Σχεδίου».

Είναι πια κοινή συνείδηση, και κοινός τόπος, ότι κάτι δεν πάει καλά με τη δομή των πόλεων μας και την ποιότητα της ζωής μας μέσα σ' αυτές. Το πρόβλημα Αθήνα είναι μια καθημερινή γροθιά στο στομάχι για τα 3 εκατομμύρια κατοίκους της απεριόριστης πρωτεύουσάς μας. Αλλά και η αποτελμάτωση της περιφερειακής ψευδοανάπτυξης του υπόλοιπου ελληνικού χώρου δεν παύει να είναι μια εξίσου έντονα αποκαρδιωτική πραγματικότητα, έστω και αν δεν τροφοδοτεί με αντίστοιχα καυτή θεματολογία τα πρωτοσέλιδα των αθηναϊκών (οπωσδήποτε) εφημερίδων.

Στην καλπάζουσα καρκινοπάθεια της πολεοδομικής μας πραγματικότητας, η «Επιχείρηση Πολεοδομική Ανασυγκρότηση 1982-1984» του ΥΧΟΠ εμφανίστηκε ως κεραυνός εν αιθρία (αν έλειπε το νέφος).

Και μόνο το μέγεθος της επιχείρησης, επιβάλλει την κριτική ανάλυση και σχολιασμό της, πέρα από το αναντίρρητο της επικαιρότητας του οποιουδήποτε προβληματισμού σχετικά με την πολεοδομική μας κακοδιαμονία.

Πρόκειται για την ανάθεση 339 μελετών (πολεοδομικών και τοπογραφικών) για 410 πόλεις και κοινότητες όλης της χώρας, έναντι συνολικής αμοιβής 1.087 εκατομμυρίων δραχμών, που προβλέπεται να απασχολήσουν για τα επόμενα 2 χρόνια, πολλές εκατοντάδες τεχνικών και επιστημόνων (πολεοδόμους, αρχιτέκτονες, τοπογράφους, οικονομολόγους, περιβαλλοντολόγους, συγκοινωνιολόγους, κ.ά. ειδικότητες).

Οι αριθμοί είναι πράγματι εντυπωσιακοί.

Το άρθρο που ακολουθεί, δημοσιεύθηκε και στο προηγούμενο φύλλο του «ΑΝΤΙ». Όμως ο δαίμων του τυπογραφείου μπερδέψε τόσο πολύ τη σειρά του κειμένου, ώστε ήταν σχεδόν αδύνατο να διαβαστεί. Το δημοσιεύουμε ξανά με τη σωστή του σειρά και ζητούμε συγγνώμη για το σφάλμα από τον συντάκτη του άρθρου και τους αναγνώστες μας.

Και η πρώτη, αυθόρμητη, αντίδραση δεν μπορεί παρά να είναι αντίδραση ενθουσιασμού, ανακούφισης, και επαίνου. Επitéλους, το δραματικό και θεμελιακό πρόβλημα αντιμετωπίζεται με δραστικό τρόπο, σε μια κλίμακα που είναι, και πρέπει να είναι, ιστορική πρόκληση.

Οι δεύτερες όμως σκέψεις; Η συστηματική ανάλυση του πλαισίου και των στόχων της «Επιχείρησης» τεκμηριώνει τον επαινο και την συμπράταξη; Φοβόμαστε πως όχι.

Σε ό,τι ακολουθεί, θα προσπαθήσουμε να αναπτύξουμε όσο γίνεται πιο τεκμηριωμένα:

- Γιατί είναι σε λάθος βάση η «Επιχείρηση Πολεοδομική Ανασυγκρότηση», και

- Ποιά πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να είναι τα συστατικά στοιχεία μιας πραγματικής σταυροφορίας Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης αυτού του τόπου.

Τρία είναι τα βασικά στοιχεία της κριτικής τοποθέτησης στο πρόγραμμα του ΥΧΟΠ: αναφέρονται στο περιεχόμενο, τη στρατηγική, και τους στόχους της Επιχείρησης Πολεοδομική Ανασυγκρότηση (ΕΠΑ).

1. Περιεχόμενο της ΕΠΑ: πολεοδομικά σχέδια

Είναι σε όλους γνωστός ο ρόλος και η λογική του «Σχεδίου Πόλεως» ή Ρυμοτομικού Σχεδίου, της magna carta των Πολεοδομικών Γραφείων: καθορίζει τα οικοδομικά τετράγωνα και τους όρους δόμησης. Μ' άλλα λόγια, τί θα κτιστεί και πού, στον αστικό χώρο. Η μορφή του κτισμένου χώρου των πόλεων καθορίζεται από το Σχέδιο Πόλεως, δηλαδή το ύψος των πολυκατοικιών, τα πλάτη των δρόμων και η διάταξη του οδικού δικτύου, ο ακάλυπτος, οι πρασιές, και όλα τα σχετικά συστατικά στοιχεία που όλα μαζί δημιουργούν τη σύγχρονη ελληνική τσιμεντούπολη (οπωσδήποτε σαν καταλύτης άλλων, οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων). Το Σχέδιο Πόλεως όμως καθορίζει «έμμεσα» και άλλα πράγματα, όπως την αξία γης, την αντιπαροχή, την έλλειψη κοινόχρηστων χώρων και πρασίνου, την υπερσυγκέντρωση λειτουργιών και την κυκλοφοριακή συμφόρηση. Και τέλος, το Σχέδιο Πόλεως καθορίζει και τη διαλεκτική του αντίθεση, το «εκτός Σχεδίου Πόλεως», το περίφημο αυθαίρετο, επιτομή της νεοελληνικής κρατικής αδράνειας, οικονομικής ανισότητας, και κοινωνικής μιζέριας.

Τα τελευταία χρόνια, ένα δεύτερο είδος

Πολεοδομικού Σχεδίου εμφανίστηκε στην αστική καταναλωτική ορολογία των Κυριακάτικων επιφυλλίδων, το «Ρυθμιστικό Σχέδιο». Πρόκειται για ένα πολύ πληρέστερο Σχέδιο Πόλεως, που «ρυθμίζει» τις σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες λειτουργίες της Πόλης (κατοικία, εμπόριο, βιομηχανία κτλ.), οργανώνει τις κυκλοφοριακές ροές, προβλέπει περιοχές ανάπτυξης, και γενικά οριοθετεί μια δομή για την πόλη με ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια, ώστε η καθημερινή ζωή μέσα σ' αυτήν να είναι όσο το δυνατόν πιο ικανοποιητική, για όλους τους κατοίκους.

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο, είναι ένα απαραίτητο εργαλείο στην κατανόηση και επίλυση των πολεοδομικών προβλημάτων. Είναι, αν θέλετε, μια εικονογράφηση της μελλοντικής επιθυμητής κατάστασης με πλούσια χρώματα και λεπτές φωτοσκιάσεις, μαζί με ένα αναλυτικό οδηγό πως να ζωγραφίσουμε την εικόνα, τι μογιές και μαρκαδόρους να χρησιμοποιήσουμε (οικονομικά και θεσμικά μέτρα), που να μπει το κάθε χρώμα (χωροθέτηση χρήσεων γης/δραστηριοτήτων) πώς να δεθεί η εικόνα σε ένα αισθητικά αρμονικό σύνολο.

Στην ΕΠΑ 1982-1984 προβλέπονται τριών ειδών σχέδια:

α. το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο καθορίζει ακριβώς τις πιο πάνω ρυθμίσεις: τις χρήσεις γης, το οδικό δίκτυο, τις οικιστικές ενότητες - γειτονιές, τις ζώνες υποδομής, και το πρόγραμμα εφαρμογής του σχεδίου, με προϋπολογισμούς επενδύσεων και χρονοδιαγράμματα. Η αλλαγή ορολογίας, από Ρυθμιστικό Σχέδιο σε Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, μοιάζει να προερχεται περισσότερο από την ανάγκη υπογράμμισης του διαχωρισμού της Αλλαγής από το προηγούμενο καθεστώς, παρά από την ουσιαστική διαφοροποίηση προδιαγραφών (εκτός ίσως από την πρωτοτυπία της έμφασης σε σχέδια πυροπροστασίας, αντιπλημμυρικής προστασίας, και προσαρμογής σε κατάσταση σεισμού, δείγματα όλα των καιρών).

β. Το δεύτερο είδος σχεδίου είναι το Πολεοδομικό Σχέδιο Επέκτασης. Εδώ πρόκειται απλά για επανάληψη της ίδιας πιο πάνω διαδικασίας, σε μεγέθυνση, αναφορικά με περιοχές των πόλεων που σήμερα είναι «εκτός σχεδίου» και θα πρέπει να ενταχθούν στο σχέδιο (χαράς ευαγγελία για τους βουλευτές Β' Αθηνών όλων των κομμάτων, έστω και μετά την κατάργηση σταυρού).

γ. Το τρίτο, τέλος είδος σχεδίου, είναι το Πολεοδομικό Σχέδιο Αναθεώρησης, ή πώς να κάνουμε την Κυνέλη ανθρώπινη. Πρόκειται για τη, συμμετρική με τα πιο πάνω σχέδια, αντιμετώπιση των σημερινών υποβαθμισμένων αστικών περιοχών, στις οποίες δεν χρειάζεται να αναφερθούμε, μια και ο καθένας μας ζει σε μια τέτοια γειτονιά.

Ποιος είναι ο λόγος ύπαρξης όλων αυτών των Σχεδίων; Πώς τεκμηριώνεται ο χαρα-

κτηρισμός «σταυροφορία» για την εκπόνησή τους; Σε τι χρησιμεύουν; Τι προβλήματα δημιουργούν (πέρα από τα προφανή προβλήματα αποθήκευσής τους στους κατάλληλους χώρους του Υπουργείου);

Θέση πρώτη: για την πολεοδομική μας ανασυγκρότηση χρειαζόμαστε σχεδιασμό, όχι σχέδια.

Η διαφορά είναι θεμελιακή και χωρίς ίχνος λογοπαίκτης διάθεσης: Σχεδιασμός σημαίνει δράση, απόφαση, εφαρμογή, διαδικασία, αλλαγή. Σχέδιο σημαίνει στατική εικόνα, αυθαίρετες υποθέσεις, ισοπεδωτικές αφαιρέσεις.

Στην Ελλάδα έχουμε σχέδια. Πολλά σχέδια, πολεοδομικά, ρυθμιστικά, χωροταξικά, για την Αθήνα για τις περισσότερες μεγάλες πόλεις. Πολλαπλά σχέδια. Από το 1955 και δω δεν κάνουμε τίποτα άλλο από το να εκπονούμε σχέδια. Βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Αναπτυξιακά και επεκτατικά. Αποκεντρωτικά και κυλιόμενα. Που συνοδεύονται από όλα τα παραφερνάλια προβλέψεων προγραμματισμού έργων, στατιστικών στοιχείων και φωτογραφικών αποτυπώσεων του τύπου «πριν» και «μετά».

Στην Ελλάδα δεν έχουμε σχεδιασμό. Γιατί; Γιατί ο σχεδιασμός είναι πολιτική διαδικασία και πολιτική απόφαση. Με κερδισμένους και χαμένους. Γιατί ο σχεδιασμός είναι επέμβαση σε ένα status quo με στόχο την ανατροπή του. Γιατί, πιο συγκεκριμένα, ο πολεοδομικός σχεδιασμός είναι:

- επέμβαση στην ιδιοκτησία αστικής γης·
- επέμβαση στη χρήση της γης και την παραγωγή υπεραξίας από αυτήν·
- επέμβαση στους ρυθμούς αστικοποίησης, στην οικοδομική δραστηριότητα, στη διαδικασία απαλλοτρίωσης γης.

Θα πρέπει επιτέλους να αποφασίσουμε, τι είναι πιο σημαντικό:

- Να αλλάξουμε τον ΓΟΚ, το κόσμημα, αυτό της νεοελληνικής μας αναπτυξιακής πεμπτουσίας (εργολάβοι όλου του κόσμου ενωθείτε) ή να εκπονήσουμε ένα «Σχέδιο ανασυγκρότησης του πολεοδομικού ιστού σε οικιστικές ενότητες» για τον Ζωγράφου;
- Να (ξανα)επιβάλουμε τον Φόρο Ακίνητης Αστικής Περιουσίας, ή να κάνουμε «αναλυτική κτηματογράφηση βάση Φ/Γ διαγραμμάτων» της Γαστούνης;
- Να αλλάξουμε τη διαδικασία απαλλοτρίωσης αστικής γης για κοινωνικές σκοπούς, ή να ετοιμάσουμε «Σχέδιο πυκνοτήτων και συντελεστών δόμησης» για τους Γαργαλιάνους;
- Να επιβάλουμε μια αποφασιστική πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος ή να εκπονήσουμε «αναλυτικό σχέδιο φύτευσης δρόμων, πάρκων, πλατειών», για την Ελευσίνα;
- Να λύσουμε το φαύλο κύκλο της διατήρησης της παραδοσιακής οικιστικής κληρονομιάς, μέσα σε ένα αναπτυξιακό πλαίσιο, ή να διατυπώσουμε «προτάσεις για τη διατήρηση, και ανάδειξη τμημάτων πόλεως και μεμονωμένων κτιρίων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον από αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής πλευράς» για την Αράχωβα;

Με όλα τα πιο πάνω, θέλω να υπογραμμίσω τούτο: Μας λείπουν τα βασικά πλαίσια υλοποίησης ενός πολεοδομικού σχεδιασμού. Που δεν γίνεται χωρίς κοινωνικό, οικονομι-

κό, πολιτικό κόστος. Που δεν γίνεται χωρίς ανατροπή (μικρο)αστικής ιδεολογίας, χωρίς σύγκρουση με (μικρο-και μεγάλο-)συμφέροντα.

Τα σχέδια είναι σίγουρα απαραίτητα εργαλεία. Η εκπόνησή τους προσφέρει πλούσιο υλικό προβληματισμού, εναλλακτικών λύσεων, προγραμματικών επιλογών, και οραμάτων. Αλλά είναι εξίσου σίγουρα, γράμμα νεκρό, πάτυροι στο χρονοντούλαπο της πικρής πολεοδομικής μας ιστορίας, χωρίς τις προϋποθέσεις εφαρμογής. Μια Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης καταλήγει σε σχέδια μετά από την οδυνηρή διαδικασία διατύπωσης της πολιτικής βούλησης σχεδιασμού, δεν αρχίζει από αυτά.

2. Στρατηγική της ΕΠΑ: αναθέσεις μελετών σε ιδιωτικά γραφεία

Ας ξεπεράσουμε προς στιγμήν τον πιο πάνω αντίλογο για την εκπόνηση σχεδίων. Ας δεχθούμε ότι πρέπει να εκπονηθούν, έστω παράλληλα με την διατύπωση των αποφασιστικών επιλογών για τη διαδικασία σχεδιασμού. Ποιός θα εκπονήσει τα σχέδια αυτά; Η ΕΠΑ διάλεξε τη «δοκιμασμένη» μέθοδο της ανάθεσης των μελετών σε ιδιωτικά γραφεία πολεοδομικών μελετών.

Ας ξεκαθαρίσουμε απ' την αρχή μια οδυνηρή αλήθεια: στον τόπο μας, ο αριθμός των ανθρώπων που ασχολούνται επιστημονικά και επαγγελματικά με πολεοδομικά σχέδια είναι αντίστροφα ανάλογος (συντριπτικά) με το βαθμό ύπαρξης πολεοδομικού σχεδιασμού.

(Ίσως πάλι να μην είναι τόσο ιδιόρρυθμη η κατάσταση, γιατί και γιατρούς έχουμε πολλούς χωρίς ιατρική περιθάλψη, και δικηγόρους χωρίς ευνομούμενη Πολιτεία, κτλ. κτλ.).

Εδώ μια απαραίτητη διευκρίνιση: η ύπαρξη του επιστημονικού αυτού δυναμικού, έστω με τις όποιες ελλείψεις ακαδημαϊκής εμβάθυνσης, εμπειρίας κτλ. αποτελεί σημαντικό προσόν για τη χώρα και την αναπτυξιακή της μεθόδευση. Παραπέρα, η πλειονότητα των πολεοδόμων μας, τουλάχιστον των παλιότερων, διακρίνονται και για την επιστημονική ανησυχία τους και για τον συνεχή προβληματισμό τους για την οδυνηρή πορεία αυτού του τόπου περί τα πολεοδομικά.

Το πρόβλημα είναι αλλού. Μπορεί να κάνει πολεοδομικό σχεδιασμό ένα ιδιωτικό γραφείο μελετών; Η απάντηση είναι όχι, για πολλούς λόγους.

Θέση δεύτερη: Ο πολεοδομικός σχεδιασμός είναι δουλειά της πολιτείας, και ειδικά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Αν ο Πολεοδομικός σχεδιασμός, όχι απλά προϋποθέτει αλλά ουσιαστικά αποτελεί πολιτική διαδικασία συγκρούσεων, επιλογών, και αλλαγής, είναι προφανές ότι η διαδικασία αυτή ανήκει σε φορέα πολιτικά προσδιορισμένο, και κοινωνικά ελεγχόμενο.

Σ' ολόκληρο τον κόσμο, ο φορέας αυτός είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Εδώ θα επισημανθούν τα προβλήματα, θα επιλεγούν στρατηγικές και θα κατανεμηθούν κονδύλια, για την βελτίωση της ζωής των κατοίκων της πόλης. Και φυσικά, η πολιτική διαδικασία θα υποστηριχτεί εσωτερικά, από την τεχνική της

υπηρεσία, που θα εκπονήσει σχέδια, θα μετρήσει παραμέτρους, θα μοιράσει ερωτηματολόγια, θα αναλύσει στατιστικές, θα σκιαγραφήσει εναλλακτικές λύσεις, θα αξιολογήσει αποτελέσματα.

Αντίθετα, ένα ιδιωτικό γραφείο μελετών εξ ορισμού δεν μπορεί να είναι, υπεύθυνο για τόσο σημαντικές, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά, επιλογές. Πώς μπορεί η όποια επιστημονική - τεχνοκρατική διαδικασία, και ακόμη περισσότερο μέσα από ένα ιδιωτικό φορέα, να αποφασίσει όρους δόμησης, απαλλοτρίωσης, χρήσεις γης, χωροθετήσεις, ελέγχους, απαγορεύσεις, αναπτυξιακούς στόχους (μ' άλλα λόγια να κάνει σχεδιασμό); Το μόνο που μπορεί να κάνει (και δεν είναι λίγο) είναι να πλαισιώσει, να εμπλουτίσει το σχεδιασμό, με ανάλυση επιπτώσεων, με εναλλακτικές προοπτικές, με έρευνα συνθηκών, με οραματισμό ιδεών και τεχνική συγκεκριμένων έργων. Μ' άλλα λόγια να προσφέρει τον επιστημονικό αντί- και διά-λογο στην πολιτική και κοινωνική πολυφωνία. Και επειδή πρόκειται για μια συνεχή διαλεκτική σχέση, δεν μπορεί να είναι μια χρονικά μονοσήμαντη πράξη, που τελειώνει σε ένα χρόνο, ούτε να μελétηται από ανεξάρτητο του Δήμου φορέα.

Μπήκαμε, επιτέλους, σε μια περίοδο όπου ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενισχύεται. Τι καλύτερη ευκαιρία για την ταυτόχρονη υλοποίηση δύο στόχων, από την Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης; Και να ενισχυθεί, ουσιαστικά, με αρμοδιότητες, με εξουσία, με τεχνική υποδομή, ο Δήμος, και να αρχίσει μια σωστή διαδικασία Πολεοδομικού Σχεδιασμού. Και ακόμη περισσότερο, να επιτεχθεί ο ταρινός στόχος της βραχυπρόθεσμης επαγγελματικής αποκατάστασης του σήμερα ανενεργού επιστημονικού μας δυναμικού στα θέματα αυτά (γιατί περί αυτού πρόκειται) με την παράλληλη αποκέντρωσή του από την Μητρόπολη και την επιστημονική (και γενικότερα κοινωνική-πολιτιστική) ενίσχυση της επαρχίας.

Πιο συγκεκριμένα: από την μια μεριά, η ανάθεση των 339 μελετών σε ιδιωτικά γραφεία μελετών, με αποτέλεσμα:

- να διαγωνίζεται το πρωτοφανές καθεστώς της εκπόνησης ουσιαστικών πολεοδομικών μελετών από ομάδες ιδιωτών τεχνικών (επαλαμβάνω, δεν πρόκειται εδώ ούτε για έρευνα, ούτε για διαγωνισμούς ιδεών, ούτε για συμβουλευτικές εξειδικεύσεις, ούτε για συγκεκριμένα τεχνικά έργα, ασχολίες δόκιμες μελετητικών γραφείων (λίγων) σε όλο τον κόσμο)

- να δημιουργείται ένα θλιβερό φαινόμενο παζαρέματος, ένα χρηματιστήριο πτυχίων και προσόντων, εφήμερες επιστημονικές ομαδοποιήσεις, και λογιστικοί προϋπολογισμοί εξόδων και αμοιβών, με πυρήνα το κεντρικό αθηναϊκό τετράγωνο του επιστημονικού μας δυναμισμού και κυματισμούς στη διψασμένη για συμμετοχή και προβληματισμό περιφέρεια·

- να στήνεται στο ΥΧΟΠ η απαραίτητη γραφειοκρατική μηχανή ανάθεσης, παρακολούθησης, παραλαβής και αξιοποίησης των μελετών· και από την άλλη μεριά, η χρυσή ευκαιρία για μια οργάνωση, με καταλύτη, εμπνευστή,

και καθοδηγητή το Υπουργείο, μιας άλλης διαδικασίας πολεοδομικού σχεδιασμού, με κέντρο το Δήμο, με έντονη την κοινωνική συμμετοχή, με άμεσο τον προβληματισμό, και ξεκάθαρη την ευθύνη. Είναι σίγουρο ότι με τα ίδια κονδύλια που τώρα διατίθενται, και με σωστό προγραμματισμό και περιεχόμενο, θα μπορούσε να στηθεί τουλάχιστο σε κάθε πρωτεύουσα νομού ένας τέτοιος πυρήνας πολεοδομικού σχεδιασμού.

Η επιλογή μοιάζει ξεκάθαρη. Και όμως δεν έγινε.

3. Στόχοι της ΕΠΑ: ποιοί;

Φθάνουμε στο κυριότερο σημείο κριτικής της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης: τι θέλει να πετύχει;

Έστω ότι χρειαζόμαστε σχέδια. Και έστω ότι με τις σημερινές συνθήκες, μόνο η ανάθεση στα ιδιωτικά μελετητικά γραφεία μπορεί να τα πραγματοποιήσει. Σχέδια όμως με ποιο συνολικό, εθνικό στόχο;

Αν το πρόβλημα της χώρας είναι η τρομακτική ανισοκατανομή, κληθισμού και δραστηριοτήτων ανάμεσα στη Μητρόπολη και

την Περιφέρεια, στόχος μας, πρώτος και μέγας, πρέπει να είναι η αντιστροφή των δεδομένων αυτών. Πώς εκφράζεται ο στόχος αυτός, μέσα από κονσερβαρισμένες προδιαγραφές των 339 μελετών, που ξεκινούν από τον Χολαργό και την Εκάλη και φθάνουν στην Ξυλαγανή Ροδόπη και τους Μολάους;

Αν το πρόβλημα είναι η ισόμετρη ανάπτυξη μεγάλων και μικρών αστικών κέντρων, με πολύπλευρη και αυτοδύναμη εξέλιξη όλων των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας, με αγροτική ανασυγκρότηση, βιομηχανική εξειδίκευση, τουριστική αναθέρμανση, αλλά και περιβαλλοντική ευαισθησία και τοπική ιδιαιτερότητα, ποιοί ειδικοί στόχοι θα καθοδηγήσουν τον μελετητή του σχεδίου της Πύλου, του Μεσολογγίου, της Θάσου, της Ρόδου, της Λάρισας, ή των Σπάρτων (γνωστών περιοχών από θερμές «πολεοδομικές» αμφιταλαντεύσεις στο πρόσφατο παρελθόν);

Η Πολεοδομική Ανασυγκρότηση, σε εθνικό επίπεδο, θέτει αμείλικτα ερωτήματα:

- τι θα γίνει με την κατανομή του πληθυσμού στον ελληνικό χώρο;
- σε ποιο βαθμό περιοχές, τόποι, θέσεις θα

εξειδικευτούν χωροταξικά-παραγωγικά σαν πόλοι βιομηχανικής, τουριστικής, συγκοινωνιακής, εξάρσης; Ή, αντιθέτα, μήπως δεν πρέπει να υπάρχουν πόλοι συγκέντρωσης;

- τότε το τοπικό συμφέρον, οσοδήποτε τεκμηριωμένο, υποχωρεί μπροστά στο εθνικό συμφέρον, για την απαραίτητη αλλά οχλούσα βιομηχανία, το σημαντικό συγκοινωνιακό έργο, τον εθνικά ανεκτίμητο αλλά τοπικά μη κερδοφόρο παραδοσιακό πλούτο;

- τι περιορισμοί θα μπουκ στην ιδιοκτησία της χωρίς συνταγματικά διλήμματα;

- πώς θα επιλύσουμε την αντίφαση ανάμεσα στον εργολαβικό οδοστρωτήρα και την οικοδομική δραστηριότητα ως τον υπ' αριθμό ένα αναθερμαντή της επικίνδυνα σχοινοβατούσας οικονομίας μας;

Χωρίς απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα και σε πολλά άλλα, παράλληλα και επακόλουθα, κάθε ισχυρισμός για εθνικής κλίμακας σταυροφορία ανασυγκρότησης, με αξιώσεις ιστορικής πρόκλησης, μοιάζει να κυμαίνεται ανάμεσα στην ουτοπία του ευγενούς οράματος για μια Νέα Πόλη, και στην κανέλλα της απέναντι κορφήs.

Κυκλοφορούν:

ΤΑ ΑΓΝΩΣΤΑ ΝΟΜΠΕΛ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Μ. ΠΑΣΤΕΡΝΑΚ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ
ΜΑΡΤΥΡΙΑ

τα αγνώστα νομπελ της λογοτεχνίας 1

παρατηρητής

Απαγορευμένο στη Σοβιετική Ένωση από το 1923. Ένα θαυμάσιο αυτοβιογραφικό κείμενο, ή φιλία του Πάστερνακ με το Μαγιακόφσκυ, ή ατμόσφαιρα μιας επαναστατικής εποχής.

Λ. ΠΙΡΑΝΤΕΛΟ

Η ΑΠΟΔΙΩΓΜΕΝΗ

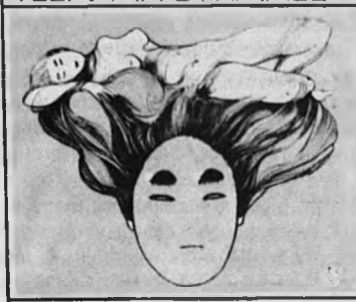
τα αγνώστα νομπελ της λογοτεχνίας 2

παρατηρητής

Η ιστορία μιας γυναίκας. Μιας γυναίκας καταπιεσμένης από τον κοινωνικό της περίγυρο. Μιας γυναίκας που αγάπησε «παράνομα», αγωνίστηκε και κέρδισε την ελευθερία της. «Γυναικείος λόγος», με καθηλωτικές αναλογίες στην ελληνική πραγματικότητα.

Γ. ΚΑΒΑΜΠΑΤΑ

ΤΟ ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ
ΤΩΝ ΑΠΟΜΑΧΩΝ

τα αγνώστα νομπελ της λογοτεχνίας 3

παρατηρητής

Ένα έρωτικό άριστούργημα. Ο Γιαπωνέζος νομπελίστας Καβαμπάτα, άγνωστος στην Ελλάδα, δίνει μέσα από μία εϋστοχη έρωτική αλληγορία ένα χαρακτηριστικό δείγμα του μυστικισμού της Ανατολής.

παρατηρητής

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ

ΔΥΟ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ

ΜΑΙΚΛ ΧΕΡ
ΚΟΥΡΕΛΙΑ

Ένα μυθιστόρημα για τον πόλεμο του Βιετνάμ. Τα υλικά του είναι φόβος και θάνατος, παραισθήσεις και ψυχική αναταραχή. Είναι λες κι ο Ντάντε να είχε κατέβει στην κόλαση με μια ρασάτα του Τζιμ Χέντρεϊ και την τούπη γεμάτη χάπια...

Τόχουν χαρακτηρίσει σαν το καλύτερο βιβλίο για τους ανθρώπους και τον πόλεμο της εποχής-μας.

Το βιβλίο αυτό του ΠΕΤΕΡ ΒΑΪΣ μας εξηγεί γιατί η επίθεση της Ιμπεριαλιστικής τεχνοκρατίας ναυάγησε σ' αυτό το μικρό αγροτικό κράτος, πώς ένας πληθυσμός που επί τρεις γενεές πολέμουσε άντεξε σε μια επίθεση της ισχυρότερης στρατιωτικής δύναμης του κόσμου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΘΕΩΡΙΑ» Ζ. Πηγής 17, τηλ. 36.24.187

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΠΑΤΡΙΚ ΣΙΗΛ-ΜΩΡΗΝ ΜΑΚΚΟΝΒΙΑ
Η Γαλλική επανάσταση του 1968

Π. ΦΡΑΝΚ-Ε. ΜΑΝΤΕΛ
Δυο μελέτες για το γαλλικό Μάη

ΕΝΤΟΥΑΡΝΤΟ ΓΚΑΛΕΑΝΟ
Οι ανοιχτές φλέβες
της λατινικής Αμερικής

Η ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ
Συλλογή κειμένων

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ
Μαρξιστική Πραγματεία
της Οικονομίας

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΜΠΑΡΟ
Θα συνεχίσω το δρόμο-μου

ΒΙΚΤΩΡ ΣΕΡΖ
Τί πρέπει να ξέρει κάθε
επαναστάτης

ΠΕΤΕΡ ΒΑΪΣ
Σημειώσεις για την πολιτιστική
ζωή στο Βιετνάμ

ΤΖΟΑΝ ΡΟΜΠΙΝΣΟΝ
Ελευθερία και αναγκαιότητα

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Συλλογή κειμένων πάνω
στο εκπαιδευτικό σύστημα

ΕΒΕΛΥΝ ΡΗΝΤ
Σεξισμός και Επιστήμη

Η ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥ-
ΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΘΕΩΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΑΡΕΚ ΧΑΛΤΕΡ
Η αβέβαιη ζωή
του Μάρκο Μάλερ

ΖΑΚ ΠΡΕΒΕΡ
Ποιήματα

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΠΕΚΑΤΩΡΟΣ
Πατριδογνωσία

ΓΕΡΖΥ ΚΟΖΙΝΣΚΙ
Παρουσία

ΒΙΚΤΩΡ ΣΕΡΖ
Άνθρωποι στη φυλακή

ΜΑΪΚΛ ΧΕΡ
Κουρέλια

ΟΣΒΑΛΝΤΟ ΣΟΡΙΑΝΟ
Ποτέ πια βάσανα
και λησμονιά

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

ΡΕΖΙ ΝΤΕΜΠΡΑΙ
Το χιόνι καίει

ΖΩΡΖ ΠΕΡΕΚ
Τα πράγματα

ΒΙΚΤΩΡ ΣΕΡΖ
Μεσάνυχτα στον αιώνα-μας

ΖΩΡΖ ΠΕΡΕΚ
Ο άνθρωπος που κοιμάται

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ

ΑΟΥΓΚΟΥΣΤΟ ΜΠΟΑΛ
Το θέατρο του καταπιεσμένου

ΓΙΟΥΡΙ ΛΟΤΜΑΝ
Αισθητική και Σημειωτική
του κινηματογράφου

EDWIN BERRY BURGUM
Μυθιστόρημα και κοινωνία

GISELE FREUND
Φωτογραφία και κοινωνία

ΓΙΕΡΖΙ ΓΚΡΟΤΟΦΣΚΙ
Για ένα φτωχό θέατρο

ΕΡΙΚ ΜΠΕΝΤΛΕΪ
Το στρατευμένο θέατρο

ΠΗΤΕΡ ΜΠΡΟΥΚ
Η σκηνή χωρίς όρια

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΙΟΝΕΣΚΟ
Σημειώσεις και αντισημειώσεις
ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

ΠΩΛ ΣΗΓΚΕΛ
Η επανάσταση και
το μυθιστόρημα του 20ου αιώνα

ΠΩΛ ΣΗΓΚΕΛ
Ο Σαίξπηρ στην εποχή-του
και στη δική-μας

Τ. Σ. ΕΛΙΟΤ
Για την ποίηση και την κριτική

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 17 - ΤΗΛ. 36.24.187

Στη μεγάλη αίθουσα του «Παρκ-Οτέλ» της Σόφιας. Στην πρώτη σειρά: Τεοντόρ Αϊβάζοφ, Ρουσίτσα Αντόνοβα και ο Βασίλιεφ Κόλεφ—με στολή— την ώρα που ο τελευταίος απαντά σε ερωτήσεις δημοσιογράφων. Στο άκρο δεξιά, ο διευθυντής του ΒΤΑ, Μπογιάν Τράικοφ.

«ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΝΤΟΝΩΦ»

Μετά την 68η περιπέτειά του, «Θύελλα στην Τύνιδα» η αυτού Γαληνοτάτη υψηλότης —Son Altesse Sérénissime— ο SAS ή αλλιώς ο περιώνυμος τσεχοσλοβακοσυγγραφέας ευγενής Μάλκο και ήρωας του Ζεράρ ντε Βιλιέ θα ενσκήψει στη Σόφια για να φωτίσει το πολύ μπλεγμένο σκηνικό της απόπειρας κατά του Πάπα Παύλου-Ιωάννη του Β' που έγινε στο Βατικανό στις 13 Μαΐου 1981.

Πλήθος στοιχείων· ημερομηνίες, εθνικότητες, διεθνείς υπηρεσίες, περιεργές συμπτώσεις και ανορθόδοξες συναντήσεις δίνουν ένα πλούσιο πρώτο υλικό για τη συγγραφή ενός «θρίλερ» από τα συγκλονιστικότερα που θα μπορούσε να οργανώσει ο δαιμονικός εγκέφαλος του πιο ευφάνταστου συγγραφέα.

Τα γεγονότα και τα σενάρια που κατέγραψε ο διεθνής Τύπος δεν έχουν δοθεί με λεπτομέρειες στις ελληνικές εφημερίδες. Και θα ήταν δύσκολο να ταξινομηθούν τώρα, στις σελίδες αυτές, έτσι που ο αναγνώστης να μπορέσει να συγκροτήσει μια άποψη. Ίσως μάλιστα το να προσπαθήσει κανείς να ξαναθυμίσει όσα γράφθηκαν τους τελευταίους μήνες στον —ιταλικό κυρίως— Τύπο, θα μπέρδευε ακόμα περισσότερο τα πράγματα: Πρόσωπα, ημερομηνίες, συναντήσεις, ξενοδοχεία, και πάλι ημερομηνίες και πάλι συναντήσεις διαλύουν μάλλον, παρά ανασυνθέτουν μια εικόνα.

Ο Μπεκίρ Τσελένκ, Τούρκος κοσμοπο-

λίτης, πλούσιος εξαγωγέας φρούτων, με εταιρεία που εδρεύει στο Μόναχο και ο συνétaίρός του και συμπατριώτης του Αταλά —που είχε πιαστεί το 1962 και το 1968 στην Πόλη για εμπόριο ηρωίνης και που έστησε αργότερα καζίνο στο Μόναχο— συναντούν κάπου στη Γερμανία τον Μερσά Μουτζή Τσελεμπί, Τούρκο ηγέτη των ακροδεξιών «Γκρίζων Λύκων». Άλλος συνétaίρος του Μπεκίρ Τσελένκ ήταν παλιότερα ο Μπεκίρ Ινάνογλου, άνθρωπος του Τουρκές.

Ο Τσελεμπί είναι στη νεολαία των «Γκρίζων Λύκων» μαζί με τον Αλή Ακτά, τον επιληπτικό Τούρκο που πυροβόλησε τον πολωνικής καταγωγής Πάπα.

Ο Ακτά δραπετεύει από τις φυλακές της Άγκυρας όπου βρίσκονταν έγκλειστος για την τρομοκρατική δραστηριότητά του σαν ακροδεξιός πιστολέρος —δολοφόνος του γνωστού δημοκράτη δημοσιογράφου Ιπεκτσι— περνά στα βουλγαρικά σύνορα, και στη Σόφια διαμένει στο ξενοδοχείο των πέντε αστέρων «Βίτοσα», στο δωμάτιο 910 ή 911. Τις ίδιες μέρες συμπίπτει η διαμονή του Μπεκίρ Τσελένκ στο ίδιο ξενοδοχείο. Ο Ακτά, φεύγει και ταξιδεύει στην Μαγιόρκα και αλλού· και, κάποτε, πυροβολεί ανεπιτυχώς τον Πάπα.

Ο Ιταλός ανακριτής Ιλάριο Μαρτέλλα που αναλαμβάνει την υπόθεση πηγαίνει στην Αμερική και κει κατορθώνει να βρει όλους τους αμερικανούς τουρίστες που

περιβάλλουν τον Ακτά την ώρα που πυροβολεί και να τους ταυτίσει στις φωτογραφίες που είχαν τραβηχτεί τη στιγμή της απόπειρας εναντίον του ποντίφηκα.

Όλους, εκτός από έναν: έναν που φαίνονταν μόνο το μισό του πρόσωπο. Αυτή είναι η φωτογραφία του Σεργκέι Αντόνωφ, εξομολογείται ο Αλή Ακτά αρκετό καιρό μετά τη δίκη του.

Οι προβολείς πέφτουν τώρα προς τους υπαλλήλους της Βουλγαρικής πρεσβείας στη Ρώμη: τον ταμία της πρεσβείας Τεοντόρ Αϊβάζοφ και τον Βασίλιεφ Κόλεφ γραμματέα του στρατιωτικού ακολουθού.

Η Ρουσίτσα Αντόνοβα, γυναίκα του Σεργκέι και οι Αϊβάζοφ και Κόλεφ αναχωρούν από την ιταλική πρωτεύουσα.

Ο Μπεκίρ Τσελένκ ταξιδεύει στην Ευρώπη. Από το Μάιο —τουλάχιστον ως τις 21 Ιουλίου του 1981— βρίσκεται και στην Ελλάδα. Μένει στο Παρκ-Οτέλ του Πειραιά και κει, σ' ένα ρεστωράν ακούει, όπως ο ίδιος ισχυρίζεται, για πρώτη φορά το όνομα του Αλή Ακτά: «κάποιος Τούρκος που πυροβόλησε τον Πάπα». Φεύγει στη συνέχεια για το Λονδίνο. Και πάλι στη Γερμανία —αργότερα στην Αυστρία σε ιαματικές πηγές. Το όνομά του αναγράφεται στο διεθνή Τύπο. Δεν συλλαμβάνεται, όμως, σε καμιά χώρα της Δύσης αν και καταζητούμενος. Πριν λίγο καιρό, οι βουλγαρικές αρχές ανακοινώνουν ότι τον συνέλαβαν και τον έχουν υπό περιορισμό. Οι ιταλικές εφημερίδες, όμως, γράφουν ότι ο

Την Δευτέρα (21.12.82), η ιταλική κυβέρνηση με ομιλίες τεσσάρων βασικών μελών της —των υπουργών Άμυνας Λαγκόριο, Εξωτερικών Κολόμπο, Δικαιοσύνης Νταριντά και Εσωτερικών Ρονιόνι— σε έκτακτη σύνοδο του Κοινοβουλίου, κατηγόρησε ευθέως τις βουλγαρικές αρχές ότι με πράκτορές τους που βρίσκονταν στην Ιταλία, βοήθησαν τον Τούρκο ακροδεξιό Αλή Ακτσά στη δολοφονική απόπειρα εναντίον του Πάπα στις 13 Μαΐου 1981.

«Πολεμική ενέργεια σε καιρό ειρήνης» χαρακτήρισε ο υπουργός Λαγκόριο τη δολοφονική απόπειρα του ακροδεξιού Τούρκου και υπαινίχθηκε ότι πίσω και από τις βουλγαρικές δραστηριότητες, καλύπτεται η σοβιετική ΚGB.

Οι καταγγελίες αυτές, αποτελούν την άμεση αντίδραση των Ιταλών στην συνέντευξη Τύπου που οργάνωσε το βουλγαρικό Πρακτορείο Ειδήσεων ΒΤΑ, στο ξενοδοχείο «Παρκ-Οτέλ» της Σόφιας την Παρασκευή 17.12.82.

Στη συνέντευξη αυτή που, το κλίμα της περιγράφουμε στη συνέχεια, ο διευθυντής του ΒΤΑ παρουσίασε σε δημοσιογράφους απ' όλο τον κόσμο μερικούς από τους πρωταγωνιστές αυτής της ιστορίας, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να τους απευθύνουν ερωτήσεις που θα αποσαφηνίζουν την όλη υπόθεση. Και συγχρόνως, ανήγγειλε ότι ο Γενικός Εισαγγελέας της Σόφιας Κωνσταντίν Λιούτοφ, καλεί τον Ιταλό δικαστή Ιλάριο Μαρτέλλα, που διεξάγει τις σχετικές έρευνες, να επισκεφθεί τη Βουλγαρία για να ανακρίνει όποιον θεωρεί ύποπτο.

Και ενώ δικάζονται από την Τετάρτη 22.12.82 στη Σόφια, δυο Ιταλοί υπήκοοι, ο Πάολο Φαρτσέτι και η Γκαμπριέλα Τρεβίζιν για κατασκοπεία, η ιταλική πλευρά διακηρύσσει ότι έχει στοιχεία που ενοχοποιούν τις βουλγαρικές αρχές για παράνο-

μες δραστηριότητες που έχουν σχέση όχι μόνον με τη δολοφονική απόπειρα εναντίον του Πάπα, αλλά και για τη δράση των «Ερυθρών Ταξιαρχιών», την απαγωγή του αμερικανού στρατηγού Ντόζιερ, λαθρεμπόριο όπλων και ναρκωτικών και άλλα πολλά.

Επιδεινώνονται λοιπόν οι, ήδη, πολύ τεταμένες σχέσεις ανάμεσα στις δυο χώρες και αναγέλλονται αμοιβαία, μέτρα που αποξενώνουν την Ιταλία και τη Βουλγαρία.

Η «υπόθεση Αντόνοφ» βρίσκεται στην εξέλιξη της: και είναι ήδη πολύ περιοριστικό στο να αναφέρεται κανείς μόνο, στο όνομα του Σεργί Αντόνοφ, υπαλλήλου της «Μπαλκάν-Αίηρ» που κρατείται σήμερα στις φυλακές του Άσκολι.

Η αποσαφήνιση των υποθέσεων που εμπλέκονται αυτή τη στιγμή γύρω από τη δολοφονική απόπειρα εναντίον του ποντίφηκα πρόκειται να επηρεάσει ακόμα πιο πολύ τις σχέσεις Ανατολής και Δύσης. Η «παλιά καλή εποχή» που ανταλλάσσονταν οι πράκτορες των αντιπάλων συνασπισμών φαίνεται πως πέρασε οριστικά, παρατηρούσε με νοσταλγία ξένος διπλωμάτης, πριν λίγες μέρες στη Σόφια.

Θα δούμε όμως όλα τα περιστατικά να εκτίθενται στο φως της μέρας; Πόσο πολύ μπορούν να προχωρήσουν στις δικαστικές έρευνες οι Ιταλοί και πόσο το θέλουν; Και ποια χαρτιά κρατούν οι Βούλγαροι στα χέρια τους;

Δεν ξέρουμε πότε και σε ποιο βαθμό θα απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα. Το κλίμα που περιβάλλει την όλη υπόθεση με πλευρές που κάπου γίνονται ιλαρές, προσπαθούν να δώσουμε στη συνέχεια με αφορμή τη συνέντευξη που οργάνωσε το ΒΤΑ την περασμένη Παρασκευή, στη βουλγαρική πρωτεύουσα.

21.12.82-Χ.Γ.Π

ή πώς η Τσινετσιτά μεταφέρεται στη Σόφια

Μπεκίρ Τσελένκ «χάιρει προστασίας και απλώς φιλοξενείται από τους προστάτες του».

Θα μπορούσε κανείς να συνεχίσει με πολλές λεπτομέρειες —όλο ίντριγκα αλλά και συσκοτίσεις. Κάπου-κάπου εμφανίζεται και η Ελλάδα και η Κύπρος. Σε ένα υποτιθέμενο γράμμα τον Μπεκίρ Τσελένκ προς τον δικαστή Ιλάριο Μαρτέλλα, ο πρώτος ζητά να συναντήσει τον Ιταλό ανακριτή «στον ελληνικό τομέα» της Κύπρου για να του δώσει πληροφορίες.

Άλλες πάλι ιστορίες, αναφέρονται σε συναντήσεις του Μπεκίρ Τσελένκ στο ξενοδοχείο «Πιέρ Λοτί» στην Πόλη, σε κουμπαριά του στο γάμο του Τούρκου Μεχμέτ Τσαντάρ ή Τσαχτάρ με τη μυστηριώδη Βουλγάρα φοιτήτρια Σέφκα, σε ακριβείς περιγραφές του διαμερίσματος του Αϊβάζοφ από τον Αλή Ακτσά ή την περιεργή στάση μιας Βουλγάρας θυρωρίνας στη Ρώμη...

Και πολλά εμπιστευτικά ψιθυρίζονταν από Ιταλούς δημοσιογράφους για εμπόριο όπλων μέσω Ελβετίας ή Βουλγαρίας με τα κανάλια του Τσελένκ, για τη διαμάχη των δυο Μαφιών της Ιταλίας —η Κόζα Νόστρα της Σικελίας, πήρε την κάτω βόλτα μετά το ξεκαθάρισμα μιας εκατοντάδας μελών της από την αντίπαλη Μαφία που δρα σε περιοχές πυραυλικών εγκαταστάσεων του ΝΑΤΟ και συνεργάζεται με τις μυστικές υπηρεσίες των σοσιαλιστικών χωρών. Και ότι η επικρατούσα Μαφία

αποτελεί τώρα το μεγάλο κίνδυνο για την τύχη και τα μυστικά της Συμμαχίας στην περιοχή αυτή της Ιταλίας.

Αλλά και οι διαμάχες και η διάβρωση στην ιταλική Αστυνομία, οι «Ερυθρές Ταξιαρχίες», το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών, ο αριστεριστής συνδικαλιστής Σκρίτσολο —που επισκέφτηκε τη Βουλγαρία, όλα αυτά είναι μικρά-μικρά κομματάκια από ένα puzzle που πρέπει να αναπαραστήσει την απόπειρα εναντίον του Πάπα.

★ ★ ★

Την Παρασκευή 17 Δεκεμβρίου, το πρωί στις 11 ακριβώς, στη μεγάλη αίθουσα του ξενοδοχείου «Παρκ-Οτέλ» της Σόφιας είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω μια συνέντευξη Τύπου που οργάνωσε το ΒΤΑ —το βουλγάρικο πρακτορείο ειδήσεων— για ξένους δημοσιογράφους από όλο τον κόσμο με θέμα την «υπόθεση Αντόνοφ».

Ήμουν ο μόνος εκπρόσωπος από τον ελληνικό Τύπο που παραβρέθηκε. Ταξίδεψα με άλλους δημοσιογράφους από την Αθήνα: Ιταλούς που έφτασαν από τη Ρώμη, Τούρκους, Αμερικανούς και Έλληνες που εργάζονται στην Αθήνα για λογαριασμό του ξένου Τύπου.

Στην αίθουσα βρίσκονταν τηλεοράσεις από πολλές ευρωπαϊκές χώρες, και κάπου 350 δημοσιογράφοι. Τη συνέντευξη διέθυνε ο ψυχραιμος και εύστοφος Μπογιάν Τράικοφ, μέλος της ΚΕ του βουλγάρικου ΚΚ και διευθυντής του ΒΤΑ.

Τώρα βέβαια, δεν ήταν μια συνηθισμένη

«συνέντευξη Τύπου». Ήταν κάτι μεταξύ διεθνούς δικαστηρίου και θεάματος με ατραξιόν και συγκινήσεις: Στο πλάι και δεξιά από τον Μπογιάν Τράικοφ κάθησαν ο Βασίλιεφ Κόλεφ με στολή, η Ρουσίτσα Αντόνοβα και ο ταμίας της βουλγαρικής πρεσβείας στη Ρώμη Τεοντόρ Αϊβάζοφ.

Στις 11.45' ο Τράικοφ πέρασε στη Ρουσίτσα Αντόνοβα, ένα τηλεγράφημα που μόλις είχε φτάσει από τον άντρα της, Σεργκέι από τις ιταλικές φυλακές: «Σκέφτομαι πάντα την Βουλγαρία, την οικογένειά μου και τους φίλους μου». Η Ρουσίτσα δεν κράτησε την ταραχή και συγκίνησή της.

Στις 12.57', ανοίγει μια πτυσσόμενη πόρτα στο βάθος της αίθουσας και εμφανίζεται ο Μπεκίρ Τσελένκ με τη συνοδεία δυο αστυνομικών της βουλγαρικής μιλίτσας και ενός αστυνομικού με πολιτικά. Το θρίλερ είχε φτάσει περίπου στο κορύφωμά του: δεν ήξερες βέβαια τι άλλα έμελλε να ακολουθήσουν.

Ο Μπογιάν Τράικοφ ψυχραιμος, εξέθεσε στην αρχή τα περιστατικά και, «εντός εισαγωγικών» όπως σημείωσε, αφηγήθηκε τα όσα ο ιταλικός και ο υπόλοιπος δυτικός Τύπος ανέγραψε. Και παρουσίασε τη βουλγαρική άποψη ότι πρόκειται «για μια βάνουση και άδικη επίθεση εναντίον της Βουλγαρίας που σκοπεύει στον αποπροσανατολισμό της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης από την εγκατάσταση των πυραύλων Κρουζ και Πέρσινγκ και την υποδαύλιση ε-

νός ψυχροπολεμικού κλίματος. Ότι ακόμα η καμπάνια σκοπεύει στη διατάραξη των ιταλοβουλγαρικών σχέσεων».

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι οι Βούλγαροι ενδιαφέρονται ιδιαίτερα γι' αυτό, μιας και η Ιταλία είναι στην κορυφή των εμπορικών συναλλαγών —μετά την Δ. Γερμανία— της χώρας αυτής με τη Δύση.

«Σκοπεύει αυτή η εκστρατεία», σύμφωνα με την επίσημη βουλγαρική άποψη, «στην καλλιέργεια αισθήματος εχθρότητας εναντίον της Βουλγαρίας από μέρους του πολωνικού λαού αλλά και των καθολικών όλου του κόσμου εναντίον του σοσιαλιστικού στρατοπέδου».

Και, πολύ διακριτικά, σημειώνει ότι έχει και άλλες προεκτάσεις· εννοούσε βέβαια την επίθεση εναντίον του Γιούρι Αντρέωφ που ήταν επικεφαλής της KGB όταν έγινε η απόπειρα εναντίον του Πάπα.

Ακολούθησαν οι ερωτήσεις των εκπροσώπων του Τύπου και της τηλεόρασης· πλήθος ερωτήσεις για τη διασταύρωση λεπτομερειών, ημερομηνιών συναντήσεων, σχέσεων.

Οι δυο Βούλγαροι ο Κόλεφ και ο Αϊβάζοφ αρνήθηκαν κάθε σχέση και ανάμειξη.

Μετά την έλευση και του Μπεκίρ Τσελένκ η συζήτηση άναψε και πάλι ερωτήσεις για όλα τα ονόματα, τις τοποθεσίες,

Ο δραστήριος Τούρκος επιχειρηματίας Μπεκίρ Τσελένκ που κατηγορήθηκε για εμπλοκή στην απόπειρα δολοφονίας του Πάπα, ανάμεσα στους φρουρούς της βουλγαρικής μιλίτιας, απαντά στις ερωτήσεις των ξένων ανταποκριτών.

και τις συναντήσεις. Στοιχεία που αναδειχνουν την πλοκή και την ίντριγκα της ιστορίας.

Ο Μπεκίρ Τσελένκ αρνήθηκε κάθε γνώση μιας συνωμοσίας εναντίον της ζωής του ποντήφηκα. Διαμαρτυρήθηκε για το «δισυρμό του αλλά και για την κράτησή του από τις βουλγαρικές αρχές».

Αλλά πέρα από την αποσαφήνιση λεπτομερειών οι ξένοι δημοσιογράφοι και οι ιδίως οι Ιταλοί ρωτούσαν με έντονο ύφος: — «Γιατί οι βουλγαρικές αρχές που ισχυρίζονται την μη ανάμειξή τους στην υπόθεση δεν επιτρέπουν την έκδοση των δυο υπαλλήλων της βουλγαρικής πρεσβείας στις ιταλικές αρχές; — Γιατί δεν στέλνουν τον Μπεκίρ Τσελένκ στη Ρώμη;».

Ο Μπογιάν Τράικοφ διατύπωσε την άποψη ότι είναι ζήτημα ορισμένης διαδικασίας που προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο.

Και οι δυο Βούλγαροι απάντησαν: «Δεχόμαστε να πάμε στη Ρώμη. Αλλά ζητάμε εγγυήσεις».

«Τι εγγυήσεις;», ρωτούν οι Ιταλοί.

«Εγγυήσεις ότι θα γίνουν σεβαστά τα πολιτικά και τα ανθρώπινα δικαιώματά μας».

Αλλά οι Ιταλοί δημοσιογράφοι επιμένουν.

«Γιατί δεν επιτρέπετε τουλάχιστον στο δικαστή Μαρτέλλα, να 'ρθει στη Σόφια και να διαλευκάνει την υπόθεση ανακρίνοντας εδώ τους ύποπτους;».

«Μα είναι θέμα του γενικού εισαγγελέα της Σόφιας να δεχτεί και να αποφασίσει» απαντά ο Μπογιάν Τράικοφ.

Και πάλι αρχίζουν οι ερωτήσεις: το που, πότε, ποιοί... Ο Τσελένκ κραδαίνει το διαβατήριό του μπροστά στις κάμερες και διαπληκτίζεται με τον ανταποκριτή της «Μιλλιέτ» στην Αθήνα.

Το θέαμα κράτησε 3.30 ώρες. Χωρίς ανάσα παρακολουθούμε όλες τις φάσεις του. Και, πέντε λεφτά πριν κλείσει η συνέντευξη, ο Τράικοφ παίρνει ένα σημείωμα από έναν κλητέρα με μαύρα γυαλιά.

«Αγαπητή συνάδελφοι, μόλις πήρα α-

πάντηση στο αίτημα που υποβάλατε προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Σόφιας: Προσκαλεί τον δικαστή Μαρτέλλα στη Βουλγαρία. Ελπίζουμε πως ο Μαρτέλλα θα δεχτεί την πρόσκληση και θα 'ρθει να προχωρήσει στην έρευνά του».

Ο Μαρτέλλα μπορεί, λοιπόν, έτσι κι αλλιώς να ανακρίνει τον Αϊβάζοφ, τον Βασίλιεφ, τον Τσελένκ.

Οι Ιταλοί, κυρίως, δημοσιογράφοι ξεσπούν σε χειροκροτήματα: Πέτυχε το αίτημά τους.

Αλλά και οι Βούλγαροι κέρδισαν χωρίς αμφιβολία, στα σημεία αυτόν τον γύρο: ανακοινώνουν ότι ανοίγουν τις πόρτες της χώρας τους στην ιταλική δικαιοσύνη και επιθυμούν τη διαλεύκανση της υπόθεσης.

Νομίζω πως αυτό ήταν και το «μήνυμα» που έπεσαν οι Βούλγαροι, σε αυτήν, τη μοναδική σε ενδιαφέρον —αλλά και «μοναδική στο είδος της»— συνέντευξη Τύπου.

Όσο για τις ημερομηνίες, τις συναντήσεις, τα πρόσωπα, τις διασυνδέσεις —ε! αυτά θα ήταν δύσκολο ακόμα και για τον Ζεράρ ντε Βιλλιέ να τα ξεδιαλύνει. Άλλωστε δεν θα μπορούσε να τα ξεδιαλύνει μια συνέντευξη Τύπου.

Μια υπόθεση όπως αυτή, δεν είναι εύκολο να καταγραφεί και αναλυθεί. Ή θα πρέπει να έχεις κάποια πραγματικά και ουσιαστικά στοιχεία να αποκαλύψεις για να φωτισθεί η υπόθεση, ή θα αφεθείς στην ιληρή καταγραφή συγκρουόμενων και αντιφατικών περιστατικών...

Η υπόθεση Αντόνοφ» δεν τέλειωσε. Η Ιταλία βράζει. Έντονα αντιβουλγαρικά αισθήματα στη μεσογειακή χώρα. Αλλά και οι Βούλγαροι ανταποκρίνονται: ο ταξιτζής μου δεν έκρυβε την οργή του εναντίον των Ιταλών.

Υπόθεση κατασκοπείας εναντίον της Βουλγαρίας από δυο Ιταλούς υπηκόους εκκρεμεί και δικάζεται στη Σόφια τις μέρες αυτές.

Πώς θα τελειώσει αλήθεια αυτός ο ιδιόμορφος «ιταλο-βουλγαρικός» πόλεμος;

Σόφια 17.12.'82
Χ. Γ. Π.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Για πρώτη φορά παρουσιάζονται
ντοκουμέντα απ' τα αρχεία του Γενικού
Στρατηγείου του ΕΛΑΣ και της ΒΕΡΜΑΧΤ

ΣΟΛΩΝΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ (1941-45)

Κ. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ
ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΣΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΛΥΤΗΣ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕΒΑΣΜΟΣ
Σ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΓΡΑΨΑΝ
ΜΕ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΥΣ
ΕΝΑΣ ΤΟΜΟΣ σελ. 536, δρχ. 800 *

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Κ. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ
Ζωοδ. Πηγής 24, τηλ. 3636482 - 3605451

Τα δυό Φτερά της Μέλισσας

(Απόσπασμα από το ανέκδοτο βιβλίο: «Δικός σᾶς, Ντοστογιέφσκι»,)

«... μέγα μαρτύριο και μεγάλη απόλαυση»

Πρέπει να τον φανταστεί κανείς πολύ δυσάρεστον άνθρωπο όταν δεν έχει στο νου του ένα μυθιστόρημα ή μια άλλη ιδέα, ένα άρθρο για το Ημερολόγιο, ακόμη κι ένα γράμμα. Είναι απαίσιος: σκουντούφλης, καχύποπτος, απαιτητικός, ανυπόμονος. Υποφέρει από τα νεύρα του κι από αβάσταχτη πλήξη που τον πιάνει συχνά, όπως κι οι επιληπτικές του κρίσεις κι οι πιο συχνοί πονοκέφαλοι. Τα έχει αυτά και πάνω στον οργασμό της δουλειάς. Αλλά ο πυρετός είναι τότε χαμηλός ή δε λαβαίνεται υπόψη, σβήνει μες στον πυρετό του έργου. Το πολύ-πολύ θα το σημειώσει κάπου. «Απόψε είχα κρίση». Σε ώρες παραγωγικής αδράνειας το παραμικρό από αυτά, ένας μικροπονοκέφαλος, του είναι αβάσταχτος. Οι λέξεις «γκρουστ», «τασκά», «ουνίνιγε», «σκούκα», «απάτια» είναι πολύ συχνές στις εξομολογήσεις του. Εκφράζουν την ανυπόφορη κατάσταση της ατονίας και της απραξίας και τις χρησιμοποιεί σαν συνώνυμα μιας απεριγραπτης δυστυχίας. Μένει όμως κι αυτές τις στιγμές μ' όλο τον ευέξαπτο, επιθετικό κι έτοιμο για κάθε πρόοπτο χαρακτήρα του. Η πλήξη, το σωματικό και πνευματικό μούδιασμα έχουν μέσα τους ένα περιεργό στοιχείο δράσης. Με μια ασυνήθιστη ταχύτητα κλείνουν τον κύκλο τους φέρνοντάς τον πολύ γρήγορα ως τα τελευταία όρια.

Είναι χαρακτηριστική η ίδια η κατασκευή της φράσης του όταν μιλά γι' αυτά τα πράγματα. Δε δίνει στάσιμες περιγραφές και δε φαίνεται καθόλου αποπλισμένος. Τις λέξεις που είπαμε πιο πάνω τις πιάνει πολύ νευρικά βάζοντας κάμποσες στη σειρά: «Μια ανία, μια πλήξη, μια απάθεια... με ταλανίζουν». Οι επαναλήψεις σα να δείχνουν ετοιμασίες που γίνονται βαθύτερα. Σ' αυτή την ίδια φράση από γράμμα στον αδερφό του (16 Μαΐου 1846) εκεί που είναι τ' αποσιωπητικά διαβάζουμε: «... μια πυρετώδης σπασμωδική αναμονή για κάτι καλύτερο, με ταλανίζουν». Και συνεχίζει: «Από πάνω είμαι κι άρρωστος. Ο διάολος ξέρει τι μου συμβαίνει». Έχουμε ένα παράδειγμα πώς δουλεύει αυτές τις στιγμές η σκέψη του. «Το γρηγορότερο να περάσουν αυτά όλα» τελειώνει το γράμμα.

Όταν περάσουν ανοίγει νέο κεφάλαιο, βγαίνουν τα δραστήρια στοιχεία συνήθως όλα μαζί σε πολύ θερμή κατάσταση, τα αισθήματα αναστατωμένα, οι σκέψεις πολλές και παθιασμένες, οι ιδέες γεμάτες αιχμές και μαχητικότητα, ένας συναγερμός ανεβάζει τη θερμοκρασία κι ο Φιόντορ Μιχαήλοβιτς είναι πιά στο κλίμα του. Μόνο τότε μπορούμε να πάρουμε κι εμείς σωστή γεύση του χαρακτήρα του.

Αυτή η έκτακτη κινητοποίηση αγκαλιάζει όλες τις εφεδρείες. Το μέγεθος του ερεθισμού δεν έχει ιδιαίτερη σημασία για το πόσο σφοδρή θα 'ναι η αντίδραση. Συμβαίνει πάντοτε το ίδιο, ο πυρετός ανεβαίνει μ' ένα πήδημα ως απάνω. Μικρότερα και μεγαλύτερα πολεμούνται κι αγαπιούνται μ' όλες μαζί τις δυνάμεις, με μια γενική κινητοποίηση καρδιάς και σκέψης.

Κι όμως δεν είναι ποτέ απόλυτος. Αυτό το θαυμάζει κανείς ιδιαίτερα. Η διάθεση να καταπολεμήσει ή να υποστηρίξει είναι βίαιη, δεν τον κερδίζει όμως όλον. Αναπτύσσοντας την ιδέα του α-

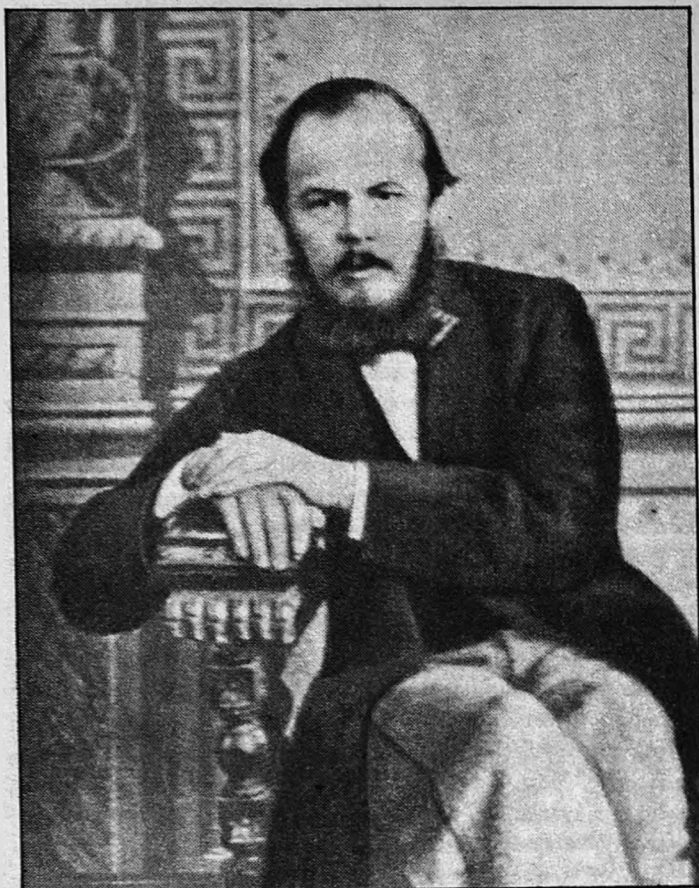
νοίγει μόνος του ρήγματα κι ο διάλογος αρχίζει να χτυπά μέσα στο ίδιο το σύστημά του. Ψυχή διαλογικότερη από του Ντοστογιέφσκι μπορεί και να μην υπήρξε. Όλα τα σκέφτεται από την όψη κι από την ανάποδη και στα δυό σφοδρός κι ανεξάντλητος. Στις μαχητικές του εξομμήσεις (αδιάφορο αν είναι στη λογοτεχνία ή αλλού, ακόμη και στην αλληλογραφία του) το κεφάλι του είναι μιά κυψέλη που την πείραξαν κι ορμούν οι μέλισσες αμέτρητες παίζοντας τα δυό φτερά τους.

Ξέρουμε πόσο δούλεψε την ιδέα της διχασμένης προσωπικότητάς. Χωρίς να είναι ο πρώτος, είναι σίγουρα ο σημαντικότερος. Την εγκαινίασε με τον «Διπλό Άνθρωπο» και τη συνέχισε μετά στ' άλλα του έργα με πάρα πολλούς τρόπους. Ο άνθρωπος σκισμένος στα δυό, αποσυναρμολογημένος. «Τίποτα σημαντικότερο από αυτό δε βρήκα». Όταν κανείς φτάσει ν' αποχτήσει συναίσθηση του ρήγματος, αρχίζει να συναισθάνεται και τον κίνδυνο μιας αυτοκαταστροφής. Πώς θ' αντιδράσει είναι ζήτημα που κρίνεται από το βάθος που έχει το ίδιο το φάραγγι και σε τι βαθμούς ανεβαίνει η επιγνώση. Το προηγούμενο κεφάλαιο είναι κατά ένα τρόπο εισαγωγή σ' αυτό το σπουδαίο θέμα. Εκείνα τα χρόνια στην Πετρούπολη αυτό ήταν το δικό του δράμα —τα προανακρουσμάτα, η οδυνηρή κι επικίνδυνη για έναν νέο ζύμωση όταν η σκέψη του αρχίζει να βράζει. Είδαμε πως από την κατάσταση αυτή βγαίνει κλονώντας την θέμα του, βάζοντας σκοπό του να την μελετήσει και να την εκφράσει. Αυτή θα είναι η λύση η δική του, μια σκοπιά που θα τα χρωματίσει όλα στη δουλειά του. Για κείνον προσωπικά οι δυό πλευρές του γκρεμού είναι τα δυό φτερά της σκέψης του.

★ ★ ★

Από δω και κάτω θα το παρακολουθήσουμε αυτό το ζήτημα πάνω σε μερικές σελίδες από τη βιογραφία του. Να μια δήλωση που έκανε πολύ αργότερα σε γράμμα του, τον Απρίλιο του 1880, λίγο δηλαδή προτού πεθάνει. Γράφει σε μια γνωστή του:

Τι είναι αυτά που γράφετε για το μοίρασμά σας στα δυό; Μα πρόκειται για κάτι από τα πιο συνηθισμένα..., μόνο βέβαια που συμβαίνει σε ανθρώπους όχι και τόσο συνηθισμένους. Είναι ένα γνώρισμα της ανθρώπινης φύσης εν γένει, αλλά δεν τη συναντούμε σε κάθε ανθρώπινο χαρακτήρα τόσο έντονη όσο σε σας. Γι' αυτό ακριβώς σας νιώθω τόσο κοντά μου, αυτός ο διχασμός ο δικός σας είναι όπως κι ο δικός μου —τον είχα μέσα μου όλη μου τη ζωή. Μέγα μαρτύριο, αλλά ταυτόχρονα και μεγάλη απόλαυση. Πρόκειται για εκδήλωση μιας ισχυρής συνείδησης, απαίτηση αυτοελέγχου και απόδειξη ότι στον χαρακτήρα σας λειτουργεί η συναίσθηση του ηθικού σας χρέους απέναντι στον εαυτό σας κι απέναντι στην ανθρωπότητα. Να τι σημαίνει αυτός ο διχασμός. Αν δεν είχατε τόση πνευματική ανάπτυξη, αν ήσαστε πιο περιορισμένη, θα μένατε λιγότερο ευαίσθητη και κανένα μοίρασμα δε θα υπήρχε. Αντίθετα, στη θέση του θα μπορούσε ν' αναπτυχθεί μια πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση. Ωστόσο, αυτά τα μοιράσματα είναι μέγα μαρτύριο. Αγαπητή μου, πολυσεβαστή μου... πιστεύετε στο Χριστό και στις εντολές του; Αν

ΝΤΟΣΤΟΓΕΦΣΚΙ

πιστεύετε (ή αν θέλετε πολύ να πιστέψετε), αφεθείτε όλη σ' αυτό το αίσθημά σας και θα νιώστε μεγάλη ανακούφιση από το μαρτύριο του διχασμού σας, θα νιώστε ψυχική λύτρωση κι αυτό είναι το σπουδαιότερο.

Όμως λίγο πιο πάνω έχει γράψει:

Ξέρω πως είστε καλλιτέχνης, ζωγραφίζετε. Επιτρέψτε μου να σας δώσω μια συμβουλή μ' όλη μου την καρδιά: μην εγκαταλείψετε την τέχνη, ίσα - ίσα δοθείτε της πιο πολύ απ' όσο ως τώρα. Ξέρω, έχω ακούσει (σας ζητώ συγγνώμη) πως δεν είστε ευτυχισμένη. Μένοντας μονάχη και ταλανίζοντας την ψυχή σας με τις αναμνήσεις σας, μπορείτε να κάνετε τη ζωή σας πολύ μαρτυρική. Υπάρχει ένα καταφύγιο μόνο, ένα φάρμακο: η τέχνη κι η δημιουργία.

Ακόμη πιο καθαρά μιλά γι' αυτό σε άλλο γράμμα λίγο αργότερα, τον Αύγουστο του 1880:

Βέβαια, ο άνθρωπος μπορεί αιωνίως να διχοτομείται, αυτό όμως θα τον κάνει να υποφέρει πάντα. Αν δεν έχει ελπίδα να βρει μια διέξοδο, μια καλή λύση που να τον λυτρώσει, πρέπει όσο γίνεται λιγότερο οδυνηρά να ζητήσει διέξοδο σε κάποια πρόσθετη απασχόληση, ικανή να δώσει τροφή στο πνεύμα του, να του οβήσει τη δίψα... Ξέρετε όμως πως ο λιγότερο αρμόδιος κι ενδεδευμένος να λύσει ένα ζήτημα σαν αυτό είμαι εγώ; Τούτο, γιατί η θέση μου σαν συγγραφέα είναι εντελώς ιδιόμορφη, προκειμένου για τέτοια θέματα.

Εγώ έχω πάντα στη διάθεσή μου το συγγραφικό μου λειτουργήμα, του δίνωμαι ολόψυχα, βάζω όλα μου τα δυνατά, όλες μου τις χαρές και τις ελπίδες και μ' αυτή μου τη δραστηριότητα δίνω λύση στο ίδιο το πρόβλημά μου. Όποτε, αν μου παρουσιαστεί εμένα προσωπικά ένα τέτοιο ζήτημα, βρίσκω πάντα μια πνευματική απασχόληση που αμέσως με παίρνει

από αυτή τη σκληρή πραγματικότητα και με μεταφέρει σ' άλλο κόσμο. Έχοντας αυτή τη διέξοδο για τόσο δύσκολα προβλήματα ζωής, είμαι πια κατοχυρωμένος και μάλιστα μπορώ να κρίνω με προκατάληψη, α πό τ η δ ι κ ή μ ο υ σ κ ο π ι ά. Τι να κάνουν όμως όσοι δε διαθέτουν αυτή τη λύση, αυτή τη δοκιμασμένη απασχόληση που σώζει όσους τη μετέρχονται, τους απομακρύνει από αυτά τα άλυτα προβλήματα που κάποτε γίνονται αφάνταστα βασανιστικά για τη συνείδηση και για την καρδιά κι ερεθίζοντάς μας, καταπονώντας μας απαιτούν επιταχτικά μια λύση;

η μήνις ενός κριτικού και πώς ερμηνεύεται

Ο άνθρωπος που πρώτος απόδωσε στον Ντοστογιέφσκι τις ανωμαλίες των μυθιστορηματικών του τύπων ήταν ο φίλος του και συνεργάτης του Νικολάι Στράχοφ, αυτός που μαζί με τον φιλόλογο Μίλερ έγραψε την πρώτη του βιογραφία (1881). Στην ίδια τη βιογραφία δεν κάνει διόλου λόγο γι' αυτό. Το πνεύμα του εκεί είναι εντελώς διαφορετικό. Αυτά τα είπε λίγο αργότερα. Είναι ένα καταπληκτικό γράμμα του στον Τολστόι σταλμένο στις 28 Νοεμβρίου 1883 (δημοσιεύτηκε ύστερ' από τριάντα χρόνια).

Μεταφράζω την περικοπή που αναφέρεται στον Ντοστογιέφσκι:

«Θα σας γράψω, ανεκτίμητέ μου Λιέβ Νικολάγεβιτς, ένα μικρό γράμμα παρόλο που το θέμα μου είναι πλουσιότητα. Δεν αισθάνομαι όμως καλά κι εκτός τούτου θα χρειαζόταν πολύ χρόνος για να το αναπτύξω πλήρως αυτό το θέμα. Θα έχετε ασφαλώς πάρει τη βιογραφία του Ντοστογιέφσκι — ζητώ την προσοχή σας και την επιείκειά σας: πείτε μου, πώς την βρίσκετε; Ακριβώς γι' αυτό θέλω να σας κάνω μια εξομολόγηση. Όλο το διάστημα που την έγραφα ήμουν σε κατάσταση πολέμου, αγωνιζόμουν εναντίον της αποστορφής που σηκώνόταν μέσα μου, προσπαθούσα να το πνίξω αυτό το κακό αίσθημα. Βοηθείστε με να βρω μια διέξοδο. Δε μπορώ να θεωρήσω τον Ντοστογιέφσκι ούτε καλόν, ούτε ευτυχισμένον άνθρωπο (πράγμα που στην ουσία είναι ένα και το αυτό). Ήταν κακός, ζηλόφθονος, διεφθαρμένος, όλη του τη ζωή την πέρασε μέσα σε τέτοια πάθη που θα τον έκαναν αξιολύπητο, θα τον έκαναν γελοίο, αν δεν ήταν μαζί μ' αυτά τόσο κακός και τόσο έξυπνος. Ο ίδιος όμως πίστευε, όπως κι ο Ρουσό, πως ήταν ο καλύτερος όλων, ο ευτυχέστερος όλων. Γράφοντας τη βιογραφία του, θυμήθηκα πολύ ζωντανά όλα αυτά τα ελαττώματά του. Στην Ελβετία, έβαλε μπροστά μου τέτοιες φωνές σ' ένα υπερέτη που ο άνθρωπος δε βαστάχτηκε και τον πέταξε: «Μα άνθρωπος είμαι κι εγώ!». Θυμάμαι τι εντύπωση μου έκανε αμέσως ακούγοντας μια τέτοια φράση ν' απευθύνεται σ' έναν κήρυκα του α ν θ ρ ω π ι σ μ ο ύ, μάλιστα ήταν μια φωνή όπου αντηχούσε η αντίληψη της ελεύθερης Ελβετίας για τ' α ν θ ρ ώ π ι ν α δ ι κ α ι ώ μ α τ α.

«Σκηνές σαν αυτές τον ακολουθούσαν παντού, γιατί του ήταν αδύνατο να συγκρατήσει τις κακίες του. Πολλές φορές είχα σιω-

ΣΤΡΑΧΟΦ

πήσει στα καμώματά του, όταν τον έβλεπα να φέρεται εντελώς σα μια γυναικούλα, με τρόπο απροσδόκητο, ποτέ ευθύ. Αλλά δε μπόρεσα κι εγώ μια-δυό φορές να μην του πω μερικά πολύ τσουχτερά πράγματα. Βέβαια, όταν ήταν να θίξει κάποιον, ο Ντοστογιέφσκι βρισκόταν πάντα σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με τους κοινούς θνητούς και, το χειρότερο, η-δονιζόταν απ' αυτό, ποτέ δεν έδειχνε τελείως μεταμελημένος από τις αισχρές του πράξεις. Τον τραβούσαν πολύ οι αισχρότητες και μάλιστα του άρεσε να επαιρείται για δαύτες. Ο Βισκοβάτοφ πήρε κάποτε να μου λέει ότι ο Ντοστογιέφσκι του είχε μ' ευχαρίστηση αφηγηθεί πως μια φορά ... μέσα στο λουτρό μια μικρή κοπελίτσα που τον την έφερε η νταντά της. Λάβετε μάλιστα υπόψη σας ότι σ' αυτά τα πράγματα, ζωώδης καθώς ήταν στον φιληδονισμό του, δεν είχε κανένα απολύτως γούστο, καμιά αίσθηση της γυναικείας ομορφιάς και γοητείας. Φαίνεται αυτό και στα μυθιστορήματά του. Τα πρόσωπα που περισσότερο του μοιάζουν είναι ο ήρωας του «Υπογείου», ο Σφιντριγκάϊλοφ από το «Έγκλημα και Τιμωρία» και ο Σταυρόγκιν από τους «Δαίμονες». Μια σκηνή από τον Σταυρόγκιν (εκμανλισμός κτλ.) ο Κατκόφ δε θέλησε να την δημοσιεύσει, αλλά ο Ντοστογιέφσκι τη διάβασε εδώ σε πολλούς.

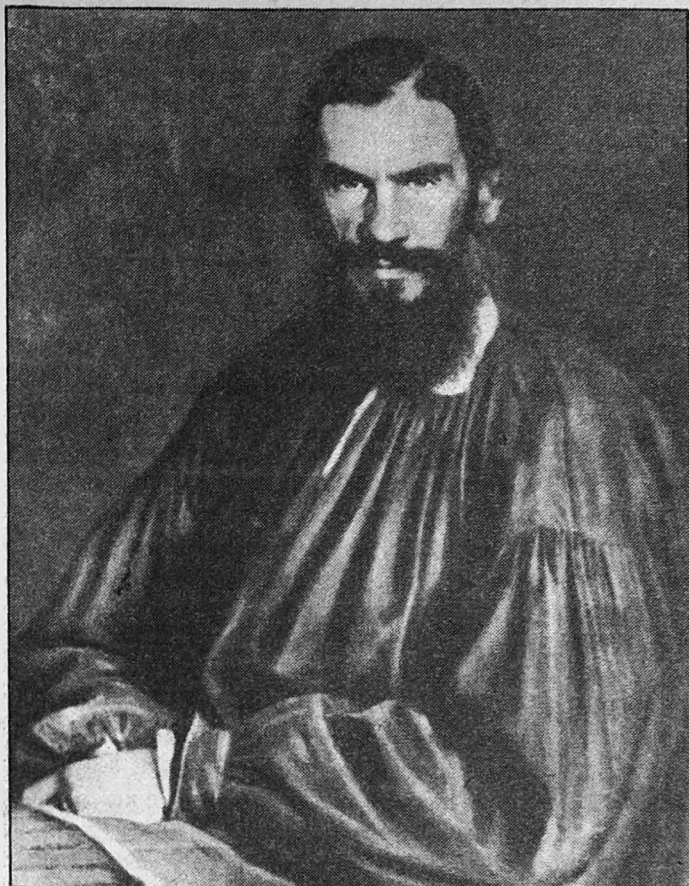
«Έχοντάς τα όλα αυτά στο χαρακτήρα του, ήταν πολύ επιρρεπής στα συναισθηματικά σορόπια, στις υψηλού τόνου ουμανιστικές ονειροφантаσίες κι αυτές ακριβώς αποτελούν την κατεύθυνσή του, είναι η λογοτεχνική του μούσα κι ο δρόμος του. Ουσιαστικά, αν θέλετε, όλα του τα μυθιστορήματα είναι μια προσπάθεια α ν τ ο δ ι κ α ι ω σ η ς, θέλουν να δείξουν πως μες στον άνθρωπο μπορεί κάθε είδους βρωμία να συνυπάρχει μ' έναν ευγενικό χαρακτήρα.

«Πόσο με στενοχωρεί που δε μπορώ να λυτρωθώ από αυ-

τές τις σκέψεις, δε μπορώ να βρω ένα σημείο να συμφιλιωθώ μαζί τους! Είναι άραγε από κακία μου; Ζηλεύω; Θέλω το κακό του; Καθόλου: δάκρυα μόνο μου φέρνει η σκέψη πως η ανάμνησή του, που θ α μ π ο ρ ο υ σ ε ν α ε ι ν α ι κ ά τ ι το ωραίο, εμένα με καταθλίβει μόνο!

Θυμάμαι τα λόγια σας ότι εκείνοι που μας ξέρουν πολύ καλά δε μπορούν βέβαια να μας αγαπούν. Αλλά αυτό έχει και την άλλη του πλευρά. Μπορείς, γνωρίζοντας κάποιον από κοντά, να του βρεις κάτι που θα σε κάνει μετά να του τα συχωρέσεις όλα. Έ ν α σ ά λ ε μ α α λ η θ ι ν ή ς κ α λ ω σ ύ ν η ς, μ ι α σ π ί θ α α λ η θ ι ν ή ς ψ υ χ ι κ ή ς ζ ε σ τ α σ ι ά ς, α-κόμη μάλιστα μια στιγμή αληθινής μεταμέλειας μπορεί όλα να τα σβήσει' κι αν κάτι έστω απ' αυτά μπορούσα να θυμηθώ από τον Ντοστογιέφσκι, θα τον συχωρούσα και θα χαιρόμουν για κείνον. Αλλά δεν είδα παρά την προσπάθειά του να υψώσει τον εαυτό του σε ιδανικό ενός τέλειου ανθρώπου —αυτό κι έναν εγκεφαλικό και φιλολογικό ανθρωπισμό, θεέ μου, τι αποκρουστικό πράγμα!

Ήταν αλήθεια ένας δυστυχισμένος και κακός-τροπος άνθρωπος, που φανταζόταν πως είναι πανευτυχής, πως είναι ένας ήρωας' και μόνο για το πρόσωπό του έτρεφε τρυφερά αισθήματα. Επειδή ξέρω από τον ίδιο τον εαυτό μου ότι μπορώ

ΤΟΛΣΤΟΙ'

κι εγώ να προκαλώ αντιπάθεια κι έχω συνηθίσει να καταλαβαίνω και να συγχωρώ στους άλλους αυτό το αίσθημα, νόμιζα ότι και σε σχέση με τον Ντοστογιέφσκι θα μπορούσα να βρω μια διέξοδο. Αλλά δε μπορώ, των αδυνάτων αδύνατο.

«Να ένα μικρό σχόλιο στη β ι ο γ ρ α φ ί α μ ο υ ' θα μπορούσα να γράψω και ν' αφηγηθώ κι αυτή την πλευρά του Ντοστογιέφσκι, πολλά πράγματα τα βλέπω πολύ καθαρότερα από τ' άλλα που έγραφα, και το αφήγημά μου θα ήταν τότε αληθινότερο. Αλλά ας την αφήσουμε να σβήσει αυτή την αλήθεια κι ας καμαρώνουμε δείχνοντας την καλή μόνο πλευρά της ζωής, όπως το κάνουμε παντού και σ' όλα».

Το γράμμα του Στράχοφ, έχει αρκετά σχολιαστεί στη βιβλιογραφία για τον Ντοστογιέφσκι. Στον ισχυρό πειρασμό που προκαλεί το πρώτο χιόλας διάβασμα ενός μυθιστορήματός του να τρέξει κανείς από το έργο στον συγγραφέα, αυτά που λέγονται εδώ από ένα φίλο του και συνεργάτη του είναι ακόμη μια προτροπή και μια ενθάρρυνση με κύρος. Πέρα από τις συγκεκριμένες αναφορές, επιβεβαιώνεται και μια μεθοδολογία που μπορεί να πάει, όπως και την επήγε, πάρα πολύ μακριά την ερμηνεία των προσώπων και των ιδεών του Ντοστογιέφσκι, αλλά και την αντίληψη για τον άνθρωπο. Σ' αυτό το γράμμα θα παραπέμπει συχνά η έρευνα.

Μάλλον είναι ειλικρινής ο Στράχοφ στα αισθήματα που του προκαλούσε η συμπεριφορά του Ντοστογιέφσκι. Είναι όμως συζητήσιμες οι ερμηνείες που θέλει να υποβάλει στον Τολστόι και συζητήσιμη είναι και η τιμιότητά του. Αυτά που γράφει στέκουν απάνω-απάνω στις εντυπώσεις που άφησε ο Ντοστογιέφσκι —η εμφάνισή του και η συμπεριφορά του' και αυτά ακόμη τα έργα του. Παρά τον ορμητικό του τόνο —η ακριβώς εξ αιτίας του— η εξοικείωσή με τον Ντοστογιέφσκι είναι βραδυφλεγής. Υπάρχει κάτι που απωθεί και κάτι που έρχεται ύστερα και κερδίζει. Έτσι μπορούμε να

εξηγήσουμε πολλά στην προσωπική του ζωή και στην τύχη του έργου του, την τόσο βραδυπορημένη αναγνώρισή του.

Το ήξερε κι ο ίδιος πόσο έχανε στις πρώτες του επαφές με τους άλλους. Πολλές φορές είχε προσπαθήσει να εξηγήσει: δεν είμαι αυτό που φαίνομαι.

Παίρνω στην τύχη μια απ' αυτές τις δηλώσεις του. Γράφει στο δάσκαλο του προγονιού του, του Πάσα Ισάγεφ. Είναι η μοναδική ίσως φορά που χρησιμοποιεί γλώσσα σκληρή. Μιλώντας για τέτοια πράγματα ήταν συνήθως ήπιος, εξομολογητικός.

Απαντά σε κάποια πρόκληση του δασκάλου και του λέει:

Ασφαλώς θελήσατε να με φοβήσετε κατηγορώντας με ότι δεν έχω αρχές, δεν έχω ανθρωπισμό. Ανοησίες, και καλό είναι να ξέρετε, ότι δεν πρόκειται να σας φοβηθώ. Δεν είμαι παιδάκι. Μπορεί να είμαι ενέξαπτος (δε θέλω να δικαιολογηθώ καθόλου γι' αυτό) αλλά κακία δεν κρατώ και θα τρέξω αμέσως να διορθώσω το σφάλμα μου, την προσβολή που έκανα· κανείς δεν υποφέρει από μένα γιατί βλέπει πως αυτά είναι μόνο η επιφάνεια, η όψη, αλλά κακία δεν υπάρχει. Πολλοί είναι εκείνοι που κατάλαβαν και στο τέλος με αγάπησαν, πράγμα που το εύχομαι και σε σας.

Σε τρία σημεία η δεύτερη γυναίκα του, η Άννα Γρηγόρεβνα, έχει μιλήσει για τη μέρα που πρωτοείδε τον Ντοστογιέφσκι: στο στενογραφημένο ημερολόγιό της, που το έγραφε ένα χρόνο αργότερα· στις αναμνήσεις της, στηριγμένες στις σημειώσεις του ημερολογίου, αλλά ρετουσαρισμένες· και μία ακόμη φορά, δυό χρόνια μετά το θάνατο του Ντοστογιέφσκι. Αυτή είναι κι η πιο αληθινή. Τη μεταφράζω από τον Μπούρσοφ:

«Οφείλω να κάνω μια παρατήρηση: κανένας άνθρωπος στον κόσμο, ούτε πριν ούτε μετά, δε μου προξένησε τόσο καταθλιπτική, αληθινά εκμηδενιστική εντύπωση σαν αυτή που μου έκανε ο Φιόντορ Μιχάιλοβιτς στην πρώτη μας συνάντηση. Είδα έναν άνθρωπο τρομερά δυστυχισμένο, καταπονημένο, βασανισμένο. Είχε το ύψος ανθρώπου που σήμερα ή χτες πέθανε κάποιος πολύ δικός του, ενός ανθρώπου που τον χτύπησε πολύ τρομερό κακό. Όταν βγήκα από το σπίτι του Φιόντορ Μιχάιλοβιτς, η αίσια, πρόσχαρη διάθεσή μου είχε γίνει καπνός.

... Τα ωραία μου όνειρα εξανεμίστηκαν, πολύ θλιμμένη κι απελπισμένη πήρα τους δρόμους...

Υπάρχουν κι άλλες περιγραφές από τη ζωή τους και κάνουν να σκεφτούμε ότι αυτή η γυναίκα θα έπρεπε να ήταν στερημένη από τις πιο στοιχειώδεις ευαισθησίες για να μπορέσει να μείνει κοντά του, 25 χρόνια μικρότερή του, αν κάτω από όλα τα τρομερά και φοβερά στον Ντοστογιέφσκι δεν είχε ανακαλύψει τις πολύ ανθρώπινες κι απίστευτα κάποτε συγχινητικές αρετές του. Έπειτα από τον Μιχάηλ Ντοστογιέφσκι η Άννα Γρηγόρεβνα είναι ο μόνος άνθρωπος που είδε και πίστεψε απόλυτα την τίμια φύση του Ντοστογιέφσκι και την «προβατίσια καλωσύνη του», όπως ο ίδιος έγραφε στον αδελφό του από την Πετρούπολη το 1844.

* * *

Πώς τότε να εξηγήσει κανείς αυτά που γράφει στην επιστολή του ο Στράχοφ, άνθρωπος έξυπνος και διαβασμένος που επίσης γνώρισε από πολύ κοντά τον Ντοστογιέφσκι;

Ο Στράχοφ κινήθηκε αλλιώς: άρχισε από τη συμπάθεια και κατέληξε στο μίσος. Είναι πολύ ενδιαφέρουσα η περίπτωση αυτή. Χαρακτηριστική αντίδραση διανοούμενου μπροστά σ' ένα φαινόμενο κατά πολύ ανώτερο, τόσο που δε μπορεί να το πάρει όλο μέσα του, να συμφιλωθεί με τ' αληθινά του μεγέθη.

Στην επιστολή του ο Ντοστογιέφσκι δεν είναι ο άνθρωπος που

περιγράφεται, όσο καθρέφτης όπου καθρεφτίζεται ο συγγραφέας της επιστολής. Το χέρι του τελευταίου το κίνησαν συναισθήματα και σκέψεις που τις γεννούν ανικανοποίητες φιλοδοξίες κι η συναισθησιακάτοιων ριζικών διαφορών στις αντιλήψεις που όσο συνειδητοποιούνταν μέσα σε μια ατμόσφαιρα, υποτίθεται, κοινής ιδεολογίας, τόσο ζωηρότερες έκαναν τις αντιδράσεις στο συναισθηματικό επίπεδο. Ο Στράχοφ στο γράμμα του δε διαφωνεί με τον Ντοστογιέφσκι πάνω σε κάποιες ιδέες και αρχές, οι κατηγορίες είναι προσωπικές. Αλλά παίρνει κι από το έργο ό,τι νομίζει πως του χρησιμεύει για να ενισχύσει αυτά που καταλογίζει προσωπικά στον συγγραφέα.

Φαίνεται, όσο καλύτερα καταλάβαινε τον Ντοστογιέφσκι, τόσο βάθαινε η συναισθησιακή διάστασή τους και τα κακά του αισθήματα. Η περίπτωση έχει απασχολήσει αρκετούς γραμματολόγους. Επισημαίνεται η πολύ σοβαρή διαφορά στις εκτιμήσεις που δίνει ο ίδιος όταν γράφει τη Βιογραφία κι έπειτα στο γράμμα. Είναι αλήθεια ότι και στη Βιογραφία γίνεται λόγος για τον υποκειμενισμό του Ντοστογιέφσκι. Η άποψη του Στράχοφ είναι πως ο Ντοστογιέφσκι πλάθει τα πρόσωπά του κατ' εικόνα και ομοίωσή του. Αυτό δε σημαίνει τίποτα ακόμη στο ηθικό επίπεδο, ίσα-ίσα στη Βιογραφία πλέκονται διθύραμβοι στο ψυχικό μεγαλείο του Ντοστογιέφσκι, ιδιαίτερα μάλιστα στην ανεξικακία του. Εκεί διαβάζουμε: «... γνωρίζοντας τα προσωπικά του αισθήματα και τις σκέψεις του, μπορώ να καταθέσω πως πρόσφερε στους αναγνώστες του το καλύτερο αίμα της καρδιάς του». Κι άλλα πολλά σ' αυτό το πνεύμα. Στο βιβλίο που έχω αναφέρει ο Μπούρσοφ πολύ βάσιμα λέει πως ο Ντοστογιέφσκι αυτόν τον άνθρωπο τον είχε τεμαχίσει στα δυό κι ο Στράχοφ δε μπόρεσε ως το τέλος να ισορροπήσει τις κρίσεις του για τον Ντοστογιέφσκι. Μια άλλη ενδιαφέρουσα σκέψη βρίσκουμε στη μελέτη του Λ. Ροζενμπλιούμ για τα «Τετράδια του Ντοστογιέφσκι». Ο συγγραφέας παραπέμπει σε μια σημείωση στο τετράδιο του 1877 για τον φίλο του τον Στράχοφ. Τη μεταφράζω:

«Ν. Ν. Σ(τράχοφ). Σαν κριτικός μοιάζει πάρα πολύ με την προξενήτρα του Πούσκιν από τη μπαλάντα «Ο Γαμπρός» που

τρώγοντας την πίτα,
μασάει κι αυτά που λέει...

Την πίτα της ζωής ο κριτικός μας πολύ την αγάπησε και τώρα εργάζεται σε δυό πολύ σπουδαία λογοτεχνικά πόστα, αλλά όσα γράφει στα άρθρα του τα μ α σ ά ε ι, τα φέρνει αποδώ κι αποκεί, γύρω-γύρω, μέσα δε μπαίνει. Η λογοτεχνική καριέρα του έδωσε 4 αναγνώστες, νομίζω όχι παραπάνω, και μεγάλη φιλοδοξία. Κάθεται σε μαλακό μαξιλάρι και τρελαίνεται για τις γαλοπούλες, να μην είναι όμως δικές του, προτιμά το ξένο τραπέζι. Γερμώντας κι έχοντας αποχτήσει 2 θεσούλες, οι συγγραφείς αυτοί που τίποτα δικό τους δεν έφτιαξαν, αρχίζουν ξαφνικά να ονειρεύονται δόξες και μεγαλεία και γίνονται ιδιαίτερα εύθιχτοι. Αυτό και μόνο τους κάνει να φέρονται εντελώς ηλίθια, λίγο ακόμη κι η βλακεία τους φτάνει τον ύπατο βαθμό —κι έτσι πάει το πράγμα σ' όλη τους τη ζωή. Τον σπουδαιότερο ρόλο σ' αυτή τη δίψα της φιλοδοξίας τον παίζουν όχι μόνο ο συγγραφέας που έγραψε τρία - τέσσερα ανιαρά φυλλάδια και μία σειρά κριτικά άρθρα με μισομασμημένα νοήματα από ευκαιρία σε ευκαιρία, δημοσιευμένα κάπου κάποτε, αλλά και αυτές οι δυό θεσούλες του δημοσίου. Αστείο, αλλ' αληθινό...

Είναι κάτι που χαρακτηρίζει όλα τα σεμιναρόπαιδα. Η καταγωγή δεν κρύβεται. Κανένα κοινωνικό αίσθημα ή χρέος, κανενός είδους αγανάκτηση εναντίον μιας παλιανθρωπιάς, αντίθετα ο ίδιος είναι έτοιμος για τέτοια πράγματα· παρά το ύψος, που δείχνει άνθρωπο ανστηρών ηθών, μέσα

τον βράζει ο πόθος, έτοιμος είναι για την οποιαδήποτε πρό-
στυχη και βρώμικη απόλαυση να πουλήσει τα πάντα και τους
πάντες, και το κοινωνικό του χρέος που διόλου δεν το αισθά-
νεται, και τη δουλιά του για την οποία δε δίνει μια δεκάρα,
και το ιδανικό του που δεν έχει, όχι γιατί δεν πιστεύει σε κά-
ποιο ιδανικό, αλλά εξ αιτίας αυτού του ολόπαχου φλοιού από
ξίγκι που τίποτα δεν τον αφήνει να νιώσει. Θα μιλήσω μια
άλλη φορά, θα πω πολύ περισσότερα γι' αυτούς τους τύπους
της λογοτεχνικής μας ζωής, πρέπει να τους κυνηγά κανείς
και να μην κουράζεται να τους ξεσκεπάσει.

Στο σχολίο του ο Λ. Ροξενμπλιούμ παρατηρεί πως αυτή τη ση-
μείωση του Ντοστογιέφσκι, πολύ πιθανόν, τη διάβασε ο Στράχοφ
όταν η Άννα Γρηγόρεβνα έδωσε τα Τετράδια του Ντοστογιέφσκι
σ' αυτόν και στο Μίλλερ που ετοιμάζουν τη μεταθανάτια έκδοση
και θα έγραφαν και τη βιογραφία. Το γράμμα στον Τολστόι είναι
η αντίδρασή του στη σημείωση του Ντοστογιέφσκι. Είναι πειστικά
αυτά γιατί στο γράμμα λέγονται περίπου τα ίδια πράγματα, μόνο
καταλογίζονται στον Ντοστογιέφσκι. Στα χαρτιά του Στράχοφ
βρέθηκε μία σημείωση — «Για τον εαυτό μου» γράφει απάνω— ό-
που μιλά για την αποστροφή που ένιωσε, όπως το λέει και στον
Τολστόι, γράφοντας τη Βιογραφία, και τον αγώνα που έκανε να
μην ενδώσει στον πειρασμό να μιλήσει για τις κακές πλευρές του
Ντοστογιέφσκι.

Ας δούμε όμως αυτή την ιστορία κι από μια άλλη σκοπιά:

*per Realia ad Realiora **

Η λυκοφιλία είχε παρελθόν. Οπωσδήποτε κι ο Ντοστογιέφσκι
αντιδρά σε προσωπικούς ερεθισμούς. Από τις σχέσεις του ό-
μως με όλους του αντιπάλους του, από τον τόνο και την εξέ-
λιξη της πολεμικής του, ξέρουμε ότι αρχίζοντας από προσωπικές
αφορμές κατέληγε σε κάποια γενικά ζητήματα. Όταν περνούσε σ'
αυτά, το πρόσωπο που είχε δώσει τον ερεθισμό εξαφανιζόταν από
τη σκέψη του Ντοστογιέφσκι που είναι απόλυτα ειλικρινής λέγον-
τας ότι στην ψυχή του δεν υπάρχει κακία για τους ανθρώπους. Θα
ήταν πολύ μικρός, αν περιοριζότανε ν' αντιδικεί με κάποια πρόσω-
πα. Πίσω από τα πρόσωπα διακρίνει τους άλλους, τους κρυφούς
αντίπαλους με τους οποίους θα μπορούσε να μονομαχήσει μια με-
γαλοφυΐα: η Μοίρα, ο Χρόνος, ο Θεός ή οι Δαίμονες, αυτά τα υ-
περάνθρωπα στοιχεία, οι Δράκοντες που θα έκαναν φονιά έναν
Άη-Γιώργη. Δε μπορούσε ο Ντοστογιέφσκι να μένει και να πολε-
μά ένα Στράχοφ. Υπάρχει αυτή η διαφορά μεταξύ τους. Βλέπουμε
άλλωστε πως στο Τετράδιό του σημειώνει κιόλας το πρόβλημά του
περνώντας από μία περίπτωση στο φαινόμενο, στους «τύπους της
λογοτεχνικής μας ζωής». Και πράγματι στο ίδιο Τετράδιο παρα-
κολουθούμε για λίγο τη συνέχεια. Επανέρχεται στον Στράχοφ,
προσθέτει ακόμη μερικά στα όσα είχε ήδη γράψει και πια ο Στρά-
χοφ δεν αναφέρεται. Αντί εκείνου σημειώνεται: τα Σεμιναρόπαιδα.

Ποιά βαθύτερη διαφορά χώρισε τους δυο ομοϊδεάτες κι έναν και-
ρό πολύ στενούς συναγωνιστές;

Μας το έχει αποκαλύψει σ' ένα άλλο κείμενο ο ίδιος ο Στράχοφ.
Είναι λίγες σελίδες αναμνήσεων που προσπάθησε να γράψει για έ-
να ταξίδι που είχαν κάνει μαζί το 1862 στην Ευρώπη. Μιλά για
μια φιλονικία τους στη Φλωρεντία, όταν ο Ντοστογιέφσκι στάθηκε
μια στιγμή, ενώ περνούσαν μια πλατεία, την Piazza della Signo-
ria, και του είπε: «Έχετε κάτι μες στη σκέψη σας που το μισώ, το
περιφρονώ και θα το περιφρονώ σ' όλη μου τη ζωή». «Κι αφού μου
το είπατε αυτό, δώσαμε τα χέρια και χωρίσαμε», σημειώνει ο
Στράχοφ που θέλησε να δώσει στις αναμνήσεις του το ύφος μιας ε-

* από τα Πράγματα στις Πραγματικότητες.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΡΓΕΝΤΙΝΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ

Ένα πανόραμα της κλασικής και της σύγχρονης
αργεντινής πεζογραφίας

29
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΧΟΥΑΝ ΚΑΡΛΟΣ ΝΤΑΒΑΛΟΣ • ΛΕΟΠΟΛΑΝΤΟ ΛΟΥΓΚΟΝΕΣ
ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΥΡΧΕΣ • ΛΕΟΝΙΝΤΑΣ ΜΠΙΡΛΕΤΤΑ
ΜΑΤΕΟ ΜΠΙΟΣ • ΜΙΛΕΝΤΟ ΑΥΝΤΣ • ΛΟΥΙΣΑ
ΜΕΡΣΕΝΤΕΣ ΛΕΒΙΝΣΟΝ • ΣΙΑΒΙΝΑ ΟΚΑΜΠΟ
ΡΙΚΑΡΝΤΟ ΓΚΟΥΠΡΑΝΤΕΣ • ΟΡΑΣΙΟ ΚΙΡΟΓΚΑ
ΑΙΤΟΥΡΟ ΚΑΝΣΕΛΑ • ΑΜΙΕΛΑΡΝΤΟ ΑΡΙΑΣ • ΜΑΝΟΥΕΛ
ΜΟΥΣΙΚΑ ΛΑΙΝΕΣ • ΕΝΤΟΥΑΡΝΤΟ ΜΑΖΕΛ • ΑΝΤΟΛΦΟ
ΜΠΙΟΤ ΚΑΣΑΡΕΣ • ΣΕΛΙΑ ΝΤΕ ΝΤΙΕΓΚΟ • ΜΑΝΟΥΕΛ
ΓΚΑΛΒΕΣ • ΕΡΝΕΣΤΟ ΣΑΜΠΑΤΟ • ΟΥΑΙΣΕΣ ΠΕΤΙΤ
ΝΤΕ ΜΟΥΡΑΤ • ΣΙΑΒΙΝΑ ΜΠΟΥΛΑΡΤΙΣ • ΑΛΙΣΙΑ
ΧΟΥΑΝΤΟ • ΜΙΓΚΕΛ ΑΛΦΡΕΝΤΟ ΟΛΙΒΕΡΑ • ΧΟΥΑΙΟ
ΚΟΥΤΑΣΑΡ • ΦΕΡΜΙΝ ΕΣΤΡΕΖΑ ΓΚΟΥΤΙΕΡΡΕΣ
ΑΝΤΡΕΣ ΟΜΕΡΟ ΑΤΑΝΑΣΙΟΥ • ΜΑΝΟΥΕΛ ΠΙΕΤΡΟΥ
ΕΝΤΟΥΑΡΝΤΟ ΓΚΟΥΤΙΝΙΟ ΚΙΕΦΦΕΡ • ΧΟΣΕ ΛΟΥΙΣ
ΛΑΝΟΥΣΑ • ΒΙΚΤΟΡΙΑ ΟΚΑΜΠΟ

Εισαγωγή-Άνθολόγηση-Μετάφραση

Γ.Δ. ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΗΣ

Ψιλον / βιβλία

Σολωμού 16, Αθήνα 148, τηλ. 3638257

ή λέξη

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ: Σημίες του σταθμού • Συντομογραφία τραγουδι •
Έργα και ήμεροι • Άγροιστη άσκη • Κλαστικές συγγένειες •
Σίγανη μουσική • Σύμα ανόητοι • Έρταται •
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ: Τάσος Λεβιδάκης • Ο εκπαιδευτικός
«καταρκτικός» στην αίθουσα ήλκας του έργου για επικοινωνία
ΜΑΝΔΛΗΣ ΓΑΕΖΟΣ: Ο ρόλος της εργασίας στη δημιουργία της γλώσσας
ΣΠΗΡΟΣ ΠΛΑΣΚΟΠΟΥΛΟΣ: Μέ τη ζωή από στόμα...
ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΠΕΡΗΣ: Έρ' όλης της ώρας • Η καλιά επιθυμία • Τό έπος 'Αφροδίτη •
Απόθε σκέφτουμε • Πενήρη άδη για τα ζώα •
Οι λέξεις • Τυφλός παντοκράτορας • Ο αίσθησιν
ΝΤΙΛΑΝ ΤΟΜΑΣ (μετ. Μιχάλης Σκουρμάν): Σωτήρη για τα Χριστούγεννα
ΜΙΝΟΣ ΑΡΙΤΤΑΚΗΣ: Ηλιόροση στο Μοναστήρι
ΘΑΝΑΣΗΣ Θ. ΝΑΡΚΟΣ: Χρόνος, ποιότητα και πολιτισμός
ΦΡΑΝΣΙΣ ΠΟΝΖ (μετ. Μάνος Χατζηλαζάρης): Τα σκακί • Η γή • Αλκαίος Τζιανκούρτι
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ: Το γραφείο
ΚΙΜΩΝ ΦΡΑΪΕΡ (μετ. Θωμάς Σαραβδάκης): Ο άνθρωπος ως μεταφορά
Σ. Α. ΚΟΚΟΛΗΣ: Πάλλ για «αίσθησιν» στον Έλντεν
ΤΑΣΟΣ ΣΑΜΑΡΙΤΖΗΣ: Ο ντράμερ • Μία συνηθισμένη περίπτωση • Η άνοχη της άγλας

πιστολής.

Τι ήταν αυτό;

Από τις λίγες εξηγήσεις που δίνει ο Στράχοφ φαίνεται πως ο Ντοστογιέφσκι εννοούσε τον τύπο της σκέψης αυτού του ανθρώπου, θεμελιωμένον στον κανόνα: δύο και δύο ίσον τέσσερα. Διαφωνούσε ο Ντοστογιέφσκι όχι με το συμπέρασμα, αλλά με την ανάγκη να το ξαναπεί κανείς αυτό το γνωστό πράγμα, αντί να πει: μπορεί να κάνει και κάτι άλλο και εκεί στο άλλο να στραφεί μ' όλη τη δύναμη του πνεύματός του.

Μ' άλλα λόγια η διαφωνία του ήταν στην έννοια κάποιων αμετάθετων ορίων, βέβαιων χαρακτηρισμών, απαρασάλευτων συμπερασμάτων κτλ., που (όταν μάλιστα γίνεται λόγος για τον άνθρωπο και την προσωπικότητά του) καταλήγουν να γίνονται φραγμοί και όρια κι ακινητοποιούν τη σκέψη, την κλείνουν στους γνωστούς χώρους και δεν την αφήνουν να προχωρήσει. Κι αν ακόμη κάποιος πει πως 2 και 2 κάνουν 5, μη βιαστείς να τον καταδικάσεις, αυτό μπορεί να είναι ανοησία, αλλά ακριβώς γιατί είναι εξωφθαλμη ανοησία σκέψου πώς ίσως ήθελε να σου πει κάτι άλλο, παρά αυτό που κατάλαβες, κανείς εν γνώσει του δεν επιμένει στην ανοησία και στο λάθος. Αυτά είχαν χολοσιαιά σημασία για τον Ντοστογιέφσκι. Πάνω σ' αυτή —τη δική του— λογική στήριζε όλο το έργο του, ενώ στην άλλη σκέψη είδε έναν από τους θανάσιμους εχθρούς του. Αυτό από πολύ νωρίς, από τότε που ξεκινούσε.

Αλλά αν ο Ντοστογιέφσκι μέσα από τον προσωπικό ερεθισμό μπορούσε να δει ουσιαστικά φαινόμενα, για αναστήματα μικρά, όπως ήταν μπροστά σε κείνον ο καλός κριτικός και μέτριος φιλόσοφος Στράχοφ, ο προσωπικός χώρος ενός Ντοστογιέφσκι ήταν απροσπέλαστος. Στην πολεμική του δε μπορούσε ο φτωχός Στράχοφ, έστω κι αν κατά βάθος είχε συνειδητοποιήσει τις διαφορές, ν' απαχιστρωθεί από την προσωπικότητα του Φιόντορ Μιχαίλοβιτς που ήταν με τις παραξενιές του τόσο εύκολος στόχος. Προσπάτησε λοιπόν όσο μπορούσε να τον λασπολογήσει.

Παραμερίζοντας κι εμείς αυτό το επίπεδο, βλέπουμε στην περίπτωση του Στράχοφ ένα πιο σοβαρό ζήτημα. Με τον ίδιο περίπου τρόπο που ο κριτικός, δε μπόρεσε να βγει από τον κύκλο των προσωπικών του αισθημάτων, πολλοί έπειτα μελετητές κι ερμηνευτές του Ντοστογιέφσκι έμειναν παγιδευμένοι στη μικρή τους σκοπιά, στα περιορισμένα κι οξυμένα ενδιαφέροντά τους, αδυνατώντας να στοιχίσουν τις κρίσεις τους μέσα στο σύνολο του κόσμου του. Ο Κόσμος του Ντοστογιέφσκι είναι πυκνοφυτεμένος λογής μαγνητικά πεδία και το κάθε ένα τους τραβά απάνω του και κάπου την καθηλώνει τη δική μας μικρή εστία. Είναι κόσμος οικουμενικός.

Αλλά μας κάνει εντύπωση πόσο ο κίνδυνος ότι θα τον κάνουν κομμάτια ήταν ζωντανός στη σκέψη του και πόσο συχνά έχει προειδοποιήσει και τους ψυχολόγους και τους θεολόγους και τους ιδεολόγους και τους γραμματολόγους να μην τον κόψουν στα μέτρα τους, να μην τον μοιράσουν, να μην τον φράξουν στα μικρά τους όρια, να μην προσπαθήσουν να του φορέσουν κανενός είδους κλεμπία, ούτε ψυχολόγου, ούτε ιδεολόγου, ούτε ράσο, ούτε βέβαια το ζουρλομανδύα. Ένα από τα μεγάλα μυστικά στην τέχνη του Ντοστογιέφσκι ήταν οι απaráμιλλες ψυχικές ενώσεις όπου φέρνει τα πρόσωπά του θέλοντας να σμίξει τα σκόρπια στοιχεία του και με τον τρόπο αυτόν να συσπειρωθεί κι ο ίδιος πυκνότερα, να εκφραστεί

πληρέστερα. Ο μεγάλος μου σκοπός, έγραφε στην ανιψιά του Σόνια το 1869, δεν είναι τα λεφτά κι η δόξα, αλλά είναι η σύνθεση της καλλιτεχνικής με την πολιτική μου ιδέα, «δηλαδή να εκφραστώ σε κάτι, όσο το δυνατό πληρέστερα, προτού πεθάνω». Και μπορεί να μην πέτυχε όπως ήθελε, αλλά το κύτταρο της σκέψης του ξέρουμε πως είναι πολλαπλό και λειτουργεί συνθετικά, δηλαδή αρμονίζοντας μια ορχήστρα. Πάνω σ' αυτό το πράγμα, στις ανεξάρτητες δυνατότητες που κρύβει η ζωή κι ο καθένας, και στο κύνηγι της σύνθεσης, ήταν αληθινά αχόρταγος. Κι άλλο τόσο ανεξάντλητος κι ατελείωτος είναι όταν μελετά τρόπους να εκφράσει αυτή την ιδιότητα του ανθρώπου να ξεδιπλώνεται δίχως τέλος, δίχως όρια. Η πιο μισητή λέξη θα πρέπει να του ήταν αυτή: το όριο. Μπορεί να πει κανείς ότι γράφοντας κατέχεται από έναν παθολογικό φόβο πως δε θα τα πει όλα, δεν θα μπορέσει να πει το πιο σπουδαίο —αυτό επίσης δεσπόζει στον χαρακτήρα του κι έχει αδρά χρωματίσει κι αυτόν τον τρόπο γραφής. Το σπουδαίο είναι ότι πρώτος και καλύτερα έχει μιλήσει γι' αυτό το ζήτημα ο ίδιος ο Στράχοφ στη Βιογραφία. Να δύο πραγματικά βαρυσήμαντες σκέψεις του:

Όταν τον σκέφτομαι, μένω κατάπληκτος από την αστείρευτη ευλυγισία του μυαλού του, από την ανεξάντλητη γονιμότητα της ψυχής του. Σα να μην ήταν μέσα τον τίποτα ακόμη σχηματισμένο, με τόση αφθονία ξεφύτρωναν οι σκέψεις και τα αισθήματα πόσα ακόμη άγνωστα και ανείπωτα κρύβονταν κάτω από εκείνα που πρόλαβε να πει. Γι' αυτό και η λογοτεχνική του δραστηριότητα αναπτύσσεται και πλαταίνει σα να ορμούν από μέσα του πίδακες που δε χωράν σε μία κοινή πορεία ανάπτυξης. Ύστερα από ένα ομαλό κύλημα και μάλιστα από μια φαινομενική χαλάρωση ανακάλυπτε ξαφνικά νέες δυνάμεις, μας παρουσιάζοταν από μια άλλη πλευρά. Μπορούμε να μετρήσουμε τέσσερα τέτοια κύματα: πρώτο οι «Φτωχοί», δεύτερο το «Σπίτι των Νεκρών», τρίτο το «Έγκλημα και Τιμωρία», τέταρτο το «Ημερολόγιο του Συγγραφέα». Βέβαια παντού πρόκειται για τον Ντοστογιέφσκι, μα δε θα πει κανείς πως μπόρεσε να εκφραστεί με πληρότητα, ο θάνατος εμπόδισε τα νέα του πετάματα και δε μας άφησε να δούμε έργα του πιο αρμονικά ίσως, πιο κατασταλαγμένα.

Ανεξάρτητα από το πώς ορίζει ο Στράχοφ τους κύριους σταθμούς στο έργο του Ντοστογιέφσκι, η παρατήρηση που έκανε πρώτος εκείνος για το ρυθμό, τον τόνο της γραφής, είναι πολύ ορθή και πάρα πολύ γόνιμη στη μελέτη του Ντοστογιέφσκι. Αν, μιλώντας για τον υποκειμενισμό του, για τη βαθιά σχέση ανάμεσα στο έργο και στο συγγραφέα, είχε υπόψη του ακριβώς τον τόνο, την ψυχολογία του γραφτού (εκεί μόνο ο Ντοστογιέφσκι αγωνιζόταν και αισιοδοξούσε να εκφραστεί όλος) θα είχε βέβαια όλο το δικίο με το μέρος του. Αυτό άλλωστε αφήνει να καταλάβουμε ο τρόπος που έχει μιλήσει στη Βιογραφία.

Η άλλη σκέψη του είναι ένα πολύ σοφό σχόλιο σε μια δήλωση που κάνει ο ίδιος ο Ντοστογιέφσκι στους «Ταπεινούς και Καταφρονημένους», αυτήν εδώ: «... περισσότερο μου άρεσε να σκέφτομαι τα έργα μου, να ονειρεύομαι πώς θα τα γράφω, παρά όταν καθόμουν να τα γράφω κι αυτό, σας διαβεβαιώνω, όχι από τεμπελιά. Από τί όμως άραγε;». Ο Στράχοφ δίνει την εξής απάντηση:

«Πάντα σχεδόν το γράψιμο ήταν για κείνον διακοπή της εσωτερικής εργασίας, διατύπωση πραγμάτων που είχαν ακόμη πολλά περιθώρια να ξεδιπλωθούν όσπου να πάρουν μορφή τέλεια».

Ύστερα από αυτά μπορούμε να πούμε πως όσα έγραφε στον Τολστόι δεν ήταν ξαφνική αναπόκριση σ' έναν ερεθισμό. Ο Στράχοφ ήταν έμπειρος κριτικός κι αρκετά φλεγματικός χαρακτήρας

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

—παχύδερμο, τον λέει κάπου ο Ντοστογιέφσκι· άλλωστε και το σημείωμα «Καθεαυτόν», όπου μιλά για τον αγώνα που έκανε να μην εκδηλωθεί στη Βιογραφία, το τελειώνει διατυπώνοντας πολύ νηφάλια την απόφαση να το κάνει αυτό μια άλλη φορά: «Για τον ε-αυτό μου ωστόσο θέλω να την διατυπώσω αυτή την αποστροφή μου καθαρά και ξάστερα και να σταθώ πάνω απ' αυτήν με αποσα-φηνισμένη αντίληψη». Αυτή ακριβώς η δήλωση δίνει στο γράμμα του Στράχοφ τον χαρακτήρα ενός καλοζυγισμένου χειρισμού που αποσκοπούσε να χρωματίσει τον Ντοστογιέφσκι με τ' αποκρουστικά χρώματα που χρησιμοποίησε στο γράμμα. Αυτό και για λόγους μιας αυτοάμυνας, αλλά κι επειδή μάλλον πίστευε πως θα γινόταν πιο αρεστός στον παραλήπτη της επιστολής —ο Ντοστογιέφσκι ή-ταν αχειροτόνητος ακόμη, αλλά οπωσδήποτε σίγουρος αντίπαλος του Τολστόι στον αρχιεπισκοπικό θρόνο της ρωσικής λογοτεχνίας. Με όλα αυτά το γράμμα του Στράχοφ είναι τυπική περίπτωση υ-ποκειμενικής ερμηνείας, δηλαδή κατηλωμένης στα όρια μιας προ-κατάληψης και μάλιστα είναι ο θεμέλιος λίθος σ' αυτή την παράδο-ση γύρω από την προσωπικότητα του τόσο ταλαιπωρημένου εν ζωή και μετά θάνατον Φιόντορ Μιχαίλοβιτς...

σε επίπεδο Κορυφής

Ποιά ήταν η αντίδραση του Τολστόι. Με τον Ντοστογιέφσκι δεν είχαν ποτέ συναντηθεί. Ο τελευ-ταίος πολλές φορές την είχε θελήσει αυτή τη συνάντηση, ο Τολστόι μάλλον δεν την ήθελε. Μία μόνο φορά βρέθηκαν οι δύο τους στην ίδια αίθουσα. Το περίεργο πάλι εδώ είναι ότι εκείνος που έκρυφε από τον Ντοστογιέφσκι την παρουσία του Τολστόι στην αίθουσα ήταν ο Στράχοφ. Μετά πια το θάνατο του Ντοστογιέφσκι έχουμε μερικές δηλώσεις του Τολστόι. Μιλά με δάχρυα κι αγάπη,

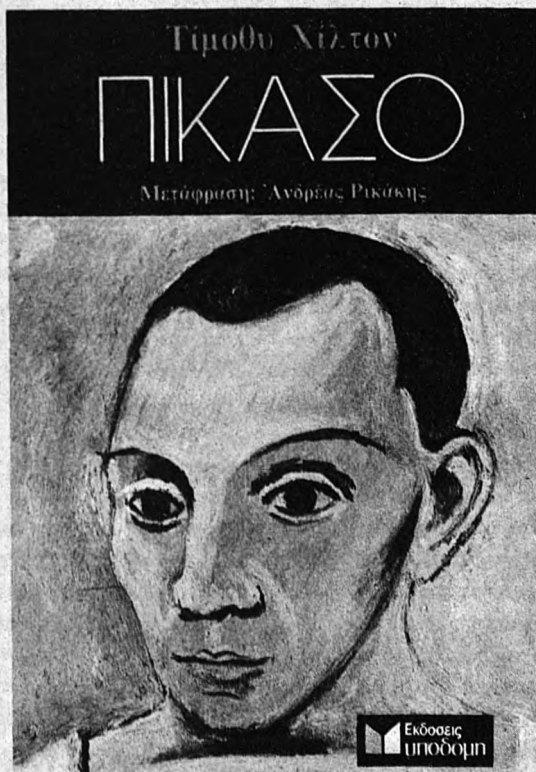
όπως λέει ο ίδιος. Μάλιστα μια περιχοπή από γράμμα του διαβά-στηκε από τον Στράχοφ σ' επιμνημόσυνη δέηση που έγινε λίγο ύ-στερα από τον θάνατο του Ντοστογιέφσκι στην Πετρούπολη.

Στο γράμμα του Στράχοφ ο Τολστόι απάντησε στις 5 Δεκεμ-βρίου 1883:

Το γράμμα σας με λύπησε πάρα πολύ, με απογοήτευσε. Αλλά σας καταλαβαίνω πολύ καλά, και —δυστυχώς— σχε-δόν σας πιστεύω. Μου φαίνεται πως υπήρξατε θύμα μιας πα-ραποιημένης, απατηλής εκτίμησης του Ντοστογιέφσκι που η σημασία του εξογκώθηκε, κατά το γνωστό υπόδειγμα, όχι α-πό σας μόνο, μα απ' όλους, κι αναγορεύτηκε προφήτης και άγιος ένας άνθρωπος που πέθανε πάνω στο κατακόρυφο του αγώνα που γινόταν μέσα του ανάμεσα στο καλό και το κακό. Είναι συγκινητικός, προκαλεί το ενδιαφέρον μας, δεν επιτρέ-πεται όμως να υψώνεται μνημείο προς παραδειγματισμό των νεώτερων ένας άνθρωπος που ήταν όλος αγώνα. Από το βιβλίο σας είδα πρώτη φορά όλο το μέγεθος του πνεύματός του. Εξαιρετικά ευφυής κι αληθινός. Κι εξακολουθώ να λυ-πάμαι που δεν τον γνώρισα.

Από την απάντηση του Τολστόι κατάλαβε ο Στράχοφ πως είχε απόλυτα απορριφθεί ο τόνος και το επίπεδο που πρότεινε. Σε λίγες μέρες (12 Δεκεμβρίου) επανέρχεται και γράφει:

Θέλετε να σας το πω καθαρά; Και η δική σας άποψη για τον Ντοστογιέφσκι, παρ' όλο που μου αποσαφήνισε πολλά πράγματα, είναι ωστόσο πολύ επιεικής για κείνον. Πώς μπορεί ν' αλλάξει ένας άνθρωπος, όταν τίποτα δε μπορεί να προχωρήσει μες στην ψυχή του πέρα από ένα ορισμένο όριο; Σας λέω: τίποτα με την πλέον ακριβή σημασία αυτής της λέ-ξης. Έτσι φαντάζομαι εγώ την ψυχή του.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

Κυκλοφορεί

- Με 207 εικόνες από τις οποίες οι 30 έγχρωμες
- Μετάφραση: Ανδρέας Ρικάκης
- Γαλάζια και ροζ περίοδος Κυβισμός
Ο Πικάσο και η Σχολή του Παρισιού
Από τη Σουίτα Βολλάρ στην Γκουέρνικα
Μετά την Γκουέρνικα

● ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΥΠΟΔΟΜΗ ● 3ης Σεπτεμβρίου 22 ● τηλ. 52.34.790
● ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. ΚΟΤΖΙΑ και Σία ● Τσιμισκή 78 ● τηλ. 27.97.20

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΩΤΗΡΗ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: ΣΤΡΑΤΕΥΜΕΝΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ Γραβιάς 10-12 τηλ. 36.05.520

Gutenberg

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΣΚΙΑΔΑ Ν.: Χρονικό της Ελληνικής Τυπογραφίας (τόμος Γ')
ΜΠΟΣΤ: Μαρία Πενταγιώτισσα (Θέατρο)
ΠΕΡΓΙΑΛΗ Ν.: Τα Παλικάρια (Μυθιστόρημα)
ΚΑΡΓΑΚΟΥ Σ.: Προσεχώς κατεδάφιση (Ποίηση)
ΣΙΤΖΑΝΗ Δ.: Άγγελος Δραπέτης (Ποίηση)
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ Τ.: Ο Ανθρωπάκος (Ευθυμογραφήματα)
ΒΑΣ: 100 Ηγέτες
ΠΕΤΡΑΚΗ Α.: Το Νέφος μας (Μελέτη)
ΓΟΥΔΕΛΗ Μ.: Ζώα και Φυτά σε στιχάκια τ. Α'
ΛΕΦΕΒΥΡΕ Η.: Κοινωνιολογία του Μάρξ
ΓΙΑΝΝΙΤΣΗ Τ.: Οι Ξένες Τράπεζες στην Ελλάδα
ΚΙΝΤΗ Α.: Η Ανάπτυξη της Ελληνικής Βιομηχανίας
ΜΑΛΙΣΣΟΥ Κ.: Κοινοπραξία - Εκμετάλλευση χώρου
ΚΟΡΑΙΡΑ Π.: Οικονομική Δικαιοσύνη και Αποτελεσματικότητα
ΜΟΥΣΤΑΚΗ Γ.: Ελλάς Ελλήνων Δεσποτάδων
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ: Θεμέλια Επιστημών, τ. Δ'
ΜΠΕΛΛΑ Ζ. - ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ Δ.: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
ΒΛΥΤΟΝ Ε.: Τα Πέντε Λαγυνικά Νο 11-15

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΣΚΙΑΔΑ Ν.: Χρονικό της Ελληνικής Τυπογραφίας (τόμος Α')
ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑ Γ.: Το Χρυσόμαλλο Δέρασ (Ποίηση)
ΚΑΛΟΔΙΚΗ Π.: Νεοελληνική Λογοτεχνία - Η Λογοτεχνία της Αντίστασης
ΒΟΤΤΟΜΟΡΕ Τ.: Κοινωνιολογία - Βασικά Προβλήματα και Βιβλιογραφία
ΜΠΙΤΣΑΚΗ Ε.: Θωρία και Πράξη
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.: Τα Σεξουαλικά (Γ' ΕΚΔΟΣΗ)

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΛΟΜΟΝΟΣΩΦ
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Β.: Πολυεθνικές Εταιρίες και Αναπτυσσόμενες χώρες
ΜΑΡΞ-ΕΓΚΕΛΣ: Γερμανική Ιδεολογία
ΤΟΝΤΟΡΟΦ Ν.: Η Βαλκανική Διάσταση της Επανάστασης του 1821
ΦΩΤΙΑΔΗ Θ.: Καραγκιόζης ο Πρόσφυγας - Νεοελληνικό Θέατρο Σκιών
ΝΕΡΟΥΔΑ Ρ.: Γενικό Άσμα
ΡΗΝΤ Τ.: Επαναστατημένο Μεξικό
ΚΑΤΡΑΚΗ Β.: Χαρακτικά
ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ Κ.: Στοιχεία Φωτογραφίας
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Οι Παιδικές Κατασκηνώσεις
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Κουκλοθέατρο (Β' ΕΚΔΟΣΗ)
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Τα Πνευματικά Κέντρα
ΔΑΡΑΚΗ Π.: Τα Παιχνίδια των Παιδιών μας

ΛΕΞΙΚΑ

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΝΟΤΟΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ GUTENBERG (ΜΙΚΡΟ)
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΝΟΤΟΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ GUTENBERG (ΜΕΓΑΛΟ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

Βιβλιοπωλείο: Σόλωνος 103 - τηλ. 3600127
Εκδόσεις: Διδότου 55-57 - τηλ. 3629402 - 3626684

Ο Στράχοφ, ενώ ήταν ευφύεστατος, δεν είχε καταλάβει το απλό πράγμα ότι το λιοντάρι της Γιάσαναγιας Πολιάνας ήταν από τ' αληθινά λιοντάρια και ποτέ στο βίο του δεν είχε κακολογήσει κανέναν.

Από την ιστορία αυτή θα μεταφέρω εδώ ένα ακόμη σημείο που είναι, νομίζω, και η τελευταία της φάση και η πιο ενδιαφέρουσα. Σε πολύ μεταγενέστερο γράμμα του, ο Στράχοφ (29 Αυγούστου 1892) ξαναθυμάται τον Ντοστογιέφσκι και γράφει τα ακόλουθα αποσπασματίζοντας έτσι και όσα σχετικά είχε γράψει στη Βιογραφία:

Ο Ντοστογιέφσκι πλάθοντας τα πρόσωπά του κατ' εικόνα και ομοίωσή του έδωσε ένα πλήθος μισότρελους κι άρρωστους ανθρώπους κι ήταν απόλυτα βέβαιος ότι με τον τρόπο αυτόν αναπλάθει την πραγματικότητα κι ότι τέτοια ακριβώς είναι η ανθρώπινη ψυχή.

Τα θύμιζε αυτά σαν ένα παράδειγμα πάνω στο θέμα που συζητούσαν — ο Στράχοφ ήθελε να κρατήσει για τον εαυτό του μια θέση άφογης αντικειμενικότητας στην τέχνη και σαν ένα ακραίο παράδειγμα υποκειμενισμού έφερε πάλι τον Ντοστογιέφσκι. Έπειτα από τόσα χρόνια δεν είχε ασφαλώς ξεχάσει την αποτυχία του να κερδίσει τον Τολστόι σ' αυτή του την αντιδικία με τον Ντοστογιέφσκι. Αλλά ο Τολστόι έβλεπε τα σοβαρά και τα ουσιαστικά — κάτω από τις επιφάνειες. Αυτή τη φορά με την απάντησή του κάνει πιο καθαρή τη διαφωνία του με τον Στράχοφ πάνω στην προσωπική εκτίμηση του Ντοστογιέφσκι, έμμεσα μάλιστα, αλλά με αληθινά αποστομωτικό τρόπο. Ξέρουμε, από τον Γκόρκι έστω, με τι άνεση μπορούσε να χειρίζεται τους συνομιλητές του, άλλοτε με τη σιωπή κι άλλοτε με τους χίλιους δυο χρωματισμούς που μπορούσε να δώσει στη φωνή του. Η απάντησή του (3 Σεπτεμβρίου) είναι η ακόλουθη:

Λέτε πως ο Ντοστογιέφσκι περιέγραφε τον ίδιο τον τον εαυτό νομίζοντας πως έτσι είναι όλοι οι άνθρωποι. Ε, λοιπόν! Το αποτέλεσμα είναι ότι και σ' αυτές ακόμη τις εξαιρετικές περιπτώσεις όχι εμείς μόνο που είμαστε άνθρωποι μιας φυλής, αλλά και οι ξένοι αναγνωρίζουν την ίδια την ψυχή τους. Όσο βαθύτερα ρίχνεις τον κουβά, τόσο τραβάς απάνω πράγματα που είναι κοινά όλο και περισσότερων ανθρώπων, μας είναι πιο γνώριμα, πιο δικά μας. Κι όχι στα λογοτεχνικά έργα μόνο, αλλά και σ' αυτά ακόμη μιας επιστημονικής φιλοσοφίας, όσο κι αν προσπαθεί κανείς να είναι αντικειμενικός — ακόμη και ο Καντ, και ο Σπινόζα — βλέπουμε, εγώ τουλάχιστον βλέπω, την ψυχή, το νου, τον χαρακτήρα του ανθρώπου που γράφει... αλλά και στο δικό σας είδος γραφής υπάρχει αυτό το ίδιο πράγμα που εκφράζει την ουσία του χαρακτήρα σας...

Η τελευταία φράση, είναι ακριβώς η εκτίμηση με την οποία μπορεί να κλείσει όλο αυτό το κεφάλαιο. Πραγματικά και στην περίπτωση του Στράχοφ, όπως και στις άπειρες όσες την ακολούθησαν, ο Ντοστογιέφσκι δεν είναι παρά ένας πολύ βαθύς καθρέφτης όπου έχει αποτυπωθεί αυτή ειδικά η υποκειμενική παράδοση και με τις δυνατές πλευρές της και με τα πολλά ελαττώματά της, με τον δικό της ιδιαίτερο χαρακτήρα.

Όσο για τον ίδιο τον Τολστόι μπορεί σε πολλά να συμφωνούσε με τον Στράχοφ, τους χώριζε όμως αγεφύρωτη η διαφορά των επιπέδων που έκανε πολύ προβληματικό να δουν ένα πράγμα ως το τέλος με τον ίδιο τρόπο. Με τον Ντοστογιέφσκι πάλι οι διαφωνίες μπορούσαν να είναι άπειρες, άβυσσος χώριζε όχι τόσο τις ιδέες τους, όσο τη ζωή των ιδεών τους, όμως ήταν κοινό το επίπεδο της μεγαλοφυΐας τους κι αυτό ξάνοιγε εκπληκτικές δυνατότητες για μια βαθύτερη κατανόηση...

...το βιβλίο προσφέρει έναν καλύτερο τρόπο ζωής

ΣΙΜΟΝ ΝΤΕ ΜΠΩΒΟΥΑΡ

Άπαντα

1. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΦΥΛΟ
2. ΤΑ ΓΗΡΑΤΕΙΑ
3. ΟΙ ΜΑΝΔΑΡΙΝΟΙ
4. Η ΚΑΛΕΣΜΕΝΗ
5. ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ ΘΝΗΤΟΙ
6. ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΚΥΡΙΑΡΧΕΙ
7. ΠΡΟΔΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ
8. ΩΡΑΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
9. ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
10. ΕΝΑΣ ΠΟΛΥ ΓΛΥΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ
11. Ο ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΜΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
12. ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΦΑΚΟ
13. ΜΗΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΦΟΥΜΕ ΤΟΝ ΜΑΡΚΗΣΙΟ ΝΤΕ ΣΑΝΤ
14. ΓΙΑ ΜΙΑ ΗΘΙΚΗ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ
15. Η ΑΜΕΡΙΚΗ ΑΠΟ ΜΕΡΑ ΣΕ ΜΕΡΑ
16. ΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΚΑΘΩΣΠΡΕΠΕΙ ΚΟΡΗΣ
17. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ
18. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ
19. ΟΣΑ ΕΙΠΑΜΕ ΚΙ ΟΣΑ ΚΑΝΑΜΕ
20. ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΥ (Βιογραφία)
τόν Σάρτρ).

ΕΝΤΝΑ Ο' ΜΠΡΑΪΑΝ

Άπαντα

1. ΤΟ ΜΟΝΑΧΙΚΟ ΚΟΡΙΤΣΙ
2. ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ
3. ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ
4. ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
5. ΤΟ ΕΡΩΤΙΚΟ ΕΙΔΩΛΟ
6. Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΚΟΣ ΜΗΝΑΣ
7. ΠΟΤΕ ΜΗ ΦΥΛΑΚΙΖΕΙΣ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ
8. ΤΖΩΝΝΥ ΠΟΣΟ ΛΙΓΟ ΣΕ ΓΝΩΡΙΣΑ
9. ΝΥΧΤΑ
10. ΚΥΡΙΑ ΡΕΪΝΧΑΡΤ

ΜΑΡΙΑ ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙ – Παιδαγωγικά

Άπαντα

1. ΝΑ ΧΤΙΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ
2. ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΓΩΓΗΣ
3. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
4. ΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΟΥΜΕ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
5. ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΣΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΜΟΥ
6. Ο ΔΕΚΤΙΚΟΣ ΝΟΥΣ
7. ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ
8. Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
9. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΚΟΣΜΟ
10. ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΡΕΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ.
11. Η ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΝΤΡΑΪΚΩΡΣ – Παιδαγωγικά

1. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΠΑΙΔΙ
2. ΤΟ ΠΑΙΔΙ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
3. Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

1. ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, Φάρσον
2. ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, Ντιούι
3. ΟΤΑΝ ΕΙΣΑΙ ΑΓΟΡΙ ΟΤΑΝ ΕΙΣΑΙ ΚΟΡΙΤΣΙ, Βισκότ
4. ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΟ ΣΕΞ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, Τζόνσον
5. ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΦΗΒΕΙΑΣ, Ντόυτς

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

1. Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, Χόρννεϋ
2. ΤΙ ΕΙΠΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΦΡΟΥΝΤ, Κλάρκ
3. ΤΙ ΕΙΠΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΓΙΟΥΝΓΚ, Φόρνταμ
4. ΤΙ ΕΠΙΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΡΑΪΧ, Κατιέρ
5. Ο ΦΡΟΥΝΤ ΚΑΙ Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ, Τσβάιχ
7. ΨΥΧΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ, Μάλτζ
8. ΨΥΧΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ, Μάλτζ
9. ΨΥΧΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ, Μάλτζ
10. ΓΕΝΝΗΘΗΚΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΚΕΡΔΙΣΕΙΣ, Τζάιμς
11. ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΧΙΑ, Μπήτσερ
12. ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ, Στόρ
13. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΣΤΟΝ ΕΡΩΤΑ, «J'
14. ΟΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΩΝ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ ΣΑΣ, Ντύερ
15. ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, Μίλλερ
16. ΤΕΜΠΕΛΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ, Γκόλας
17. ΟΛΑ ΟΣΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΡΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ, Ρόσσερ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

1. ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΕΙΝΑΙ ΟΜΟΡΦΟ, Σουμάχερ
2. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ, Σουμάχερ
3. ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΣΟΦΙΑΣ, Σουμάχερ
4. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ, Λιχτχάιμ
5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ, Μάρξ
6. ΤΙ ΕΙΠΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΜΑΡΞ, Φίσερ
7. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΥ ΜΑΡΞ, Φάιν

ΙΣΑΑΚ ΑΣΙΜΩΦ

1. ΜΑΥΡΕΣ ΤΡΥΠΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ
2. ΜΙΑ ΖΩΗ ΠΟΤΕ ΔΕ ΧΑΝΕΤΑΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

ΚΛΑΣΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΚΙΤΡΙΝΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ, Γκόρκι
2. ΑΒΗΡΟΝ, Χότκεβιτς
3. Ο ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΟΣ, Ντοστογιέφσκι

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

1. ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ: Ο ΑΓΝΟΗΜΕΝΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ, Κουμπάτης
2. ΠΗΡΑΜΕ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ ΛΑΘΟΣ (Διηγήματα) Σίνον
3. Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ (Μυθιστόρημα), Μαντέλη

ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

1. Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΓΚΡΙΜΠΟΥΓΙ, Σάνδη
2. ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΣΕΧΩΦ
3. Η ΖΩΝΗ ΜΕ ΤΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΟ, Ντόουλ
4. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

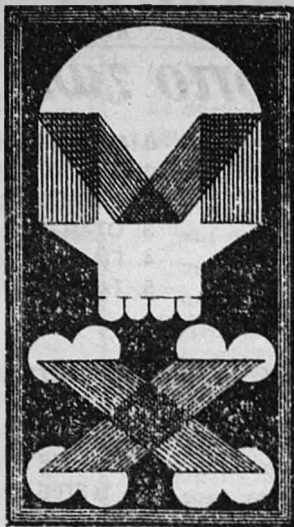
Εκδόσεις Γλάρος

Η ηλεκτρονική αναβάθμιση της ισορροπίας του τρόμου

Όσο ο πυρηνικός πόλεμος είναι απλώς δυνατότητα και δεν διαβαίνει το κατώφλι της πραγματικότητας, η παγκόσμια ισορροπία του τρόμου θα εξακολουθεί να έχει τη μορφή της εκατέρωθεν ικανότητας πυρηνικού εκβιασμού. Μια φορά κι έναν καιρό, την ικανότητα αυτή την εξασφάλιζε κανείς έχοντας μερικές ατομικές βόμβες και κάμποσα B-52. Τότε, η ιστορία γραφόταν στο Πότονταμ και στη Χιροσίμα.

Αργότερα, η «δουλειά» του B-52 ανατέθηκε σε λιγότερο «ευάλωτους» φορείς, στους βαλλιστικούς διηπειρωτικούς πυραύλους με πυρηνική κεφαλή που σημάδευαν τις πόλεις του αντιπάλου. Ήταν η εποχή που στη Δύση, η στρατηγική «αποτροπή» εκφραζόταν με το δόγμα των «μαζικών αντιποίνων»: Κορυφαία εκδήλωση εκείνου του συσχετισμού στάθηκε η κρίση του '62 στην Κούβα, η μεγάλη εκείνη νίκη της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής. Η Μόσχα αναγνωριζόταν «τυπικά και με το νόμο» ως ισότιμος εταίρος στο παγκόσμιο παιχνίδι του διαρκούς μοιράσματος και ξαναμοιράσματος όλων των «ενδιάμεσων» ζωνών της υδρογείου.

Από τότε, πολύ νερό κύλησε, όπως λένε, σ' όλα τα ποτάμια του κόσμου. Και πάει και καίρος πια που η ικανότητα πυρηνικού εκβιασμού έχει γίνει ισοδύναμη με την ικανότητα εξαπόλυσης του λεγόμενου «πρώτου» ή «προληπτικού» πλήγματος. Τι σημαίνει αυτό; Όπως είναι γνωστό, οι διηπειρωτικοί πύραυλοι της τελευταίας γενιάς, χάρη στη ραγδαία πρόοδο της ηλεκτρονικής, δεν σηματοδοτούν πια πόλεις αλλά στρατιωτικούς στόχους, και ειδικότερα, τα σιλό στα οποία είναι εγκατεστημένοι οι διηπειρωτικοί του αντιπάλου. Σήμερα, ένας μοντέρνος διηπειρωτικός τηλεκατευθύνεται με τόση ακρίβεια ώστε μπορεί να «ξεφορτώσει» τη γόμωσή του μέσα σε ακτίνα λίγων εκατοντάδων μέτρων από ένα σιλό που βρίσκεται 5, 8, 10 χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από το σημείο παραδόσης. Αν λοιπόν, μία από τις δύο υπερδυνάμεις βρισκόταν ξαφνικά να κατέχει ικανό αριθμό τέτοιων διηπειρωτικών, θα μπορούσε θεωρητικά να καταστρέψει, μ' ένα πρώτο πλήγμα, τους ομόλογους πυραύλους του αντιπάλου στο έδαφος, χρησιμοποιώντας μόνο ένα μέρος των δικών της. Η κατάσταση που θα δημιουργιόταν έτσι, είναι βέβαιο ότι θα υποχρέωνε τον αντίπαλο να διαλέξει ανάμεσα στη συνθηκολόγηση και στο ολοκαύτωμα, δεδομένου ότι αν εξαπέλυε αντίποινα ενάντια στις πόλεις του επιτιθέμενου (πυροδοτώντας τους «κοινούς» υποβρυχιακούς πυραύλους που είναι μεν άτρωτοι σε προληπτικό πλήγμα αλλά δεν τηλεκατευθύνονται με ακρίβεια), ο τελευταίος θα μπορούσε να εξαπολύσει ένα δεύτερο πλήγμα πυροδοτώντας τους υπόλοιπους διηπειρωτι-

κούς του. Έτσι, υπό δεδομένες συνθήκες ποιότητας, ένας ορισμένος ποσοτικός συσχετισμός θα μπορούσε να γείρει την πλάστιγγα του πυρηνικού εκβιασμού υπέρ της μιας ή της άλλης υπερδύναμης.

Το «σενάριο» αυτό, παρά τη σχηματικότητα, τον παραλογισμό και τη μειωμένη ανθεκτικότητά του μπροστά στον ιλιγγιώδη ρυθμό των τεχνολογικών εξελίξεων, στοιχειώνει σήμερα τη λογική των επιτελείων που χειρίζονται την ισορροπία του τρόμου. Η διατήρηση της τελευταίας έχει αναχθεί στο να παρεμποδιστεί ο αντίπαλος να αποκτήσει την ικανότητα πρώτου πλήγματος. Αντίστοιχα, ο αγώνας για την παγκόσμια κυριαρχία έχει, από μια άποψη, γίνει και αγώνας για την απόκτηση αυτής της ικανότητας.

Σύμφωνα με τη σχετική επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται στη Δύση από ανθρώπους όλου σχεδόν του πολιτικού φάσματος (με εξαίρεση, φυσικά, τα φιλοσοβιετικά ΚΚ), η Σοβιετική Ένωση, αυτή τη στιγμή, δεν απέχει πολύ από το κατώφλι της ικανότητας πρώτου πλήγματος. Πέρα από το κατά πόσον αυτός ο ισχυρισμός αληθεύει πραγματικά, το σημαντικό είναι ότι γίνεται ευρύτατα πιστευτός και τροφοδοτεί τη συναίνεση που χρειάζεται για την ανανέωση του οπλοστασίου (πυρηνικού και συμβατικού) της δυτικής συμμαχίας. Με τη συναίνεση αυτή δεν είναι άσχετη ούτε η σοβιετική επεκτατικότητα της τελευταίας δεκαετίας ούτε η πλήρης απομυθοποίηση του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Άλλωστε, οι εξοπλισμοί γίνονται πάντοτε εν ονόματι της «άμυνας».

Η στρατηγική απάντηση, λοιπόν, των ΗΠΑ, στους νέους τελειοποιημένους διηπειρωτικούς της ΕΣΣΔ φέρει τα γνώριμα ονόματα: MX, TRIDENT-2. Η τεχνική αξία και των δύο είναι αναμφισβήτητη αλλά η λειτουργικότητά τους εξαιρετικά αμφιλεγόμενη. Όπως είναι γνωστό, για μεν τον 10κέφαλο MX δεν έχει βρεθεί ακόμη σύστημα εγκατάστασης που να τον καθιστάει απρόσβλητο από τους τελευταίους τύ-

που σοβιετικούς διηπειρωτικούς, για δε το υποβρύχιο TRIDENT-2 OHIO (είναι όντως άτρωτο και συγχρόνως μπορεί να πλήξει με απόλυτη σχεδόν ακρίβεια στρατιωτικούς στόχους οπουδήποτε στο έδαφος της ΕΣΣΔ) δεν έχουν ακόμη λυθεί τα προβλήματα που παρουσιάζονται στις επικοινωνίες του με την ξηρά.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η «τελική» απόφαση που πήρε ο Ρήγκαν, στις 22 Νοεμβρίου, να υιοθετήσει το σύστημα CSB (close spaced basing) για την εγκατάσταση των 100 πρώτων MX στην πολιτεία του Ουαϊόμινγκ, σχολιάστηκε δυσμενέστατα από τα αρμόδια δυτικά κυκλώματα. Παράλληλα, η αμερικανική Βουλή των Αντιπροσώπων αποδοκίμασε αυτή την απόφαση επικαλούμενη, μεταξύ άλλων, και την αμφίβολη αποτελεσματικότητα του συστήματος.

Ένα από τα επιχειρήματα των αντιπάλων του MX και οπαδών του TRIDENT-2 είναι ότι για να προστατευτεί αποτελεσματικά ο πύραυλος αυτός από σοβιετικό πρώτο πλήγμα, θα χρειαστεί η εγκατάσταση και αντιβαλλιστικών (αντιπυραυλικών) συστημάτων, πράγμα που απαγορεύεται από τη συμφωνία Σαλτ-1. Ήδη, το Κρεμλίνο έσπευσε να καταγγείλει την απόφαση του Ρήγκαν ως κατάφωρη παραβίαση της Σαλτ-1, κι εδώ που τα λέμε, δεν έχει άδικο.

Ίσως, το στοιχείο αυτό να είναι και το πιο χαρακτηριστικό προκειμένου να διαγνώσει κανείς τα γνωρίσματα της πολιτικής που φαίνεται να υιοθετεί το Πεντάγωνο και ο Λευκός Οίκος. Στον εκσυγχρονισμό του αμερικανικού πυρηνικού οπλοστασίου δίνεται απόλυτη προτεραιότητα, έστω και αν αυτό σημαίνει αχρήστευση του πλαισίου μέσα στο οποίο γινόταν ως τα σήμερα η ανάπτυξη των οπλικών συστημάτων. Μ' αυτή την έννοια, η Ουάσιγκτον φαίνεται να θεωρεί ξεπερασμένη όχι μόνο τη Σαλτ-2 αλλά και τη Σαλτ-1. Κι αν η Ουάσιγκτον θεωρεί κάτι τέτοιο, τότε οι συμφωνίες είναι πράγματι ξεπερασμένες. Αυτό δεν σημαίνει πως οι Αμερικανοί έψαψαν να ενδιαφέρονται για ένα πλαίσιο, συμφωνημένο με την ΕΣΣΔ, που να καθορίζει τους γενικούς κανόνες ανταγωνισμού των εξοπλισμών. Απλώς, το υπάρχον πλαίσιο ίσως να μην ανταποκρίνεται πια στα στρατηγικά συμφέροντα και τις αντίστοιχες τεχνοοικονομικές δυνατότητες της αμερικανικής υπερδύναμης.

Υπό το πρίσμα της υπόθεσης αυτής, θα μπορούσαν να σηματοδοτηθούν μια σειρά εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες του αμερικανικού στρατιωτικοβιομηχανικού κατεστημένου παίρνοντας υπόψη επίσης και την προσπάθειά του να βραχυκυκλώσει το ειρηνιστικό κίνημα.

α) Και ο Λευκός Οίκος και το NATO έχουν υιοθετήσει απέναντι στη Σοβιετική Ένωση τη λεγόμενη «διπλή προσέγγιση» στο θέμα του ανταγωνισμού των εξοπλισμών. Τούτο ισχύει τόσο στο παγκόσμιο στρατηγικό θέατρο όσο και στο ευρωπαϊκό. Δέχονται δηλαδή διαπραγματεύσεις για τον περιορισμό των εξοπλισμών (στρατηγικών και τακτικών) χωρίς όμως να αναστέλουν τον εκσυγχρονισμό του ο-

πλοστασίου τους όσο αυτές οι διαπραγματεύσεις δεν οδηγούνται σε συγκεκριμένα αποτελέσματα. Εγκαθιστούν τους MX και του PERSHING-2 παζαρεύοντας ταυτόχρονα την απόσυρσή τους.

Είτε παίρνουν στα σοβαρά αυτές τις διαπραγματεύσεις είτε όχι (αυτό θα εξαρτηθεί και από την ελαστικότητα της άλλης πλευράς), είναι φανερό η απόφαση των αμερικανονατοϊκών να βελτιώσουν προς όφελός τους το συσχετισμό δύναμης δημιουργώντας, το ταχύτερο δυνατό, τα απαραίτητα τετελεσμένα. Είναι βέβαιο ότι, αργά ή γρήγορα, αυτά θα νομιμοποιηθούν χάρη στην συμπερίληψή τους σε κάποιες διαπραγματεύσεις με την άλλη πλευρά.

Οπωσδήποτε, η Ουάσιγκτον και οι ευρωπαϊκοί σύμμαχοί της εργάζονται για την επιβολή μιας νέας κατάστασης πραγμάτων αδιαφορώντας για το αν αυτό καταργεί ή όχι την ισχύουσα διεθνή «πυρηνική νομιμότητα», από την οποία, άλλωστε, βγήκαν χαμένοι. Σίγουρα θέλουν μια πιο βολική «νομιμότητα» και εμφανίζονται αποφασισμένοι να την επιβάλλουν.

β) Η ανανεωμένη αυτοπεποίθηση του παραδοσιακού ιμπεριαλισμού απέναντι στη σοβιετική υπερδύναμη εκδηλώνεται και στη σφαίρα της θεωρίας. Όταν ο Ρόμπερτ Μακναμάρα, διερχόμενος στην αίσθηση και τις σκέψεις ενός ευρύτατου ρεύματος του δυτικού κατεστημένου, υποστηρίζει ανοιχτά ότι η Δύση μπορεί να υιοθετήσει την αρχή του "NO FIRST USE" (να βασίσει, δηλαδή, τη στρατηγική της στην αρχή ότι δεν θα είναι η πρώτη που θα προσφύγει σε πυρηνικά όπλα σε περίπτωση θερμής αναμέτρησης), εκφράζει κυρίως την εμπιστοσύνη του στη νέα γενιά των αμερικανικών όπλων, όχι μόνο των πυρηνικών αλλά και των συμβατικών.

Από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, οι νατοϊκές στρατηγικές διακατέχονται από το φόβο της σοβιετικής συμβατικής ισχύος, κυρίως στο μέτωπο της Κεντρικής Ευρώπης. Έτσι, η αποτρεπτική τους πειστικότητα βασίζεται στην πυρηνική ανταπόδοση-αποτροπή σε περίπτωση συμβατικής επίθεσης του Συμφώνου της Βαρσο-

βίας στην Ευρώπη. Στο πνεύμα αυτό εντάσσεται, όπως είναι γνωστό, και η ανάπτυξη της βόμβας νετρονίου.

Και να που τώρα εμφανίζονται κάποιοι βαμμένοι ιέρακες για να υποστηρίξουν ότι η δυτική συμμαχία έχει φτάσει στο σημείο να μη φοβάται πια τη συμβατική ισχύ του Κρεμλίνου και να μπορεί να αναχαιτίσει μια ενδεχόμενη «ερυθρή» επίθεση απαντώντας συμβατικά όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και στον Περσικό Κόλπο. Και προς επίρρωση του ισχυρισμού, ο Ρότζερς παρουσίασε στην τελευταία σύννοδο των υπουργών άμυνας του NATO, δύο καινούρια μη πυρηνικά οπλικά συστήματα ικανά να σταματήσουν μια σοβιετική εισβολή αρμάτων μάχης στη Δυτ. Γερμανία χωρίς προσφυγή σε τακτικά πυρηνικά όπλα. Η ανάπτυξη αυτών των νέων οπλικών συστημάτων κατέστη εφικτή χάρη στις ιλιγγιώδεις εξελίξεις της ηλεκτρονικής, κι εδώ ακριβώς είναι ο πυρήνας του θέματος: το σφρίγος της αμερικανικής τεχνολογίας και όλα όσα αυτό προϋποθέτει και συνεπάγεται για τον κόσμο.

Αξίζει να δούμε διεξοδικότερα τη νέα τουτή οπλική γενιά που ακούει στα «διαστημικά» ονόματα PAVE MOVERS, ASSAULT BREAKERS, WASPS και ό,τι άλλο βάλει ο νους του ανθρώπου.

Ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία της νέας τεχνολογίας είναι ένα βελτιωμένο είδος ραντάρ. Αυτό μπορεί να φέρεται σε αεροπλάνα και να βλέπει βαθιά στο έδαφος του αντιπάλου. Έχει την κωδική ονομασία PAVE MOVER και μπορεί να βλέπει πλευρικά έτσι ώστε τα αεροπλάνα στα οποία φέρεται δεν χρειάζεται να πετάνε πάνω στο αντίπαλο έδαφος αλλά απλώς παράλληλα προς τη μεθόριο. Η «οξυδερκεία» του είναι τόσο ώστε ακόμη κι αν το αεροσκάφος-φορέας πετάει 50 χιλιόμετρα εντεύθεν των συνόρων μπορεί να δει την κίνηση οχημάτων σε βάθος 150 χιλιόμετρα εκείθεν των συνόρων. Με τα σημερινά τεχνολογικά δεδομένα, ο αντίπαλος είναι αδύνατο να εντοπίσει και να βραχυκυκλώσει τα μηνύματα που μεταδίδει το PAVE MOVER.

Η νέα τεχνολογία θα μπορούσε να δώσει τη δυνατότητα στο NATO, να χτυπήσει τη δεύτερη γραμμή των σοβιετικών δυνάμεων ενώ οι χερσαίες νατοϊκές θα έδιναν τη μάχη για την απόκρουση του πρώτου κύματος μιας σοβιετικής συμβατικής επίθεσης. Από τη στιγμή που το PAVE MOVER διαπιστώσει, εντοπίσει συγκεντρώσεις αρμάτων μάχης του Συμφώνου της Βαρσοβίας σε βάθος μέχρι 150 χιλιόμετρα πίσω από την πρώτη γραμμή, το NATO θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει κάποια από τα καινούρια του όπλα για να τις χτυπήσει. Ο ASSAULT BREAKER, πύραυλος με εμβέλεια 100 χιλιόμετρα, μπορεί να πυροδοτηθεί είτε από το έδαφος είτε από αεροπλάνο. Αυτός ο πύραυλος μπορεί να φέρει 80 μικρές αντιαρματικές βόμβες μέσα σε ακτίνα ενός χιλιόμετρου από το κεντρικό σημείο συγκέντρωσης των αρμάτων, και να τις ρίξει από πολύ μεγάλο ύψος. Οι βόμβες αυτές, εφοδιασμένες με δικά τους ηλεκτρονικά όργανα προσανατολισμού, βρίσκουν τότε μόνες τους το στόχο και τον χτυπάνε. Οι βόμβες αυτές, είναι σε θέση να διαπεράσουν το θώρακα του άρματος και να αχρηστεύσουν τον κινητήρα του.

Ένα άλλο από τα νέα όπλα είναι το WASP, που λειτουργεί εν πολλοίς όπως ο ASSAULT BREAKER. Τα WASPS εκτοξεύονται από αεροπλάνα κατευθυνόμενα περίπου προς τη συγκέντρωση των αρμάτων του αντιπάλου, και το καθένα διαλέγει το δικό του άρμα-στόχο. Ένας κεντρικός ηλεκτρονικός υπολογιστής συντονίζει το σύστημα εκτόξευσης έτσι ώστε ο κάθε πύραυλος διαλέγει ένα στόχο που δεν έχει επιλεγεί από άλλον πύραυλο ώστε να μην χτυπήσουν και οι δύο το ίδιο άρμα.

Αυτά και ποιος ξέρει ποια άλλα ηλεκτρονικά «παιχνίδια» παρουσίασε ο στρατηγός Ρότζερς κατά την πρόσφατη σύνοδο του NATO. Ένα από τα πράγματα που δεν φαίνεται όμως να τόνισε είναι πως τα καινούρια αυτά συμβατικά συστήματα έχουν κόστος πολύ ψηλότερο από τα αντίστοιχα πυρηνικά. Και να σκεφτεί κανείς ότι βρισκόμαστε ακόμη στην αρχή. Ίδωμεν.

Τό καλύτερο δώρο
για τις γιορτές

●
ΗΛΙΑ
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΣΙΔΕΡΙΕΣ

●
ΝΕΦΕΛΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΖΟΣ
ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ
ΛΗΘΗ

Λ. Κηφισίας 69 - τηλ. 69.17.899

ΤΕΤΡΑΔΙΑ

πολιτικού διαλόγου Ερσυνας και κριτικής
τετράδια έκτο
δεκέμβρης '82

James Petras: Σημειώσεις για την πολιτική οικονομία της Ελλάδας
Πέτρος Ν. Στάγκος: Στοιχεία διάγνωσης της «επανάστασης» του κτηριακού προγράμματος
Λουκάς Αξελός: Για την εκδοτική δραστηριότητα στην Ελλάδα (Δύοτερο Μέρος)
Βαγγέλης Χωραφάς: Η μεταπολεμική διεθνοποίηση του κεφαλαίου και ο ελληνικός καπιταλισμός
Δημήτρης Λιβδόπου: Σύνθεση με ένα διεθνές εργαστήριο για τη διεθνιστική σκέψη στην σύγχρονη ελληνική οικονομία
Σταύρος Λυγερός: Ελλάδα και Δυτική Συμμαχία: Η ώρα της κρίσης
Segundo Montes: Συνέντευξη - σύνθεση με τον Παύλο Νικολαΐδη για τη σημερινή κατάσταση στα ΕΛ Σαλβαδόρ
Mehmet Mardinli: Τορκακί Κοινοβούλιο και NATO
Omar Hadrami: Συνέντευξη - σύνθεση με τον Σταύρο Λυγερό για την Αραβική Δημοκρατία των Σααράβι (RASD) και το μέτωπο P.O.L.I.S.A.RIO.

ΕΡΥΘΡΑΙΑ:

Η ενότητα των επαναστατικών δυνάμεων όρος για την επιτυχία του απελευθερωτικού αγώνα

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΥΝΗΣΙΑ

ΤΕΛΗ του Νοέμβρη συνήλθε στην Τύνιδα ένα «Διεθνές Φόρουμ για την Ερυθραία» με τη συμμετοχή διανοούμενων και δημοσιογράφων, απ' όλο τον κόσμο.

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ του διεθνούς αυτού φόρουμ ήταν το «Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Ερυθραίας» (ELF), το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Τυνησίας και η Ένωση Αράβων Δημοσιογράφων. Από την Ελλάδα είχαν προσκληθεί και πήραν μέρος ο ποιητής Μανώλης Αναγνωστάκης, ο καθηγητής Κωνσταντίνος Τσουκαλάς, και οι δημοσιογράφοι Γιώργος Βότσης, Νικόλας Βουλέλης (αντιπροσώπευσε το ΚΚΕ εσωτ.), Γιώργος Τσαλακός και Χρήστος Καρανίκας.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ φόρουμ για την Ερυθραία ενέκρινε Διακήρυξη Αλληλεγγύης με το λαό της Ερυθραίας. Αφού αναφέρεται στο ιστορικό του αγώνα του λαού της Ερυθραίας σημειώνει ότι το φόρουμ της Τύνιδας αποτελεί την αρχή μιας εκστρατείας διαφώτισης και ενημέρωσης της διεθνούς κοινής γνώμης για το τι πραγματικά συμβαίνει σήμερα στην Ερυθραία.

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ τάσσεται υπέρ του δικαϊώματος της αυτοδιάθεσης για το λαό της Ερυθραίας και καλεί σε ενότητα τις διάφορες οργανώσεις των Ερυθραίων ανταρτών για την επιτυχία του αγώνα τους.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ του φόρουμ της Τύνιδας ο δημοσιογράφος ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΑΛΑΚΟΣ είχε την ακόλουθη συζήτηση με το νέο αρχηγό του Μετώπου για την Απελευθέρωση της Ερυθραίας (E.L.F.) ΑΜΠΝΤΑΛΑ ΙΝΤΡΙΣ:

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΑΜΠΝΤΑΛΑ ΙΝΤΡΙΣ ΓΙΑ ΤΟ «ΑΝΤΙ»

ΕΡ: Ο αγώνας του λαού της Ερυθραίας συνεχίζεται εδώ και είκοσι χρόνια. Πόσο θα κρατήσει ακόμα;

ΑΠ: Αυτό δεν εξαρτάται από μας. Εξαρτάται περισσότερο από τη στάση του αιθιοπικού καθεστώτος. Η κυβέρνηση της Αντίς-Αμπέπα εξακολουθεί να επιμένει σε στρατιωτικές λύσεις του προβλήματος. Αυτού του είδους όμως η λύση είναι αδύνατη γιατί ο λαός της Ερυθραίας έχει πίστη στον αγώνα του και δεν πρόκειται γι' αυτό το λόγο να ηττηθεί. Στη διαδρομή της ιστορίας η Αιθιοπία εξυπηρέτησε πάντοτε τα συμφέροντα ξένων δυνάμεων, που την έχουν βοηθήσει στην επεκτατική της πολιτική.

Ξέρετε ασφαλώς τη γνωστή απόφαση του ΟΗΕ για «ομοσπονδία της Ερυθραίας με την Αιθιοπία». Η ομοσπονδία τελικά κατέληξε σε αιθιοπική

κατοχή και δεν αποτελούσε τίποτε άλλο παρά ένα «πρόσωπο» για τους ξένους. Ο Χαϊλέ Σελάσιε έπεσε και υπάρχει τώρα ένα καινούριο καθεστώς, η κατοχή της Ερυθραίας όμως συνεχίζεται.

ΕΡ: Είναι αλήθεια ότι περιμένετε μια καινούρια στρατιωτική επίθεση του αιθιοπικού καθεστώτος;

ΑΠ: Κάτι τέτοιο είναι δυνατό να γίνει ανά πάσα στιγμή.

ΕΡ: Υπάρχουν ενδείξεις ότι η στάση της κυβέρνησης της Αντίς-Αμπέπα θα αλλάξει τακτική όπως πιθανολογείται στους δημοσιογραφικούς κύκλους;

ΑΠ: Δυστυχώς εμείς δεν έχουμε τίποτε χειροπιαστό. Αν όμως η κυβέρνηση της Αντίς-Αμπέπα αποφασίσει να αλλάξει την τακτική των στρατιωτικών επιθέσεων, εμείς είμαστε έτοιμοι για συνομιλίες. Αλλά τότε και πιο πάνω

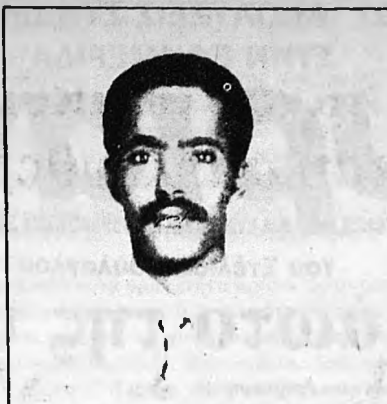
πως η Αιθιοπία ήταν πάντοτε η «μάσκα» για τους ξένους, για μια ξένη δύναμη. Είναι φανερό, λοιπόν, πως η Σοβιετική Ένωση που συνεχίζει να παρέχει βοήθεια στο αιθιοπικό καθεστώς δεν θέλει πολιτική λύση γιατί αν το ήθελε μπορούσε να σταματήσει τη βοήθεια. Το μόνο που εμφανίζεται να θέλει η αιθιοπική ηγεσία είναι την παράδοσή μας.

ΕΡ: Σε ποιούς λόγους οφείλεται η ανάληψη της αρχηγίας του ELF από μέρους σας; Τι προηγήθηκε δηλαδή και γιατί αντικαταστήσατε τον Αχμέτ Νάσερ;

ΑΠ: Κατ' αρχήν πρέπει να γίνει απόλυτα σαφές πως δεν υπάρχει καμιά αλλαγή στις βασικές αρχές και τους στόχους του Κινήματος. Η αλλαγή στην αρχηγία του Κινήματος οφείλεται περισσότερο σε εσωτερικά προ-

Ο σημερινός ηγέτης του ELF, Αμπναλά Ιντρίς.

Ο Αχμέτ Νάσερ.

βλήματα, σε κάποιες διαφωνίες γύρω από την πρακτική, την τακτική μας δηλαδή.

ΕΡ: Είναι αλήθεια ότι η αλλαγή στην ηγεσία του Μετώπου έγινε αμέσως μετά την επίσκεψη ηγετικού κλιμακίου του ELF στη Μόσχα;

ΑΠ: Αυτό δεν είναι καθόλου σωστό. Εκείνο που πράγματι έγινε ήταν διαδοχικές επιθέσεις των αιθιοπικών στρατευμάτων ενάντια στις θέσεις μας ενώ την ίδια ώρα ολόκληρη σχεδόν η ηγεσία μας βρισκόταν στη Μόσχα για συνομιλίες.

ΕΡ: Υπάρχει η εντύπωση ότι ολοένα και περισσότερα συντηρητικά αραβικά καθεστώτα σας υποστηρίζουν...

ΑΠ: Εκείνο που είναι αλήθεια είναι πως πραγματικά η διεθνής υποστήριξη προς τον αγώνα του λαού της Ερυθραίας μεγαλώνει. Αν αναφέρεστε στη Σαουδική Αραβία σας υπενθυμίζω μόνο πως στο έδαφος της χώρας αυτής βρίσκονται σήμερα γύρω στις 200 χιλιάδες Ερυθραίοι πρόσφυγες. Τι θα θέλατε, η Σαουδική Αραβία να είναι εναντίον μας;

Βεβαίως ελπίζουμε πάντα σε μεγαλύτερη διεθνή υποστήριξη και αυτή η διεθνής διάσκεψη έχει ως στόχο να διευρύνει τα διεθνή ερείσματα του αγώνα μας.

ΕΡ: Ξέρουμε ότι το ELF πέρασε —οργανωτικά εννοούμε— από διάφορες φάσεις. Ποια είναι η κατάσταση σήμερα;

ΑΠ: Αυτό τον καιρό προετοιμάζουμε το Συνέδριο του Μετώπου που πρέπει να έχει συνέλθει τέλη Νοέμβρη-αρχές Δεκέμβρη στην Ερυθραία. Θεωρούμε ότι πρόκειται για ένα σπουδαίο βήμα. Εκτός από την εκτίμηση της γενικής κατάστασης του αγώνα μας, το Συνέδριο θ' ασχοληθεί με το θέμα της εθνικής ενότητας που θεωρούμε πολύ σημαντικό και θα εκλέξει καινούρια ηγεσία για την εφαρμογή αυτών των απο-

φάσεων.

ΕΡ: Μπορείτε να μας πείτε δυό λόγια για τη στρατιωτική τακτική σας;

ΑΠ: Η στρατιωτική τακτική μας είναι πολύ καθαρή. Πρόκειται για τον παλαικό πόλεμο και 20 χρόνια ένοπλης πάλης μας έχουν δώσει αρκετή πείρα. Η στρατιωτική παρουσία μας είναι έντονη σ' όλες τις επαρχίες της Ερυθραίας εκτός από τις πόλεις, και το ηθικό των ανταρτών μας είναι πολύ ψηλό.

Είναι και κάτι άλλο που μας βοηθάει πολύ στον αγώνα μας: Όπως θα ξέρετε υπάρχουν στο εσωτερικό της Αιθιοπίας τρία τουλάχιστον ένοπλα κινήματα με τα οποία συνεργαζόμαστε. Είναι πρώτα το κίνημα απελευθέρωσης των ΟΡΟΜΟ, το Μέτωπο Απελευθέρωσης της Δυτικής Σομαλίας και το Κίνημα των ΤΙΓΚΡΑΪ. Στις πόλεις διεξάγεται πραγματικός ένοπλος αγώνας ενώ τώρα τα κινήματα αυτά προσπαθούν να τον μεταφέρουν και στις αγροτικές περιοχές.

ΕΡ: Ας επανέλθουμε στο θέμα της ενότητας...

ΑΠ: Όπως ξέρετε το ELF υπήρξε η μίνα-οργάνωση. Κατά την άποψή μου δεν υπάρχουν ιδεολογικές διαφορές στις διάφορες διασπάσεις. Πιστεύω πως οι διαφορές που υπάρχουν είναι δευτερεύουσας σημασίας μπροστά στο μεγάλο στόχο της ανεξαρτησίας της πατρίδας μας και γι' αυτό είμαι αισιόδοξος πως τελικά θα βρούμε μια κοινή γλώσσα. Σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η Διακήρυξη της Τύνιδας (Μάρτης 1981) μεταξύ των τεσσάρων οργανώσεων που καλεί για άμεσο τερματισμό του εμφύλιου πολέμου και τη διάθεση όλων των δυνάμεών μας εναντίον του εχθρού.

Πρέπει ακόμα να σας πω ότι αναμένω σύντομα μια συνάντηση με το EPLF και έχουμε τη φιλοδοξία να συμφωνήσουμε ένα ενιαίο μέτωπο.

οικολογία

5 ΔΙΑΜΗΝΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

& ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο αμίαντος προκαλεί καρκίνο. Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Τα δικαιώματα του καταναλωτή

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

16 ΤΟΜΟΙ

ΤΟΥ ΑΝΤΙ

I GRIES PUTANES

του Έργι

Milame gia pragmatikes putanes

ΑΡΟ ΤΙ ΘΑ ΔΕΛ
ΣΤΑ VIVLIOPOLIA

Αυριανή

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΥ ΕΞΕΥΓΕΙΣΤΕ ΜΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΓΥΡΝΕΙΤΕ ΕΝΑ ΣΤΑΘΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝ ΧΡΟΝΩ

του Στέλιου Κούλογλου

Το άκρον άωτο της υποκρισίας

Όταν τη Δευτέρα 29 Νοεμβρίου διαβάσαμε στην «Αυριανή», ότι οι «σαμποτέρ» της εφημερίδας με τις «υπερφίαλες αξιώσεις» απολύθηκαν, αισθανθήκαμε ένα βαθύ αίσθημα ανακούφισης. Επρόκειτο για την προσπάθεια παρεμπόδισης της έκδοσης του «Φίλαθλου», της αθλητικής καθημερινής και «αδελφής» της «Α», που θα ανασύρει από το βούρκο της διαφθοράς τον ελληνικό αθλητισμό. Τα πράγματα άρχισαν να μεπερδούνται τρεις μέρες αργότερα, δηλαδή την Παρασκευή 3 Δεκεμβρίου, όταν διαβάσαμε ξανά, ότι οι απολύσεις έγιναν «για την εφαρμογή της νέας τεχνολογίας».

Τι συμβαίνει λοιπόν; Ήταν ένα ακόμα, επεισόδιο στο σήριαλ των απολύσεων, που έχει αρχίσει, εδώ και αρκετό καιρό στην «εφημερίδα του λαού»; έστω κι αν αυτή τη φορά απολύθηκαν ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος, ο γεν. γραμματέας και δύο ιδρυτικά μέλη του νεοσύστατου Σωματείου των εργαζόμενων της «Α»;

Η μελέτη του τελευταίου συμβάντος, δεν αποκαλύπτει μόνο το απαράδεκτο έως φασιστικό εσωτερικό καθεστώς λειτουργίας της «Α». Αναδεικνύει το ιδιότυπο καθεστώς «ετεροδικίας» που απολαμβάνει το κρατίδιο του εκδότη της εφημερίδας Γ. Κουρή, με την ανοχή της κυβέρνησης και του κράτους. Ανοχή και συγκάλυψη που είναι το αντάλλαγμα, για την εξασφάλιση της σιωπής ή της συναίνεσης της εφημερίδας, απέναντι σε υπαρκτά —ή ανύπαρκτα— σκάνδαλα ή υποθέσεις στις οποίες είναι μπλεγμένη η κυβέρνηση ή άλλες κρατικές αρ-

χές.

Αυτά τα τελευταία αποτελούν και το «κλειδί», με το οποίο ο αναγνώστης ή ο παρατηρητής μπορεί να κατανοήσει τα αίτια και τα κίνητρα, των επιθέσεων που κατά καιρούς εξαπολύει η «Α». Ένα παράδειγμα: η εφημερίδα δεν πληρώνει ποτέ εγκαίρως τους λογαριασμούς του ΟΤΕ: Αν η διοίκηση του τελευταίου αποφασίσει να κόψει τα τηλέφωνα της «Α», ξέρει ότι θα αποτελέσει τον πρώτο στόχο του φύλλου της επόμενης μέρας. Αν αυτή ή κάποια άλλη διοίκηση ευθύνεται για σκάνδαλα, ή παραλείψεις ή απλώς φοβάται τη θέση της, —και όλες σχεδόν οι διοικήσεις των Δημοσίων Οργανισμών, έχουν κάποιες ενοχές ή φοβίες— «αναγκάζεται» να συμβιβασθεί με την εφημερίδα.

Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι έτσι έχουν τα πράγματα με πολλές εφημερίδες κι όχι μόνο με την «Α». Η τελευταία αποτελεί το πιο τρανταχτό παράδειγμα και την περίπτωση όπου δεν τηρούνται ακόμη και οι στοιχειώδεις κανόνες του παιχνιδιού. Κι όταν όλα αυτά γίνονται με το πρόσχημα της «αδιάλλακτης πάλης ενάντια στο ρουσφέτι και τη διαφθορά», έχουμε τη λύση στο ερώτημα, ποιο είναι το «άκρον άωτο της υποκρισίας»: Μα φυσικά η «Α» (και οι προστάτες της).

Δημοσιεύουμε παρακάτω ολόκληρο το σήριαλ των επεισοδίων, για να καταδειχθεί ο τρόμος που προκαλεί ένας έρπων φασισμός, όχι μόνο στους κατώτερους κρατικούς υπαλλήλους αλλά και σε ανώτατους λειτουργούς της πολιτείας...

Τα δύο στελέχη του νεοσύστατου Σωματείου της «Α», που επισκέφθηκαν τον Γ. Κουρή στο γραφείο του, για να του ανακοινώσουν την ίδρυση του Σωματείου, δεν πρόλαβαν ούτε καν να εκθέσουν τα αιτήματά τους. Άκουσαν έκπληκτοι τον δημοκράτη εκδότη να γράφει ... εκεί που δεν πιάνει τυπογραφικό μελάνι τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρωθυπουργό και τους Νόμους, και να εκφράζεται πολύ «οικεία» για τις ... μητέρες των προαναφερθέντων πολιτικών, (οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να μάθουν τις απόκρυφες σχέσεις του Γ. Κουρή με τη μητέρα τους στις μηνύσεις που κατέθεσαν λίγο αργότερα οι επίσημοι βρισθέντες συνδικαλιστές).

Άλλωστε ο Γ. Κουρής έχει προειδοποιήσει από παλιότερα ότι απαγορεύονται οι συγκεντρώσεις πάνω από ένα... άτομο. Εδώ, είχαμε να κάνουμε με κοινή παράσταση δύο ατόμων, και μάλιστα του προέδρου και της αντιπροέδρου του ... Σωματείου, για το οποίο δεν είχε «πληροφορηθεί» τίποτα, ούτε καν από τον Πακιστανό αρχιεργάτη του.

Έτσι, οι δύο συνδικαλιστές απολύθηκαν αυτομάτως και ο έξαλλος πια εκδότης, αφού τους έδωσε από το κτίριο, ανέβηκε στο χώρο του τυπογραφείου. Εκεί ενώπιον όλων των

εργαζόμενων επανέλαβε ξανά τις ακατονόμαστες βρισιές εναντίον των πολιτικών και των νόμων και απέλυσε τον γραμματέα του Συλλόγου Γ. Νιουράκη (ο οποίος του υπενθύμισε ότι δεν μπορεί βάσει του αντι-330 να παρεμβαίνει στις συνδικαλιστικές υποθέσεις ή να απολύει συνδικαλιστές) και το ιδρυτικό μέλος του Σωματείου Κ. Λυμπερόπουλο. Λίγο αργότερα απελύθη και ο Μ. Κλεισαρχάκης —επίσης ιδρυτικό μέλος— που προσπάθησε να τοιχοκολλήσει ανακοίνωση του Σωματείου.

Και πραγματικά, τι ήθελαν όλοι αυτοί το Σωματείο; Οι μισθοί είναι θαυμάσιοι (από 13.000-36.000 τον μήνα), αν παρθεί υπόψη ότι αργία δεν υπάρχει ούτε την Κυριακή (βγαίνει και η «Κυριακάτικη Α»), οι υπερωρίες και η εργασία τις αργίες δεν πληρώνονται επιπλέον, όπως επίσης δεν πληρώνεται η νυχτερινή και ανθυγιεινή εργασία. Στο κρατίδιο Κουρή έχουν, επίσης, καταργηθεί οι ετήσιες άδειες των εργαζομένων και τα επιδόματα αδειών, ως μέτρα υιοθετηθέντα από το αμαρτωλό και φαύλο καθεστώς της Δεξιάς. Αντίθετα έχει εφαρμοστεί ένα υπέρογκο πριμ (1.000 —χιλίες δραχμές τον μήνα για όποιον δουλέψει και τις 31 μέρες) και πρόστιμα για τους δημοσιογράφους που δεν φέρνουν καλές ειδήσεις.

ΠΟΙΟΣ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΟΝ ...

Γ. ΚΟΥΡΗ;

Όλα αυτά θα έπρεπε να τα ξέρει —και να μην τα επιτρέψει— η αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας, την οποία αποφάσισαν να επισκεφθούν οι 5 απολυθέντες, το πρωί της επόμενης μέρας. Παρ' ότι η απόλυση ήταν παράνομη, κανείς υπάλληλος της επιθεώρησης εργασίας Βοτανικού (όπου υπάγεται η «Αυριανή») δεν ανελάμβανε την ευθύνη όχι να τα βάλλει με τον Γ. Κουρή, αλλά απλώς να του τηλεφωνήσει. Κάποτε καταφθάνει ο Διευθυντής της Υπηρεσίας —που συνιστά ψυχραιμία ενώ ο ίδιος έχει χάσει το χρώμα του— αναρωτιέται αν είναι σωστό αυτό που κάνουν, (δηλαδή να καταγγέλλουν τις παρανομίες) και αρνείται να επικοινωνήσει με την εφημερίδα. Τελικά, ένας κατώτερος υπάλληλος, αναλαμβάνει «να βγάλει το φίδι από την τρύπα», δηλαδή, να πάει στον Κουρή ένα χαρτί, που τον παρακαλούσε για ένα ραντεβού την επόμενη!!

Στη συνέχεια οι απολυμένοι πηγαίνουν στο Τοπικό Αστυνομικό Τμήμα για να καταθέσουν μηνύσεις. Επικρατεί ξανά ... πανικός, ξανά συστάσεις για ψυχραιμία και παράταση για την ερχόμενη μέρα.

Την άλλη μέρα (Τρίτη 30/11), στο ραντε-

βού έρχεται ο δικηγόρος της «Α», ο οποίος δηλώνει άγνοια περί των απολύσεων και ο επιθεωρητής εργασίας (μαζί με την ΓΣΕΕ που έχει εν τω μεταξύ ειδοποιηθεί) υποστηρίζουν ότι αφού δεν υπάρχει γραπτή απόλυση, θεωρούνται εργαζόμενοι και συνιστούν να πάνε το βράδυ για δουλειά με την συνοδεία ενός «100», ώστε να πιστοποιηθεί ότι δεν τους δέχεται ο Κουρής.

Πράγματι το βράδυ οι απολυμένοι φωνάζουν το «100», ο Κουρής βγαίνει έξω καλησπερίζει τους αστυνομικούς («καλώς τα παιδιά έχω κάτι τεμπέληδες που δεν θέλουν να δουλέψουν»), επικοινωνεί τηλεφωνικώς με τον διευθυντή του Τοπικού Αστυνομικού Τμήματος και απαγορεύει στους «πέντε» να μπουν μέσα στο κτίριο. Αυτοί γυρίζουν στο Αστυνομικό Τμήμα για να κάνουν μήνυση και πληροφορούνται, από τον «έξαλλο διευθυντή του ότι πήγαν εκεί για να κάνουν φασαρίες, ότι ανάγκασαν τον δύστυχο Κουρή να φύγει από αλλά και να πιστοποιήσει τα γεγονότα από τους «άνδρες του» που ήταν παρόντες ως πλήρωμα του «100»!!! Οι τελευταίοι αρνούνται με τη σειρά τους να καταθέσουν ότι δεν τους δέχθηκε, και τελικά με «βαριά καρδιά» λένε τι είδαν....

Έτσι κατατίθεται η μήνυση και οι συνδικαλιστές υποστηρίζουν ότι με βάση το Νόμο 1264/82 (αντί-330) πρέπει να κινηθεί το «Αυτοφόρο», όπως επίσης και για τις ύβρεις εναντίον Καραμανλή, Παπανδρέου, οι οποίες είναι και «αυτεπάγγελτες». Αστυνομικός εξηγεί με ρεαλισμό ότι δεν γίνεται να συλληφθεί ο Κουρής (πολίτης Α! κατηγορίας βλέπετε), ενώ ο Αστυνομικός Διευθυντής αναγνώστης της «Α», τους πληροφορεί ότι η μήνυση είχε ήδη σταλεί στον εισαγγελέα!!!

Την Τετάρτη (1 Δεκέμβρη) ξανά στην Επιθεώρηση Εργασίας, συντάσσεται και η δεύτερη μήνυση και οι ενδιαφερόμενοι πηγαίνουν στην εισαγγελία για να την παραδώσουν σε κάποιο εισαγγελέα. Άφαντοι όλοι οι εισαγγελείς (διάβζαν σύμφωνα με πληροφορίες της «Α» εκείνη την ώρα) και τελικώς την παραλαμβάνει κάποιος γραμματέας της Υπηρεσίας!!! (Μετά τις φιλότιμες προσπάθειες Αστυνομικού Διευθυντή, «οργάνων», Επιθεώρησης Εργασίας και εισαγγελέων το Αυτόφωρο —παράνομως— δεν κινήθηκε. Μήπως έχει κάτι να πει ο κ. Μαγκάκης ή ο κ. Σκουλαρίκης; Ή μήπως «φοβούνται» ακόμη και αυτοί τον κ. Κουρή;)

Η Οδύσσεια των απολυθέντων συνεχίζεται και την επομένη μέρα, οπότε επιχειρούν συνάντηση με τον αρμόδιο Υπουργό Εργασίας κ. Γιαννόπουλο. Ο τελευταίος έξαλλος όπως πάντα δηλώνει φανατικός Αντι-Κουρικός και προσπαθεί σε συνεργασία με τον γραμματέα, του Υπουργείου του κ. Καϊμά να έρθουν σε επαφή με τον Κουρή. Οι εργαζόμενοι περιμένουν ακόμη τη συνάντηση και αναρωτιούνται γιατί δεν τους προστατεύει ο φανατικός «Αντικουρικός» Υπουργός Εργασίας.....

Άλλω, περισσότερο κακόπιστοι, εξηγούν τη στάση του Υπουργού, με επεισόδιο που έγινε πριν από λίγο καιρό στην εφημερίδα:

Κάποιος τηλεφώνησε και ενημέρωσε τους υπεύθυνους της «Α», για μια υπόθεση —ή σκάνδαλο— με την οποία σχετίζονταν ο κ. Γιαννόπουλος. Ένας συντάκτης αναλαμβάνει τη διαλεύκανση της υπόθεσης και ο΄ αυτά τα πλαίσια επισκέπτεται τον ίδιο τον Υπουργό Εργασίας. Η αντίδραση του τελευταίου, όπως διηγήθηκε αργότερα ο ίδιος ο δημοσιογράφος, ήταν εξαιρετικά νευρική αλλά και αντίθετη με κάθε δεοντολογία, κι όχι μόνο Υπουργού.

Μετά από αυτά γράφει ένα άρθρο, το οποίο «χάνεται» ξαφνικά, και ο συντάκτης παραπέμπεται από τον αρχισυντάκτη Μάνο Χάρη, στον διευθυντή Ν. Κουτσούμη, από κει στον εκδότη Γ. Κουρή, στον αδελφό του Μ. Κουρή κ.ο.κ. Ο δημοσιογράφος χάνει την υπομονή του και ξεσπάει σε κραυγές μέσα στα γραφεία, ζητώντας επιμόνως το άρθρο. Οι υπάλληλοι υποστηρίζουν ότι είναι η πρώτη φορά που ένας δημοσιογράφος έβαλε τις φωνές, χωρίς αυτό να προκαλέσει όχι την απόλυση του αλλά ούτε καν την αντίδραση των στελεχών. Το άρθρο τελικά δεν δημοσιεύθηκε, και στην «Α» ψιθυρίζεται ότι μεσολαβητής μεταξύ Υπουργού - Εφημερίδας, ήταν ο περιβόητος Ντ. Κουτσούμης.

ΠΟΙΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΣΥΓΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ ΤΣΑΡΛΑΤΑΝΟΥΣ;

Τα ερωτηματικά δεν αφορούν μόνο τον κ. Γιαννόπουλο. Σημειώσαμε στην αρχή το παράδειγμα του ΟΤΕ, γιατί πράγματι κάποτε οι αρμόδιοι «τόλμησαν» να κόψουν τα τηλέφωνα της «Α». Όπως καταγγέλλουν οι εργαζόμενοι της εφημερίδας, ο Κουρής δεν πληρώνει ούτε την ΔΕΗ, χωρίς αυτό να αγγίζει ποτέ τις ευαίσθητες χορδές των υπεύθυνων της εταιρείας, που δεν διστάζουν να κόψουν το ρεύμα σε οποιοδήποτε «μικρομεσαίο» νοικοκυρή, που δεν έχει πληρώσει κάποιο λογαριασμό, αφήνοντας σε σύγκριση με τους λογαριασμούς του πιεστήριου και των άλλων ηλεκτροβόρων μονάδων της «Α».

Πρέπει ακόμη να προστεθεί ότι οι ατασθαλίες του Κουρή δεν περιορίζονται στον τομέα κάποιων οφειλών σε ανάλογες εταιρείες. Αφορούν όλους τους τομείς (και όλα τα αρμόδια Υπουργεία) για τους οποίους η «Αυριανή» εμφανίζει σκάνδαλα με πηχάιους τίτλους. Δεν ξέρουμε βέβαια αν ο κ. Κουρής κτίζει κάπου ένα αυθαίρετο και γι΄ αυτό τα βάζει με την κυβέρνηση που δεν γκρεμίζει παρά ορισμένα αυθαίρετα, ξέρουμε όμως κάτι που ίσως ενδιαφέρει τον κ. Αρσένη ή τον κ. Κουλουριάνο, ο οποίος αγωνίζεται εναντίον της φοροδιαφυγής —όπως άλλωστε και η «Αυριανή»:

Κάνει λοιπόν από τους εργαζόμενους στην εφημερίδα δεν παίρνει διπλότυπα αποδείξεων για τους μισθούς του, ενώ για τα χρήματα που παίρνει υπογράφει σε κάποια πρόχειρη —και χωρίς καμιά σφραγίδα— κόλλα αναφοράς. Οι εργαζόμενοι καταγγέλλουν ότι στην εφορεία ο Κουρής δηλώνει ότι πληρώνει για κάθε ένα 50.000 δραχμές τον μήνα, γεγονός που δεν ισχύει, αφού υπάρχουν και μισθοί ύψους 13.000 δρχ. το μήνα. Σ΄ αυτά προσθέτουν ότι κλητήρας του Κουρή είναι ένας πρώην εφοριακός υπάλληλος ο οποίος «καλοδέ-

Ο ψύχραιμος διαιτητής

Και ρόλο γεν. γραμματέα του ΟΗΕ, ανέλαβε ο εκδότης της «Α» Γ. Κουρής, με ευκαιρία την πρόσφατη δίκη «Μεσηβρινής»-«Έθνους». Όπως δήλωσε την άλλη μέρα ο ίδιος, μεσολάβησε ώστε η «Μ» να κάνει δήλωση η οποία, ικανοποιούσε το «Ε», το οποίο απέσυρε τη μήνυση. Όλα αυτά τα έκανε, εξηγεί στη δήλωση, επειδή πιστεύει ότι οι διαφορές μεταξύ των εφημερίδων δεν πρέπει να επιλύονται από τα δικαστήρια, αφού οι εφημερίδες «δικάζονται καθημερινά από το λαό».

Πρόκειται προφανώς για εξέλιξη των απόψεων του Γ. Κουρή, ο οποίος έχει κάνει μέσα από τις στήλες της «Α», τις πιο σκληρές —και αθέμιτες— επιθέσεις εναντίον άλλων εφημερίδων, που θα μπορούσαν να επιλυθούν ή με μηνύσεις ή με κας μεταξύ των εκδοτών. Εκτός κι αν αυτές οι νέες απόψεις έχουν κάποια σχέση με την εξασφάλιση της σιωπής των άλλων εφημερίδων, για ορισμένα σκάνδαλα του Γ. Κουρή ή για τις μηνύσεις που εκκρεμούν σε βάρος του από την υπόθεση που δημοσιεύουμε στις σελίδες αυτές.

χεται» τους εφοριακούς όταν έρθουν για έλεγχο. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, της ίδιας καλής μεταχείρισης έτυχαν και οι υπάλληλοι του Υπουργείου οικονομικών που ήρθαν για να διενεργήσουν έλεγχο για τα οικονομικά της εφημερίδας, μετά τη γνωστή απόφαση του Υφυπουργού Τύπου κ. Μαρούδα. Από αυτήν την άποψη θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέροντα τα συμπεράσματα της σχετικής έρευνας και για την «Α» και τις άλλες εφημερίδες, αν φυσικά οι αρμόδιοι παραλήπτες της αποφασίσουν να τη δώσουν στη δημοσιότητα.

ΠΟΙΟΙ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΟΥΝ ΤΟ ΧΟΥΝΤΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΤΗΣ «Α»;

Για το τελευταίο, δεν υπάρχουν προς το παρόν παρά αντίθετες ενδείξεις. Η κυβέρνηση —ή αρμόδιοι επί του Τύπου παράγοντες— αρέσκονται να επιβραβεύουν τους χουντικούς συντάκτες της «Α», που πρόσφατα πρωτοστάτησαν στους προτυλακισμούς και τις κοροϊδίες των απολυθέντων. Αναφερόμαστε στην περίπτωση του χουντικού —καταδότη Ντ. Κουτσούμη, του οποίου η αμαρτωλή φυλλάδα που εκδίδει στην Αίγυπτο, χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Τύπου και ο γιός του τοποθετήθηκε —με πρωτοβουλία του γεν. γραμματέα Τύπου στην Πρεσβεία του Καίρου, ίσως σαν αντάλλαγμα για το κάρφωμα δεκάδων Ελλήνων την περίοδο της χούντας και για τις τότε ύβρεις του εναντίον του σημερινού πρωθυπουργού.

Προτείνουμε λοιπόν να βραβευθεί ένας ακόμη συντάκτης της «Α». Πρόκειται για τον υπεύθυνο της στήλης «Μπας κι είσαι εσύ» που «κάρφωνε» διάφορους παράγοντες, γράφοντας αποκαλύψεις για τη χουντική τους δραστηριότητα. Πληροφορούμε λοιπόν την κυβέρνηση ότι πρόκειται για τον φασίστα κ. Καψάλη, εκδότη του φασιστικού περιοδικού «Στόχος». Ότι έγραψε ήταν σωστό, αφού ήξερε τα πράγματα από τα μέσα.....

Δεν αξίζει, λοιπόν, να βραβευθεί και ο άνθρωπος και η δημοκρατική «Αυριανή», προς δόξαν της υποκρισίας, της διαφθοράς και του κράτους Δικαίου που θέλει να υλοποιήσει η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ;

ΒΙΑΣΜΟΣ

Ποινικό αδίκημα: περιεχόμενο του νόμου και προβλήματα

της Αίρης Μπακούρου

Πολλές φορές, στη συζήτηση πάνω στο περιεχόμενο του βιασμού, απέναντι στην άποψη που βλέπει το βιασμό σαν μέσο κοινωνικής πίεσης των γυναικών, (βλέπε «Αντί», τχ. 219) χρησιμοποιείται το επιχείρημα: «πώς είναι δυνατόν από τη μια να παρουσιάζεται ο βιασμός σαν μέσο κοινωνικής πίεσης των γυναικών, κι από την άλλη, οι νόμοι της ίδιας κοινωνίας να τον καταδικάζουν σαν ένα από τα βαρύτερα εγκλήματα;»

Πραγματικά, η εικόνα που έχουμε κατ' αρχήν, στηρίζει καλά ένα τέτοιο επιχείρημα. Ο βιασμός, σύμφωνα με τον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα, θεωρείται κακούργημα και τιμωρείται με κάθειρξη. Μια όμως λεπτομερέστερη μελέτη του περιεχομένου του νόμου, της δικαστικής πρακτικής, και του τι τελικά εκφράζεται μέσα από αυτά, από και προς την κοινή γνώμη, ίσως μεταβάλλει αυτήν την εικόνα.

Η παρουσίαση όμως στοιχείων του περιεχομένου του νόμου περί βιασμών, απαντάει πρώτα σε μιάν άλλη, ουσιαστικότερη ανάγκη: να διερευνηθεί αν και κατά πόσο το νομικό αυτό πλαίσιο μπορεί σήμερα να συνεχίσει να υπάρχει, αν γεννιέται θέμα μεταβολής ή τροποποίησής του, και προς ποια κατεύθυνση θα μπορούσε να πάει μια τέτοια πρόταση.

Ο Ελληνικός Ποινικός Κώδικας είναι χωρισμένος σε κεφάλαια, που παρουσιάζουν ομαδοποιημένα κάποια εγκλήματα και την τιμωρία τους. Είναι ενδιαφέρον ότι, κατ' αρχήν, ενώ υπάρχει κεφάλαιο «εγκλημάτων κατά της προσωπικής ελευθερίας» μέσα στο οποίο περιλαμβάνεται η «παράνομος βία» ο βιασμός θεωρείται «έγκλημα κατά των ηθών». Μια πρώτη ερμηνεία του όρου είναι ότι

εγκλήματα κατά των ηθών είναι εκείνα που προσβάλλουν την κρατούσα γεννητική ηθική.

Έτσι λοιπόν, ο βιασμός δεν είναι, σύμφωνα με το νόμο, πρώτα από όλα μια πράξη βίας που καταπατάει την προσωπική ελευθερία ενός ατόμου, αλλά απλώς μια σεξουαλική πράξη που ξεφεύγει από κάποια όρια κρατούσας ηθικής.

Αυτή η «κρατούσα ηθική» απ' τη μια καταδικάζει τον βιασμό εκτός γάμου, κι απ' την άλλη τον θεωρεί απόλυτα επιτρεπτό μέσα στο γάμο. Βρισκόμαστε λοιπόν απέναντι σ' ένα σχήμα που ορίζει το βιασμό ανάλογα με το αν μια γυναίκα είναι νόμιμο κτήμα ενός άντρα ή όχι ανάλογα με την ελευθερία βούλησής της δικής της, να κάνει έρωτα μ' ένα άντρα ή όχι. Μήπως θα 'ταν λογικό να υποθέσουμε ότι η «εκτός γάμου» γυναίκα θεωρείται ήδη, από τον νόμο, κτήμα ενός άλλου άντρα —π.χ. του πατέρα—, και γι' αυτό τιμωρείται ο βιαστής; Γιατί ο βιασμός παρθένου είναι εκείνος που πιο εύκολα επισύρει την ποινή; Και γιατί, απ' την άλλη η γυναίκα που βιάστηκε θεωρείται, ακόμα και σήμερα, «ντροπιασμένη»; Γιατί το περιβάλλον της, ή και η ίδια ακόμη, αποφεύγουν να μιλήσουν για το βιασμό;

Η έκφραση «α-τιμάζεται η γυναίκα», έκφραση που λέγεται ακόμα, μας φέρνει πολύ κοντά σε παλιότερους ορισμούς του εγκλήματος του βιασμού, που μπορούν να δείξουν καθαρά την ιστορική πορεία και την κατ' αρχήν οπτική, που διατηρείται και μέσα στη σημερινή διατύπωσή του: Στον εβραϊκό νόμο, π.χ., βιασμός υπήρχε μόνο κατά παρθένου, και η τιμωρία του βιαστή ήταν ή να σκοτω-

θεί, ή να πληρώσει την «τιμή» της παρθενίας της κόρης, σε ασημένια νομίσματα, στον πατέρα. Βλέπουμε καθαρά εδώ ποιός θεωρείται θιγμένος από το βιασμό και γιατί.

Κι αν όλα αυτά φαίνονται μακριά από τη σημερινή πραγματικότητα, θα πρέπει ίσως να θυμίσουμε ότι είναι κοινή παρα-δικαστική πρακτική ακόμα και σήμερα η επιδίωξη μιας «συμφωνίας» ανάμεσα στο βιαστή και στην οικογένεια του θύματος, που μπορεί να είναι, είτε προσφορά να παντρευτεί τη βιασμένη για να αποσυρθεί η έγκληση, είτε αποζημίωση χρηματική για τη χαμένη «τιμή» της ξανά με αντάλλαγμα την απόσυρση της έγκλησης.

Κι έτσι να γιατί δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι, ενώ σε όλα τα ανάλογα σοβαρότητα ποινικά αδικήματα (π.χ. στα εγκλήματα κατά της ζωής, και στα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας που θεωρούνται κακούργηματα) η δίωξη είναι αυτεπάγγελτη, στον βιασμό, δίωξη χωρεί μόνο «επί εγκλήσει».

Πράγμα που σημαίνει ότι, ο βιασμός θεωρείται έγκλημα από τον νόμο, μόνο αν η παθούσα ζητήσει τη δίωξη του βιαστή και επιπλέον, ότι, ακόμα και αφού τον καταγγείλει, εκ των υστέρων, και μέχρι να βγει βούλευμα, η έγκληση μπορεί να αποσυρθεί και η δίωξη να πάψει. Μόνο αν ο βιασμός προκαλέσει δημόσιο σκάνδαλο, αν δημοσιοποιηθεί δηλαδή, διώκεται αυτεπάγγελτα.

Συμπέρασμα: Όσο ο βιασμός παραμένει «ιδιωτική υπόθεση» ανάμεσα στο βιαστή, στη βιασμένη και το στενό της οικογενειακό κύκλο, είναι καλό να δίνονται οι δυνατότητες να μείνει κρυφός —εδώ δεν επιδιώκεται η τιμωρία του βιαστή αλλά πρώτα και κύρια η προστασία της «τιμής» της γυναίκας, η απο-

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΡΟΜΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΣΑΥ ΑΝΙΧΤΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΝΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΗΣ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να εξαγορευθείμε για εξυπηρέτη τας ιδανεινείς με την ίδια ευνοεία και φυσική διάθεση όπως και παρτα

Ένας Φυσικός - Ηλεκτρονικός και Ένας Ηλεκτρολόγος - Ηλεκτρονικός είνε περιμένουν για να διαλέξετε μαζί το καλύτερο Stereo και τα λεφτά εας να πιέσουν τόπο

STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ .

σιώπηση της «ντροπής» της— κι έτσι βέβαια ανοίγεται και ο δρόμος για όλους τους πιθανούς διακανονισμούς—παρότι σήμερα αυτοί δεν ρυθμίζονται πια από το νόμο, αλλά συνήθως την πρωτοβουλία αναλαμβάνει ο πατέρας, αδερφός, ή κάποιος άλλος άντρας συγγενής της βιασμένης— και ο βιαστής.

Νομίζω ότι ήδη, μ' όσα είπα μέχρι τώρα, αρχίζει να διαγράφεται το πνεύμα του νόμου. Γι' αυτό και το συγκεκριμένο του περιεχομένου βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία με όλα τα παραπάνω. Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 336 του Ποινικού Κώδικα «ο διά σωματικής βίας ή δι' απειλής σπουδαίου και αμέσου κινδύνου εξαναγκάζων θήλυ εις εξώγαμον συνουσία τιμωρείται δια καθειρέως».

Είναι ενδιαφέρον ότι, σύμφωνα με το νόμο, βιασμός γίνεται μόνο κατά «θήλεως». Αυτό είναι άμεσα συνδεδεμένο με το γεγονός ότι βιασμός, πάλι σύμφωνα με τον υπάρχοντα νόμο, θεωρείται μόνο η συνουσία και τίποτε άλλο. Όλες οι άλλες πράξεις σεξουαλικής βίας που μπορούν να γίνουν σε μια γυναίκα ή σ' έναν άντρα ονομάζονται «ασέλγεια» και τιμωρούνται με πολύ μικρότερες ποινές.

Και οι δύο πιθανές ερμηνείες της επιλογής αυτής του νομοθέτη, το να θεωρήσουμε, δηλαδή, πως η είσοδος του πέους στον κόλπο είναι είτε η κατεξοχήν σεξουαλική πράξη που σπάει τον παρθενικό υμένα, ή, απ' την άλλη, η μόνη που δημιουργεί κίνδυνο εγκυμοσύνης, δεν αφορούν σε τίποτα άμεσα τη γυναίκα που βιάστηκε και τη δυνατότητά της να αποφασίζει με ποιον και πότε θα έχει μια σεξουαλική επαφή. Αντίθετα, και στις δυο περιπτώσεις, μιλάμε είτε για την «τιμή» της, που καταστρέφεται με το σπάσιμο του υμένα, είτε για την πιθανότητα εγκυμοσύνης, η οποία, σύμφωνα με σχόλια που συνοδεύουν τον νόμο (Γαρδίκας) δημιουργεί σοβαρό κίνδυνο γέννησης ε ξ ώ γ α μ ο υ τέκνου!

Κι έτσι, μέσα από την ανάγκη που αισθάνεται ο νομοθέτης να τιμωρήσει όχι όποιον με τη βία επιβάλλει οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη σε μια γυναίκα ή άντρα, αλλά συγκεκριμένα όποιον με την πράξη του δημιουργεί πιθανότητα γέννησης εξώγαμου τέκνου, περνάμε στο άλλο σοβαρό και χαρακτηριστικό

στοιχείο του νόμου που ήδη αναφέραμε παραπάνω: Βιασμός μπορεί να εννοηθεί μόνο έ-ξω απ' το γάμο. Πράγμα που πολύ απλά, σημαίνει ότι: βιαστής θεωρείται μόνο εκείνος που δεν έχει νομικά δικαιώματα πάνω στη χρήση του σώματος μιας γυναίκας. Και πάλι, δηλαδή, βρίσκμαστε απέναντι στην πλήρη «αντικειμενοποίηση» της γυναίκας. Τελικά ο βιασμός, μέσα στο νόμο, παρουσιάζεται σαν μια ιστορία καταπάτησης των δικαιωμάτων που έχει ένας άντρας (πατέρας ή σύζυγος) πάνω σε μια γυναίκα, από έναν άλλο άντρα.

Όσο κι αν φαίνεται τραβηγμένη μια τέτοια εκδοχή, το ίδιο το περιεχόμενο του νόμου βρίσκεται πιο κοντά σ' αυτήν, παρά στην άλλη, που παρουσιάζεται κατά καιρούς, σύμφωνα με την οποία ο βιασμός είναι έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας του ατόμου. Η δεύτερη αυτή ερμηνεία που έχει χρησιμοποιηθεί για τον ήδη υπάρχοντα νόμο, σε μια προσπάθεια «εκσυγχρονισμού» του, προσκρούει σε όλα τα σημεία του που ανέφερα μέχρι τώρα: Δεν μπορούμε να δεχτούμε ότι η «γενετήσια ελευθερία» μπορεί να αφορά μόνο γυναίκες, και ακόμα περισσότερο, δεν νοείται η γενετήσια ελευθερία να χάνεται, σαν δικαίωμα, μέσα στο γάμο. Πού λοιπόν, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το περιεχόμενο του άρθρου 336 αφορά την γενετήσια ελευθερία του ατόμου;

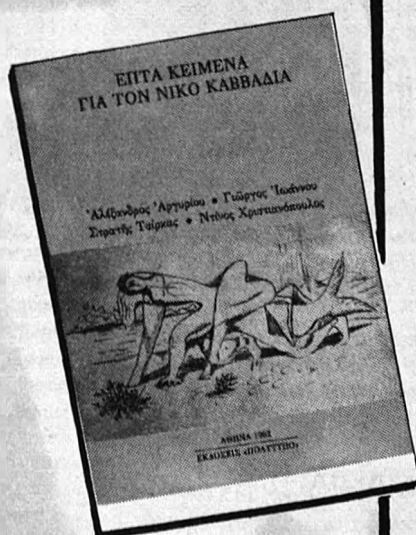
Θα 'θελα να κλείσω αυτή τη σύντομη παρουσίαση με κάποια αναφορά στη διαδικασία της νομικής δίωξης του βιασμού, και στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η βιασμένη γυναίκα που θα αποφασίσει να προχωρήσει σε καταγγελία: κατ' αρχήν ο βιασμός είναι το μόνο κακούργημα που το θύμα υποχρεώνεται να αποδείξει ότι έγινε, κι αυτό, όχι μόνο με την ιατροδικαστική ή ιατρική εξέταση του κορμιού της, και υπάρχουν στοιχεία για το πόσο αυτή η εξέταση μπορεί να είναι ένας δεύτερος βιασμός, αλλά και με την απάντηση σε μια σειρά ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις αυτές τυπικά, θα 'πρεπε να 'χουν μόνο σκοπό την διευκρίνιση των συνθηκών του βιασμού και τη διαπίστωση της μη-συναίνεσής της. Στην πραγματικότητα, μπορούν να επεκταθούν μέχρι τη διερεύνηση της προσωπικής

της ζωής, έτσι που το θύμα να φτάσει να αντιμετωπίζεται σαν κατηγορούμενη.

Πρόσφατο, σχετικά, παράδειγμα είναι η δίκη των βιαστών της Πούμπουρα, στην οποία, ένας από τους συνηγορούς των κατηγορουμένων, έκανε μια σειρά ερωτήσεων στο θύμα, που μοναδικός τους σκοπός ήταν να αποδείξουν ότι η Πούμπουρα μπορεί να μην ήταν «αμέμπτου ηθικής». Ερωτήσεις του τύπου «Μήπως οι γονείς σας σας απαγόρευαν να γυρίζετε τόσο αργά το βράδυ στο σπίτι;» ή «συνηθίζετε να απαντάτε σε άντρες που σας μιλούν στο δρόμο;» καθόλου δεν βλέπω τι σχέση είχαν με το συγκεκριμένο βιασμό. Η υπονοούμενη θέση είναι βέβαια πως μια γυναίκα που γυρίζει σπίτι της αργά παρά την πιθανή απαγόρευση των γονιών της, ή απαντά σε άντρες που της μιλάνε στο δρόμο, «τα θέλει» γενικά, και άρα πολύ πιθανά δεν βιάστηκε, αλλά συναίνεσε.

Μέσα σ' αυτήν τη λογική, οποιοδήποτε στοιχείο θα μπορούσε να «επιβαρύνει» τη θέση της βιασμένης γυναίκας και να μειώσει την αξιοπιστία της, ερευνάται σχολαστικά και παρουσιάζεται από τους συνηγορούς στο δικαστήριο—κι είναι θέμα τους δικαστών πια, το αν θα βαρύνει στην απόφασή τους: στις δίκες βιασμού συμμετέχουν ένορκοι. Πριν περίπου ένα χρόνο, στην Ελλάδα, μετά από αίτηση των συνηγόρων του κατηγορούμενου, οι γυναίκες ένορκοι που είχαν κληρωθεί να συμμετάσχουν σε μια δίκη βιασμού εξαιρέθηκαν, και η δίκη έγινε μόνο με άντρες ένορκους, κάτω από το σκεπτικό ότι οι γυναίκες ένορκοι δεν θα μπορούσαν να εκφέρουν αντικειμενική κρίση!

Όσο εντυπωσιακή κι αν φαίνεται μια τέτοια απόφαση, στην ουσία δεν κάνει άλλο παρά να επιβεβαιώνει το ιδεολογικό πλαίσιο που βρίσκεται πίσω από τον ίδιο τον νόμο, και στο οποίο αναφερθήκαμε πιο πάνω. Αν υποθέσουμε ότι οι γυναίκες σήμερα θα είχαν λόγους να απαιτήσουν να τις αφορά η απόφαση για το πώς, πότε και με ποιον, θα 'χουν μια σεξουαλική σχέση— και να 'χουν λόγο πάνω στο βιασμό τους — τότε η συζήτηση και η αλλαγή του υπάρχοντος νομικού πλαισίου είναι απαραίτητη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ»

ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Γράφουν: Αλέξανδρος Αργυρίου, Γιώργος Ιωάννου
Στρατής Τσίρκας και Ντίνος Χριστιανόπουλος

Μια συμβολή στη γνωριμία του ποιητή των «μακρινών οριζόντων» με κατάρθεση προσωπικών ενθυμήσεων και με μελετήματα για το έργο-του.

Στην ίδια σειρά, κυκλοφορεί προσεχώς:

Δ. Ι. ΙΑΚΩΒ: Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

του Κ.Β. Σακελλαρίου

Ο υπουργός Παιδείας κ. Απ. Κακλαμάνης συγκαλύπτει τα πρωτόφανη σκάνδαλα των «αγίων» Ιωαννίνων κ. Θεόκλητου Σετάκη και Κυδωνίας - Αποκορώνου (Χανίων) κ. Ειρηναίου Αθανασιάδη, που έχουν διαπράξει σε βάρος της περιουσίας του Δημοσίου και έχουν αποκαλυφθεί με τις εκθέσεις των οικονομικών επιθεωρητών κ. Κ. Μπέκιου και Νικ. Νοδaráκη - Β. Καλώτσου, που διενήργησαν, αντίστοιχα, οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο στις δημόσιες εκκλησιαστικές σχολές Βελλάς και Κρήτης.

Συγκεκριμένα, ο κ. Απ. Κακλαμάνης εντελώς παράνομα και αυθαίρετα κρατάει στο γραφείο και δεν αποστέλλει στους αρμόδιους εισαγγελείς τις πορισματικές εκθέσεις των παραπάνω επιθεωρητών του Υπουργείου Οικονομικών κι έτσι παρεμποδίζει την κίνηση της νόμιμης διαδικασίας για τη διενέργεια ανακρίσεων, την έκδοση βουλεύματος και την παραπομπή σε δίκη των υπεύθυνων «αγίων» μητροπολιτών για τα πελώρια σκάνδαλα σε βάρος της περιουσίας του Δημοσίου και για πολλές άλλες παραβάσεις του Ποινικού Νόμου.

1) Όπως έχει καταγγείλει το «ΑΝΤΙ», η υπ' αριθ. 481/31.7.82 πορισματική έκθεση των επιθεωρητών της 1ης και 9ης Επιθεώρησης Δημοσίων Διαχειρίσεων κ. Νικ. Νοδaráκη και Βασ. Καλώτσου, που διενήργησαν οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο στο εκκλησιαστικό Γυμνάσιο και Λύκειο Κρήτης από το έτος 1971 μέχρι το 1982, έχει υποβληθεί στο Υπουργείο Παιδείας και βρίσκεται στα χέρια του υπουργού κ. Α. Κακλαμάνη, από την 1η Οκτωβρίου 1982.

Σ' αυτή την έκθεση —όπως έχει αποκαλύψει το «ΑΝΤΙ»— οι δύο επιθεωρητές υπογραμμίζουν, ότι ο κ. Ειρηναίος φέρεται ως υπεύθυνος σοβαρών οικονομικών και διαχειριστικών ανωμαλιών σε βάρος της Δημόσιας Εκκλησιαστικής Σχολής Κρήτης.

2) Ο υπουργός κ. Α. Κακλαμάνης δεν αρκείται στο να συγκαλύπτει το σκάνδαλο του «αγίου» Χανίων κ. Αθανασιάδη, αλλά έχει διαπράξει κι άλλη εξοργιστική παρανομία. Συγκεκριμένα, στις 21 Οκτωβρίου 1982, ημέρα Πέμπτη και ώρα 2.10 μ.μ. μέσα στο γραφείο του, στο υπουργείο Παιδείας, δέχτηκε τον κατηγορούμενο «άγιο» και του έδωσε

ένα αντίγραφο της σε βάρος του πορισματικής έκθεσης των δύο επιθεωρητών! Όπως γνωρίζει και ένας πρωτοετής φοιτητής της Νομικής, μόνον ο ανακριτής —μετά την κίνηση της διαδικασίας για την ανάκριση— έχει δικαίωμα να δώσει στον κατηγορούμενο τα στοιχεία, για τα οποία κατηγορείται. Αυτά βέβαια, ισχύουν για όλους τους κοινούς θνητούς, ενώ ο «άγιος» Χανίων δεν είναι τοιούτος...

Με ειδικό «αγγελιαφόρο»

Στις 12 Νοεμβρίου 1982, το Υπουργείο Οικονομικών έστειλε με ειδικό «αγγελιαφόρο», στο ιδιαίτερο γραφείο του υπουργού Παιδείας, την πορισματική έκθεση του οικονομικού επιθεωρητή κ. Κ. Μπέκιου, που διενήργησε οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο στη Μονή Βελλάς κτλ. Η έκθεση του κ. Κ. Μπέκιου αποτελεί καταπλήτη κατά του «αγίου» Ιωαννίνων κ. Θεόκλητου Σετάκη, γιατί όπως έχει επανηλειμμένα και με υπεύθυνα στοιχεία καταγγείλει το «ΑΝΤΙ» κατηγορείται για υπεξαίρεση, παράβαση καθήκοντος, απιστία, παραβάσεις νόμων της πολιτείας κτλ. με αποτέλεσμα πρόκληση πελώριας οικονομικής ζημιάς στη Δημόσια Εκκλησιαστική Σχολή Βελλάς κτλ.

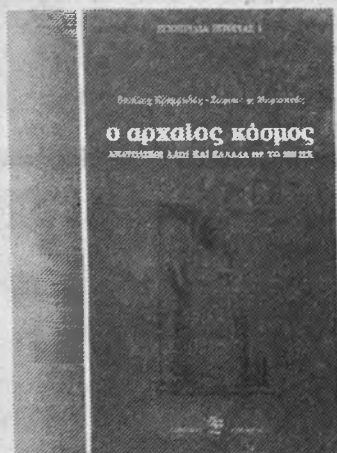
Κι αυτή την έκθεση —καταπλήτη κρατάει κλειδωμένη στο γραφείο του ο κ. Απ. Κακλαμάνης και δεν τη διαβιβάζει— όπως έχει υποχρέωση, για τη νόμιμη άσκηση των υπουργικών του καθηκόντων —στον αρμόδιο εισαγγελέα, για τις δέουσες δικαστικές ενέργειες.

Ο κ. Α. Κακλαμάνης, όμως, δεν σταμάτησε εκεί. Διέταξε να μην παραδοθεί ούτε ένα αντίγραφο της πορισματικής έκθεσης του επιθεωρητή κ. Κ. Μπέκιου στην αρμόδια υπηρεσία του υπουργείου Παιδείας, η οποία, σύμφωνα με το Νόμο, πρέπει να ενημερώνεται για κάθε έγγραφο που την αφορά κι η οποία έχει την ευθύνη των σχετικών εισηγήσεων.

Εξάλλου πρέπει να τονιστεί ότι η αρμόδια υπηρεσία του υπουργείου Παιδείας είχε προβεί στις νόμιμες ενέργειες και εισηγήσεις για τη προστασία της περιουσίας του Δημοσίου από την αρπακτική μανία του

Τα βιβλία της «Γνώσης»

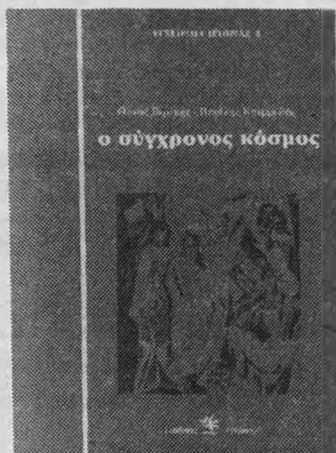
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Βασίλης Κρεμμυδάς -
Σοφοκλής Μαρκιανός

**Ο ΑΡΧΑΙΟΣ
ΚΟΣΜΟΣ**

(Ανατολική Λατρία και Ελλάδα ως το 323 π.Χ.)

Θάνος Βερέμης -
Βασίλης Κρεμμυδάς

**Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ
ΚΟΣΜΟΣ**

Βασίλης Κρεμμυδάς

ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

«αγίου» Ιωαννίνων κ. Σετάρη, αλλά αυτές τις υπεύθυνες ενέργειες και νόμιμες εισηγήσεις τις παρέκαμψε ο πρώην υπουργός Παιδείας κ. Α. Βερυβάκης. Ενώ ο κ. Α. Κακλαμάνης έσπευσε, ύστερα από εισήγηση του «ειδικού» συμβούλου κ. Α. Παπαδερού, να θέσει ουσιαστικά εκτός υπηρεσίας τον αρμόδιο τμηματάρχη, ο οποίος —όπως προκύπτει από επίσημα έγγραφα του υπουργείου Παιδείας κτλ.— έδωσε πραγματική μάχη για να αποκαλύψει τις δόλιες ενέργειες του «αγίου» Ιωαννίνων και τις αλληπάλληλες παρανομίες του «αγίου» Χανίων.

Υστερα από αυτά είναι φανερό ότι για την κάλυψη των καταγγε-
λιών σε βάρος των δύο «αγίων» αρχιερέων υπάρχει ευρύτατο κύκλωμα συμπεριόντων και διασυνδέσεων προσώπων, που έχουν λόγους να α-
γωνίζονται με σκοπό να μη σταλούν στον εισαγγελέα οι σχετικοί φά-
κελοι, γιατί —όπως λέγεται— στις κατηγορίες ιδιαίτερα κατά του «α-
γίου» Ιωαννίνων αναφέρονται και τα ονόματα πολύ «μεγάλων» προ-
σώπων.

Από το κακό στο χειρότερο

Εδώ και αρκετό καιρό, πολλά πράγματα στο Υπουργείο Παιδείας φαίνεται να πηγαινούν από το κακό στο χειρότερο. Οι ισχυρισμοί πολ-
λών ότι, ο υπουργός Παιδείας κ. Α. Κακλαμάνης δεν φαίνεται να ελέγ-
χει ευαίσθητους και σημαντικούς τομείς, δεν είναι αβάσιμοι. Και προ-
φανώς δεν ελέγχουν αυτούς τους τομείς οι λεγόμενοι φανατικοί «μι-
κροί» των τοπικών οργανώσεων, ούτε οι αγνοί αγωνιστές του ΠΑ-
ΣΟΚ. Αντίθετα. Υπάρχουν μια σειρά στοιχεία, που ναρκωθούν την
προσπάθεια για «αλλαγή», γιατί εκτός από έλλειψη στοιχειωδών προ-
σόντων είναι άτομα που συνεργάστηκαν με το δικτατορικό καθεστώς
και χάρη σ' αυτό αναρριχήθηκαν σε κρίσιμες θέσεις και τώρα παρι-
στάνουν τον δημοκράτη και τον αντιστασιακό!

Τέτοια άτομα πλαισιώνουν και τον υπουργό Παιδείας κ. Κακλαμά-
νη, όπως είχαν πλευρίσει και τον προηγούμενο κ. Α. Βερυβάκη. Και
αυτοί είναι εκείνοι, που συνεργάζονται στενά και με τους «αγίους» Ιω-
αννίνων και Χανίων και ανάμεσα σε άλλα παρεμποδίζουν την κίνηση
της ποινικής δίωξης τους για όσα διέπραξαν σε βάρος της περιουσίας
του Δημοσίου.

Αν τώρα συνδυαστούν οι διασυνδέσεις αυτών των ατόμων, χουντι-
κής προέλευσης, με τις θέσεις, που έχουν καταλάβει δεν είναι και τόσο
ανεξήγητα τα παρακάτω.

1. Γιατί η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Παιδείας δεν έκανε μέ-
χρι σήμερα καμιά ενέργεια, για να προσπείσει τα συμφέροντα του Δη-
μοσίου από τις αρκακτικές διαθέσεις του «αγίου» Ιωαννίνων κ. Σετάρ-
η; ο οποίος είναι ο πανίσχυρος παράγοντας της άκρας Δεξιάς στην
Ήπειρο, ο κομματάρχης του αρχηγού της Ν. Δημοκρατίας κ. Ε. Αβέ-
ρωφ και ο ευνοούμενος και προστατευόμενος του αρχιεπισκόπου κ.
Σεραφείμ.

2. Γιατί η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Παιδείας έδειξε πρωτοφα-
νή παθητική στάση απέναντι στον «άγιο» Χανίων κ. Αθανασιάδη (από
το γραφείο του κ. Α. Βερυβάκη διατάχθηκε να σταματήσει ο οικονομι-
κός έλεγχος, που μόλις είχε αρχίσει ο επιθεωρητής κ. Νικ. Νοδαράκης
κτλ.) και σήμερα καταχωνιάζει την πορισματική έκθεση με τις σε βά-
ρος του καταγγελίες.

Ο κ. Ειρηναίος Αθανασιάδης διορίστηκε παράνομο το 1971 ως διευ-
θυντής της Εκκλησιαστικής Σχολής Κρήτης από τον αρχιχουντικό
αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο Κοτσώνη και πρόσφατα απέστειλε έγγραφο
μήνυμα συμπαράστασης προς τον φιλοχουντικό «άγιο» Πειραιώς κ.
Καλλίνικο Καρούσο και του δηλώνει: «Είμαστε μαζί σας!».

Πού είναι η χρηστή διοίκηση;

Τα κουκουλώματα σκανδάλων όμως κάθε άλλο παρά συμπορεύον-
ται με την επαγγελία της κυβέρνησης για χρηστή διοίκηση. Η υιοθέτη-
ση μιας τέτοιας γραμμής οδηγεί στην ενίσχυση εκείνων των μηχανι-
σμών και αυτών των ατόμων, που ευνοούν την αποσύνθεση, αλλά και
τη συνέχιση εκείνης της πολιτικής και εκείνων των πρακτικών, που το
ΠΑΣΟΚ είχε καταδικάσει.

Η κυβέρνηση, μετά από τις πρόσφατες δηλώσεις του πρωθυπουργού
κ. Α. Παπανδρέου για υπονόμευση του κυβερνητικού έργου, πρέπει να
αντιμετωπίσει με διαφορετική λογική τέτοιες περιπτώσεις σαν αυτές,
που έφερε στο φως της δημοσιότητας το ΑΝΤΙ. Και θα είναι θετικό η
ειδική επιτροπή, που συγκροτήθηκε με πρωτοβουλία του πρωθυπου-
ργού να ασχοληθεί με όσα συμβαίνουν στο Υπουργείο Παιδείας. Γιατί οι
περιπτώσεις που κατήγγειλε με στοιχεία το ΑΝΤΙ και όσα σύντομα θα
φέρει στο φως της δημοσιότητας, είναι χαρακτηριστικές για το πώς
εννοούν ορισμένοι τη χρηστή διοίκηση και κυρίως πώς την εφαρμό-
ζουν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Στη σειρά των Σύγχρονων Ελλήνων Συγγραφέων
Μόλις κυκλοφόρησαν

ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΜΑΣΙΜΟΥ: ΚΑΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ ΜΟΥ

Ο συνδυασμός παλιών και νέων καταστάσεων και προβλημάτων, η στατικότητα
ενός κόσμου που φεύγει βαθύτατα τραυματισμένος από τις μνήμες της κατοχής και
του εμφύλιου, σε συνάρτηση με την κριτική ματιά για το σήμερα, είναι ο κεντρικός
αγωγός που υπόγει διασχίζει το σύνολο αυτών των διηγημάτων.

ΡΟΥΛΑΣ ΚΟΝΤΕΑ: ΤΟ ΡΗΧΟ ΠΗΓΑΔΙ

Η ρεαλιστική καταγραφή της κατάρρευσης των αξιών μιας μέσης μικροαστικής
οικογένειας. Η αμετάκλητη κυριαρχία των φυγόκεντρων τάσεων. Η συμβατικότητα
τα, η πλήξη, τα ναρκωτικά και οι απόπειρες εξόδου, αποτελούν τα κύρια χαρακτη-
ριστικά αυτού του μυθιστορήματος.

ΘΑΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: ΔΕΝ ΑΓΑΠΑΣ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΑ ΙΔΙΑ
ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Αν γράφω σήμερα αυτό το οφείλω στον πετροπόλεμο, στο κατηχητικό και στα
«Κλασικά Εικονογραφημένα». Το πρώτο μου έμαθε να είμαι άνθρωπος της δρά-
σης, το δεύτερο με εισηγάγε στον κόσμο των ιδεών και της ιδεολογίας και το τρίτο
στην αξία των παραμυθιών. Έφηβος πια αντικατάστησα τα δύο πρώτα με την Αρι-
στερά και το τρίτο με βιβλία χωρίς εικόνες.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΗΟΛΑΝΗ: PUSHER: ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΑΛΕΠΟΥΣ

Ένα εξαιρετικό σύγχρονο μυθιστόρημα. Η θρίλερ καθημερινότητα του κόσμου της
ηρωϊκής, οι πολιτικές ομάδες - συμμορίες και οι συμμορίες διοχέτευσης ναρκωτι-
κών, η κυριαρχία της βίας ανάμεσα στις σχέσεις των παλιών συντρόφων, το νέο
φοιτητικό κίνημα και οι καταλήψεις, το αδιάκοπο κυνηγητό από την αστυνομία
και η βία του κράτους. Μια επιαλτική εικόνα της σύγχρονης μητρόπολης.

Αθήνα: Ιπποκράτους 6
Ε' όροφος, τηλ. 36.01.956

ΛΑΝΣΟΝ ΛΟΥΣΙΕΝ

από
Γυναίμα
σέ
Γυναίμα

η γνωριμία μέ τό γυναικειό σώμα

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457

Λόγια, Λόγια, Λόγια και Έγκλημα

χανίας που σκορπά συνειδητά το θάνατο θερίζοντας την ανθρωπότητα, πρέπει να προσθέσουμε κι έναν ακόμη θετικό συντελεστή, καθαρά τοπικό, ελληνικό: το Θεό.

Σ' όλο τον κόσμο και στην Ελλάδα, οι επιστήμονες φωνάζουν πως η έγκαιρη διάγνωση σώζει ένα ποσοστό προσβληθέντων από τον άμεσο θάνατο.

Ποιος ακούει την έκκληση; Ποιος διαφωτίζει το λαό και την υπαίθρο; Μα κανείς φυσικά. Πότε φτάνει ο χωρικός στην πόρτα κάποιου νοσοκομείου; Όταν είναι ετοιμοθάνατος. Γιατί πρώτα έχει εξαντλήσει όλα τα τάματα στις εκκλησίες, σε αγιασμούς, ευχέλαια, νερό του άγιου Νεκταρίου, το λάδι από το καντήλι του ή κάποιου άλλου, για να πασαλειφτεί, κάπνισμα με ξερά λουλούδια του επιτάφιου!

Αναφέρω τους κατοίκους της υπαίθρου, γιατί παρατηρείται μια έξαρση της νόσου (του καρκίνου) που δεν διαπιστώσαμε να απασχολεί την πολιτεία. Σε χωριά που ο ογδοντάρης δουλεύει ακόμη στα χωράφια, που η θνησιμότης κυμαίνεται ανάμεσα 85 με 95, άνθρωποι που ζουν σε καθαρή και αμόλυντη ατμόσφαιρα και καταναλώνουν ελάχιστα βιομηχανοποιημένα προϊόντα, προσβάλλονται ξαφνικά από καρκίνο και μάλιστα καλπάζοντα. Σε χωριά που πριν δέκα χρόνια, είχαν ένα με δυό θανάτους κάθε είκοσι χρόνια, συνήθως από προχωρημένα γερατιά, πεθαίνουν την τελευταία τριετία πέντε με έξι άτομα, ανάμεσα τριανταπέντε με σαρανταπέντε, συνήθως από κήρωση του ήπατος.

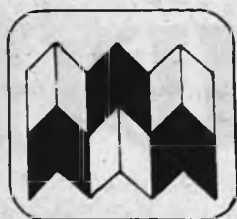
Οι ξαφνικές αυτές εξάρσεις δικαιολογούνται πολύ «απλά». Αμερικάνικες βιομηχανίες δοκιμάζουν διάφορα γεωργικά προϊόντα τους, με επικίνδυνα συστατικά, σε υπανάπτυκτες χώρες που, ανάμεσά τους, έχουμε την τιμή να συμπεριλαμβανόμαστε και μεις. Η Ελλάδα. Ότι τα προϊόντα αυτά είναι επικίνδυνα, δεν υπάρχει λόγος να μας το κρύβουν. Έχει ήδη καταγγελθεί από τον Τύπο το έγκλημα. Το διαπιστώνουμε και μόνοι μας. Θα το διαπίστωνε και το κράτος, αν αποφάσιζε κάποτε να έχει στατιστικά στοιχεία.

Θάνατος. Είναι ο κοινός και σύντομος μύθος της εποχής μας. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις των ογκολόγων που λάβανε μέρος στο τελευταίο Συνέδριο Ογκολογίας, στην Αθήνα, ο καρκίνος αποτελεί το κύριο πιάτο της ημέρας για την ανθρωπότητα (NEA 29-30.11.82).

- Καρκίνος ο αέρας που ανασαίνουμε.
- Καρκίνος οι τροφές που τρώμε.
- Καρκινογόνο το έδαφος που δεν απορρόφησε ακόμη (παρά την απαγόρευση) τις τεράστιες ποσότητες του καρκινογόνου DDT που πότισαν τη γη.
- Καρκινογόνα τα κρέατα των ζώων, μια και τρέφονται από τη μολυσμένη γη.
- Καρκινογόνοι φορείς τα αντιβιοτικά και οι ορμόνες που παρέχονται στα ζώα για να παχαίνουν γρήγορα και να βαραίνουν.
- Καρκινογόνα τα συντηρητικά των κονσερβοποιημένων κρεάτων.

Σ' αυτή την ανεξέλεγκτη και αχαλίνωτη ανάπτυξη της βιομη-

στον ΠΕΙΡΑΙΑ...

βιβλία - περιοδικά - αφίσσες

πρισμα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

μπουμπουλινάς 48 και υψηλάντου - τηλ. 4172366

Αλλά ενδιαφέρεται αλήθεια κανείς για τούτο το Λαό;

Πέθανε προχθές, στις 28.11ου, στον Ευαγγελισμό, ένας άντρας, απ' αυτούς που λέμε «θεριά», στα 42 του χρόνια, τριάντα δυο μέρες μετά την εισαγωγή του.

Από τότε όμως ήταν άρρωστος; Σε μια εξέταση που του έγινε πριν από δέκα χρόνια, προκειμένου να προσληφτεί σαν εργάτης στη ΔΕΗ διαπιστώθηκε η Χώτσικιν. Τον παρέλαβε ο γιατρός Μαραγκουδάκης —αναφέρω το όνομα για την μαρτυρία του εγκλήματος— που του αποκάλυψε την αλήθεια. Τον υπέβαλε σε θεραπεία και τον έστειλε στο χωριό του, αφού τον εφοδίασε με μια σειρά ενέσεις και ρητές εντολές. Τον βεβαίωσε, δηλαδή, ότι αν ξαναγύριζε σε τακτό χρονικό διάστημα για ανανέωση της θεραπείας, δεν είχε να φοβηθεί τίποτε. Είναι εξάλλου γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια η Νόσος θεραπεύεται, φτάνει να διαγνωστεί εγκαίρως.

Το θηρίο κατέβηκε στην Κρήτη. Στο δρόμο για το χωριό του, υπάρχει ένας άγιος, που οι παπάδες, πριν σαράντα τόσα χρόνια, είχαν σκηνοθετήσει για λογαριασμό του ένα ποινικό θαύμα. Εκμεταλλεύτηκαν την πτώση ενός λεωφορείου στον γκρεμό και διαδύσανε πως ο άγιος τιμώρησε τον οδηγό που αρνήθηκε να σταματήσει όταν κάποιος ζήτησε να κατέβει ν' ανάψει ένα κερί. Έκτοτε δεν υπήρχε περίπτωση να περάσει πεζός, καβαλάρης ή επωχούμενος και να μη σταματήσει για κερί. Το μικρό εκκλησάκι που εγώ θυμάμαι, γίνθηκε με τα χρόνια ένα τεράστιο συγκρότημα. Δεν πλούτισαν μόνοι οι παπάδες, αλλά και όσοι είχαν την έμπνευση να πουλούν στους απειλούμενους από τον άγιο προσκυνήτες, από σουβλάκι μέχρι τυριά, ανθοτύρους, ποτά κτλ.

Εκεί, στον Άι-Γιώργη το Σελινάρη, κατέβηκε και το θηρίο, ο Γιώργης, στην επιστροφή του. Στο ένα χέρι το πακέτο με τις ενέσεις για τη χημιοθεραπεία και στο άλλο μια πέτρα. Μπροστά στην εικόνα του τιμωρού άγιου κοπάνισε τις ενέσεις με την πέτρα. «Εγώ Άι-Γιώργη μου, είπε, εμπιστεύομαι την υγείά μου σε σένα που κατέχεις κι άσε τους γιατρούς να λένε».

Έζησε δέκα χρόνια εργαζόμενος χειρονακτικά δέκα μέ δώδεκα ώρες τη μέρα. Τα τέσσερα τελευταία χρόνια υποφέρει από α-

βάσταχτους πόνους στην περιοχή του στομάχου. Αρχίζει τα ξόρκια, τα ματζούνια και τ' αγιωτικά. Τάζει καντήλια και λαμπάδες. Μόνο σε γιατρό δεν πηγαίνει. Όταν εισάγεται στον Ευαγγελισμό στις 26 του Οκτώβρη με υψηλό πυρετό, ο αιματολόγος Μ. Νικηφοράκης μου δήλωσε απελπισμένος: Καμιά ελπίδα. Παράλληλα με τη Χώτσικιν δρούσε και μια καλπάζουσα κήρωση του ήπατος.

Δεν πίστευε στους γιατρούς. Τους παραδόθηκε υποχρεωτικά. Κάτω από το μαξιλάρι του υπήρχε ένα μπουκάλι με λάδι του αγίου Νεκτάριου και εικόνες άλλων αγίων. Όταν έπεσε σε κώμα η γυναίκα του τον πασάλειβε και μονολογούσε. «Μα πού 'ναι ο Θεός; Καλά εμένα, μα αυτόν και τις προσευχές του, τόσα χρόνια, δεν τις άκουε; Δεν τότε λυπήθηκε;».

Ντροπή! Ντροπή στις αφρικάνικες λιτανείες μας. Ντροπή στην κάλυψη του εκκλησιαστικού σκοταδισμού. Και ντροπή στο κράτος που αφήνει το λαό του στο έλεος αγράμματων παπάδων, θαυμάτων και αγίων.

Ο λαός πρέπει να διαφωτιστεί και να πανικοβληθεί. Ότι κι αν σημαίνει ο πανικός, πάντως δεν είναι θάνατος. Και θάνατος τσάμπα. Είναι απαράδεκτο.

Να υποχρεωθούν οι ίδιοι οι παπάδες να κηρύξουν ότι ο θεός είναι ανίσχυρος να διαφυλάξει τους αθώους από τη μάστιγα του καρκίνου.

Αρκούν οι παραχωρήσεις στην Εκκλησία από πολιτική σκοπιμότητα και μόνο.

Είναι απαράδεκτο να ταυτίζεται το κράτος συνειδητά με τα δυό εγκλήματα, αποσιωπώντας απάνθρωπα τους κινδύνους που φέρουν: την απληστεία του καπιταλισμού από τη μια και τον σκοταδισμό της Εκκλησίας από την άλλη. Και τα δυό θανατηφόρα. Και το πρώτο δεν μπορεί να το πολεμήσει αποτελεσματικά για την ώρα.

Την θείκη πανάκεια όμως; Αυτήν θα την αφήσουμε να θερίζει για να μη δυσαρεστήσουμε την Εκκλησία που στάθηκε σ' όλη τη διάρκεια της νεότερης Ιστορίας μας στην όχθη του εχθρού, με τους βασανιστές και τους προδότες;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΜΕΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ

Κριτικά δοκίμια για θεσμούς, γεγονότα και καταστάσεις. Οδοιπορικό των αποτυχιών και απογοητεύσεων της μεταπολεμικής περιόδου, με σαρκασμό και αναζήτηση της προσωπικής-μας αλήθειας:

● Στρατιωτική θητεία ● Δημοσιογραφία ● Κομματική ένταξη ● Επάγγελμα ερευνητής ● Λειτουργήματα πολιτευτής ● Καταλήψεις ● Ήταν ο Νέρων α-ριστερός; ● Διακοπές ● Επιμύθια, ψιμύθια, παραμυθίες

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

Τα δικαιώματα των πεζών

Είναι περιττό να τονισθεί ο ρόλος του ΙΧ, κοινωνικός και ιδεολογικός, στη ζωή του νεοέλληνα. Δείκτης κοινωνικής ανόδου, σημείο «μη επιστροφής», συντήρηση κοινωνικών και ιδεολογικών αξιών. Μέσα στην όλη ανάπτυξη της νεοελληνικής κοινωνίας μας, το ΙΧ, είχε ιδιαίτερα ξεχωριστή θέση. Ταυτίστηκε με πρότυπα, αξίες, τρόπο ζωής, πρόοδο, ανάπτυξη και ακόμα τον πολιτισμό.

Οι διαμαρτυρίες και οι πορείες των ΙΧ μετά τα πρόσθετα τέλη κυκλοφορίας, ήταν φυσικό να βρουν την απόλυτη πολιτική κάλυψη της Δεξιάς. Η κυβέρνηση, όταν ανακοίνωνε τα μέτρα παρέπεμψε και πάλι στις καλές της κατασκευές του μετρώ, αλλά και τα προβλήματα της ανάπτυξης των μαζικών μέσων συγκοινωνίας. Ήταν επόμενο έτσι και εξαιτίας της αντιφατικότητας των κυβερνητικών μέτρων τα ΙΧ να γίνουν το κυρίως θέμα, και να αποκτήσει πολιτικές διαστάσεις. Οι μαύρες πλερέζες των ΙΧ ήταν η έκφραση της «κοινωνικής» διαμαρτυρίας και οι πορείες έδωσαν τη δυνατότητα στη ΝΔ να πραγματοποιήσει μια πολιτική σύγκρουση με την κυβέρνηση σε ένα θέμα με «λαϊκή» βάση.

Η όλη «σύγκρουση» έτσι «αποκατέστησε» το ΙΧ στον κυρίαρχο ρόλο του στην καθημερινή ζωή και επέβαλλε το «δικαίωμα» του ΙΧ. Αποτέλεσμα να περιορισθούν και να εξαφανιστούν κοινωνικά προβλήματα και προβλήματα καθημερινής ζωής. Η οργάνωση μιας διαδήλωσης για το μετρό π.χ. ή για το κυκλοφοριακό ή για τα μαζικά μέσα μεταφοράς ή για την ανυπαρξία σιδηροδρομικού δικτύου ή για τη ρύπανση να κινδυνεύουν από τους «μη προνομιούχους» ιδιοκτήτες ΙΧ να χαρακτηρισθούν μέχρι και υπονόμηση της ... αλλαγής. Κανείς δεν έβαλε το πρόβλημα γιατί π.χ. ο Αθηναίος δεν μπορεί να πάει στο Λαύριο, παρά μόνο με ΙΧ. Κανείς δεν μίλησε γιατί ο πεζός στην Πανεπιστημίου ή σε οποιοδήποτε κεντρικό δρόμο της Αθήνας δεν έχει δικαίωμα να περπατήσει και πρέπει ή να οδηγήσει ή να παραχωρήσει όλα του τα δικαιώματα στο αυτοκίνητο. Κανείς δεν διαμαρτυρήθηκε γιατί ο εργαζόμενος πρέπει να διαθέτει 3 ή και 4 ώρες από τον ελεύθερο χρόνο του για να κατακτήσει το δικαίωμα της μεταφοράς σπίτι του ή στον τόπο της εργασίας του.

Δεν υποστηρίζει κανείς να μην υπάρχουν τα ΙΧ. Ούτε ότι δεν είναι αναγκαία στη σημερινή οργάνωση της κοινωνίας. Για τα δικαιώματα των πεζών όμως και τα δικαιώματα των «προνομιούχων» μη κατόχων ΙΧ ποιος θα μιλήσει;

Ο «ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ» ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΧΟΠ

Το σχέδιο θεσμικού νόμου που έδωσε στη δημοσιότητα το ΥΧΟΠ, είναι ένας μάλλον αποτυχημένος συνδυασμός ριζοσπαστικών αντιλήψεων, υποτονικών εισηγήσεων και λογοκρίμενων προτάσεων, μιας επιτροπής εμπειρογνομόνων και πολλαπλών υπερρεσιακών επεμβάσεων.

Όπως είναι, λοιπόν, φυσικό, από την ίδια τη διαδικασία της παραγωγής του αντανάκλα περισσότερο την αδυναμία των παραγόντων του Υπουργείου να προβάλλουν μια ρεαλιστική και συγχρόνως αντιπροσωπευτική άποψη για το νοικοκύρεμα της νομοθετικής αταξίας των προβλημάτων του περιβάλλοντος και λιγότερο τη διαστροφή κάποιων διακυρμένων προθέσεων. Α-

ντανάκλα επίσης τις εκ των πραγμάτων περιορισμένες δικαιοδοσίες του υπουργού ΧΟΠ σε ότι αφορά την άσκηση μιας συνολικής περιβαλλοντικής πολιτικής. Δηλαδή, μιας πολιτικής που η εμπέλειά της να ξεπερνά τους τεχνικούς χειρισμούς για την αντιμετώπιση του νέφους.

Διαβάζοντας κανείς το κείμενο πίσω από τις γραμμές —αν είναι εξασκημένος σ' αυτό το είδος της ανάγνωσης— βλέπει ως πρώτο συμπέρασμα πως η αντίθεση ανάμεσα στο σημερινό μοντέλλο ανάπτυξης και στο περιβάλλον καταργείται, εν ονόματι της συνεργασίας των αντιτιθεμένων συμφερόντων. Έτσι έχουμε τα εξής δίπολα συνεργασιών: πολιτικής-κράτος, τοπική αυτοδιοίκ-

ση-κεντρική εξουσία, επιστημονικοί φορείς-διοίκηση, επιχειρηματικοί παράγοντες-διοίκηση, καθώς και όλους τους δυνατούς συνδυασμούς αυτών.

Κάπου σ' όλες αυτές τις σχέσεις παρίσταται και ο Ενιαίος Φορέας Περιβάλλοντος (ΕΦΠ) ως αποδέκτης του προϊόντος της συνεργασίας και ως εισηγητής των προτάσεων προς αρμόδια όργανα. (Ο ΕΦΠ, πρώην ΠΕΡΠΑ και κατόπιν Ελιτελικό Γραφείο Αντιρρύπανσης και μετά πάλι ΠΕΡΠΑ έως ότου ξαναβαφτιστεί).

Όμως, πουθενά σ' αυτό το σύμπλεγμα δεν αναφέρεται ούτε το επίπεδο στο οποίο είναι δυνατόν να λυθούν κάποιες διαφορές —αν η κοινωνική συναίνεση κατά λάθος τις αναδείξει— ούτε τα θεσμικά όργανα που είναι εξουσιοδοτημένα να παίρνουν αποφάσεις, ούτε τέλος οι δομές που θα καταστήσουν τις υποσχόμενες συμμετοχές πραγματοποιήσιμες.

Με τον τρόπο αυτό μπορούν ανώδυνα να διατυπώνονται προτάσεις όπως «οι πολίτες έχουν δικαίωμα και καθήκον να συμβάλουν στη λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος... καθώς και στη διαμόρφωση διοικητικών αποφάσεων ή στη λύση διαφορών...».

Με την ίδια επίσης ευκολία ανατίθεται στους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να εκπονούν περιβαλλοντικά σχέδια και προγράμματα, ανεξάρτητα από το αν είναι επενδεδυμένα με κάποια αντίστοιχη ικανότητα, ανεξάρτητα αν το μερίδιό τους ακόμα και στον νέο προϋπολογισμό δεν ξεπερνάει το 2,5% των τακτικών εσόδων.

Κανείς τέλος δεν απαγορεύει στον ΕΦΠ να επεξεργάζεται θέματα περιβαλλοντικής πολιτικής και προγράμματα, σε κεντρικό μάλιστα και σε περιφερειακό επίπεδο, χωρίς να είναι ούτε ενιαίος, ούτε αποκεντρωμένος, ούτε χρισμένος με εξουσίες αποφασιστικές.

Θα θέλαμε να αποφύγουμε τον πειρασμό να τοποθετηθούμε αναλυτικά στις επί μέρους ενότητες αφού το σύνολο δεν συνιστά παρά ένα ετερόκλητο και ασυνεπές μωσαϊκό. Γιατί είναι προφανές πως το πρώτο μέρος του κειμένου που χαρακτηρίζεται με τον τίτλο εισηγητική έκθεση, δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνο τις πολύ προχωρημένες πράγματι απόψεις του συντάξαντος, όπου οι έννοιες της αντικειμενικής ευθύνης, της συλλογικής προκατοχής του ρυπαυμένου χώρου ή της μετάθεσης του βάρους της απόδειξης της ρύπανσης από τον βλαπτόμενο σ' εκείνον που ρυπαίνει, ανατρέπουν τους ισχύοντες περί δικαίου κώδικες και καταστρατηγούν τους υφιστάμενους κανόνες του παιχνιδιού. Θα ήταν πράγματι ενδιαφέρον να παρακολουθήσει κανείς την τύχη του μέρους αυτού της εισαγωγής,

που υποτίθεται πως εκφράζει και την φιλοσοφία του ποιήματος, μετά την επέμβαση του συναρμοδίου υπουργού της Δικαιοσύνης που ήδη πρόλαβε να τοποθετηθεί αντιδιαμετρικά. Από τα υπόλοιπα στο δεύτερο μέρος, όπου η μέθοδος της κοπτικής-ραπτικής κατάφερε να προκαλέσει δραματική πτώση του επιπέδου γραφής, ενδιαφέρον παρουσιάζει η παράγραφος των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, όπου η συντακτική διαστροφή του κειμένου μαρτυρά και τις συγκρούσεις που προηγήθηκαν ανάμεσα στους εισηγητές του. Το αποτέλεσμα είναι ότι μια απ' τις πιο ουσιαστικές διατάξεις, που ακόμα και μόνο μέσω αυτής θα μπορούσε να ασκηθεί ένας αποτελεσματικός έλεγχος και μια λειτουργική παρέμβαση του κοινωνικού σώματος, εκφυλίζεται σε «γνωμάτευση για προτεινόμενες εναλλακτικές λύσεις» μεσολαβώντας πάντοτε του ΕΦΠ. Δηλαδή, με πιο απλά λόγια, αν θέλετε να εγκαταστήσετε το πετροχημικό σας εργοστάσιο στο Μεσολόγγι, δεν έχετε παρά να υποβάλλετε μια έκθεση, και ένας καλός σύμβουλος του Υπουργείου θα σας υποδείξει τις οδηγίες που θα πρέπει ν' ακολουθήσετε. Αν δεν συμμορφωθείτε τόσο το χειρότερο γι' αυτόν, αφού θα μπορείτε πάντα να προσφύγετε στα Υπουργεία Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, ή Εθνικής Οικονομίας, ως πλέον αρμόδια, υπεύθυνα και εξ ορισμού αναπαιστικά.

Στο τέλος, αν φτάσει κανείς μέχρι εκεί, διατρέχοντας τον αβυσσικό κατάλογο των «αντικειμένων προστασίας» του νόμου, δεν θα μπορέσει να μην αναρωτηθεί για δυο φαινομενικά αθώες παραλήψεις. Η πρώτη αφορά τις έννοιες του οικοσυστήματος καθώς και της άγριας χερσαίας φύσης. Η δικαιολόγηση έρχεται συνειρμικά, αφού τα στοιχεία αυτά δεν θεωρούνται παρά ως φυσικοί πόροι που είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν και μάλιστα για σκοπούς πλουτοπαραγωγικούς. Η χρησιμοποιητική αυτή προσέγγιση του περιβάλλοντος —το ΥΧΟΠ ως μη ξεχνάμε πως ανήκει στα «τεχνικά» υπουργεία— εκτός του ότι αποκαλύπτει την εγγεγραμμένη στην αναπτυξιακή φαντασία φιλοσοφία, νομιμοποιεί —εξ αντικειμένου, αν όχι εμπροθέτως— την πολυδιάσπαση και την διάχυση των αρμοδιοτήτων. Η φύση με τις ομορφιές της και τις καταστροφές της θα συνεχίσει να «ανήκει» στο Υπ. Γεωργίας.

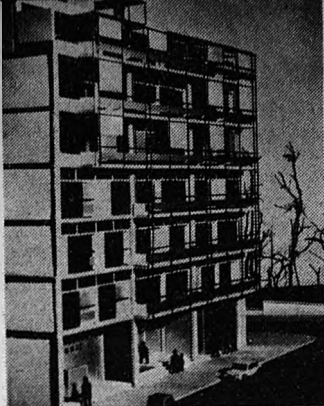
Όσο για το εργασιακό περιβάλλον —η δεύτερη παραλήψη— θα πρέπει να μην παραχωρήθηκε από το Υπ. Εργασίας ή από την ΓΣΕΕ. Και παρόλο που το νέφος, η Αθήνα, οι βιομηχανικές περιοχές είναι προϊόντα μιας ταξικής κοινωνίας και πολιτικής, δια λόγους μεθοδολογικούς και μόνο, κάθε τάξη θα πρέπει να 'χει και το Υπουργείο της.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

● Μια φιλότιμη, αξιοπρόσεκτη και ουσιαστική προσπάθεια στο χώρο των εκδόσεων Ελλήνων κλασικών και συμβολή στη γνώση της σκέψης και των ιδεών τους αποτελούν οι **Δημοσθένους λόγοι** (3 τόμοι) και οι **Ιστορίες Ηροδότου** (2 τόμοι).

Η πρωτοβουλία των εκδόσεων «Δ.Ν. Παπαδήμα» για τη φωτοτυπική έκδοση των παραπάνω έργων από τις κλασικές εκδόσεις Teubner της Λειψίας είναι σημαντική και η όλη προσπάθεια βοηθά στο να γίνουν προσιτά σε ευρύτερο αναγνωστικό κοινό έργα των Ελλήνων κλασικών.

● Κυκλοφορεί το 5ο τεύχος του περιοδικού **Οικολογία και περιβάλλον**. Σ' αυτό το τεύχος μεταξύ άλλων γράφουν οι: Α. Βαλαβανίδης «Ο αμιαντός προκαλεί καρκίνο στον άνθρωπο», Ηλίας Ευθυμιόπουλος «Ήπιες μορφές ενέργειας: στο σταυροδρόμι κρίσιμων αποφάσεων», Δημ. Γερούκαλης «Η προστασία του περιβάλλοντος και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης». Διαβάσαμε ακόμη δυο

● Στο άρθρο, «Αστική πολυκατοικία στην Αθήνα. Μια έκθεση από τη σύγχρονη ελληνική αρχιτεκτονική», στη λεζάντα της φωτογραφίας μακέττας του αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη, στην Βασ. Σοφίας 2 και Ηρώδου Αττικού (1962), ο «δαιμόν» έγραψε, Δημ. Κωνσταντινίδη, αντί του σωστού Άρη Κωνσταντινίδη.

αφιέρωματα. «Οικολογία και πολιτική» και «Περιβαλλοντική εκπαίδευση».

Στο περιοδικό, που συμπλήρωσε ήδη ζωή πέντε τευχών, εκφράζονται απόψεις και μια νέα προβληματική για το οικολογικό πρόβλημα, καθώς επίσης και για θέματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Ένα λάθος και μια παράλειψη έγιναν στο άρθρο του Γιάννου Παπαντωνίου Ευρωβουλευτή του ΠΑΣΟΚ, με τίτλο «Οικονομική κρίση, οικονομική πολιτική και σοσιαλισμός». (ΑΝΤΙ τχ. 220). Στην τρίτη παράγραφο, στη 14η σειρά γράφεται: «... επιδεινώνει τον πληθυσμό και μπορεί να οδηγήσει...». Το σωστό είναι «... επιδεινώνει τον πληθωρισμό και μπορεί...».

Στην τέταρτη παράγραφο, στην 7η σειρά γράφεται: «... ρίχνει το βάρος στον περιορισμό των δημοσίων ελλειμμάτων με τη δραστηκή περιστολή των κοινωνικών δαπανών, και τη δημιουργία μαζικής ανεργίας». Υπάρχει μία

σοβαρή παράλειψη. Πρέπει να διαβασθεί το κείμενο ως εξής: «... ρίχνει το βάρος στον περιορισμό των δημοσίων ελλειμμάτων με τη δραστηκή περιστολή των κοινωνικών δαπανών, και τη μείωση του πληθωρισμού με την άσκηση περιορισμένης νομισματικής πολιτικής και τη δημιουργία μαζικής ανεργίας». Η φράση αναφέρεται στη στρατηγική βιομηχανικής αναδιάρθρωσης που ακολουθείται, με διάφορες παραλλαγές από τα συντηρητικά κόμματα που βρίσκονται σήμερα στην εξουσία.

Ελπίζουμε στην κατανόησή σας και ζητούμε συγγνώμη από τον αρθρογράφο και τους αναγνώστες μας.

Και όμως είναι το 1984...

Η Αθηνά Καλλιανέση, παίρνοντας αφορμή τη συζήτηση για τον εορτασμό των εκατό χρόνων από τη γέννηση του Κώστα Βάρναλη, κάνει την ακόλουθη διευκρίνιση:

Για λόγους γενικότερης τάξης κι επειδή, καθώς ακούω, ετοιμάζονται διάφοροι εορτασμοί κι αφιερώματα, θα ήταν σκόπιμο να διαλυθεί η σύγχυση που έχει δημιουργηθεί γύρω από το έτος γεννήσεως του Κώστα Βάρναλη.

Συγκεκριμένα, ο Βάρναλης στα τελευταία χρόνια της ζωής του (1970-74) δήλωσε σε αυτοβιογραφικά σημειώματα κι επιστολές ότι «πρέπει να γεννήθηκε στα 1883» κι όχι στα 1884 όπως ήταν γνωστό ως τότε.

Οστόσο στο Αρχείο του ποιητή

βρέθηκε το Βαπτιστικό του όπου πιστοποιείται ρητά ότι «κατά το τρέχον έτος 1884 την 14ην Φεβρουαρίου εγεννήθη εκ νομίμου συνουκείας γονέων Ορθοδόξων (...) παιδίον άρρεν όπερ βαπτισθέν τη 13 Μαΐου (...) ωνομάσθη Κωνσταντίνος».

Σχετικά με το ποιοι ήταν οι λόγοι που ο Βάρναλης στο τέλος της ζωής του θέλησε να μεταθέσει το έτος γεννήσεώς του στα 1883, μόνον αόριστες υποθέσεις μπορούν να γίνουν.

Το γεγονός παραμένει ότι ήταν συνεπέστερο προς τα πράγματα να εορτασθούν τα εκατό χρόνια από τη γέννηση του ποιητή το 1984.

Αθηνά Καλλιανέση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Καρλ Μαρξ

Grundrisse

εισαγωγή

Εκδόσεις Ασυνέχεια

ANNA ΜΠΑΛΛΗ

ΦΑΚΕΛΟΣ ΤΣΑΠΜΑΝ

α) Ποιά ήταν η Τσάπμαν;
β) Γιατί ήρθε στην Ελλάδα;
γ) Ποιοι και γιατί τη σκότωσαν;

εκδοσεις αλεβιζοπουλος

Φειδίου 14-16 Αθήνα 142

τηλ. 360.0059

Το βιβλίο - έκπληξη!

ΛΕΩΝΙΔΑ ΡΗΓΑ

ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΣΥΜΠΑΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α/φών ΤΟΛΙΔΗ Σόλωνος 71

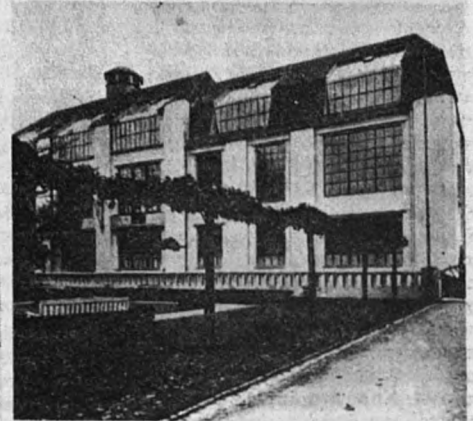
... Από τα ελληνικά λογοτεχνικά βιβλία, που έλαβα και διάβασα τα τελευταία χρόνια, το δικό σας είναι τό καλύτερο...

ΣΤΑΜ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Ομότιμος καθηγητής του Πανεπ/μίου Θ/νίκης στην έδρα της Νεοελληνικής Φιλολογίας

Η έκθεση του Μπάουχαους

Την τεράστια —διεθνώς— απήχηση του Bauhaus κοινοποίησε στο ελληνικό κοινό η έκθεση που οργανώθηκε στην Εθνική Πινακοθήκη σε συνεργασία με τις γερμανικές αρχές. Πρόκειται για μιαν υποδειγματική στην παρουσίασή της εκδήλωση καθώς επιχειρείται εδώ μια όσο γίνεται πιο σφαιρική ενημέρωση του κοινού. Η τελευταία είναι εφικτή καθώς πέρα από τα συγκεκριμένα δείγματα της πολυδιάστατης καλλιτεχνικής δραστηριότητας του Μπάουχαους: σχέδια και μελέτες των μαθητών, δημιουργίες των καθηγητών στους χώρους της ζωγραφικής, της γλυπτικής, της αρχιτεκτονικής, των κατασκευών, των εφαρμοσμένων τεχνών κ.α υπάρχει ένα πολύ πλούσιο φωτογραφικό υλικό, έγχρωμες διαφάνειες σε εναλλακτικές προβολές, πολυθέαμα, κατ' ε-ξοχήν ενημερωτικά κείμενα και ένας πολύ περιεκτικός σε κείμενα και φωτογραφίες κατάλογος.

Από αριστερά: Άλμπερτ, Σέπερ, Μους, Μοχόλν-Νάγκν, Μπάγιερ, Σμιθ, Γκρόπιους, Μπρόγιερ, Καντίνκι, Κλέε, Φεϊνγκερ, Στουλζ, Σλέμερ. Δεξιά, το κτίριο του Μπαουχάους στη Βαϊμάρη.

Ιδρυμένο το 1919 στη Βαϊμάρη το Μπάουχαους λειτούργησε στην πόλη αυτή μέχρι το 1925 οπότε έμμεσα αναγκάστηκε —λόγω της αντίδρασης των αρχών της Τουρικής— να μεταφερθεί στο Ντεσσάου κι από εκεί το 1928 στο Βερολίνο. Εδώ οι Ναζί έκλεισαν τις Πύλες του το 1933. Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά του Μπάουχαους πάντως είναι ότι η ανά τον κόσμο επίδρασή του, τα διδάγματα κι οι στόχοι του ενισχύθηκαν ιδιαίτερα αφού του έκλεισε. Οι προσωπικότητες —διεθνούς κύρους και διαφόρων εθνικοτήτων— που διδασκαν και διδάχτη-

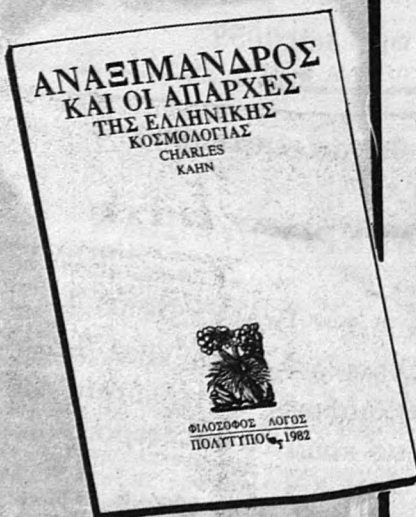
καν σε αυτό μετέφεραν σε όλο τον κόσμο σε διάφορα Ινστιτούτα, Κολλέγια και Πανεπιστήμια τον τρόπο διδασκαλίας, τους στόχους και γενικότερα το «πνεύμα» του.

Πρώτος διευθυντής του χρημάτισε ο διεθνούς φήμης αρχιτέκτων Βάλτερ Γ. Γκρόπιους ο οποίος δέχθηκε τη θέση αυτή με την προϋπόθεση να έχει πλήρη ελευθερία δράσης. Ειδικότερα ο Βέλγος αρχιτέκτων Χ. βαν ντε Βέλντε είχε προτείνει στον Μεγάλο Δούκα της Βαϊμάρης τον Γκρόπιους για να διευθύνει δύο προϋπάρχουσες Σχολές: Τη Σχολή των Τεχνών και την Ανωτέρα

Σχολή των Εικαστικών Τεχνών. Ο Γκρόπιους τις συνένωσε σε μια η οποία και ονομάστηκε το Κρατικό Μπάουχαους της Βαϊμάρης. Όταν το 1928 παραιτήθηκε ο Γκρόπιους ώστε να μπορέσει να συνεχίσει πιο δημιουργικά το επαγγελματικό του αρχιτέκτονα, ανέλαβε τη διεύθυνση ο Ελβετός αρχιτέκτονας Χ. Μέγιερ (1928-1930) και στη συνέχεια ο Γερμανός Μ. βαν ντερ Ρόε: αρχιτέκτονας που θα μεγαλουργήσει αργότερα —όπως κι ο Γκρόπιους κι ο Μπαρόνιερ— στις ΗΠΑ.

Κύριος στόχος του Μπάουχαους, που όπως το χαρακτήρισε ο Μ. Σεφόρ χρημάτισε ένα Πανεπι-

στήμιο για την «καθαρή» απεριτή κατασκευή και τις εφαρμοσμένες τέχνες, ήταν η δημιουργική εξίσωση ανάμεσα στον καλλιτέχνη και στον τεχνίτη. Η σύμπραξη ανάμεσα στην επιστήμη στη βιομηχανία, στις τέχνες, στη βιοτεχνία. Κύριος στόχος και προϋπόθεση ήταν επίσης η εξοικείωση των σπουδαστών —μελλοντικών ζωγράφων, γλυπτών, αρχιτεκτόνων κεραμοπλαστών, κ.α.— με όλα τα υλικά και τις τεχνικές έτσι ώστε να ορίζουν πιο άμεσα τις δημιουργίες τους. Για το σκοπό αυτό η φοίτηση εκτός από την εξειδίκευση και την απασχόληση στα εργαστήρια συμπε-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

CHARLES KAHN: Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ

Μετάφραση: Νίκος Γιανναδάκης

Στο σημαντικό αυτό βιβλίο, παρουσιάζεται και αναλύεται η Μιλήσια θεωρία για τον φυσικό κόσμο και προσδιορίζεται η επίδραση αυτής της θεωρίας στην όλη εξέλιξη της ελληνικής σκέψης.

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν προσεχώς:

- G. KIRK: ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ —Τα κοσμολογικά αποσπάσματα
- ΠΡΟΚΛΟΥ: Στοιχειώσις Θεολογική
- ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ: Περί μυστικής θεολογίας

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοχράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

ριελάμβανε κι ένα προπαρασκευαστικό τμήμα (δημνιαίο) θεμελιακό για την εμπέδωση των γνώσεων και τη μελλοντική σταδιοδρομία των φοιτητών. Στο τμήμα αυτό στο οποίο δίδασκαν οι: Ίττεν Μοχόλν-Νάγκυ και Άλμπερς, οι μαθητές διδάσκονταν τις αρχές των χρωμάτων, τις βασικές έννοιες για τις μορφές, τη σύνθεση, το χώρο, το σχέδιο.

Η διαφορά της προσωπικότητας του κάθε δασκάλου —και συχνά υπήρχαν έντονες διαφορές— ήταν κάτι που ωφελούσε ιδιαίτερα τους σπουδαστές. Κι αυτό γιατί η πληροφόρησή τους γίνονταν έτσι πιο αντικειμενική και κατά συνέπεια η προσωπικότητά τους ήταν πιο ελεύθερη να εκφραστεί. Το βασικό μέρος της διδασκαλίας είχε δύο σκέλη: Το πρακτικό (υλικά-τεχνική) και το θεωρητικό. Οι δύο αυτοί τομείς ήταν στις αρχές επανδρωμένοι από δύο διαφορετικούς καθηγητές. Με την πάροδο όμως του χρόνου και την αποφοίτηση από το Μπάουχαους των μαθητών που γίνονταν τώρα καθηγητές αυτός ο διαχωρισμός έπαψε να υπάρχει. Χαρακτηριστικά δείγματα από τις δραστηριότητες των μαθητών στο προπαρασκευαστικό τμήμα βλέπουμε στην τωρινή έκθεση: Τις επηρεασμένες από τη διδασκαλία του Μοχόλν-Νάγκυ κατασκευές. Τα σχέδια-μελέτες σε σχέση με τη μορφή και το χρώμα από την καθοδήγηση του Άλμπερς. Τα σχέδια από φυσικό στην ύπαιθρο, κ.α. Στη συνέχεια εξοικειώνεται κανείς με τις άλλες δραστηριότητες του Ιδρύματος: Το τυπογραφείο και το τμήμα των καλλιτεχνικών εκδόσεων που διέδωσε σε λευκώματα έργα των πιο σημαντικών σύγχρονων του καλλιτεχνών. Το τμήμα για την οργάνωση εκθέσεων κι εκείνο της αψίδας. Τη δραστηριότητα σε σχέση με τα σκηνικά και τα κουστούμια για το θέατρο και ιδιαίτερα για το μπαλέτο, τομέας στον οποίο δέσποζε η προσωπικότητα του Σλέμμερ. Το τμήμα της φωτογραφίας υπό την αιγίδα του Γ. Πέτερχανς υλοποίησε φωτογραφίες που θεωρούνται σύγχρονες ακόμη και σήμερα. Τη δραστηριότητα στο χώρο του επίπλου, των φωτιστικών, της υφαντικής, της κεραμοπλαστικής.

Τη δραστηριότητα στο χώρο της αρχιτεκτονικής —τομέας στον οποίο πολλαπλασίασε τις προσπάθειές του το Μπάουχαους από ένα σημείο της ύπαρξής του και μετά. Στο χώρο αυτόν κύριος στόχος στάθηκε η υλοποίηση μιας λειτουργικής αρχιτεκτονικής που απελευθερωμένη από τις καταναγκαστικές λύσεις του παρελθόντος— εκείνες στις οποίες δεν μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα σύγχρονα υλικά —ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες και απαιτήσεις.

Μορφές όπως οι Γκρόπιους,

Μις Βαν ντερ Ρόε, Μέγιερ, Μπρόνερ, μεγαλούργησαν διεθνώς αφού πρώτα γαλούχησαν μελλοντικές γενιές αρχιτεκτόνων στην κυψέλη του Μπάουχαους. Ήδη τα καινούρια κτίρια του Μπάουχαους και το Ντεσσάου —έργο του Β. Γκρόπιους ανταποκρίνονταν στο σύγχρονο πνεύμα (μπετόν και γυαλί): Εκείνο που είχε ήδη προαναγγείλει ο Γκρόπιους με το εργοστάσιό Φάγκους (1911 σε συνεργασία με τον Μέγιερ).

Χαρακτηριστικό δείγμα της έκφρασης του Μπαουχάους στην αρχιτεκτονική στέκει το σπίτι που κατασκευάστηκε σε σχέδια του Μύχε από τον Μέγιερ στην οδό Αμ Χορν της Βαϊμάρης με την ευκαιρία της πρώτης έκθεσης της δουλειάς του Μπάουχαους το 1923 (με τον τίτλο Τέχνη και Τεχνική μια καινούρια ενότητα). Οι φωτογραφίες από τα κτίρια και τους οικισμούς που έκτισαν αυτοί οι αρχιτέκτονες καθώς και το πολυθέαμα που αναφέρεται επίσης σε αυτά δίνουν μια πολύ αντιπροσωπευτική εικόνα στους επισκέπτες.

Στο χώρο της ζωγραφικής οι τόσο διαφορετικές αναμεταξύ τους προσωπικότητες των Φάινγκερ, Κλέε, Καντίνσκυ, Άλμπερς αποτελούν την πιο τρανή απόδειξη για την όσο γίνεται πιο αντικειμενική εκπαίδευση των μαθητών καθώς και για το ότι —όπως άλλωστε πρέσβευε και ο Γκρόπιους— δεν έπρεπε να δημιουργηθεί κανένα συγκεκριμένο ζωγραφικό ρεύμα στο Μπάουχαους. Ο Φάινγκερ είχε καταβολές από τον κυβισμό. Ο Καντίνσκυ ήταν ενημερωμένος στις αρχές του σουπρεματισμού και του εξπρεσιονισμού. Ο Κλέε είχε αναπτύξει ένα τελειώς προσωπικό στυλ με αναφορές στον κυβισμό, τον εξπρεσιονισμό και τον σουρεαλισμό. Αναδημιουργίες των έργων και των τριών καθώς και φωτογραφίες από την όλη τους καλλιτεχνική δραστηριότητα συμπεριλαμβάνονται στην έκθεση.

Τέλος οι καρέκλες από τον Μις Βαν ντερ Ρόε και τον Μπρόνερ καθώς και οι διάφοροι τύποι από λάμπες πορτατίφ μας κάνουν να συνειδητοποιήσουμε με μίαν όσο γίνεται μεγαλύτερη αμεσότητα ότι εκείνο που θεωρούσαμε τωρινό έχει γίνει ήδη από το 1920-1922.

Αυτή, ακριβώς, η ακόμη και σήμερα σύγχρονη διεθνώς μορφή των δημιουργιών του Μπάουχαους που έχει κλείσει επίσημα τις πύλες του ήδη από το 1933, αποτελεί το υπέρτατο τεκμήριο της καταλυτικής του προσφοράς σε όλους εκείνους τους τομείς που είχε συμπεριλάβει στη δραστηριότητά του. Κι αυτή η προσφορά παρουσιάζεται με έναν πολύ ενδεικτικό —σφαιρικό— τρόπο στην τωρινή έκθεση.

ΑΣΤΕΡΙ

ΝΤΙΝΟ ΜΠΟΥΤΖΑΤΙ: 'Η Έρμος τών Ταρτάρων

Ο βασικός ήρωας, ο Τζοβάνι Ντρόγκο, είναι ο αιώνας άνθρωπος: όσο είναι νέος ζει με αυταπάτες, καθώς όμως γερνάει παραπίπτει από τις ελπίδες του. Η δράση του έργου εκτυλίσσεται στην Έρμη τών Ταρτάρων: ένα τοπίο πού βρίσκεται στην έσχατιά του όνειρου, πέρα από τα όρια του τόπου και του χρόνου, καθάριο και έξωπραγματικό.

ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ: Οι Δύσκολοι Έρωτες

Ένας υπάλληλος, μία παντρεμένη, ένας μύωπας, μία κολυμβήτρια, ένας κακοποιός... αναζητούν λίγη ανθρώπινη έπαφή κι επικοινωνία, προσπαθούν νά ζήσουν ένα «μοναδικό» έρωτα ή απλά ένα έρωτικό χάδι... Συνήθως δέν/τό κατορθώνουν γιατί οι έρωτες είναι δύσκολοι κι οι άνθρωπινες σχέσεις πολύπλοκες.

ΕΡΝΕΣΤΟ ΣΑΜΠΑΤΟ: Τό Τούνελ

«...σε κάθε περίπτωση υπήρχε ένα και μοναδικό τούνελ σκοτεινό και μοναχικό: τό δικό μου, τό τούνελ πού μέσα του είχαν κυλήσει τά παιδικά μου χρόνια, ή νιότη μου, ή ζωή μου όλόκληρη».

Ένα από τά άριστουργήματα της λογοτεχνίας της Αργεντινής.

ΜΟΧΑΜΕΝΤ ΣΟΥΚΡΙ: Τό Γυμνό Ψωμί

Η σπαρακτική μαρτυρία ενός περιθωριακού τού τρίτου κόσμου. Τό πέτρινο κρεβάτι τού ήρωα στό νεκροταφείο, τά κορίτσια, τό σέξ, οι πόρνες, τό κρασί, τό λαθρεμπόριο, τό χασίς, ή φυλακή, ή πολιτική, τό μίσος, ό μουσουλμανισμός: κάθε σελίδα και μία βόμβα μολότωφ.

Π. ΜΠΡΥΚΝΕΡ: Τά Μαύρα Φεγγάρια τού Έρωτα

Ένα μυθιστόρημα της «άγριότητας». Οι ήρωές του, πλάσματα σημαδεμένα μέ τό στίγμα μιάς συναισθηματικής άναπηρίας, καταλήγουν νά βρίσκουν τήν εύτυχία μονάχα μέσα στό μίσος.

ΣΟΛΩΝΟΣ 121 • ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 3606.597, 3619.802

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΩΡΔΑΧ ΠΛΗΡΗΣ 17,1
36-37-38

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΑΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΓΙΡΟΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ
ΚΡΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

Βιβλίο-παρουσίαση

Αφιερώματα Χριστουγέννων...

Συνήθίζεται στο τέλος του κάθε χρόνου οι εφημερίδες —οι πιο πολλές— να παρουσιάζουν αφιερώματα για τα βιβλία της χρονιάς, με δυο συνήθως τρόπους. Άνθρωποι των γραμμάτων ή και πολιτικοί, καλλιτέχνες κτλ. γράφουν ή απαντούν σε ερωτήσεις για το πόσα και ποιά βιβλία θεωρούν ενδιαφέροντα ή τους εντυπωσίασαν τη χρονιά που πέρασε. Παρουσιάζονται ακόμη, από τα αντιστοιχία αφιερώματα, τα βιβλία εκείνα, που είχαν τη μεγαλύτερη κυκλοφορία. Τα αφιερώματα αυτά εξαιτίας και των γιορτών —μεγαλύτερη αγοραστική

κίνηση τα Χριστούγεννα— αποτελούν μια μόνιμη παράδοση στον Τύπο.

Δυστυχώς, όμως, η κύρια πλευρά αυτών των αφιερωμάτων είναι περισσότερο η διαφήμιση, παρά η παρουσίαση και κριτική της εκδοτικής παραγωγής στο χώρο του βιβλίου για τη χρονιά που πέρασε. Τα αφιερώματα έχουν αποκτήσει ένα χαρακτήρα διαφημιστικής καμπάνιας με αποτέλεσμα να χάνεται ή να υποβαθμίζεται μια κριτική παρουσίαση των βιβλίων. Είναι κατανοητοί οι λόγοι της διαφήμισης, από την πλευρά των εκδοτών.

Όταν όμως τα αφιερώματα λειτουργούν στα πλαίσια της «παρουσίασης-διαφήμισης» προσφέρουν αρνητικά στην υπόθεση του βιβλίου.

Δεν ισχυριζόμαστε ότι τα αφιερώματα, αν γίνουν έξω από τα συνήθη πλαίσια θα αλλάξουν την σημερινή κατάσταση της κριτικής και της παρουσίασης της εκδοτικής δραστηριότητας. Τα πράγματα δεν θα ήταν ούτε έτσι λαμπρά. Θα μπορούσαν όμως να έχουν διαφορετική λειτουργία. Να προκαλέσουν, δηλαδή, ένα διάλογο για την ποιότητα της εκδοτικής παραγωγής. Να δώσουν

με άλλους όρους και όχι μόνο εμπορικούς, την κίνηση των βιβλίων, τους τίτλους της χρονιάς, κτλ. Να ανοίγουν και άλλους δρόμους επαφής του αναγνωστικού κοινού με το βιβλίο, να προκαλέσουν συζητήσεις, να προωθήσουν την κριτική, να μιλήσουν με άλλη γλώσσα στον αναγνώστη.

Αυτά θα μπορούσαν να γίνουν. Όχι βέβαια απ' όλους. Αλλά μια συγκεκριμένη μεριά του Τύπου, θα μπορούσε και έπρεπε να έχει μια τέτοια κατεύθυνση. Κριτικής και όχι χριστουγεννιάτικων αφιερωμάτων...

ουμε πως η διαδικασία που προτείνουμε για το πλίσιασμα ενός λογοτεχνήματος, δεν είναι —προπάντων αυτό— προσδιορισμένη από τα προσωπικά και, άρα, υποκειμενικά γούστα ή τις προτιμήσεις καθενός για ποιητές και συγγραφείς —αλλά πως, αντίθετα, είναι «οργανωμένη» με τη μεγαλύτερη δυνατή αυστηρότητα, ώστε να ανταποκρίνεται σε ένα οποιοδήποτε κείμενο. Απόδειξη η δίχως επιλογή ερμηνευτική προσέγγιση σε όλα, ανεξαιρέτα, τα ανθολογούμενα κείμενα». Στο τέλος κάθε τόμου παρουσιάζονται επίσης με συντομία οι ζωγράφοι που φωτογραφίες έργων τους περιλαμβάνονται στα Νεοελληνικά αναγνώσματα του Γυμνασίου.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΙΒΕΛΕΚΑΣ
Ο αθώς βασανιστής
Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα 1982

Συλλογή με ποιήματα. «Ο αθώς βασανιστής» λέει ο νέος ποιητής είναι ο σύγχρονος άνθρωπος, εγκαταλειμμένος, μόνος σ' αυτή τη φρικτή παραμόρφωση. Δείγμα γραφής: *Κι έτσι ανέβαινε ο καπνός/ απ' το βωμό/ μασώντας μια προσευχή/ και μια κραυγή λησμονημένων τόπων.*

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
Ποιήματα

Εκδ: Κέραμος, Αθήνα 1982

Συλλογή με ποιήματα. Δείγμα γραφής: *Κάποτε βραδυάει./ Τότε ανάβουν τα φώτα/ κι ένας διάσος μουσικός/ περιδιαβαίνει τους δρόμους/ και λυμναιείται τη γαλήνη.*

ΔΗΜ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Οι αστυζένοι

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα 1982

Ποιήματα, στα οποία γίνεται προσπάθεια να συνδυασθούν ο αισθησιασμός με σποραδικές και σύντομες πολιτικοκοινωνικές αιχμές. Έκφραση των οδοιπορικών νέων ανθρώπων από την ερωτική ερμησία της υπαίθρου, μέ-

σα στην αχανή πόλη, προς ανεύρεση καλύτερης τύχης —στην ουσία προς αναζήτηση της γυναικας, «της ωραίας και της ιδανικής».

ΜΑΝΩΛΗ ΠΡΑΤΙΚΑΚΗ

Το σώμα της γραφής
Εκδ: Μπαρμπουνάκη
Θεσσαλονίκη 1982

Προβλήματα «γραφής» ως ποιητικό ζητούμενο, αλλά και υπαρξιακή αγωνία περικλείει αυτή η ενδιαφέρουσα ποιητική συλλογή του Μ.Π. —γνωστού νέου δημιουργού.

«Ενδόμυχη χλωρίδα της ζωής/ που σε βοσκάει χαράματα η/ αϊγα/ και σε μηρυκάζει νύχτα/ στο σταύλο της γραφής».

Κάποτε πυκνός αλλά συχνότερα αναλυτικός ο Μ.Π. καταφέρει να μας κυκλώσει με τον ψυχισμό του και να μας πάρει μαζί του. Τα ερωτήματα και η αγωνία που εκπέμπουν —όπως ήταν φυσικό— παραμένουν καθώς και το αίτημα της ποίησης.

«Με αντιλυρικά λιθάρια χτίζει οσονούπω/ το βάθρο της/ (Με χαράνι και πέτρα σκεπάει/ πάλι/ το πάμφωτο πηγάδι)/ Της έρημης ποιήσεως το άκτιστον φως».

ΧΟΥΑΝ ΡΟΥΛΦΟ

Η παιδιά στις φλόγες

Μετ: Φ.Δ. Δρακονταειδής
Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1982

Η μεταφραστική προσπάθεια, όταν κανείς καταπιάνεται στα σοβαρά μαζί της, είναι πάντα έργο δύσκολο. Ο Φ.Δ. Δ. έχει κάνει μια δουλειά αξιόλογη στην απόδοση των διηγημάτων του Μεξικανού συγγραφέα. Ίσως γι' αυτό η οικειώση του με το κείμενο, τον κάνει κάπως υπερβολικό στις συγκρίσεις του. Δεν είναι, δηλαδή, απαραίτητο να συμφωνήσουμε μαζί του για τις αναλογίες του Χουάν Ρούλφο με τον Θεοτόκη, τον Σολωμό και τον Παπαδιαμάντη. Οπωσδήποτε, όμως, ο Μεξικανός συγγραφέας είναι σημαντικός και η γνωριμία του είναι πολλαπλά διδακτική για το

ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Στα δεκαέξι διηγήματα του βιβλίου συμπυκνώνεται η πολιτική και πολιτιστική φυσιογνωμία της χώρας του.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΑΧΙΝΗΣ

Τετράδια κριτικής

Εκδ: Εστία, Αθήνα 1982

Συλλογή με κριτικά κείμενα. Ο Α.Σ. σημειώνει για τα κείμενα αυτά: «Στα κριτικά αυτά κείμενα που καλύπτουν διαβάσματα μου τριάντα επτά χρόνων, επιχειρώ να χαρακτηρίσω πολλούς Έλληνες και ξένους συγγραφείς: αλλά και οι συγγραφείς για τους οποίους μιλώ, αντίστροφα, με χαρακτηρισμόν. Τους φωτίζω, με την οποίαδήποτε κριτική μου ικανότητα, και με φωτίζουν, τους προσδιορίζω και με προσδιορίζουν».

ΒΛΑΝΤΙΜΗΡ ΜΑΓΙΑΚΟΦΣΚΙ
Ποίηση

Εκδ: Οδυσσεύς, Αθήνα 1982

Δύο τόμοι με ποιήματα αυτού, που «στάθηκε πραγματικά ο ποιητικός έφηβος της μεγαλύτερης επανάστασης του αιώνα μας». Η απόδοση από τα ρώσικα είναι του Πέτρου Ανταίου. Αυτή η επιλογή ποίησης του Μαγιακόφσκι είναι η ευρύτερη που έγινε ως τώρα, και περιέχει ένα μεγάλο αριθμό από τα σημαντικότερα ποιήματά του. Είναι μια ανθολόγηση όμως, που και από ποσοτική άποψη ακόμη δεν είναι δυνατό να δώσει όλο τον ανεπαλήθετο πλούτο της ποίησής του.

ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ

Δύσκολοι Έρωτες

Μετ: Ανταίος Χρυσοστομίδης
Εκδ: Αστέρι, Αθήνα 1982

Οι «Δύσκολοι έρωτες» είναι στην ουσία η απουσία επικοινωνίας, η δυσκολία διαλόγου, που χαρακτηρίζει τις ανθρώπινες σχέσεις. Δεκατρία διηγήματα που μέσα από μία, κατ' αρχήν, απλή ιστορία, καταλήγουν στο ίδιο επίμονο αίσθημα. Καθμερινές ιστορίες που —καθ' υπερβολήν— μας αποδεικνύουν πως κά-

ΖΩΗΣ ΜΠΕΛΛΑ και ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ
Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
Ένα διδακτικό βοήθημα
Εκδ: GUTENBERG, Αθήνα

Έργο εξαιρετικά φροντισμένο που φιλοδοξεί να αποτελέσει πολύτιμο βοήθημα για καθηγητές και μαθητές. Μέσα σε τέσσερις —σχετικά ογκώδεις τόμους— επιχειρείται η πολύπλευρη ερμηνευτική προσέγγιση των νεοελληνικών κειμένων που περιέχονται στα σχολικά εγχειρίδια Α' Β' και Γ' Γυμνασίου καθώς και βιογραφία, εργογραφία, εργοκριτική και βιβλιογραφία των συγγραφέων που ανθολογούνται. Το έργο διακρίνεται για την προσεγμένη κατανομή και τεκμηρίωση του υλικού του. Όπως σχετικά τονίζουν οι συγγραφείς στο Γενικό Πρόλογο των τόμων: «... Πιστεύ-

ΟΥΓ'ΛΛΙΑΜ ΜΠΑΡΡΟΥΖ:

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

που είναι μάταιη η επιμονή μας και πως μοιραία —από την πίεση αντικειμενικών λόγων ή υποκειμενικών αισθημάτων— θα πρέπει να παραδεχθούμε τη μοναξιά μας.

Τη σειρά των διηγημάτων συμπληρώνουν οι δύο νουβέλες με το γενικό τίτλο «Δύσκολη ζωή». Και εδώ παρουσιάζεται η ίδια ανικανότητα του πρωταγωνιστή να επικοινωνήσει με το περιβάλλον του. Το παρατηρεί και το εξορκίζει —παθητικά σχεδόν— με το όνειρο.

Η μετάφραση του Ανταίου Χρυσοστομίδη κάνει την ανάγνωση του βιβλίου μια μεγάλη απόλαυση. Είναι φανερό η γνώση όχι μόνο των ιταλικών, αλλά και η ευαισθησία και γνώση του ελληνικού λόγου. Η εισαγωγή του μεταφραστή, επίσης, ικανοποιεί την ανάγκη γνωριμίας με τον συγγραφέα και το έργο του.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ
Μεταπολεμικοί πεζογράφοι
Κριτικά κείμενα
Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1982

Τα κριτικά σημειώματα και άρθρα που περιλαμβάνονται σ' αυτό τον τόμο έχουν δημοσιευτεί σε εφημερίδες και περιοδικά κατά την εικοσαετία 1961-1981. Παρά τον αρχικά πρόσκαιρο —δημοσιογραφικού χαρακτήρα— προορισμό τους, έτσι συγκεντρωμένα αποκτούν το βάρος της πρώτης κριτικής ύλης που είναι απαραίτητη και χρήσιμη και στο φίλο της λογοτεχνίας, αλλά και στον μελλοντικό ερευνητή.

ΚΑΡΑΓΩΣ

Το Θέατρο Σκιών στην Ελλάδα και στην Τουρκία
Εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια:
Αικ. Μυστακίδου
Εκδ: Ερμής, Αθήνα 1982

Ένα πολυσυζητημένο θέμα, αυτό της σχέσης του τουρκικού Καραγκιόζ με τον ελληνικό, πραγματεύεται η μελέτη αυτή. Καρπός μακρόχρονης εργασίας, σε μια πρώτη φάση απετέλεσε τη διδακτορική, διατριβή της Α.Μ. και κατόπιν αναπροσαρμόστηκε για το ελληνικό αναγνωστικό κοινό, όπως παρουσιάζεται σ' αυτή την έκδοση. Στη μελέτη αυτή παρουσιάζονται λεπτομερώς οι ομοιότητες και οι διαφορές του ελληνικού και τουρκικού θεάτρου σκιών, στην πλοκή, τους χαρακτήρες και τη δομή των έργων.

Επίσης παρουσιάζονται δύο μεταφράσεις από τουρκικά έργα του Καραγκιόζη, τα οποία αναγνωρίζουμε χωρίς την παραμικρή δυσκολία στο ελληνικό, ρεπερ-

τόριο: Το φαρμακείο και ο ανάποδος γάμος.

Π. ΝΙΚΗΤΕΑΣ

Διάγνωση
Αθήνα 1982

Νέος πρέπει να είναι ο Π.Ν. που καταθέτει, με το ποιητικό βιβλίο αυτό, τις ευαισθησίες και τις ευπάθειές του από τον περιβάλλοντα κόσμο. Εφηβική ατμόσφαιρα με τις θετικές και τις αρνητικές της πλευρές.

Ο ορίζοντας συμμαχεί με το χρόνο./ Στο δωμάτιο που επέβη-
λαν το φως./ Απόκρυψη της
σκιάς./ Απόκρυψη της σιωπής./
στην όραση που κλείνεται και α-
νοίγει./ Μέθοδος μετρήσεως της
γνωριμίας/ με τον λευκό ορί-
ζοντα./ Ελπίδες που διαψεύδον-
ται στην διάσπαση της μορφής α-
πό το άγγισμα./ Κυβερνάται από
τη νόμιμη εξουσία για τις άριστες
σχέσεις με την εφηβεία./ (Δυσπι-
στία και διαστροφή)/ (κατευθύ-
νουν τον οδοστρωτήρα)/.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ
Ωδίνες
Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1982

Υπάρχει κάτι έντονα πηγαίο στην ποίηση της Αγγελικής Ελευθερίου. Χωρίς αμφιβολία νοιώ-
θεις ότι δονείται από αίσθημα κά-
θε λέξη της. Όμως, αυτό συχνά
δεν την βοηθά να ολοκληρώσει
το ποίημα/ κάπου σπρώχνει βίαια
τους στίχους σε μια «μη διατύ-
πωση». Κάπου, θαρρείς πως πα-
ρασύρεται μέσα στο ίδιο της το
συναίσθημα που την κυριαρχεί
και έτσι δεν οδηγεί πια το ποίη-
μα, αλλά σχεδόν οδηγείται απ'
αυτό.

«... Τώρα/ απόψε/ ούτε χαρά
ούτε και λύπη/ μια γεύση χωρίς
γεύση/ ούτε γλυκό ούτε πικρό/
κάτι σαν ζάλη μοναχά όταν κατέ-
βαινε σκαλιά/ έτσι όπως αυτή
βιαζότανε/ και δεν περίμενε το
ασανσέρ/ και ύστερα χανότανε
στους διαδρόμους και στο Νοσο-
κομείο που εγέννησε/ με το
μωρό/ πρώτη φορά/ για πάντα/
πού να τη βρει τη σκάλα/ πού να
τη βρει την πόρτα/ γύριζε γύρω-
γύρω/ άδειοι διάδρομοι/ ούτε μια
νοσοκόμα/ ούτε ωδίνες από
πουνενά/ και μέσα της αγκομαχά-
νε φορτηγά/ κι ασθενοφόρα να
παλεύουν με το Χάρο/ και περι-
πολικά μέσα στη ζέση/ μέσα
της/ κι απόξω ησυχία/ και σκέ-
φτηκε το φίλτρο/ και είπε πού
είναι/ και πού θα το βρω/ εδώ εί-
ναι ξένος τόπος είπε/ πού είναι το
θαλασσί μπαλόνι/ για να της δεί-
ξει το δρόμο/ για τη Βηθλεέμ/ κι ο
Ιωσήφ τη μέρα εκείνη εγύριζε
στους καφενέδες/ μ' άγρυπνα μά-
τια...».

Τα βιβλία της «Γνώσης»

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ - ΓΡΟΘΙΑ
ΣΤΟ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΣ

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ - ΜΗΝΥΜΑ
ΓΙΑ ΟΛΗ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΤΖΗ

ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μυθιστόρημα

ΑΝΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΟΙ

Διηγήματα

ΣΠΟΥΔΕΣ

Διηγήματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΡΑΜΜΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Α-Ω

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57

ΣΤΟΑ ΟΠΕΡΑ

ΤΗΛ. 36.38.435

ΤΖΟΖΕΦ ΚΟΝΡΑΝΤ
Ο νέγρος
του "Νάρκισσου"

ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ
Τό κόκκινο χορτάρι

ΑΝΑΪΣ ΝΙΝ
Κάτω από ένα
γυάλινο κώδωνα

ΑΝΑΪΣ ΝΙΝ
Σκάλες
πρός τή φωτιά

Άνθολογία Κρητικῶν Ποιητῶν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ»

● Στην έρευνα του ANTI για την «πολεοδομική ανασυγκρότηση» και στο σχετικό διάλογο με τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμμετέχει σ' αυτό το τεύχος, το Δ.Σ. του Πανελληνίου Συλλόγου Αγρονόμων Τοπογράφων Διπλωματούχων Μηχανικών.

Οι απόψεις του Συλλόγου είναι διατυπωμένες από τον πρόεδρό του κ. Χρ. Ντάλα, μετά από σχετική εξουσιοδότηση του Δ.Σ.

Ο Υπουργός ΧΟΠ αναγγέλοντας την «Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης» έκφρασε την πολιτική βούληση για τον Πολεοδομικό σχεδιασμό των πόλεων και κωμοπόλεων της χώρας, εξειδικεύοντας τους στόχους της για,

● Άσκηση Πολιτικής Γης και στεγαστικής πολιτικής σε επίπεδο πόλης

● Προστασία των αιγιαλών και της κοινωνικής γαιοκτησίας

● Δημιουργία Κτηματολογίου κάθε πόλης

● Εξασφάλιση χώρων για την ανάπτυξη οικονομικο-κοινωνικών λειτουργιών

● Άμυνα των πόλεων από θεομηνίες.

Η «επιχείρηση» κρινόμενη από τους στόχους της δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί ένα τεράστιο βήμα στον μέχρι σήμερα ανύπαρκτο σχεδιασμό των πόλεων μας, η φύση και η έκταση της οποίας αποτελεί πράγματι ιστορική πρόκληση. Είναι όμως ακριβώς η φύση και η έκταση της προσπάθειας αυτής που επιβάλλουν προσεκτικά βήματα και συνείδηση της υφισταμένης κατάστασης, ώστε να αποφευχθούν οι κίνδυνοι που εμπεριέχονται σε κάθε μεγαλεπήβολο σχέδιο.

Θα προσπαθήσουμε να αποφύγουμε ειδικά τεχνικά θέματα για να επισημάνουμε μερικά προβλήματα γενικότερης φύσης από σκοπιά κύρια κοινωνική και επισημονική.

α. Το πολεοδομικό δυναμικό της χώρας

Από το 1960 και μετά εκπονήθηκαν χωροταξικές και πολεοδομικές μελέτες σε πολλές περιοχές της χώρας. Οι περισσότερες από αυτές τόσο από την άποψη των προδιαγραφών όσο και από τις προτάσεις τους, αποτελούσαν σοβαρές προσπάθειες. Όμως παρά τα εκατομμύρια που ξοδεύτηκαν καμιά μελέτη δεν εφαρμόστηκε καμιά δεν αποτέλεσε οδηγό σχεδιασμού. Αντίθετα οι εντάξεις στο σχέδιο πόλης συνήθως γίνονται κάτω από την πίεση ιδιοκτητών γης (για να «χτίσουν»), εμπόρων γης (για κερδοσκοπία), πολιτικάντηδων (για ψήφους) κτλ. Κατά κανόνα ο συγκερασμός των συμφερόντων διαφόρων κοινωνικών ομάδων εκφραζόταν με ένα «ρυμοτομικό σχέδιο» χωρίς θεώρηση των πολεοδομικών (κοινωνικο-οικονομικών) παραμέτρων.

Έτσι η σημερινή κατάσταση των πόλεων είναι το αποτέλεσμα της παραπάνω πρακτικής που αποτέλεσε συγκεκριμένη πολιτική επιλογή (της δεξιάς) και δεν εννόησε την ανάπτυξη παράδοσης και «σχολής πολεοδομίας» στη χώρα μας. Μόνο ένας μικρός κύκλος επιστημόνων ασκούσε μέχρι σήμερα πολεοδομία σε σοβαρή βάση στην Ελλάδα.

Έτσι πολλοί πιστεύουν ότι η επιχείρηση '82-'84 βρίσκεται το δυναμικό της χώρας ανέτοιμο, ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να μην μπορέσει ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός τέτοιου αντικειμένου, σε περιορισμένα χρονικά περιθώρια.

Η βίαιη μετατόπιση μεγάλου αριθμού μελετητών (ή και εργοληπτών!) σε έναν τομέα εντελώς διάφορο από την μέχρι σήμερα δραστηριότητα εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την ποιότητα και το επίπεδο των μελετών που

θ' ανατεθούν. Επισημαίνουμε τους παραπάνω κινδύνους, παρ' όλο που ο σύλλογος μας έχει γνώση της προσαρμοστικότητας και των (αναξιοποίητων ακόμα) δυνατοτήτων του ελληνικού τεχνικού δυναμικού.

β. Συμμετοχή του κοινού— αποκέντρωση στη λήψη αποφάσεων

Πιστεύουμε ότι θα πρέπει σταδιακά να απαιτήσουν οι ΟΤΑ μεγαλύτερη δικαιοδοσία στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Η δραστηριότητα των ΟΤΑ είναι εξ ορισμού αποκεντρωμένη λειτουργία σε αντίθεση με τη λειτουργία κρατικών έστω και περιφερειακών οργάνων. Πρέπει πάντως σταδιακά και προσεκτικά να αρχίσει η ανάληψη ευθυνών από την τοπική αυτοδιοίκηση.

Ένα πρώτο βήμα θα πρέπει να είναι η άμεση στελέχωση των Τεχνικών Υπηρεσιών όλων των Κοινοτήτων, Δήμων και Νομαρχιών ώστε να εξασφαλισθεί η δυνατότητα ανάληψης έργου από αυτές.

γ. Απασχόληση — αγορά εργασίας

Για τους μηχανικούς η επιχείρηση πολεοδομικής ανασυγκρότησης αποτελεί από τη μία άλλη μία ευκαιρία άσκησης του ρόλου τους στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας και από την άλλη δημιουργεί θέσεις απασχόλησης σε περίοδο έντονης οικονομικής (και επαγγελματικής) κρίσης. Θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι θα πρέπει να ληφθεί πρόνοια ώστε η βίαιη μετατόπιση επιστημονικού δυναμικού που προκάλεσε η «επιχείρηση» να μην επαναληφθεί —με αντίστροφη φορά— μετά τη λήξη της, που σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρξει συνέχεια στο πρόγραμμα στα επόμενα χρόνια, ώστε να μπορέσει να συντηρηθεί και να ζήσει το δημιουργούμενο πολεοδομικό δυναμικό.

Έτσι θα αποδώσει ουσιαστικότερα και η επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό που αντικειμενικά

κάνει σήμερα το κοινωνικό σύνολο.

δ. Τοπογραφίες— κτηματογραφίες

Μαζί με το 1 δις που διαθέτει το ΥΧΟΠ για πολεοδομικές μελέτες, διαθέτει επίσης περ. 400 εκατομμύρια για τοπογραφικές-κτηματογραφικές εργασίες των περιοχών των μελετών. Θέλουμε να τονίσουμε ότι μέχρι σήμερα δεν έχουμε καμιά ένδειξη ότι έχει ληφθεί πρόνοια για την ενταξίμηση των στοιχείων αυτών σε κάποιο Εθνικό Κτηματολόγιο όπου είναι η θέση τους.

Το Εθνικό Κτηματολόγιο είναι θα λέγαμε ο πιο «παραμελημένος» από τους στόχους που αρχικά έθεσε η νέα ηγεσία του ΥΧΟΠ. Έτσι σήμερα ακόμα δεν γνωρίζουμε τις λεπτομέρειες, την ακρίβεια και λοιπά στοιχεία του Κτηματολογίου που θα (αποκτήσει;) τελικά η χώρα μας. Γιατί εδώ και πολύ καιρό τίποτα δεν μας πείθει ότι εξακολουθεί να είναι στους στόχους της ηγεσίας του ΥΧΟΠ.

Γεγονός είναι όμως ότι στις περιοχές των πολεοδομικών μελετών με τις κτηματογραφικές εργασίες και ιδιαίτερα με τις εφαρμογές που θα ακολουθήσουν θα παράγεται αποδεικτικό κτηματολόγιο ακρίβειας όσης τουλάχιστον θα προβλέπεται για το Εθνικό Κτηματολόγιο. Από πούθενά δεν προκύπτει ότι τα κτηματολόγια στοιχεία αυτά θα εντάσσονται κάπου και στη συνέχεια θα τηρούνται και θα ενημερώνονται. Έτσι διαγράφεται σοβαρά ο κίνδυνος για μια ακόμα φορά κτηματολογικό υλικό άριστης ποιότητας μετά λίγα χρόνια να είναι άχρηστο —να έχει, δηλαδή, τη μοίρα που είχε όλο το μέχρι σήμερα υλικό— παρ' όλες τις εκατοντάδες εκατομμύρια που θα ξοδευτούν για τη δημιουργία του. Πρέπει οπωσδήποτε να θεσμοθετηθεί με τον νέο οικιστικό νόμο και η τήρηση —ενημέρωση των κτηματολογίων που θα παράγονται στα πλαίσια των πολεοδομικών μελετών. Θα είναι και κά-

...ΟΧΙ

ΜΟΝΟ ΓΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

Εκδόσεις
ΦΟΡΜΑ

Τηλ: 8327.008

Μια αφήγηση της εξέλιξης
στη Δυτική κοινωνία,
τόσο της επίσημης,
όσο και καθημερινής
αρχιτεκτονικής, με
άξονα όχι το «στυλ»
των κτιρίων, αλλά
το ποιοί, πώς
και γιατί
τα έκτισαν.

ΑΙΟΛΟΣ / ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΑΡΚΟ ΠΟΛΟ — ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

Τα παιδικά μας και τα πρωτοεφηβικά μας όνειρα, συχνά, σε πολλούς απο εμάς, τα συντρόφευε η θρυλική φυσιογνωμία του Μάρκο Πόλο και τα στεφάνωνε πάντα με τη γλύκα της μαγείας του παραμυθιού.

Πότε παρουσιάζτανε μπροστά μας σαν ήρωας — πολεμιστής, πότε σαν γητευτής γυναικών, πότε μπλεγμένος σε επικίνδυνες περιπέτειες μέσα σε άγριες τοποθεσίες, υποστηρίζοντας πάντα το δίκιο και την τιμή. Και όλη αυτή η δράση να ξετυλίγεται μέσα σ' ένα περιβάλλον παραμυθιού πλούτου και χλιδής.

Καϊμένη Μάρκο Πόλο! Πού να φανταζόσουν πως θα έπφτες θύμα και συ της τάσης του ανθρώπου να φύγει από μια πραγματικότητα που τον πιέζει και τον καταθλίβει.

Ποιος όμως ήταν πραγματικά ο Μάρκο Πόλο; Τα πληροφωρισμένα στοιχεία που υπάρχουν γύρω από την προσωπικότητά του είναι ελάχιστα. Όσες μαρτυρίες έχουμε δεν είναι αρκετές για να φωτίσουν ικανοποιητικά το χαρακτήρα του, ούτε να μας δώσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για τον άνθρωπο.

Ωστόσο το στη φυλακή υπαγορευμένο στο λαϊκό συγγραφέα Ρουστιτσέλλο, έργο του, «Τα ταξίδια», αποτελούν ένα μεγάλο καθρέφτη του τι υπήρξε αυτός και η ζωή του και πάνω απ' όλα ένα αθάνατο έργο καταγραφής των περιπετειών ενός Οδυσσέα της μεσαιωνικής περιόδου.

Αϊολος

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ιπποκράτους 6 - Ε' όρ.

Βιβλιοπωλείο: Σόλωνος 114

Τηλ. 36.38.624 - 36.30.214

Αθήνα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Γιάννης Κορμυσιάνης

Μικρομεσαία
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

«Κομμουνιστική» / «Ελευθερία»

Βιασελαβ
Σουσόιτς

Η ζωή έγινε
καλύτερη...

«Κομμουνιστική» /
Αντιπαράθεση 2

«Κομμούνα» - Σουλίου 9

τηλ. 3602.644

ποιο πειραματικό στάδιο απ' όπου θα αποκτηθούν πολύτιμες εμπειρίες για την όλη υπόθεση του Εθνικού Κτηματολογίου.

Για το Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος Χρ. Ντάλας,
Ο Γραμματέας Ι. Αλαβάνος

ΝΑΙ ΜΕΝ ΑΛΛΑ...

● Στο άρθρο των Ράνια Κλουτσεινιώτη, Λίλας Λεοντίδου, Τούλας Σιετή με τίτλο, «Η ελληνική πολεοδομία στο σφυρί» (ΑΝΤΙ ΤΧ. 219) αναφέρεται η επιστολή του Βασιλή Θεοδωράκη πολιτικού μηχανικού και κοινοτάρχη Καλύβων Αποκορώνου του νομού Χανίων, που δημοσιεύουμε στη συνέχεια.

Φίλτατο ΑΝΤΙ,

Για πρώτη φορά απασχολώ τις στήλες σου αν και είμαι τακτικός αναγνώστης σου.

Γι' αυτό πρώτα απ' όλα θέλω να σε συγχαρώ για τη μεγάλη σου προσφορά στον πολιτικό περιδικό Τύπο της χώρας μας, και την ορθή πολιτική σκέψη, που σε μεγάλο βαθμό διαχέεται από τις σελίδες σου.

Αφορμή παίρνω να σου γράψω από το άρθρο των συνεργατών σου Ράνιας Κλουτσεινιώτη, Λίλας Λεοντίδου, και Τούλας Σιετή «Η ελληνική πολεοδομία στο σφυρί» (ΤΧ. 219). Λοιπόν συμφωνώ ότι το θέμα των πολεοδομικών μελετών που πρόκειται να αναθέσει το ΥΧΟΠ είναι πάρα πολύ σπουδαίο διότι θα επηρεάσει τη συνολική ανάπτυξη της χώρας (όχι μόνο πολεοδομική αλλά και χωροταξική, οικονομική κτλ.).

Συμφωνώ ότι στο όλο θέμα δεν φαίνεται να έχει επεξεργασθεί η λύση του στις λεπτομέρειές του. Συμφωνώ ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή το τελειώς εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό στους αριθμούς που θα επέτρεπαν την επεξεργασία των μελετών σε σύντομους χρόνους και με επιστημονική πληρότητα.

Συμφωνώ ότι θα υπάρξουν προβλήματα μεγάλα όσον αφορά την επίβλεψη των μελετών κατά τη διάρκεια της σύνταξής τους, και τον έλεγχό τους μετά την παραλαβή τους.

Συμφωνώ για τη μεγάλη και απαραίτητη ανάγκη ουσιαστικής συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διατύπωση των γενικών και ειδικών αρχών σύνταξης της κάθε τοπικής μελέτης και στην παρακολούθησή της κατά τη διάρκεια της σύνταξής. Αλλά πιστεύω ότι το παραπάνω άρθρο κάνει μια πολύ αυστηρή κριτική στην πρωτοβουλία αυτή του ΥΧΟΠ, κριτική που στηρίζεται κυρίως στη θεωρητικά επιθυμητή αντιμετώπιση του θέματος (ιδεατή αντιμετώπιση βάσει των επιταγών της επιστήμης μόνο), κι όχι στη βαθιά γνώση της πολεοδομικής πραγματικότητας που υπάρχει σήμερα στον ελλαδικό χώρο.

Πράγματι, είναι πράγματα πο-

λύ γνωστά, η φοβερή πολεοδομική αναρχία, το τεράστιο πρόβλημα των αυθαίρετων (οικισμοί ολόκληροι), οι καταπατήσεις δημοσίων κτημάτων, του Αιγαίου και των δασών, η αλλοίωση της παραδοσιακής μορφής των χωριών μας με την άναρχη δόμηση κάθε μορφής.

Όλα τα παραπάνω είναι προβλήματα που ζητούν άμεση, επείγουσα, κατεπείγουσα μισή να πω, αντιμετώπιση.

Μια μικρογραφία των παραπάνω προβλημάτων παρουσιάζεται σήμερα και στο χωριό μου, τις Καλύβες Αποκορώνου του Ν. Χανίων, και τα προβλήματα αυτά είναι που σε μεγάλο βαθμό μ' έπεισαν να ανακατευτώ με τα κοινά στις τελευταίες δημοτικές εκλογές.

Το χωριό μου λοιπόν — παραθαλάσσιο, πολύ όμορφο πιστεύω και πολύ πλεονεκτικό από κάθε άποψη — πιέζεται ασφυκτικά τα τελευταία χρόνια κι απειλείται με στρεβλή ανάπτυξη οικονομική, τουριστική και κατά συνέπεια πολεοδομική.

Μια σωστή επέμβαση κι οργάνωση της ανάπτυξης του πρέπει να γίνει ταχύτατα.

Γι' αυτό όλοι μας στο χωριό, χαίρετάσαμε με ανακούφιση κι αισιοδοξία τη συμμετοχή του χωριού μας στο παραπάνω πρόγραμμα μελετών του ΥΧΟΠ. Με το πνεύμα αυτό, της ανάγκης της κατεπείγουσας επέμβασης στην πολεοδομική οργάνωση στο σύνολο του ελλαδικού χώρου, κρίνω την ενέργεια του ΥΧΟΠ σαν πάρα πολύ θετική, παρόλα τα μειονεκτήματα και τις ατέλειες που έχει, που πιστεύω ότι με πολύ δουλειά και δημιουργική φαντασία μπορεί να αντιμετωπισθούν σε μεγάλο βαθμό κατά την πορεία της εργασίας.

Καλύβες 5.12.82

Βασ. Π. Θεοδωράκης

Ο «ΔΑΙΜΩΝ»...

● Ο συνεργάτης μας Σπήλιος Παπασηληγιόπουλος προτίμησε να τα βάλει αυτοπροσώπως με το «δαίμονα». Του «τα λέει» έτσι στην επιστολή που δημοσιεύουμε στην συνέχεια μήπως και «βάλει μυαλό»!

Φίλε κ. Διευθυντά,

Ένα πολύ χαρακτηριστικό λάθος έκανε ο «δαίμονας» του τυπογραφείου σε μια βιβλιοκρισία μου του βιβλίου της Χέλγκα Γκρέμπινγκ «Η Ιστορία του Γερμανικού Εργατικού Κινήματος» στο τεύχος 220 της 10.12.82 του «Αντί», σε μια φράση μέσα σε παρένθεση. Έγραφα: «Ένα βιβλίο που πρέπει να διαβαστεί από τους τεχνοκράτες, που εμφανίζονται ως νεόκοποι μειωτήρες της σοσιαλιστικής γέννας στον τόπο μας, για να δούνε τι παράδοση και τι ιστορική διάσταση (μια και τους λείπει η ιστορική μνήμη) έχουν οι εργατικοί και οι σοσιαλιστικοί αγώνες». Ο «δαίμων» του τυπογραφείου με υπερ-

κέρασε, και πήγε πολύ μακριά: το λείπει το έκανε λειώνει!

Εγώ έκανα μια διαπίστωση, αυτός έκανε μια πρόβλεψη. Ίσως όμως πρόωρη, και που, ως ελπίσουμε, δε θα πραγματοποιηθεί.

Φιλικά δικός σου
ΣΠΗΛΙΟΣ
ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΥΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

● Με αφορμή σύντομο σχόλιο του ANTI (τχ. 218), στο οποίο γινόταν λόγος και για την κατάσταση των λατινικών σπουδών στην Ελλάδα, ο **Μ. Πασχάλης**, Λέκτωρ της Φιλοσοφικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, σημειώνει σχετικές προσπάθειες που γίνονται, απαντώντας έτσι και επισήμανση του ANTI ότι αυτές ήταν μέχρι τώρα «σχεδόν μηδαμινές».

Αγαπητό ANTI,

Πρόσφατα έγινε στην πόλη μας (5-6 Νοεμβρίου), με πρωτοβουλία και οργάνωση της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το **Α' Πανελλήνιο Συμπόσιο Λατινικών Σπουδών**. Θέμα του Συμποσίου ήταν: **Λογοτεχνία και Πολιτική στα χρόνια του Αυγούστου**. Πήραν μέρος 14 επιστήμονες από όλη την Ελλάδα και υπήρξε και μια έκτακτη συμμετοχή από το εξωτερικό. Το Συμπόσιο προβλήθηκε από τον Τύπο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Με χαρά μου θα σας στείλω ένα αντίτυπο των Πρακτικών μόλις κυκλοφορήσουν. Στη διάρκεια του Συμποσίου ανακοινώθηκε ότι το **Β' Πανελλήνιο Συμπόσιο Λατινικών Σπουδών** θα οργανωθεί από τη Φιλοσοφική Σχολή της Κρήτης σε δύο χρόνια. Τέλος, σύντομα θα ανακοινωθεί άλλη μια σημαντική πρωτοβουλία για την προώθηση των Λατινικών Σπουδών.

Όπως θα διαπιστώσετε από το έντυπο που σας στέλνω, στο Συμπόσιό μας σταθήκαμε αρκετά —και με ιδιαίτερη αγάπη— στην ποίηση του Βιργιλίου. Ίσως το γεγονός αυτό να έχει κάποια σημασία για το μέλλον. Για όσους συμμερίζονται την εξομολόγηση του Ψυχάρη πως ο Βιργίλιος του έμαθε το πιο όμορφο πράγμα στον κόσμο, δηλ. του έμαθε να κλαίει, θα προσθέσω ακόμη ότι π.χ. στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης γίνεται σωστή και σε βάθος δουλειά πάνω στο έργο του μεγάλου ποιητή από τη Μάντοβα.

Ευχαριστώ
Μ. Πασχάλης
Λέκτωρ του Φίλος. Τμήματος
του Παν. Ιωαννίνων

Σ.Σ. Το σχετικό σχόλιο του ANTI έκανε αναφορά στην πρωτοβουλία φωτοτυπικής έκδοσης των Λατινικών κλασικών, από τις κλασικές εκδόσεις Teubner της Λειψίας. Με αφορμή αυτό το γεγονός έκανε και την επισήμανση ότι «στην Ελλάδα οι λατινικές σπουδές είναι σχεδόν μηδαμι-

νές». Επισήμανση η οποία παρ' όλες τις ιδιαίτερα θετικές και αξιέπαινες προσπάθειες, που σημειώνει ο κ. Μ. Πασχάλης, ισχύει, αν γίνει η οποιαδήποτε σύγκριση, με άλλους τομείς. Πρέπει όμως να σημειωθεί, ότι οι προσπάθειες αυτές μπορούν να διαμορφώσουν τις συνθήκες για να αλλάξει η σημερινή κατάσταση και κυρίως να υπάρξει μια συνέχεια αυτών των πρωτοβουλιών.

ΑΡΧΙΚΟ ή ΤΕΛΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ;

● Από τον **Κ. Ταχτσή** πήραμε και δημοσιεύουμε την ακόλουθη επιστολή. Αναφέρεται στο άρθρο του **Γ. Βέλτσου** με τίτλο «το αρχικό σφάλμα» (ANTI τχ. 220).

Αγαπητό «Αντί»,

Δεν είχα την τύχη ν' ακούσω την εισήγηση του σημειολόγου Γιώργου Βέλτσου με τίτλο «Το αρχικό σφάλμα» στο συνέδριο του «Αμφί» —μ' ενόχλησε η χρησιμοποίηση του όρου «σεξουαλικότητα», αντί της κάπως ελληνικότερης έκφρασης «erotikes symperifores» — κι έτσι έχασα το πιο πολύτιμο: Τη μολιέρια θεατρικότητα του ζωντανού του λόγου. (Λέω «εισήγηση», ενώ θα έπρεπε να πω «υπερ-εισήγηση», δηλ. ούτε ετερο-, ούτε ομο-εισήγηση, αλλά συνεχής αναβολή παγίωσης της εισηγητικότητάς της, αυτά όμως είναι λεπτομέρειες).

Σου χρωστώ, λοιπόν, χάρη που δημοσιεύσεις αυτό το υπερ-κείμενο ή μάλλον αμφι-κείμενο, που, έστω και μη ζωντανό, μ' ενέβαλε σε βαθιά σκέψη, που με τη σειρά της με οδήγησε στο άσχετο σε μια βίωση της ικανοποίησης μιας φαινομενικής, δηλαδή αληθινής επιθυμίας την οποία στο εξής θα ορίζω κι εγώ σαν αυτό που μένει όταν αφαιρεθεί το αίτημα. Αν cogito ergo erogo, τότε erogo ergo cogito κατά συνέπεια sum ergo erogo. Το συμπέρασμα μ' έχει συγκλονίσει, γιατί ταυτίζει την ομοφυλοφιλία με την ομοφαγία, δηλαδή το καταβρόχθισμα των ομό-, όχι ψημένων, αλλά ωμών, από τα «λιοντάρια» της οδού Τσακάλωφ, ή τα «τσακάλια» της λεωφόρου των Λεόντων, κι αυτό θα πει βιωμένο παράδοξο: να φιλοδοξείς να είσαι ομο- ή ωμο-φυλόφιλος χωρίς να έχεις σώμα προς HOMO-φαγίαν. Αλλά' ας μη μακρυγορώ. Στο ερώτημα ποιά πόλη θα βρουν οι σημειολόγοι-διανοούμενοι που θέλουν να διαβάσουν τα «ανατρεπτικά» σημεία του Έρωτα, άλλη από τα Σόδομα και τα Γόμορρα, κι αν υπάρχει γι' αυτούς πολιτεία ή έρμος, πληροφορώ τους ενδιαφερόμενους ότι υπάρχει μια πολιτεία μέσα στην έρμω που συγχρόνως είναι έρμος μέσα στην πολιτεία, λέγεται Περιθόριο —με όμι-κρον— και βρίσκεται κάπου μεταξύ Μεσολογγίου και Αγρινίου. Νομίζω ότι την αναφέρει και ο Guide Michellin.

20.12.82

Φιλικά
Κώστας Ταχτσής

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Κυκλοφορούν

Σουλίου 9

Τηλ. 3602.952 και 3602.644

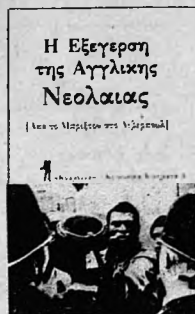

● Καταλήψεις σπιτιών στη Δυτική Ευρώπη

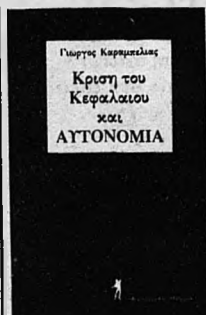
● Ο καταληψίας

(Η εικονογραφημένη ιστορία των καταλήψεων σπιτιών στη Δυτική Γερμανία)

● Αγγλία: Η εξέγερση των νέων

(από το Μπρίξτον στο Λίβερπουλ)

Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ

● Κρίση του κεφαλαίου και αυτονομία

ΠΑΝΤΕΡΙΕ - ΝΕΓΚΡΙ

ΤΡΟΝΤΙ
● Νεοκαπιταλισμός και επαναστατικό κίνημα

ΝΤ. ΚΟΥΠΕΡ Α. ΧΕΛΛΕΡ

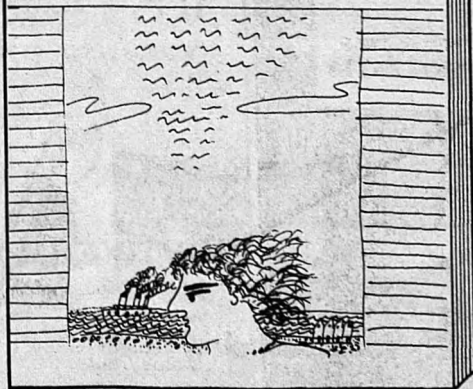
● Οι ριζικές ανάγκες

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΕΙΛΙΝΟΣ ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΚΕΔΡΟΣ

Διαβάζοντας τον Δημήτρη Δειλίνο, καταλαβα πως ένας συγγραφέας γεννιέται.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

Μόλις
κυκλοφορήσαν

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

9
ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1950-1980

10
ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
Μεταφράσεις 1957 - 1982

11
ΟΙ ΝΕΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
Τέταρτη έκδοση, ριζικά ανανεωμένη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυιάλη 9 - Τηλ. 3607.744

● Από τον Ν. Ηλιόπουλο πήραμε το γράμμα που ακολουθεί και αναφέρεται στην πολιτική του ΚΚΕ εσωτ. για τις δημοτικές:

Αγαπητό «Αντί»,

Παρακαλώ δημοσιεύσε το παρακάτω γράμμα που είχε σταλεί στην «Αυγή» μετά τις Δημοτικές και δεν δημοσιεύτηκε.

Η αναπτρεωμένη μου ελπίδα ότι τα πράγματα θα πάρουν μία άλλη διορθωμένη πορεία μετά το 3ο συνέδριο του κόμματος έχει δυστυχώς εξαντισθεί. Και το κόμμα και η «ΑΥΓΗ» ακολουθούν την ίδια πορεία σαν να μην έγινε συνέδριο και σαν να μην έχει βγει νέα ηγεσία.

Η «ΑΥΓΗ» που είναι ο καθρέφτης της ηγεσίας του κόμματος τις περισσότερες μέρες μοιάζει με κυβερνητική εφημερίδα, άτολμη, άνευρη και ρηχή. Με συνέπεια και τον προσορισμό της να μην πετυχαίνει αλλά και να μην μπορεί να ορθοποδήσει και όταν η συγκυρία την ευνοεί (κλείσιμο «ΒΗΜΑΤΟΣ»). Προσπαθεί π.χ. επανειλημμένα προεκλογικά να μας πείσει γιατί εμείς που κατεβαίνουμε από τον Α' γύρο με το ΠΑΣΟΚ είμαστε υπέρ της ενότητας και της αλλαγής και οι άλλοι δογματικοί - διασπαστές. Όμως γιατί ο σύμμαχός μας του ΠΑΣΟΚ δεν έκαναν την απλή αναλογική ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος από τη Δεξιά; Οι δογματικοί φταίνε; Μα αυτοί στον Β' γύρο τους υποστήριξαν σχεδόν παντού.

Τι εννοούμε ενότητα και τι διάσπαση εμείς σύντροφοι; Το να κατεβαίνουμε κάθε φορά μαζί με άλλους στις εκλογές; Αυτό έχουμε δώσει με την πρακτική μας. Και ότι τάχα οι άλλοι είναι διασπαστές και δογματικοί, όχι από την καθημερινή τους πρακτική

που τροφοδοτεί τη Δεξιά και το στόχο τους να βγάλουν τους υπολοίπους στην παρανομία και να μείνουν μόνοι τους, αλλά από το ότι κατεβαίνουν αυτόνομα στις εκλογές. Συνεχίζει λοιπόν το τροπάρι της κακώς εννοούμενης ενότητας ενάντια στους κακούς δογματικούς και μ' ένα συμπάρο δύο τρυγόνια. Χτυπάμε ταυτόχρονα σαν αριστεριστική και την άποψη μέσα στο κόμμα που θεωρεί την ενότητα όχι υποχρεωτικά σαν κάθοδο σε εκλογές (ενωμένη αριστερά, συνδικάτα, συμμαχία, δημοτικές με ΠΑΣΟΚ).

Με λύπη μου διάβασα άρθρο άξιου και σεβαστού συντρόφου που μιλάει κι αυτός για αριστεριστικούς παιδισμούς. Βέβαια εδώ που φτάσαμε αυτόνομη κάθοδος του κόμματος σε όλη την Ελλάδα θα ήταν αδύνατη και λάθος.

Γιατί όμως σύντροφοι δεν πιέσει η καθοδήγηση όπως στο Ηράκλειο να συνεργαστούμε με το ΠΑΣΟΚ και προς την αντίθετη κατεύθυνση όπως π.χ. στο Μπραχάμι που είχαμε τη δυνατότητα να βγάλουμε τον Μάκη τον Παπούλια;

Κάθε φορά σύντροφοι επαναλαμβάνεται το ίδιο σενάριο, οι ίδιοι άνθρωποι προσπαθούν να μας πείσουν με τα ίδια επιχειρήματα για την ορθότητα της γραμμής τους.

Μας χαρακτηρίζουν σαν αριστεριστές και ότι με την νοοτροπία μας θα καταντήσουμε με το κόμμα γκρουπούσκουλο, αν δεν δεχτούμε την ενωμένη αριστερά, τη συμμαχία κτλ. Και το κατάντησαν αυτοί το κόμμα γκρουπούσκουλο με τη δθθεν πλατιά τους πολιτική. Δεν παραδειγματίζοσαστε σύντροφοι; Δεν καταλαβαίνετε ότι δεν υπάρχει μόνο η δική σας άποψη της ανανέωσης; Και ότι τέλος πάντων τη δική σας άποψη την είδαμε να δοκιμάζεται από την Ελλάδα μέχρι την Ισπανία και να αποτυχαίνει; Τουλάχιστον αφήστε πραγματικά όλα τα λουλούδια να ανθίσουν και μη φτάνετε στα άκρα (όπως στη Β' Πανελλαδική) για να ξεμουνδιάσουν οι συνειδήσεις και να πάει έστω και τώρα η υπόθεση της ανανέωσης μπροστά.

Νίκος Ηλιόπουλος
Κ.Ο.Β. Αγίας Παρασκευής

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
Ιωάννης Δημητρόπουλος
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΝΕΝΗ ΡΑΪΪΣ
- Μοντάζ:
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΠΑΝΟΣ
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ.
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικά επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ» Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα-του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 500 δρχ. - Ετήσια 1.000
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ: 3.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
Εξάμνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
Εξάμνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 27
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 53
Αυστραλία - Ωκεανία:
Εξάμνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 35
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 70

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 40
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 60

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 7232.713
● για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Ταίμσκη 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΙΓΜΑ

Μαυρομυιάλη 20 - τηλ. 36.38.941

Προσφορά
στην παγκόσμια παιδική
φιλολογία και τέχνη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΑΔΕΛΦΩΝ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

Κυκλοφορεί σε 32 χώρες

Σειρά Α' βιβλία 6 Δρχ. 300 το ένα
" Β' " 6 " 160 " "

Και μια ωραία αξιοποίηση
της λαϊκής μας παράδοσης
με τα 6 πρώτα

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ ΑΔΕΛΦΩΝ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

Πωλούνται ένα-ένα Δρχ. 50
Δεμένα όλα μαζί " 340

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ
Η ΠΑΝΟΥΚΛΑ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΣΤΑΧΥ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

ΑΘΗΝΑ
 ΛΟΝΔΙΝΟ
 ΠΑΡΙΣΙ
 ΛΥΩΝ
 ΜΑΔΡΙΤΗ
 ΜΙΛΑΝΟ
 ΖΥΡΙΧΗ
 ΓΕΝΕΥΗ
 ΡΩΜΗ
 ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
 ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
 ΝΤΥΣΣΕΛΑΝΤΟΦ
 ΤΙΡΑΝΑ
 ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
 ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
 ΒΙΕΝΝΗ
 ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
 ΤΡΙΠΟΛΗ
 ΚΑΪΡΟ
 ΛΕΥΚΩΣΙΑ
 ΤΕΛ ΑΒΙΒ
 ΝΑΪΡΟΜΠΙ
 ΠΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
 ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
 ΤΖΕΝΤΑ
 ΝΤΑΧΡΑΝ
 ΝΤΟΥΜΠΑΙ
 ΚΟΥΒΕΪΤ
 ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

"Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε με την 'Ολυμπιακή στο εξωτερικό

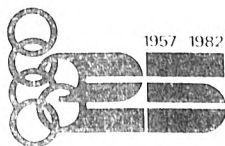
'Η 'Ολυμπιακή 'Αεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς.
 Καί μαζί της, αισθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ή ελληνική
 φιλοξενία σάς συνοδεύει παντού.

'Επί πλέον, οι περισσότερες πτήσεις της 'Ολυμπιακής, γίνονται
 χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς. Για παράδειγμα, ή 'Ολυμπιακή
 πετάει κατευθείαν για Νέα 'Υόρκη. 'Ετσι φθάνετε γρήγορα
 καί ξεκούραστα, με τά πιο σύγχρονα αεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας στό εξωτερικό, για δουλειές ή διακοπές,
 ο καθένας από τούς 28 προορισμούς μας, είναι ένας λόγος για
 νά πετάξετε με την 'Ολυμπιακή 'Αεροπορία. 'Αλλά υπάρχει πάντα
 ακόμα ένας λόγος:
 ή ευχαρίστηση
 από τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
 ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Για περισσότερες πληροφορίες αποταθείτε σέ μās ή στόν πράκτορά σας

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ • ΠΟΙΗΣΗ ΘΕΑΤΡΟ • ΔΟΚΙΜΙΟ

11 Πεζογραφία
Λουκάς Κούσουλας
Τό Βουνό

12 Ποίηση
Γιώργος Μαρκόπουλος
Οί Πυροτεχνουργοί

13 Πεζογραφία
Πέτρος Τατσόπουλος
Τό Παυσίπονο

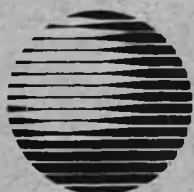
14 Θέατρο
Σοφοκλής Νάσκος
**‘Ο Γάμος • Τό Σαββατο-
κύριακο • ‘Η Μοιχεία**

15 Ποίηση
Νανά Ήσαϊα
Συναίσθηση Λήθης

16 Πεζογραφία
Φίλιππος Δρακονταειδής
Πρός ‘Οφρύνιο

17 Πεζογραφία
Φαίδων Ταμβακάκης
Εὐμορφία

στήν ἴδια σειρά

1 Πεζογραφία • Γιώργος Ἰωάννου
Πολλαπλά Κατάγματα

2 Δοκίμιο • Κώστας
Γεωργουσόπουλος
Κλειδιά καί Κώδικες Θεάτρου

3 Πεζογραφία • Φίλιππος
Δρακονταειδής
Στά Ἴχνη τῆς Παράστασης

4 Δοκίμιο • Νίκος Φωκᾶς
**Ἐπιχειρήματα γιά τή Γλώσσα,
γιά τή Λογοτεχνία**

5 Θέατρο • Παῦλος Μάτεσις
Ἐξορία

6 Ποίηση • Σπύρος Τσακνιάς
Πτέρυξ Χρονίων Παθήσεων

7 Θέατρο • Γιώργος Μανιώτης
**Περιπλανώμενη Ζωή •
Ἁγία Κυριακή**

8 Ποίηση • Ματθαῖος Μουντές
Τά Ἀντίποινα

9 Ποίηση • Ζέφη Δαράκη
**Τό Μοναχικό Φάντασμα
τῆς Λένας Ὀλεμ-Θάλεια**

10 Πεζογραφία • Γεώργιος Χόρτων
Κωνσταντῖνος

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Ι.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.

ΣΟΛΩΝΟΣ 60 - ΑΘΗΝΑ 135 - ΤΗΛ. 3615077

**ΝΕΑ
ΣΕΙΡΑ**